

BAŞLARKEN

Dergimizin yeni bir sayısı ile yine sizlerle beraberiz.

Dergimizin yeni bir sayısını daha sizlere ulaştırmanın memnuniyetini yaşıyoruz.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, Suriye meselesi daha uzun bir süre gündemimizi işgal edecektir. Zira, her geçen dönemde önemli gelişmelerin yaşandığını görüyoruz.

Sevgili okuyucularımız, Zeytin Dalı hareketinin 58. gününde kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri ve ÖSO, terör örgütü PKK/PYD'nin elindeki Afrin merkezine girdi. Kentte 2,5 saatte tam kontrol sağlanırken, yönetim binasına Türk Bayrağı asıldı. Böylece, Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının destan yazdığı 18 Mart Çanakkale Zaferi'nin 103 üncü yıldönümünün büyük coşkuyla kutlandığı günde çifte sevinç yaşadık.

Türkiye ile A.B.D. kopma noktasına gelen ikili ilişkileri normalleştirme kararı aldı. A.B.D. Dışişleri Bakanının Türkiye'de gerçekleştirdiği temaslar sonucunda, kurulan 3 çalışma komitesinin Washington'da yaptığı toplantılarda, Ankara'nın, terör örgütü PKK'nın Suriye kolu YPG/YPD'nin Memic'ten tamamen çekilmesine ilişkin talebi prensipte olumlu karşılandı.

Suriye'de başkent Şam'ın 10 km. doğusunda yer alan muhaliflerin denetimindeki Doğu Guta'ya yönelik rejim bombardımanı sürerken, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Suriye'de bir ay süreyle insani ateşkes kararı aldı. Türkiye bu kararı memnuniyetle karşılarken, bu kararın Afrin operasyonunu kapsamadığı yönünde pozisyon aldı.

Sevgili okuyucularımız, önemli bulduğumuz diğer gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isteriz.

- Kıbrıslı Rumların İtalyan ENI şirketiyle birlikte tartışmalı bölgelerde doğal gaz arama faaliyetinin, TSK tarafından engellemesi nedeniyle,
- Rusya Devlet Başkanı Putin, parlamentoda yaptığı konuşmada, ülkesinin askeri gelişimiyle gövde gösterisi yaptı. Putin, nükleer başlık taşıma kapasitesi olan yeni Rus füzesi Sarmat'ı tanıtırken, "Yeni füzemizi ne şimdiki ne de gelecekteki bir füze kalkanı durdurabilecek" diye konuştu.
- Ukrayna ile Rusya arasındaki siyasi kriz kendisini daha önce de olduğu gibi, doğalgaz satışında gösterdi. Rus şirketi Gazprom'ın Ukrayna'ya doğalgaz sevkiyatını durdurması nedeniyle Ukrayna'da okullar tatil edildi. Kiev, Rusya'yı doğalgazı baskı aracı olarak kullanmakla suçladı.
- A.B.D. Başkanı Trump, yaz aylarında aralarında nükleer savaş rüzgarlarının estiği Kuzey Kore lideri Kim Jong-Un ile yüz yüze görüşmeyi kabul etti. Güney Kore'nin aracılığıyla gerçekleşen bu gelişmeye ilişkin toplantının Mayıs ayında yapılmasını planlandığı açıklandı.
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Türkiye ve Dünya'da yürüyüş ve eylemlerle kutlandı.
- A.B.D. Başkanı Trump'ın aldığı kararla çelik ve alüminyuma ek vergilerin getirilmesi, ticaret savaşlarını tetikleyebileceği tartışmalarını başlattı.

Sevgili okuyucularımız, ekonomiyle ilgili önde gelen gelişmeler de şöyle özetlenebilir.

- Cumhurbaşkanı Erdoğan, çiftçilere tarım ve hayvancılık alanlarında yeni bir dönemin kapılarını aralayacak projelerin müjdesini verdi. Buna göre, 28 Şubat tarihinden itibaren çiftçilerin mazot maliyetinin yarısının devlet tarafından ödeneceğini ve talep eden yetiştiricilere Ziraat Bankasından kredi kullanılarak 300 başa kadar damızlık koyun ve yem temin edileceğini açıkladı.
- Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's sürpriz bir şekilde Türkiye'nin kredi notunu Ba1'den Ba2'ye indirdi ancak, not indiriminin piyasaya yansımaları şiddetli olmadı.
- Şubat ayı tüketici fiyatları % 0,73 oranında artarken, yıllık oran ise % 10,26'ya geriledi. Yurtiçi üretici fiyatları ise, % 2,68 oranında yükselirken, yıllık oran da % 13,71'e yükseldi.

Gelecek sayıda da sizlerle beraber olma temennisiyle, mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İÇİNDEKİLER

MAKALE ADI / YAZARI

MAKALE ADI	YAZAR	UNVAN	SAYFA
Yiyecek Yardımına İlişkin Olarak En Son Verilen Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı Üzerine	Av. Atilla İNAN	E. Sayıştay Uzman Denetçisi	3
İç Kontrol (İç Kontrolün Yasal Çerçevesi, Sorumluları ve Sistemi Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler)	Sedi KAVAK & Engin KÜKRER	İç Denetçi Anadolu Üniversitesi & İç Denetçi, CGAP Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü	9
Hazine Taşınmazlarının Değerleme Süreci	Cavit KUŞGÖZ	Maliye Uzmanı (Eski Milli Emlak Kontrolörü)	16
Hakkında Disiplin Cezası Önerilen Devlet Memuru Soruşturma Dosyasını Görebilir mi?	Ahmet ARSLAN	Denetçi, E. Muhasebat Başkontrolörü	23
7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Sonrası İşe İade Davaları	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettişi	31
Elektronik Ortamda Atılan İmzalar ile Oluşturulan Belgelerin Ödeme Emri Belgelerinde Kanıtlayıcı Belge Olarak Kabul Edilip Edilmeyeceği?	Haluk NALÇAKAR	İçişleri Bakanlığı E. Mahalli İdareler Başkontrolörü İşadamı	37
Aylık Prim ve Hizmet Belgesi ile Muhtasar Beyannamenin Birleştirilmesi Süreci	Mahmut ÇOLAK	SGK, Başmüfettişi	41
Kent Konseyi Kurmayan Belediye Başkanı, Görevi Kötüye Kullanma Suçunun Faili Olur Mu?	Cüneyd ALTIPARMAK	Türkiye Kent Konseyleri Birliği (TKKB) Hukuk Müşaviri	47
İhalelere Katılım İçin Engel Teşkil Eden Vergi Borçları İle İlgili Son Değişiklik	Av. Necati TORUN	-	54
Türkiye'de Su Yönetimi Mevzuatı, Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Ömer ALTINSOY	Ankara Büyükşehir Belediyesi ASKİ Genel Müdürlüğü Müfettişi	59
Belediye Şirketleri Banka Mevduatları Nedeniyle Promosyon Alabilir mi?	Salih KAN	Sayıştay Denetçisi	68
Köy Yerleşme Planı ile İhdâs Edilen Arsaların Satışı	Dr. Selman ÖZDEMİR	Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı	71
Arazi ve Arsa Düzenlemesi İşlemlerinin İptaline İlişkin Yargı Kararının Belediyeler Tarafından Yerine Getirilmesi-5	Suat ŞİMŞEK	Maliye Bakanlığı Milli Emlak Kontrolörü	85
Yenileme Alanlarına İlişkin Projelerin İhale Kararı ve Sözleşme İle Hak Ediş Ödemelerinde Vergilendirme	Ufuk ÜNLÜ	Başbakanlık Müfettişi	91
İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Çalışanlarının 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Kanunu Kapsamındaki Yeri	Yusuf MERDOĞLU	İBB-İSKİ Müfettişi	96
İş Sözleşmesinin Feshi ve Sonuçları	Tahsin ÇAYIROĞLU	Sosyal Güvenlik Denetmeni İş Güvenliği Uzmanı	104
Tıbbi Atıkların Yönetiminde Belediyelerin Sorumluluğu	Ali AYYILDIZ	Sayıştay Denetçisi	118
Altyapı Kazı İzni Harcı	Emrullah TÖREMEN	Daire Başkanı Maliye Bakanlığı, Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü	123
Mevzuat Fihristi			128
Yargı Kararları			145
Tebliğler, Genelge ve Görüşler			156
Soru - Cevap			159

PRATİK BİLGİLER

457 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	160	GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ODANECEK ÜCRET	180
DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR	161	ÖCRETLİ YILLIK İZİNLER	180
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	161	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	180
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	162	KİK ESKİ DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	181
BELEDİYE ENÇÖMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	162	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI	182
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	163	[01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI]	184
İL ENÇÖMEN BRÖT ÖDENEKLERİ	163	SULAR HAKKINDA KANUN	184
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	163	UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU	184
ASSGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İSVEREN MALİYETİ	164	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTULACAKLARI PARA LİMİTİ	184
2018 YILI ASSGARI GEÇİM İNDİRİMİ	164	DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR	185
5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	165	YURTIÇI HARCIRAHLAR	188
1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	167	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	190
CEVRE TEMİZLİK VERGİSİ	168	BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	191
6331 SAYILI İSO KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARI PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER	169	4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI	192
2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	174	VERİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GECERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR	194
5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU	175	GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI	196
7126 S.NVL SAVUNMA KANUNU	175	HİZMET ERBABINA İSVERİ VEYA İSVERİNİN MÜŞTEMLATİ DİŞİNDİ KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİLE SAĞLANAN MENFAATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI	196
4817 SAYILI YABANCIKLARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARI PARA CEZALARI	175	BASIT ÜSULE TABİ OLMAMIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İSVERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR	196
MEMUR ÖDEMELEERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER	176	ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ	196
DEVLET MEMURLARINA HAŞTALIK VE REFAKAT İZNI	177	YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	196
DEVLET MEMURLARINDA KURUM DİŞİNDEN VEKALETTE ÜCRET	178	DEĞERLİ KAĞITLAR (2018 YILI)	197
KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENEK ÜCRET	179	AMORTİSMANA TABİ TUTULMADAN DOĞRUDAN GİDER YAZILACAK TUTAR	197
		PARASAL SINIRLAR	198

Av. Atilla İNAN

E. Sayıştay Uzman Denetçisi

YİYECEK YARDIMINA İLİŞKİN OLARAK EN SON VERİLEN SAYIŞTAY TEMYİZ KURULU KARARI ÜZERİNE

1. GİRİŞ

Sayıştay, Devlet Memurlarına verilen sosyal yardımlar konusunda en önemli içtihatları veren bir mercidir. Bu açıdan Sayıştay Temyiz Kurulunun 22.11.2017 tarihli ve 4734 sayılı Kararının, bu konuyu düzenleyen mevzuat ve hızla gelişmekte olan yemek sanayi açısından tartışılmasında yarar görülmüştür.

Söz konusu Temyiz Kurulu kararının sonuç kısmında;

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 212 nci maddesinde; “Devlet Memurlarının hangi hallerde yiyecek yardımından ne şekilde faydalanacakları ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esaslar Maliye Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlayacakları bir yönetmelik ile tesbit olunur.” hükmüne yer verilmiş ve bu hüküm uyarınca hazırlanan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği'nin “Amaç” başlıklı 1 inci maddesinde, bu Yönetmeliğin amacının, Dev-

let Memurlarının yiyecek yardımından hangi hallerde, ne şekilde faydalanacaklarını ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esasları belirlemek olduğu; “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde, bu Yönetmeliğin 657 sayılı Kanuna tabi memurlar hakkında uygulanacağı; “Yardım Şekli” başlıklı 3 üncü maddesinde, yiyecek yardımının yemek verme şeklinde yapılacağı, bu yardım karşılığında nakden bir ödemede bulunulamayacağı; “Yardımın Şartları” başlıklı 5 inci maddesinde; Kurum bütçelerine yiyecek yardımı karşılığı olarak konulan ödeneğin, memurlara yemek vermek üzere kurulan yemek servisi, yardım sandığı, dernek veya bu mahiyetteki kuruluşa ödeneceği, yemek servisi, yiyecek yardımından faydalanabilecek personel sayısının asgari 50 olması ve yemekhane için elverişli yer bulunması şartıyla atamaya yetkili-amirin onayı ile kurulabileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Söz konusu Yönetmelikte yer alan düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda, 657 sayılı Kanuna tabi personele yiyecek yardı-

mı, belli şartların gerçekleşmesi durumunda kurulacak yemek servisi aracılığıyla “yemek verme” şeklinde yapılabilecek bir yardım olup, kupon, kart, fiş, ticket gibi para temsili araçlar sağlanarak dışarıdan temin edilerek yapılması mümkün değildir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri ihalelerinin bu Kanun hükümlerine göre yürütüleceği hükmüne bağlanmıştır. Aynı Kanunun “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinde de, “Bu Kanunun uygulanmasında Hizmet: Bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, meslekî eğitim, fotoğraf, film, fikrî ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralınmasını ve benzeri diğer hizmetleri, (...) ifade eder,” şeklinde tanımlanmıştır. İhale dokümanında yer alan bilgilere göre, para temsili araçlar ile yemek ihtiyacının dışarıdan karşılanmasının, Kamu İhale Kanununun yukarıya alman hizmet tanımında yer alan “yemek hazırlama ve dağıtım” hizmeti olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Kaldı ki 4734 sayılı Kanun, kamu idarelerinin hangi tür harcamaları yapabileceklerini düzenleyen ve bunlara izin veren bir Kanun değildir, “Mal” ve “hizmet” alımları ile “yapım” işlerinin ihalelerini kapsayan Kanunun 4 üncü maddesinde tanımlanan hizmet kavramı kapsamında “yemek hazırlama ve dağıtım” hizmetinin sayılmış olması, idarelere sınırsız bir şekilde bu hizmeti diledikleri gibi (yiyecek yardımının, restoran, cafe, market vb. yerlerde para yerine geçen bir ödeme aracı olan kart ile yapılması şeklinde) ihale ile tedarik edebilecekleri anlamına gel-

memektedir. Kanunun 4 üncü maddesindeki tanımlamalarda, idarelerce alım yapılması planlanan ihtiyaçların, hangi alım türünün (mal, hizmet veya yapım) kapsamına girdiği ortaya konulmakta olup, ihtiyaca uygun alım türüne göre ihaleye hazırlık yapılması ve ihalenin gerçekleştirilmesi gerektiğine işaret edilmektedir. Yani idarelerce örneğin “yemek hazırlama ve dağıtım” ihtiyacının, bu Kanun kapsamında ancak “hizmet” olarak ihaleye çıkarılabileceği; aksine idarelerin bu ihtiyaç için örneğin “mal” veya “yapım” ihalesi yapamayacakları vurgulanmaktadır. İlama konu olayda ihalesi yapılan «yemek» yardımının tedarik yöntemi, kapsamı ve içeriği, 657 sayılı Kanun ve Devlet Memurları Yiycek Yardımı Yönetmeliğinde belirlenmiştir. İdareler bu iki mevzuatta belirlenen içerik ve tedarik yöntemlerine uyulmak kaydıyla, yemek hizmetini 4734 sayılı Kanun çerçevesinde ihale yaparak veya kendi imkânlarıyla yemek hazırlayarak karşılayabilecektir.

Yapılan incelemede, ... Belediyesi tarafından belediye hizmet binasında veya herhangi bir yerde söz konusu ihale doğrultusunda Yiycek Yardımı Yönetmeliğine uygun olarak memurlara yemek verilmesi için bir yemekhane kurulmadığı, ihale şartnamesinde “İsteklilerin Belediye sınırları dahilinde en az yedi adet lokanta ile sözleşmesinin bulunma zorunluluğu” hükmünün bulunduğu, ihale üzerinde bırakılan Â.Ş.’nin “... card” uygulaması ile çalışanlara, karta yüklenecek para karşılığında anlaşmalı restoran, cafe, market ve akaryakıt istasyonlarında alışveriş yapılmasına imkan veren bir firma olduğu tespit edilmiştir. Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri doğrultusunda, yiycek yardımının, restoran, cafe, market vb. yerlerde para yerine geçen bir ödeme aracı olan kart ile yapılması mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

5018 sayılı Kanununun 71 inci maddesi 1 inci fıkrasında kamu zararı tanımlanmış, 2 nci fıkrasında da bu zararın belirlenmesinde esas alınacak kriterler düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kanunda, “Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması” da kamu zararının belirlenmesinde esas alınacak kriterlerden birisi olarak sayılmıştır. Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, para temsili araçlar ile yemek ihtiyacının dışarıdan karşılanması ile ilgili idare işlemi, Yiyecek Yardımı Yönetmeliği ve Kamu İhale Kanununa aykırı olduğundan, bu işlem neticesi yapılan ödeme, mevzuatta öngörülmeven bir ödeme mahiyetindedir.

Bu itibarla, sorumlu iddialarının reddedilerek 270 sayılı ek İlâmin 1. maddesiyle ... TL'ye ilişkin olarak verilen tazmin hükmününün TASDİKİNE,”

denilmiştir.

Bir başka deyişle, bünyesinde yemekhane bulundurmıyıp, kendi içinde yemek servisi bulundurmıyan idarelerin başka özel yerlerde yemek servisi yapmaları ve hizmeti ihale yöntemiyle gerçekleştirmelerini mevzuata aykırı bulmuştur.

Bir başka deyişle, dava konusu karar,

a) Yukarıda karar metninde belirtildiği üzere, ilgili belediyece yemek servisinin kurulmadığı, yani yemekhane için elverişli yer bulunamadığı,

b) Yiyecek yardımının kupon, kart, fiş, ticket gibi para temsili araçlar sağlanarak dışarıdan temin edilerek yapılmasının mümkün olmadığı,

c) Yemek yardımı yapılmasının Devlet Memurları Mevzuatı ve 4734 sayılı Kanuna aykırı olduğu,

d) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması yöntemi ile kamu zararına sebep olduğu,

gereçlerine dayandığı özetlenebilir.

Yukarıda metni verilen ve özeti verilen karar, çeşitli açılardan tartışılabilir. Biz Salt Devlet Memurları Kanunu ve Yiyecek Yardımı Yönetmeliği açısından eleştirilerimizi bu yazımızda dile getireceğiz.

1 - Söz Konusu Kararın Salt Yiyecek Yardımı Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi

Yemek yardımı açısından çok önemli olan bu karar çeşitli açılardan değerlendirilebilir. Bu yazıda söz konusu kararın salt yiyecek yardımına ilişkin Devlet Memurları Kanunu ve bu Kanun esas alınarak çıkarılan Yiyecek Yardımı Yönetmeliğine uygun olup olmadığı tartışılacaktır.

İtiraza konu kararda yemek yardımının restoran, cafe, market vb. yerlerde para yerine geçerli bir ödeme aracı ile yapılmasının mevzuata aykırı olduğu gerekçe olarak gösterilmiştir.

Bu yorum tarzı, onun dayanağı olan Yönetmeliğin 3. maddesinde yer alan “*Yiyecek yardımı yemek verme şeklinde yapılır. Bu yardım karşılığında nakten bir ödemede bulunulmaz*” şeklindeki hükümlerle bağdaşmamaktadır. Bir başka deyişle, söz konusu hükümden yiyecek yardımının bir başka yerde yapılamayacağı ve ihale konusu yapılamayacağı sonucu çıkarılamaz.

Ayrıca, Yönetmelikte geçen söz konusu ifadeden, yiyecek yardımının restoran, cafe, market vb. yerlerde yemek servisi yapılmayacağı anlamı çıkarılamaz. Bu ifade para yerine geçen bir ödeme yapılamayacağı ifadesini kuvvetlendirmek için kullanılmıştır. Yoksa yemek servisinin restoran, cafe, market vb. yerlerde yapılamayacağı şeklinde daraltıcı bir yorumla kapsamı kısıtlanamaz.

Bir başka deyişle, Yönetmelikte de açıkça belirtildiği üzere, atamaya yetkili amirin onayı ile özel hukuk tüzel kişilerine ait mekanlarda da yemek servisi kurulabilir.

Yemek servisini kurma kararı ise aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklandığı üzere, bütünüyle idarenin takdir alanına giren bir konudur.

“Yemek Servisi Kurma” kararı bütünüyle yetkili amirin onayına bağlıdır. Ayrıca, belediye ait bir yerde yemek vermenin imkansızlığı nedeniyle, yemek servisinin farklı mekanlarda kurulması zorunlu olabilir.

Örneğin, bir çok belediyede, büyük bir sayıya ulaşan personeliyle şehrin muhtelif semtlerinde hizmet verilebilir. Farklı yerlerde hizmet gören görevlilerin çok sınırlı bir zaman içerisinde belirli bir yere gelip, yemekten sonra işlerine geri dönmelerinin çok zahmetli olacağı, ayrıca ulaşım giderlerini de gerektireceği açıktır.

Bu nedenle, yemek servisinin memurlara en yakın olan başka yerlerde kurulması, bir zorunluluktan kaynaklanabilir.

Ayrıca, bu şekilde davranılarak farklı yerlerde yemek servisi kurulması suretiyle bir sosyal hizmetin eşitlik ilkesi içerisinde, en uygun ve ekonomik koşullarda yerine getirilerek kamu yararı da sağlanmış olur.

Eğer “yemek servisi” Temyiz Kurulu kararında değinildiği üzere, bir çok yemekhanede değil de, merkezi bir yerde açılrsa bu yerin sağlanması ve donanımı idareye daha pahalıya mâl olacaktır. Oysa, ihaleyi alan firma kendi donanım ve imkanlarıyla yemek servisi hizmetini kendi olanaklarıyla sağlayarak idareyi yer bulma ve donanım kurulması masrafından kurtaracaktır.

Bu durumda, yemek servisinin bir me-

kanda değil, birkaç yerde kurulması idarenin keyfi bir davranışı değil, kamu yararına uygun bir şekilde takdir alanı içerisinde ve zorunlu nedenlerle alınan en uygun çözüm yolu olur.

Kanımızca, zorunlu sebeplerle idarenin kendi bünyesinde yemek servisi kurmaya elverişli yer olmaması veya kamu yararı gerektirdiği durumlarda, özel hukuk tüzel kişileri ve başka kurumlarda ya da başka kurumlarla anlaşarak ilgili idareye ait olan yerlerde de yemek servisi kurmak idare hukukunun esas ve usullerine göre idarenin takdir alanındadır.

İdarenin takdir yetkisinin mevzuatla belirlenmiş bir tanımı yoktur. Genellikle, hukuk kurallarının idareye bırakacağı özgürlük alanı yani idarenin karar alırken somut olayın özelliklerini dikkate alarak bir tercih hakkı ve seçme yetkisine sahip olması anlaşılır. Dolayısıyla, idarenin takdir yetkisi; belli durum ve koşullar altında idarenin karar alıp almama veya kanunda öngörülen farklı çözümler arasında kanunen geçerli şekilde seçim yapma serbestisini ifade eder. İdareye tanınan serbesti alanının gerekçesi; idarenin verimli çalışması, değişen koşullara idari faaliyetlerin uyum sağlamasıdır.

İdareye takdir yetkisinin verilmesi mevzuatın bütün ayrıntıları düzenleyememesi nedeniyle bir zorunluluktan doğmaktadır. Çünkü idare, toplumun günlük ihtiyaçlarının karşılanmasını da sağlamalıdır. Kurallar konulurken sonradan ortaya çıkacak her ihtimalin önceden öngörülmesi mümkün olmadığından uygulamada ortaya çıkan boşluklar idarenin takdir yetkisi ile doldurulur.¹

Örneğin, yemekhanelerin tamir ve badana gibi nedenlerle, o yerin dışta kurulmasına

1 Prof. Dr. Oğuz Sancakdar, İdare Hukuku, Sf: 338-339

olanak verilmesi, olağan yaşam koşullarının bir gereğidir.

Bu nedenle, bu konuda yüce mahkemenin gösterdiği gerekçenin doğru olmadığı kanısındayız.

Yönetmeliğin amacı 1. maddede açıklanmış üzere, "...*Bu Yönetmeliğin amacı, Devlet Memurlarının yiyecek yardımından hangi hallerde, ne şekilde faydalanacaklarını ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esasları belirlemektir...*". Bu esaslar idarenin Yönetmeliğin 4. maddesinde belirtilen yemek maliyetinin yarısını aşmamak üzere, çalışan personel sayısına göre belediye bütçesinde konulan ödenek dahilinde yapılması şartına bağlıdır. Bu şartlar altında idarenin bağlı bir takdir hakkı vardır. Söz konusu karar bu takdir hakkını ortadan kaldırmıştır.

Yönetmelik sadece "yemek servisi kurmak" şartını aradığı halde, Temyiz Kurulu kararı bu hükmü idarenin kendi bünyesinde yemekhane buldurması şeklinde daraltmıştır. Yönetmelikte aranan "yemekhane için yer yapılması" şartı idare hukuku esas ve usullerine göre yetkili amirin onayı ile kurulur. Somut olayda yetkili amirin onayı açısından sorun yoktur. Ancak, itiraz edilen kararda mevzuatta olmadığı halde yemekhane yerinin idareye ait özel yemek yemeğe hasredilmiş içinde mutfağı da bulunan özel bir yer olarak aranmaktadır.

Yemek verme sosyal amacı yerine getirmek şartıyla yemek yenilecek alan bir bahçe, normal kullanımda diğer saatlerde resmi işlerde de kullanılan bir alan veya başka kurumdan kiralanmış veya herhangi bir şekilde yemek servisine tahsis edilmiş bir yer de olabilir. Bunun seçimi ve takdiri idareye aittir. **Söz konusu kararla yemek vermek üzere kurulup hizmet verilecek yerin belirlenmesi konusunda idarenin takdir alanına**

müdahale edilmiş, adeta yemek servisi yapılan yerin belirlenmesi konusunda alışılmış yöntem dışında idarenin tercih imkanı kaldırılmıştır.

Kanımızca, yiyecek verme amacı bütçeye fazladan yük olmayacak şekilde gerçekleştirilmesine göre, idarenin yemek servisi konusundaki takdir hakkı kaldırılmaz.

Yukarıda belirtildiği üzere, idari takdir, idarenin serbest hareket edebilme, karar alabilme yetkisi olarak tanımlanır.²

Kuşkusuz idarenin takdir alanı da yargı alanına girer, ancak bu alan verimlilik ve etkinlik alanına giren bir alan olduğu için Sayıştay yargılamasında sorumluluk doğurmaz.

Yerindelik denetimi, takdir yetkisi kullanılarak tesis edilen işlemlerin hukuka uygunluğunun belirlenmesinde, idari yargı hâkiminin yetkisinin sınırıdır. Yerindelik, takdir yetkisinin denetiminde kullanılan hizmet gerekleri ve kamu yararı ölçütlerine uygun bir işlemin, isabetli veya yararlı olup olmadığına hâkim tarafından karar verilmesidir. Hâkim böyle bir değerlendirme yaptığında, idareye tanınan yetkiyi kullandığı için, yargı denetiminin dışına çıkmış olmaktadır. Çünkü idari yargı hâkimine verilen yetki, idari işlemin hukuka uygun olup olmadığını belirleme yetkisidir. İdarenin yerine geçerek bir işlemin, isabetli, yararlı olup olmadığına karar veren hâkim, Anayasayla kendisine verilen yetkiyi aşarak, idare içinde bir üst amir konumuna gelmiş olmaktadır. Bu sebeple söz konusu kararda, Temyiz Kurulu kendisine Anayasayla verilen yetki sınırını aşmıştır..

Yerindelik denetimi ile hukuka uygunluk denetimi birbirinden farklıdır. Hukuka

² Hulusi Alphan Dinçkol, Prof. Dr. Nur Centefe armağan, Sf:1568

uygunluk denetiminde yürürlükteki mevzuata, yargı içtihatlarına ve süreklilik kazanmış olan idari uygulamalara aykırılık olup olmadığı araştırılır. Yerindelik denetimi ise, hukuk kurallarına uygun bir işlemin veya eylemin yapılıp yapılmamasına veya ne şekilde yapılması gerektiğine karar vermektir.

Üçüncü olarak: İdarenin yürütmesi gereken bir faaliyet hakkında, talimat niteliğinde hüküm kurulması da yerindelik denetimi olarak kabul edilmektedir. Yargıç, idareye ne tür işlem tesis etmesini, ne yönde davranması gerektiğini söylediğinde hiyerarşik üst kurumuna geçeceği için, artık yapılan denetim hukuka uygunluk sınırı dışına taşarak idari denetim haline dönüşmektedir. Danıştay uy-

gulamasına göre, yargı yerlerinin, idarenin yerine geçerek idareyi işlem yapmaya zorlamaları halinde de yerindelik denetimi yapılmış olmaktadır.

2. SONUÇ

Yukarıda ayrıntıları ile açıklandığı üzere, Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı, salt bu konuyu düzenleyen mevzuata ters düşmekte, sosyal ve ekonomik konuların gerisinde kalmaktadır.

Türkiye’de hızla gelişen yemek sanayi ve onun sağladığı avantajla her kurumun kendi yemekhanesini kendi kurmasının zorunlu tutulması, gelişmekte olan yemek sanayimize köstek olmaktadır.

Sedi KAVAK

*İç Debetçi
Anadolu Üniversitesi*

Engin KÜKRER

*İç Denetçi, CGAP
Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü*

İÇ KONTROL-1

(İç Kontrolün Yasal Çerçevesi, Sorumluları ve Sistemi Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler)

1. GİRİŞ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte Kanun kapsamındaki kamu idarelerinde mali yönetim ve kontrol alanında çok önemli değişiklikler yapılmış ve iç kontrol, iç denetim, dış denetim, üst yönetici, harcama yetkilisi, mali hizmetler birimi gibi sistemler, organizasyonlar ve sorumlular belirlenerek mali yönetim ve kontrol sistemi yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelerin en önemli müesseselerinden biri de iç kontrol sistemidir. “İç Kontrol” kavramının mali literatürümüze ilk olarak 2003 yılında 5018 sayılı Kanunla girmesinin ardından konuyla ilgili olarak ikincil mevzuatların tamamlanması 2007 yılına kadar sürmüş ve müteakiben Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğindeki¹ “Kamu idarelerinin, iç kontrol sistemlerinin Kamu İç Kontrol Standartlarına uyumunu sağlamak üzere; yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi,

bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarını yürütmeleri ve bu çalışmaları en geç 31.12.2008 tarihine kadar tamamlamaları gerekmektedir. Söz konusu çalışmaların etkili bir şekilde ve zamanında yürütülmesini sağlamak üzere, idarelerin üst yöneticileri tarafından gerekli önlemler alınacaktır...” hükmü ile idarelerin “İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Plan”larını tamamlayarak 2009 yılı itibarıyla yürürlüğe koymaları ön görülmüştür.

Ancak, bazı kamu kurum ve kuruluşlarının “İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planları”nın hazırlanması ve uygulanmasına yönelik dokümanları incelendiğinde; bu idarelerce konunun hala anlaşılmadığı ve yeterince önemsenmediği görülmektedir. Nitekim, Sayıştay Başkanlığının 2016 yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporuna² göz atıldığında halen;

1 26/12/2007 tarih ve 26738 sayılı R.G.de yayınlanmıştır

2 T.C Sayıştay Başkanlığı tarafından 2017 yılının Eylül ayı içerisinde yayınlanmıştır.

- Kamu idarelerinin bir kısmında kamu iç kontrol standartlarına uyum eylem planlarının hazırlanmadığı,
- İç kontrol standartlarına uyum eylem planlarının hazırlandığı bazı kamu idarelerinde ise Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan standartların karşılığı olan faaliyetlerin bu planlarda belirtilmediği,
- Planlarda öngörülen faaliyetlerin başlatılmadığı ya da süresinde tamamlanmadığı,
- Mali karar ve işlemlerle ilgili süreç akış şemalarının oluşturulmadığı,

tespit edilmiştir.

Bu sistemin başta kurum üst düzey yöneticiler olmak üzere kurumun tüm çalışanları tarafından anlaşılması, sahiplenmesi ve uygulanması; sistemin hayata geçirilmesi bakımından son derece önemlidir. Dolayısıyla, iç kontrol sistemi içinde mevcut temel kavramların bilinmesi ve uygulayıcıların fikir birliği içinde çalışması, sisteme dair problemleri asgari noktaya indirecektir.

Bu kapsamda ilk makalemizde öncelikle iç kontrol sistemi ile temel kavramlar üzerinde durulacak, diğer makalelerde ise Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planlarında idarelerin yaptığı yaygın hatalar incelenecektir.

2. İÇ KONTROL SİSTEMİNE İLİŞKİN ÇERÇEVE

İç kontrol sisteminin genel çerçevesini belirleyen ulusal ve uluslararası standartlar ile ilgili mevzuat şu şekilde sıralanabilir:

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

- İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar
- Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği
- Kamu İç Kontrol Rehberi
- Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik
- Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik
- COSO³ İç Kontrol Bütünleşik Çerçeve Raporu
- INTOSAI⁴ Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi
- Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları

3. 5018 SAYILI KANUNDA İÇ KONTROL

5018 sayılı Kanununun 55 inci maddesinde iç kontrol kavramı; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak;

- Faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini,
- Varlık ve kaynakların korunmasını,
- Muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını,
- Malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini,

³ İç Kontrol ile ilgili temel esasları ortaya koyan komisyonun kısaltması: Committee of Sponsoring Organizations of Treadway Commission (COSO)

⁴ INTOSAI: International Organization of Supreme Audit Institutions (Uluslararası Sayıştaylar Birliği)

sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan **malî ve diğer kontroller bütünü** olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle iç kontrol, kurumun hedeflerine ulaşması için makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bir sistemdir.

Kanunun 56 ncı maddesinde iç kontrolün amacı;

- Kamu gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yönetilmesini,
- Kamu idarelerinin kanunlara ve diğer düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesini,
- Her türlü malî karar ve işlemlerde usulsüzlük ve yolsuzluğun önlenmesini,
- Karar oluşturmak ve izlemek için düzenli, zamanında ve güvenilir rapor ve bilgi edinilmesini,
- Varlıkların kötüye kullanılması ve israfını önlemek ve kayıplara karşı korunmasını,

sağlamak şeklinde hükmü bağlanmış bulunmaktadır.

Kontrolün yapısını düzenleyen 57 nci maddede ise Kanun kapsamındaki idarelerde malî yönetim ve kontrol sistemlerinin;

- Harcama birimleri,
- Muhasebe ve malî hizmetler,
- Ön malî kontrol ve
- İç denetimden

oluştugu belirtilmektedir.

Görüleceği üzere, Kanun, iç kontrolün kavramsal çerçevesini, amacını ve malî yönetim ve kontrol sistemini açık bir şekilde düzenlemektedir.

4.İÇ KONTROLDE ROL VE SORUMLULUKLAR

Hesap verebilirlik ve mali saydamlık ilkeleri çerçevesinde; Üst yöneticiler, **harcama yetkilileri** ve **strateji geliştirme birim yöneticileri** tarafından, her yıl, iş ve işlemlerin amaçlara, iyi mali yönetim ilkelerine, kontrol düzenlemelerine ve mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirildiğine ilişkin imzalanan “İç Kontrol Güvence Beyanı” iç kontrol ile ilgili idarecilere yüklenen en önemli sorumluluklardan bir tanesidir.

İç Kontrol Sistemi ile ilgili olarak diğer rol ve sorumlulukları şöyle sıralayabiliriz:

a) Üst Yönetici: Sistemin sahibi olan üst yöneticiler, idarede yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmasını sağlamak, işleyişi izlemek ve gerekli tedbirleri alarak geliştirmekten sorumludur.

b) Harcama Yetkilileri: Birimlerinde etkili bir iç kontrol sistemini;

- Oluşturmak,
- Uygulamasını sağlamak ve izlemek,
- Zayıf yönleri geliştirmekle sorumludur.

c) Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı: İç kontrol sisteminin;

- Kurulması çalışmalarını başlatmak,
- Bu amaçla kurum genelinde yürütülen çalışmaları koordine etmek ve
- Teknik destek sağlamakla yükümlüdür.

ç) Kurum Personeli: İç kontrol tüm personelin görevinin bir parçası olup, kurumda çalışan herkes iç kontrol sisteminin hayata geçirilmesinde rol oynamaktadır.

d) İç Denetçiler: İç kontrol sisteminin;

- İşleyişini sürekli olarak incelemek,
- Güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesini sağlamak ve
- Geliştirilmesi için değerlendirme ve tavsiyeler sunmak

suretiyle sistemin geliştirilmesine katkı sağlarlar.

e) Kurum Dışındakiler (hizmetten yararlananlar, paydaşlar vb): Kurumun hedeflerini gerçekleştirmesine katkıda bulunabilecek yararlı bilgiler sağlayabilirler.

f) Sayıştay: Kamu idarelerinde iç kontrol sistemlerinin işleyişini değerlendirirler.

g) Merkezi Uyumlaştırma Birimi (Maliye Bakanlığı): İç kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler belirlemek, geliştirmek ve uyumlaştırmak, koordinasyon sağlamak ve idarelere rehberlik hizmeti vermekle sorumludur.

5. KAMU İÇ KONTROL STANDARTLARI

Kamu İç Kontrol Standartları toplam 5 ana bileşenden oluşur.

- 1) Kontrol Ortamı
- 2) Risk Değerlendirmesi
- 3) Kontrol Faaliyetleri
- 4) Bilgi ve iletişim
- 5) İzleme

Kamu İç Kontrol Genel Tebliğinde bu bileşenlerin tümü için 18 standart, bu standartları sağlamak üzere 79 genel şart belirlenmiş bulunmaktadır. Birçok ülkede örnek alınan COSO modelinde yer alan, kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ve izleme iç kontrol sistemini oluşturan birbiriyle bağlantılı unsurlardır.

5.1-Kontrol Ortamı: Genel olarak kurumun iç kontrol bilinci, değerleri, iş görme biçimi ve prosedürlerini, çalışanların yöneticiler ile ilişkileri gibi hususları içeren kurum kültürünü ifade etmektedir. Yani kontrol ortamı, iç kontrol sisteminin kurulduğu çalışma ortamını ifade eder.

Kontrol ortamı bileşeni;

- Etik değerler ve dürüstlük,
- Misyon, organizasyon yapısı ve görevler,
- Personelin yeterliliği ve performans ve
- Yetki devri

standartlarından oluşmaktadır.

5.2- Risk Değerlendirmesi: Risk amaç ve hedeflere ulaşmayı engelleyebilecek bir olayın ortaya çıkma ihtimalidir. Risklerin tespit edilmesi, değerlendirilmesi, risklere cevap verilmesi, risklerin düzenli olarak gözden geçirme ve raporlanması aşamalarını kapsar.

Kurumsal risk yönetimi, idarenin tamamını içine alan bir süreç olup; risk yönetim süreçlerinin bir bütün olarak görülmesini ve yönetilmesini sağlar.

Bu bileşen;

- Planlama ve Programlama
- Risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi şeklinde öngörülmektedir.

5.3-Kontrol Faaliyetleri: Öngörülen bir riskin etki ve/veya olasılığını azaltmayı ve böylece idarenin amaç ve hedeflerine ulaşma olasılığını artırmayı amaçlayan eylemlerdir.

- Kontrol stratejileri ve yöntemleri
- Prosedürlerin belirlenmesi ve belgelendirilmesi
- Görevler ayrılığı

- Hiyerarşik kontroller
- Faaliyetlerin sürekliliği ve
- Bilgi sistemleri kontrolleri

Kontrol faaliyetleri standartları olarak Genel Tebliğde yer almaktadır.

5.4-Bilgi ve İletişim, Gerekli bilginin ihtiyaç duyan kişi, personel ve yöneticiye belirli bir formatta ve ilgililerin iç kontrol ve diğer sorumluluklarını yerine getirmelerine imkân verecek bir zaman dilimi içinde iletilmesini sağlayacak bilgi, iletişim ve kayıt sistemini kapsar.

- Bilgi ve iletişim
- Raporlama
- Kayıt ve dosyalama sistemi
- Hata, usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirilmesi,

Bilgi ve iletişim bileşenini oluşturan standartlardır.

5.5-İzleme: İzleme idarenin amaç ve hedeflerine ulaşma konusunda iç kontrol sisteminin beklenen katkıyı sağlayıp sağlamadığının iç kontrol standartlarına uyum çerçevesinde değerlendirilmesi ve sistemin iyileştirmeye açık alanlarına yönelik eylemlerin belirlenmesidir.

İzleme bileşenini oluşturan unsurlar ise şunlardır:

- İç Kontrolün Değerlendirilmesi
- İç Denetim

6. İÇ KONTROLÜN TEMEL İLKELERİ

İç kontrolün temel ilkeleri şunlardır:

a) İç kontrol, yönetim sorumluluğu çerçevesinde sürekli ve sistematik bir şekilde yürütülür.

b) İç kontrol bir yönetim aracıdır.

c) İç kontrol risk esasına dayalıdır. Kontrol faaliyetleri gerekli yer ve zamanda ve gerektiği kadar yapılmalıdır.

ç) İç kontrol idarenin bütün görevlilerini kapsar.

d) İç kontrol mali alanla sınırlı olmayıp, mali ve mali olmayan kontroller bütünüdür.

e) İç kontrol sistemi her yıl değerlendirilmeye tabi tutulur.

f) İç kontrol düzenleme ve uygulamalarında iyi mali yönetim ilkeleri esas alınır.

7. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN KURUMA GETİRECEĞİ FAYDALAR

Etkili bir iç kontrol sisteminin kuruma sağlayacağı yararları şöyle sıralayabiliriz:

a) Stratejik planda yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi,

b) Hızlı ve etkin karar alma imkânı sağlanması,

c) Kaynakların etkili, ekonomik ve verimlilik esaslarına uygun olarak kullanılmasının sağlanması,

ç) İdarenin yürüttüğü hizmetlere sistematik bir yaklaşım getirerek işlerin düzenliliğini ve sürekliliğini sağlaması,

d) Hizmet/vatandaş odaklı kamu yönetim anlayışının yerleşmesi,

e) Mevzuata uygunluğun sağlanması,

f) Verilere dayanan bir yönetim ve karar alma kültürünün oluşması,

g) Güvenilir mali ve mali olmayan raporların üretilmesi,

ğ) Değer yaratmayan faaliyetlerin veya faaliyetler yürütülmesinde uygulanan ve fayda yaratmayan iş veya işlemlerin belirlenmesi ve ayıklanması,

- h) Hizmet/süreç iyileştirme imkânlarının saptanması,
- ı) Sorumlulukların açıkça belirlenmesi,
- i) Kurumsal yönetim ilkelerine yakınlaşma,
- j) Risk yönetimi ve iç denetim için uygun zemin oluşturulması.
- k) Usulsüzlük, suiistimal ve hataların engellenmesi,
- l) Hesap verilebilirliğin ve şeffaflığın sağlanması.

8. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN KURULMASINI VE KURULAN SİSTEMİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kurumun stratejik hedefe ulaşmasını sağlayan en önemli yönetim araçlarından biri olan iç kontrol sisteminin kurulmasına ve işleyişine yönelik olumsuzlukların olması her zaman mümkündür.

İç kontrol sisteminin kurulmasını ve kurulan sistemi olumsuz yönde etkileyen faktörleri ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Oluşturulan iç kontrol sistemi ne kadar mükemmel olursa olsun yönetime hedeflere ulaşmaya dair mutlak güvence vermeyip sadece makul güvence sağlıyor olması.
- b) İnsan faktöründen kaynaklı olarak kontrollerin yanlış tasarlanma ihtimali.
- c) İç kontrol sisteminin oluşturulması çalışmalarında işin özünden çok şekle önem verilmesi.
- ç) Bilgi, ilgi ve sahiplik eksikliğinin bulunması.
- d) Kurumların yapısal kısıtlamaları.
- e) İç kontrol sisteminin kurulmasına yönelik meslek içi eğitimlerin yetersizliği.

f) Kamu mali yönetim ve kontrol site-minde yer alan kavramların yeterince algılanmamasından dolayı yapılan uygulama hataları.

g) Bazı durumlarda iç kontrol sistemin-den taviz verilmesi, yönetici ve çalışan kaynaklı olarak kontrollerin etkisiz hale getirilmesi.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

İç kontrol bir yönetim aracı olup, kaynakların etkili, ekonomik ve verimlilik esaslarına uygun olarak kullanılmasının sağlamaktadır. Sistemin etkin ve sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için gözlemlenmesi ve değerlendirmelere tabi tutulması son derece önemlidir.

Bilgi ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmelere paralel olarak, kaynakların elde edilmesi ve kullanılması sonrasında hesap verilebilirlik ve mali saydamlık kaçınılmaz uygulama alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Performansa dayalı yönetime katkıda bulunan, stratejik planda belirtilen hedeflere ulaşmada önemli bir rol oynayan iç kontrol sistemi, varlıkların korunmasında, yolsuzlukların önlenmesinde ve ortaya çıkarılmasında işlevsel bir savunma hattı oluşturur.

Bu anlamda, kurumun mali ve idari yönetim sisteminde rol ve sorumluluk sahibi olan iç kontrol sisteminin kurucusu ve uygulayıcıları konumunda bulunan yöneticilerin ve personelin; sistemi sahiplenmeleri, geliştirmeleri, değerlendirmeleri, gözlemlenmeleri ve kurumun bünyesinde var olan yapısal kısıtlamalardan arındırmaları gerekmektedir.

Öte yandan, iç ve dış denetim faaliyetleri kapsamında düzenlenen raporlarda, iç kontrol sisteminin değerlendirilmesine ilişkin olarak ortaya konulan hata ve nok-

sanlıkların giderilmesi, gerekli önlemlerin alınması ve önerilere titizlikle uyulması, etkin bir iç kontrol sistemi açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

1-5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

2-İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar

3-Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği

4-Kamu İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı Rehberi

5-Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik

6-Kamu İç Kontrol Rehberi

7- Sayıştay Başkanlığı 2016 yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu

8- Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları

9- COSO İç Kontrol Bütünleşik Çerçeve Raporu

Cavit KUŞGÖZ*Maliye Uzmanı**(Eski Milli Emlak Kontrolörü)*

HAZİNE TAŞINMAZLARININ DEĞERLEME SÜRECİ

1. GİRİŞ

Hazinenin özel mülkiyetindeki ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar ile Devlete ait taşınmazların kamu hizmet ve menfaatleri doğrultusunda yönetiminden sorumlu idare, Maliye Bakanlığı ana hizmet birimi olan Milli Emlak Genel Müdürlüğüdür. Milli Emlak Genel Müdürlüğünün ana vizyon ve misyonu devlete ait taşınır ve taşınmaz mallarının edinimini, elden çıkarılmasını ve idaresini sağlamaktadır. Milli Emlak Genel Müdürlüğünün elinde çok geniş bir taşınmaz portföyü bulunmaktadır. 2016 yılı Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Faaliyet Raporunda, mülkiyeti Hazineye ait olan 4.048.612 adet taşınmazın toplamda 262.801.762.941,00 m² yüzölçümünde alanın yönetildiği belirtilmiştir¹.

Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen bu 4.048.612 adet taşınmaz, satış, kira, trampa, ecrimisil, irtifak hakkı, kullanma izni, tahsis, vd. işlemlere konu edilebilmektedir. Bir taşınmaz, herhangi bir işleme

konu edilmeden önce mutlaka değerlendirilmesine tabi tutulur ve bu değerlendirilme sonucu oluşan bedel üzerinden işlem tesis edilir. Fakat Hazine taşınmazlarının bedellerinin belirlenmesine yönelik Kanun, yönetmelik ve tebliğlerde yeterli hükümler bulunmamaktadır. Hazineye ait taşınmazların değerlendirilmesi bir Genelgeye bağlanarak çözülmeye çalışılmıştır. Bu çalışmamızda, Hazine ait bir taşınmazın değerinin, uluslararası değerlendirme standartları çerçevesinde nasıl bir değerlendirme sürecinin olduğu açıklanacak, defterdarlıkların ve malmüdürlüklerin bedel belirleme çalışmaları ile harmanlanıp ve eksik görülen hususlara ilişkin görüş ve öneriler ile bir bedel belirleme süreci ortaya konulacaktır.

Hazine taşınmazlarının değerlendirme süreci dört bölümden oluşmaktadır. Değerleme yapılırken bu dört aşamaya uygun hareket edilerek bedel takdir çalışmaları yapılması gerekmektedir. Birinci aşama ön hazırlık, ikinci aşama saha çalışması, üçüncü aşama en etkin ve verimli kullanılması analizi, dördüncü ve son olarak değerlendirme yönteminin belirlenmesi ve bedel takdir raporunun hazırlanmasıdır.

1 2016 yılı Milli Emlak Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu

2. ÖN HAZIRLIK

2.1. Taşınmaz Dosyasının İncelenmesi

Milli Emlak Genel Müdürlüğünün taşra teşkilatlarında (defterdarlıklarda) her bir taşınmaz için bir dosya açılır. Bu dosyalarda taşınmaz üzerinde gerçekleşen işlemlere ait evraklar bulunmaktadır. Değerleme çalışmasına başlarken öncelikli olarak taşınmaz dosyası incelenir. Taşınmaz dosyası içinde kamu kurum ve kuruluşlardan temin edilmesi gereken bilgi ve belgeler kontrol edilir ve şayet taşınmaz dosyasında kurumlardan temin edilmesi gereken bilgi ve belgeler yok ya da güncel değilse bu bilgi ve belgeler yeniden temin edilir. Ayrıca, taşınmaz hakkında varsa daha önce yapılan bedel tespit ve takdirleri de taşınmazın rayiç bedelinin belirlenmesinde göz önünde bulundurulur.

1.2. Kurum ve Kuruluşlardan Temin Edilecek Bilgi ve Belgeler

Mülkiyeti Hazineye ait bir taşınmazın değerlendirme çalışmaları kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar ile yazışmalar yapmak suretiyle işin niteliğine göre aşağıdaki bilgi ve belgelerden gerekli olanlar temin edilir.

1- Taşınmaza ilişkin tüm takyidatları gösterir şekilde tapu kütüğünün bir örneği veya tapu kayıt örneği.

2- Taşınmazın bulunduğu bölgede kamu kurumlarınca gerçekleştirilen satış, satın alma ve kamulaştırma işlemlerindeki bedele ilişkin bilgi ve belgeler.

3- Taşınmazın imar durumuna ilişkin olarak;

* İmar durum belgesi veya taşınmazın sınırları işaretlenmiş şekilde pafta örneğinin temini suretiyle taşınmazın ayrıldığı amaç ve yapılaşma koşulları (emsal, TAKS/KAKS, H_{max} , kat sayısı vb.),

* Plan notları,

* Parselasyon yapıp yapılmadığı,

4- Emlak vergisi asgari metrekare birim değeri.

5- Taşınmazın yararlandığı belediye hizmetleri.

6- Taşınmazın özelliklerini tam olarak ortaya koyacak (özellikle taşınmazın sınırlarını ve konumu gösterir) bilgi ve belgeler de eklenerek ilgili Ticaret ve Sanayi Odası, Ziraat Odası, Emlak Komisyoncuları/Müşavirleri Dernek ve Odaları, belediye vb. kurumlardan işin niteliğine göre edinilecek taşınmazın rayiç bedeli.

7- Tarım arazileri için ilgili Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl/İlçe Müdürlüğünden alınacak kapitalizasyon oranı, ürün çeşitlerine göre hasılat/maliyet verileri, toprağın verimliliği ile devlet desteklerine ilişkin bilgiler.

Değerlemenin niteliğine ve taşınmazın değerini etkileyecek hususları tespit etmek için diğer bilgi ve belgelerde (üzerinde yapı varsa yapıların yaklaşık maliyet bedeli, üzerinde ağaç varsa bunların bedeli, yapının sit özelliği taşıyıp taşımadığı vd. hususlar) tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda tespit edilen bilgi ve belgeler taşınmazın bedeline etki eden hususlar olduğundan dolayı bu bilgi ve belgeler Bedel Takdir Raporuna işlenir. Yukarıda belirtilen bilgiler olmadan değerlendirme yapılması halinde, değerlendirme sağlıklı olarak yapıldığını söylemek mümkün değildir.

1.3. Yapılara İlişkin Çalışmalar

Eğer bir taşınmazın üzerinde yapı bulunuyor ise bu yapıların bedelleri, öncelikle defterdarlık/malmüdürlükleri mühendisi veya teknik personellerine, olmaması halinde ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı teşkilatına hesaplatılır. Yapıların bedel tespitlerinde yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve projesi temin edilerek hesaplama yapılır.

Yapıların ekonomik ömrünü tamamlayıp tamamlamadığı, yapıların Deprem Yönetmeliğine uygunluğu, yapının ruhsata uygun olup olmadığı, kullanımını uygun olmadığında durumlarda yıkım ve asgari levazım bedelleri belirlenir ve hesaplama işlemlerinde göz önünde bulundurulur.

1.4. İnternet Araştırması

Günümüz teknolojisinin gelişmesi ile internet ortamı, alıcı ve satıcı buluşma noktası haline gelmiştir. Türkiye’de çeşitli internet siteleri de bunu mümkün kılmaktadır. Değerleme çalışmalarında internet ilanlarından elde edilen verilerin doğruluğu teyit edildikten sonra kullanılmalıdır. Bu sebeple değerlendirme çalışmalarında, değerlendirme yapılacak taşınmaza emsal teşkil edebilecek veriler temin edilip taşınmazın bedelini belirlemede kullanılabilir.

Ülke genelinde yoğun olarak kullanılan internet siteleri üzerinden araştırma yapılarak değerlendirme konusu taşınmaza konum, nitelik, imar vb. özellikleri açısından emsal olabilecek ilanlar seçilir. Değerleme işleminde taşınmazın imar durumlarının uyumluluğu ile konum yönünden yakınlığı önem arz etmektedir. Bu husus iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Emsal olarak değerlendirilecek taşınmazın sahibi ile görüşülüp taşınmazın İl, İlçe, Mahalle/Köy, Ada ve Parsel bilgisi teyit edilip taşınmazın imar durumu ve tapu bilgileri teyit edilerek bedel takdirinde emsal olarak kullanılması, değerlemeyi daha sağlıklı hale getirecektir.

Mal sahibi ile yapılan görüşmede ilana konu edilen taşınmazlar için talep edilen bedellerde indirim payının olup olmadığı hususu açıklığa kavuşturulması gerekir. İlan sahipleri ile görüşülememesi halinde ilana konu taşınmazlar için talep edilen bedellere ilişkin piyasa koşullarına göre makul bir indirim yapılarak değerlendirmeye tabi tutulup bedel takdir çalışması yapılır.

1.5. Diğer Çalışmalar

Değerlemeye konu taşınmaza bedel belirlenirken varsa mahkeme kararları, bilirkişi raporları, gayrimenkul değerlendirme raporları, icra satışları, satış, satın alma, trampa veya kamulaştırma işlemleri gerçekleştiren idarelerin kıymet takdiri veya bedel tespit kararları ile nihai bedeller, gerektiği takdirde ve temin edilebildiği ölçüde, bankalarca konut kredisine esas olmak üzere yaptırılan bedel takdirlerine ilişkin veriler de temin edilebilir.

2. SAHA ÇALIŞMASI

2.1. Taşınmazın Mahallinde Tespiti

Bir değerlendirme yapılırken değerlemesi yapılacak taşınmazın mahallinde görülmesi ve avantajları ile dezavantajlarının tespit edilmelidir. Taşınmazın mahallinde görülmesi değerlendirme için büyük önem arz etmektedir. Taşınmazın mahallinde tespitinin yapılarak tüm özelliklerini gösteren bir tutanak düzenlenmeli ve bu tutanakta taşınmazın değerini etkileyen olumlu ve olumsuz hususlar belirtilmelidir.

Düzenlenecek tespit tutanağında; taşınmazın bulunduğu il, ilçe, belde, mahalle, mevki ve köy bilgilerine, yerleşim merkezleri, bilinen temel noktalar, yollar ve doğal unsurlara uzaklığı ve bunlara göre coğrafi yönüne, taşınmazın yüzölçümü, geometrik şekli, toprak yapısı (taşlık, kayalık vb.), eğimi ve benzeri diğer özelliklerine, taşınmazın yakın çevresindeki yapılaşma şekli, manzara ve diğer özelliklerine, taşınmazın üzerindeki yapı, ağaç ve enerji nakil hattı gibi diğer unsurlara, taşınmazın mevcut kullanım şekline, taşınmazın belediye hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığına ilişkin bilgiler yer verilir. Bu hususlar taşınmazın değerini doğrudan etkilemektedir. Tespit esnasında taşınmazın tüm özelliklerini yansıtacak fotoğrafları alınır.

2.2. Bilirkişi Seçimi

Değerleme işleminde, taşınmazın bulunduğu bölgede emlak piyasası hakkında bilgi bulunan muhtar, bilirkişi ve emlakçılardan faydalanılabilir, bunların yanında işin niteliğine göre inşaat ve müteahhitlik işleriyle uğraşan gerçek ve tüzel kişilerle de görüşülür. Değerleme işleminin önemli hususlarında biri de bilirkişi seçimidir. Bilirkişilerin seçiminde, taşınmazın bulunduğu bölgede çalışan ya da değerlendirme yapabilme beceri, bilgi ve birikimi olan kişilerin seçilmesi hususu gözetilmez. Şayet yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan kişilerin bilirkişiliğine başvurulması halinde elde edilen sonuçlar hatalı olacaktır.

2.3. Bilirkişilerden Edinilecek Bilgiler

Bir bilirkişiden bilgi temin edileceğinden, bilirkişilere taşınmaza ait bilgiler açık ve doğru bir şekilde aktarılır ve bu bilgiler bilirkişiler ile birlikte düzenlenecek tutanakta net olarak belirtilir. Bu aşamada bilirkişiye; taşınmazın tapu bilgileri, imar durumu (ayrıldığı amaç, yapılaşma koşulları, plan notları, parselasyon bilgisi vb.) ve fiili durumu ayrıntılı bir şekilde açıklanır. Gerekmeye halinde haritalar ve paftalar üzerinden taşınmazın konum bilgileri gösterilerek bilgi edinilir.

Kullanılacak değerlendirme yöntemleri de gözetilerek bilirkişilerden, aşağıdaki bilgiler, işin niteliğine uygun olanlar temin edilir:

1- Emsal satış bilgileri: Değerlemeye konu taşınmazın bulunduğu bölgede, bilirkişinin aracılık ettiği ya da satışı hakkında bilgi sahibi olduğu emsal nitelikte bir satış işleminin olup olmadığı sorulur. Emsal satışa konu taşınmazların satış bedeli, imar durumu (ayrıldığı amaç ve yapılaşma koşulları, vb.), üzerinde bina bulunup bulunmadığı, satış tarihi, mümkünse ada/parsel numarası, mümkün değilse sınırları öğrenilir.

2- Emsal portföy bilgileri: Değerlemeye konu taşınmazın bulunduğu bölgede satışa çıkarılmış emsal nitelikteki taşınmazların bulunup bulunmadığı sorulur. Bu hususta veri edinilmesi halinde, emsal taşınmazın bilgileri temin edilir.

3- Emlak piyasasına ilişkin diğer bilgiler; taşınmaz üzerine yapılacak yeni bir inşaat-taki ortalama daire, işyeri, vb. yerlerin satış fiyatları, taşınmaz üzerine yapılacak yeni bir inşaat-taki ortalama daire, işyeri, vb. yerlerin aylık kira bedelleri, değerlendirme konu taşınmazın bulunduğu bölgedeki kat karşılığı inşaat arsa payları, fiyat hareketleri, değerlemeye konu taşınmazın metrekare satış bedeli,

Temin edilir ve bu bilgiler tutanağa bağlanarak araştırmayı yapan personel ve bilirkişi tarafından imzalanır. Bilirkişinin imzadan imtina etmesi halinde bu durum tutanakta belirtilir.

3. EN ETKİN VE VERİMLİ KULLANIM ANALİZİ

Bir taşınmazın en etkin ve verimli kullanım analizi yapılarak bedel takdiri yapılması gerekmektedir. Bu durumda taşınmazın fiili durumu, tapu kütüğü ve imar durumları birlikte değerlendirilerek en rasyonel ve marjinal faydası en yüksek olacak durum tespit edilerek bedel takdir çalışması yapılmalıdır.

3.1. Fiili Durumun Analizi

Taşınmazların fiziki özellikleri taşınmazın değerini olumlu ya da olumsuz şekilde etkiler. Bu yüzden değerlendirme işleminde fiili durum analizi yapılması gerekmektedir. Fiili durum analizinde, taşınmazın yola cephe durumları, geometrik şekli, toprak yapısı, eğimi, konumu, merkezi noktalara yakınlığı, ulaşım olanakları, yakın çevresindeki yapılaşma şekli, yapılaşma yoğunluğu, ulaşım olanakları, belediye hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı, manzara, taşınmazın

bulunduğu bölgede yakın zamanda inşaatına başlanacak ve taşınmazın değerini etkileyebilecek kamu veya özel sektör yatırımı veya projesi bulunup bulunmadığı (şerefiye), taşınmazın üzerindeki yapı, ağaç ve enerji nakil hatlarının bulunup bulunmadığı vd. hususlar göz önünde bulundurulur. Bu belirtilen hususlar taşınmazın değerini doğrudan etkiler.

3.2. Tapu Kütüğünün Analizi

Tapu kütüğünde yer alan ve taşınmazın değerini etkileyen takyidatlar, değerlendirme yapılırken dikkate alınır. Takyidatların olası kullanım şekillerini engelleyen veya kısıtlayan yönleri hukuki dayanakları ile ortaya konulur. Halk arasında şüyu olarak da bilinen hisseli taşınmazlarda alıcı biraz tedirgin yaklaşır ve böyle bir alımda fiyatı daha düşük olması gerektiğini düşünür. Takyidat derken de örneğin, tapuda kamulaştırma şerhi bulunan bir taşınmazın ileride yatırım amaçlı değerlendirmeye engel olacağı hususu alıcının o taşınmazı alma isteğini azaltacak ve durum bedele yansımaktır. Bu hususlar taşınmazın kullanım durumunu ve taşınmazın bedelini doğrudan etkilemektedir.

3.3. İmar Durumunun Analizi

Bir taşınmazın değerini etkileyen en önemli husus imar durumudur. Değerleme yapılırken taşınmazın imar planındaki kullanım amacı ve yapılaşma koşulları dikkate alınarak değerlendirme yapılır. Bir taşınmazın değerini en çok yapılaşma koşulları (emsal, TAKS/KAKS, H_{max} , kat sayısı vb.) etkiler. Bunun yanında taşınmazın kısmen yol, park vb. terke konu alanlarda kalması durumunda, terke konu kısımları dâhil bir bütün olarak düşünülerek, taşınmazın imar planında ayrıldığı amaç, plan notları ve benzeri hususlar da dikkate alınarak, taşınmazın değerinde meydana gelebilecek değişimler öngörülme suretiyle değerlendirme yapılır.

4. DEĞERLEME YÖNTEMLERİNİN SEÇİMİ VE BEDEL TESPİT RAPORU

4.1. Değerleme Yöntemleri ve Seçimi

Uluslararası değerlendirme standartları çerçevesinde üç temel değerlendirme yöntemi bulunmaktadır. Bunlar, Pazar Yöntemi (emsal karşılaştırma), gelir ve maliyet yöntemidir². Hazine taşınmazlarının değerlendirme işlemlerinde de bu üç yöntem esas alınır. Genellikle emsal karşılaştırma yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemler dışında diğer hesaplamalara başvurulabileceği gibi, kat karşılığı inşaat ve kira verilerine dayalı hesaplamalar da yapılabilir. Değerleme çalışmasında, işin niteliğine uygun olarak birden fazla değerlendirme yöntemi ve hesaplamasından faydalanılabilir. Değerleme çalışmasında kullanılan yöntem ve hesaplamaların tercih edilme gerekçeleri ile taşınmaz için tespit ve takdir edilen rayiç bedelin gerekçeleri değerlendirme raporunda açıklanır.

4.2. Pazar Yöntemi (Emsal Karşılaştırma Yöntemi)

Pazar Yöntemi, bir malın pazardaki olası fiyatları esas alınarak ona değer biçmektir. Yani bir malın ait olduğu, kategorideki mallara o anda belli bir pazarda olan arz ve talebe göre malın değerinin biçilmesidir³. Emsal karşılaştırma yöntemi Hazine taşınmazlarının bedel takdir işlemlerinde en yoğun kullanılan yöntemdir. Bu yöntemde, emsal taşınmazların satış bedelleri dikkate alınarak bedel tespit ve takdiri yapılır. Satış çıkarılan taşınmazlar için istenen fiyatlar ve verilen teklifler de dikkate alınır.

Emsal karşılaştırma yönteminde, tapu idaresi, bilirkişiler, internet ilanları, milli emlak satışları, mahkeme kararları, bilirkişi raporları, gayrimenkul değerlendirme raporları,

2 2017 Uluslararası Değerleme Standartları

3 Tamer UTKUCU, Gayrimenkul Değerleme ve Hazine Taşınmazlarının Türkiye Ekonomisine Etkisi, Nobel Yayın Evi, 2010, Sy. 39

icra satışları, satış, satın alma ve kamulaştırma işlemleri kıymet takdir kararları ile nihai bedeller, internet ilanları, gerektiği takdirde ve temin edilebildiği ölçüde, bankalarca konut kredisine esas olmak üzere yaptırılan bedel takdirleri, taşınmazın bulunduğu mahalle, köy veya ilçede emsal bulunamaz ise konum ve değer olarak emsal olabilecek en yakın mahalle, köy ve ilçedeki emsal satışlar veri olarak temin edilip değerlendirmeye alınır.

Veriler toplandıktan sonra, değerlendirme konusu taşınmaza emsal teşkil edebileceği düşünülen verilerin seçimi yapılır. Verilerin seçimi sürecinde aşağıda yer alan hususlar gözetilir; Değerleme konusu taşınmaz ile emsal taşınmazın, konum olarak birbirine yakın olma hususu veya yakın olmamakla birlikte değerleri arasında nispi bir bağ kurulabilecek nitelikte olma hususu, taşınmazların nitelikleri, özellikle arsa veya arazi niteliğinde olması ve ayrıca üzerinde yapı yer alıp almaması hususları, taşınmazların imar planında ayrıldığı amaç ve yapılaşma koşulları dikkate alınması gerekir.

Emsal olarak seçilen her veri, değerlendirme konusu taşınmaz ile kendi özellikleri dikkate alınarak mukayese edilir ve gerekli değer düzeltmeleri yapılır. Emsal taşınmazların parselasyon görüp görmedikleri belirlenerek, imar uygulaması yapılmamış ise terke konu kısımları nispi olarak ortaya konulur ve değerlendirme konusu taşınmazın imar durumuna göre anılan emsal değerler uyarlanmaya çalışılır. Emsal olarak alınan satış bedelleri, piyasa koşulları göz önünde bulundurularak satış tarihlerine göre değerlendirme tarihine uyarlanır.

4.3. Gelir Yöntemi

Gelir yaklaşımı, diğer değerlendirme yaklaşımlarda uygulanan aynı ilkeleri esas almaktadır. Özellikle de, gelecekte oluşacak kazanç beklentilerinin yarattığı değer (gelir

akışları) olarak algılamaktadır. Gelir gider analizinde geleceğe ilişkin tahmin yapılması zorunludur. Gelecekte taşınmazdan elde edilecek gelirin, giderin ve indirgeme oranının tahmin edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu unsurlarda ortaya çıkan değişikliklerin taşınmazın değerine olan etkisinin de belirlenmesi gerekmektedir. Gelir yaratma gücü ve indirgeme oranı piyasa tarafından belirlenmektedir. Bu nedenle, beklenen getiri oranı ve gelir tahmin edilirken, gayrimenkulün arz ve talep durumu göz önünde bulundurulmalıdır. Beklenti ilkesi bu yaklaşımın temel öğesidir. Bu yöntem, yapının satış fiyatı ve kira beklentisi arasındaki ilişkiyi yansıtır⁴.

Bu yöntemde; taşınmazın gelir ve harcama verileri dikkate alınarak belirlenecek yıllık net gelir, belli bir kapitalizasyon oranı vasıtasıyla indirgenerek bedel tahmini yapılır. Net gelir; yıllık brüt gelirden, taşınmazın boş kalmasından dolayı oluşan gelir kaybı, toplama kaybı ve işletme giderlerinin çıkarılması suretiyle belirlenir. Net gelirin belirlenmesine yönelik veriler ile kapitalizasyon oranı piyasa verileri ışığında araştırılır.

Tarım arazileri için; kapitalizasyon oranı, ürün çeşitlerine göre hasılat/maliyet verileri, toprağın verimliliği, nadasa bırakılıp bırakılmayacağı, yıl içerisinde birden fazla ürün alınıp alınamayacağı, sulanıp sulanmadığı ile devlet desteklerine ilişkin bilgiler ilgili Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl/İlçe Müdürlüğünden temin edilir. Devlet desteğinin gelir unsuru olarak dikkate alınabilmesi için sürekliliğinin öngörülebilir olması gerekir.

4.4. Maliyet Yöntemi

Maliyet yöntemi, bir alıcının, gereksiz külfet doğuran zaman, elverişsizlik, risk gibi etkenler söz konusu olmadıkça, belli bir varlık için, ister satın alma, isterse yapım yoluyla

⁴ Yazıcı, Cansel Turgut, Dinçer, Işıl, Balsarı, Zuhul, Gayrimenkul Değerleme Yöntemleri, İstanbul, Değerlendirme Uzmanları Derneği Yayınları, 2006, s.153

edinilmiş olsun, kendisine eşit faydaya sahip başka bir varlığı elde etme maliyetinden daha fazla ödeme yapmayacağı ekonomik ilkesinin uygulanmasıyla gösterge niteliğindeki değer belirlendiği yöntemdir. Bu yöntemde, bir varlığın cari ikame maliyetinin veya yeniden üretim maliyetinin hesaplanması ve fiziksel bozulma ve diğer biçimlerde gerçekleşen tüm yıpranma paylarının düşülmesi suretiyle gösterge niteliğindeki değer belirlenmektedir⁵.

Bu yöntemde; değerlemeye konu taşınmazın zemin bedeline üzerindeki yapıların maliyet bedeli (amortisman payı düşülerek) eklenecek hesaplamaya yapılır. Bu durumlarda yapının sınıfı belirlenir, ruhsata uygunluk ve yapı kullanma izni belgesi temin edilir ve hesaplamalar bu verilere göre yapılır.

4.5. Bedel Tespit Raporu

Bilirkişilerle yapılan görüşmeler sonucunda, değerlendirme konusu taşınmazın metrekare satış bedeline ilişkin beyan edilen bedeller de değerlendirilirken dikkate alınır. Bilirkişi beyanlarının alt ve üst sınırları ile aritmetik ortalamaları değerlendirilirken, ortalamadan aşırı sapma gösteren beyanlar belirlenerek gerekçesi belirtilerek ayrıştırılır. Değerleme çalışmasında temin edilen ancak bedel tespit ve takdirinde kullanımı uygun görülmemiş verilerin kullanılmama gerekçeleri ile taşınmaz için tespit ve takdir edilen rayiç bedelin gerekçeleri değerlendirme raporunda açıklanır.

Taşınmazların rayiç bedeli; değerlendirme çalışmasında temin edilen ve bedel tespit ve takdirinde kullanılan verilerden, emsal nitelikteki satış ortalamalarının, internet ortamından ve bilirkişi nezdinde elde edilen portföy ortalamalarının ve bilirkişi beyanları ortalamalarının belli bir oranı ile ilgili diğer veriler, değerlendirme çalışması sonucunda elde edilen verilerden hangilerinin hangi oranda

dikkate alınacağı değerlemeyi yapanlar tarafından belirlenerek bedel tespit raporu hazırlanarak değerlendirme işlemi yapılır.

5. SONUÇ

Bir Hazine taşınmazının bedel takdirinde öncelikli olarak ön hazırlık işlemleri yani taşınmazın dosyasının incelenmesi, kurum ve kuruluşlardan bilgi ve belgelerin tedarik edilmesi, üzerinde yapı varsa bu yapılara ilişkin bedel çalışmaları ve internet ilanlarının araştırılması gerekir. Ardından saha çalışması olan taşınmazın mahallinde tespit yapılması ve bilirkişilerden veri temin edilmesi gerekir. Elde edilen veriler doğrultusunda taşınmazın en etkin ve verimli olarak nasıl kullanılabileceğinin tespit edilmesi, fiili durum analizi, tapu kütük analizi ve imar durum analizlerinin sağlanması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde elde edilen veriler ile hangi değerlendirme yöntemi kullanılarak bedelinin tespit edileceği belirlenmelidir. Yani elde edilen verilerin, emsal karşılaştırma yöntemi, gelir yöntemi ya da maliyet yöntemlerinden hangisine uygun olduğu tespit edilir ve belirlenen bu yöntem kapsamında taşınmazın değerlendirilmesi sonucu bedel tespitleri bir rapora bağlanarak taşınmaz değerlendirme işlemi tamamlanır.

KAYNAKÇA

2016 yılı Milli Emlak Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu

2017 Uluslararası Değerleme Standartları

Tamer UTKUCU, Gayrimenkul Değerleme ve Hazine Taşınmazlarının Türkiye Ekonomisine Etkisi,

Yazıcı, Cansel Turgut, Dinçer, Işıl, Balsarı, Zuhal, Gayrimenkul Değerleme Yöntemleri,

2014/1 Milli Emlak Genelgesi

5 2017 Uluslararası Değerleme Standartları

Ahmet ARSLAN

Denetçi, E. Muhasebat Başkontrolörü

HAKKINDA DİSİPLİN CEZASI ÖNERİLEN DEVLET MEMURU SORUŞTURMA DOSYASINI GÖREBİLİR Mİ?

Bilindiği üzere, Anayasa ve 657 sayılı Kanuna göre savunması alınmadan devlet memuruna disiplin cezası verilemez.

Devlet memurunun savunmasını tam anlamıyla yapabilmesi ise lehindeki ve aleyhindeki iddia, delil ve tespitleri görebilmesiyle mümkündür.

Bu makalemizde, düzenlenen disiplin soruşturması raporuna göre hakkında disiplin cezası önerilen devlet memurunun disiplin soruşturması raporunu görebilme imkanının olup olmadığı hususu çeşitli mevzuata hükümleri ile emsal yargı kararı doğrultusunda irdelenecektir.

1. İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

1.1. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Savunma hakkı” başlıklı 130 uncu maddesinde;

“Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruş-

turmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan memur, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.”

denilmektedir.

Söz konusu Kanun maddesinde belirtilen savunma hakkının kullanılabilmesi memurun ne ile suçlandığını, lehinde ve aleyhindeki delilleri bilmesiyle mümkündür. Bu konularda bilgi sahibi olamayan kişinin tam anlamıyla savunma hakkını kullanabilmesi mümkün değildir.

Söz konusu bilgilerin ise neredeyse tamamı soruşturma raporu veya dosyasında bulunmaktadır.

657 sayılı Kanunun disiplin hükümlerine ilişkin bölümünde savunma öncesinde soruşturma dosyasının memura verilebileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Kanunda bu yönde tek hüküm Kanunun “Yüksek disiplin kurullarının karar usulü, memurun

hakkı”başlıklı 129 uncu maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

“Yüksek disiplin kurulları kendilerine intikal eden dosyaların incelenmesinde, gerekli gördükleri takdirde, ilgilinin özlük dosyasını ve her nevi evrakı incelemeye, ilgili kurumlardan bilgi almaya, yeminli tanık ve bilirkişi dinlemeye veya niyabeten dinletmeye, mahallen keşif yapmaya veya yaptırmaya yetkilidirler.

Hakkında memurluktan çıkarma cezası istenen memur, soruşturma evrakını incelemeye, tanık dinletmeye, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekili vasıtasıyla savunma yapma hakkına sahiptir.”

Kanunun disiplin hükümlerine ilişkin bölümünde hakkında memurluktan çıkarma cezasından başka bir ceza istenen memurun disiplin soruşturması raporunu veya dosyasını inceleyebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, aynı Kanunda hakkında memurluktan çıkarma cezasından başka bir ceza istenen memurun disiplin soruşturması raporunun bir örneğinin verilemeyeceğine ilişkin de herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Buna rağmen Kanundaki boşluğu değil, yukarıda belirtilen düzenlemesini dikkate alan bazı kamu idareleri disiplin soruşturmasıyla ilgili olarak devlet memurunun bilgi edinme hakkını karşılamakta kısıtlayıcı şekilde davranmaktadır.

Bununla birlikte, birey olarak memurların hakları sadece 657 sayılı Kanunda yer alan hükümlerden ibaret değildir. Bu bağlamda ilk akla gelen yasal düzenleme 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunudur.

1.2. 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kişinin memur olup olmadığına bakılmaksızın bütün gerçek veya tüzel kişiler hakkında uygulanır.

Zira, söz konusu Kanunun “Bilgi edinme hakkı” başlıklı 4 üncü maddesinde; “Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir.” denilmektedir.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile çeşitli yargı içtihatlarında da bu Kanunun 657 sayılı Kanunun uygulama alanı bulduğu durumlarda da geçerli olduğu belirtilmiştir. Nitekim; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun 27.09.2012 tarih ve 2012/3 sayılı İlke Kararında;

“4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında kurumlarına bilgi edinme başvurusunda bulunan devlet memurlarının başvurularını “Devlet Memurlarının Şikayet ve Müracaatları Hakkındaki Yönetmelik” hükümlerine göre hiyerarşik silsile yolu ile yapmaları gerekip gerekmediği hususunda uygulamada tereddüde düşülmüş olduğu görüldüğünden 4982 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi uyarınca Kurulumuzca;

Bilgi Edinme Hakkı Kanununun bireysel bir hak olan bilgi edinme hakkının kullanılmasını düzenlemesi ve Kanunun 6 ncı maddesinde bilgi edinme başvuruları için devlet memuru olup olmama ayrımı yapılmadan herkesi kapsayan bir başvuru usulünün belirtilmiş olması nedeniyle devlet memurları için Kanunda düzenlenen dışında başka bir başvuru usulünün kabul edilmesinin mümkün olmadığına, devlet memurlarının yaptığı bilgi edinme başvurularında da 4982 sayılı kanunun 6 ncı maddesinde belirlenen başvuru usulünün uygulanması gerektiğine oybirliğiyle karar verilmiştir.”

denilmektedir.

Bilgi edinme talebinin karşılanması ile ilgili olarak Kanunun “Bilgi verme yükümlülüğü” başlıklı 5 inci maddesinde;

“Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya

belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler. **Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.”**

denilmektedir.

Söz konusu Kanun maddesi hükümlerine göre, bu kanunda yer alan istisnalar arasında yer almamak şartıyla diğer kanunlarda bilgi edinme hakkıyla ilgili olarak yer alan hükümler uygulanmayacaktır. Diğer bir deyişle, bu Kanunun yayımlanmasından önce diğer kanunlarda yer alan bilgi edinme hakkını kısıtlayan düzenlemeler hüküm ifade etmez. Kanunun bu düzenlenmesi sonra çıkan kanunun önceki kanunun kendisine aykırı olan hükümlerini kaldırması ilkesinin bir sonucudur. Bu bağlamda devlet memurları açısından bakılacak olursa, 24.10.2003 tarihinde yayımlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 657 sayılı Kanunun kendisine aykırı hükümlerini ilga etmiş sayılmaktadır.

Bu nedenle, idareler devlet memurlarının bilgi edinme taleplerini karşılarken 657 sayılı Kanuna değil 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunundaki hükümlere riayet edecek ve talep edilen bilgi 4982 sayılı Kanunda yer alan istisnalar arasında yer almıyorsa memurun bilgi edinme talebini karşılayacaktır.

Disiplin soruşturmalarıyla ilgili olarak 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda yer alan başlıca istisna Kanunun “İdarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler” başlıklı 19 uncu maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

“Kurum ve kuruluşların yetkili birimlerinde yürütülen idarî soruşturmalarla ilgili olup, açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde;

a) Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak,

b) Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye sokacak,

c) Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek,

d) Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının temin edilmesini güçleştirecek,

Bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır.”

Kanunun söz konusu hükmüne göre disiplin soruşturması sürecinde açıklanması halinde örneğin tanıkları yönlendirmeye veya delilleri karartmaya yol açabilecek bilgilerin hakkında disiplin soruşturması yapılan devlet memuruna verilmemesi yasal olarak mümkündür. Bununla birlikte, söz konusu istisna düzenlemesi sadece disiplin soruşturması sürecinde geçerli olup disiplin soruşturması tamamlandıktan sonra soruşturmanın güvenliğinin tehlikeye düşmesi gibi bir durum söz konusu olmayacağından bilgi edinme hakkının bu istisnaya dayanarak reddedilmesi söz konusu olmayacaktır.

Bu bağlamda örneğin, yapılan disiplin soruşturması sonucunda hakkında aylıktan kesme cezası önerilen devlet memuru, il disiplin kurulu veya merkez disiplin kuruluna savunma vermeden önce ekleriyle beraber disiplin soruşturması raporunu bilgi edinme hakkı kapsamında inceleme hakkına sahip olabilmelidir. Aşağıda belirtilen emsal yargı kararı bu yönde bize daha fazla ışık tutmaktadır.

2. EMSAL YARGI KARARI

Disiplin soruşturmasına ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere bilgi edinme hakkının

kapsamının genişliği ile ilgili olarak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12.6.2008 tarih ve 2005/3292 E., 2008/1633 K.nolu kararı aynen aşağıdaki şekildedir.

“Temyiz İsteminde Bulunan (Davacı) ...

Karşı Taraf (Davalı) : Diyanet İşleri Başkanlığı

İstemin Özeti: Danıştay Onikinci Dairesinin 14.3.2005 günlü, E:2002/5149, K:2005/765 sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması davacı tarafından istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Danıştay Onikinci Dairesince verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu ve temyiz dilekçesinde öne sürülen nedenlerin, kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı belirtilerek temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi Mustafa Karabulutun Düşüncesi: Davacının görevine son verilmesi işleminin dayanağı olan soruşturma raporunun davacıya inceletirilmemesinin adil yargılanma hakkına aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle, davacı temyiz isteminin kabulü ile Daire kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Erkan Cantekin'in Düşüncesi: Danıştay dava dairelerince verilen kararların temyizen incelenerek bozulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin bulunması gerekmektedir.

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, söz konusu maddede yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından, istemin reddi ile temyiz edilen Danıştay Onikinci Dairesince verilen kararın onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca gereği görüldü: Dava; davacının, İstanbul İli, Beyoğlu İlçesi, ... Camii imam hatibi olarak görev yapmakta iken görevine son verilmesine ilişkin 27.5.2002 günlü, 657-3/91 sayılı işlem ile bu işleme dayanak olan Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinin ilgili maddesinin iptali, yoksun kaldığı parasal ve özlük haklarının ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Danıştay Onikinci Dairesi 14.3.2005 günlü, E:2002/5149, K:2005/765 sayılı kararıyla; 657 sayılı Yasanın Devlet memurluğuna alınmada özel şartları belirleyen 48. maddesinin B/2 bendinde; “Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatlarında aranan şartları taşımak” hükmüne yer verildiği, aynı Kanunun 98/b. maddesinde ise; memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi hallerinde Devlet memurlarının, memurluğunun sona ereceğinin belirtildiği, 657 sayılı Yasaya ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanan ve 23.11.1999 gün ve 23885 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliğinin 13.9.2001 gün ve 24522 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değişik (uyuşmazlık konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan şekliyle) 9. maddesinde; bu Yönetmelik kapsamına giren kadrolara ilk defa atanacaklarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 48. maddesinin (A) bendindeki şartlar ile atanmalarında dini eğitim yapmış olma niteliği aranmalar için bu genel şartların yanında “İtikat, ibadet, tavır ve hareketlerinin

İslam törelerine uygunluğunun çevresinde bilinir olduğu” şeklindeki ortak nitelik şartının aranacağı hüküm altına alındığı, 25.8.2004 gün ve 25564 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği ile sözü edilen 23.11.1999 günlü Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelik yürürlükten kaldırılmış ise de 9. maddede öngörülen dava konusu hükmün yeni Yönetmeliğin 5. maddesinde eski şekliyle yer aldığı, Din Hizmetleri Sınıfında görev yapan din görevlilerinin kendilerinden toplumda örnek davranışlar içinde olmaları beklendiğinden aynı zamanda örnek kişilik özellikleri sergileme sorumluluğu taşıdıklarından ayrıca, toplumda kabul gören değerlere ters düşmek yerine inanç, ibadet ve davranış bütünlüğü içinde bu değerlere örnek olma görevini yüklediklerinden, bu hizmet sınıfı için yukarıda sözü edilen ve iptali istenen nitelik şartının aranmasında hukuka ve 657 sayılı Yasanın 48/B-2. maddesine ve aynı zamanca hizmet gereklerine aykırılık bulunmadığı, olayda; hakkında yapılan soruşturma sonucunda davacının, ... Camii Lojmanında ikamet eden Eminönü İlçesi Topkapı Sarayı Camiinde görev yapan müezzin-kayyımın eşi ile zina yaptığının tespit edildiği, bu eylemi nedeniyle Diyanet İşleri Başkanlığı Sınava, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliğinin 9. maddesinde yer alan ortak nitelik şartını kaybettiğinin anlaşıldığı gerekçesiyle 657 sayılı Yasamı)] 48/B-2 ve 98/b maddeleri uyarınca görevine son verilmesi teklifinde bulunulduğu, bu tekjif doğrultusunda dava konusu işlemle görevine son verildiğinin anlaşıldığı, dosyada bulunan bilgi ve belgeler ile soruşturma raporunun birlikte incelenmesinden; anılan Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan; “itikat ibadet, tavır ve hareketlerinin islam törelerine uygunluğunun çevresinde bilinir olduğu” şeklindeki ortak nitelik şartını kaybettiği açık olan davacı hakkında tesis edilen işlemde de hukuka aykırı bir durum gö-

rülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Davacı, hakkında hazırlanan soruşturma raporunu gerek işlemin tesisi aşamasında, gerekse yargılama aşamasında inceleyemediğini; işleme dayanak olarak alındığı belirtilen hususların gerçeği yansıtmadığını; soruşturmanın objektif olarak yapılmadığını ileri sürerek kararı temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedir.

Anayasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasında, “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” denilmektedir.

AİHM kararlarında belirtildiği üzere adil yargılamanın en önemli gereklerinden biri olarak, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından davanın tarafları arasında tam bir eşitlik gözetilmeli (silahların eşitliği), buna bağlı olarak da toplanan deliller hakkında taraflara görüş bildirme olanağı tanınmalıdır.

2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinin olayla ilgili kısımlarında, Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinin bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapacakları, mahkemelerin belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü belgenin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilecekleri; taraflardan biri ara kararın icaplarını yerine getirmediği takdirde, bu durumun verilecek karar üzerindeki etkisinin mahkemece önceden takdir edileceği ve ara kararınca bu hususun ayrıca belirtileceği; ancak, istenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine .... ilişkin ise, Başbakan veya ilgili bakanın gerekçesini bildirmek suretiyle söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebileceği hükmü yer almaktadır. Anılan maddeye 10.6.1994 günlü, 4001

sayılı Yasayla “Verilmeyen bilgi ve belgeleme dayanılarak ileri sürülen savunmaya göre karar verilemez” hükmü eklenmiş ve maddenin 4. fıkrasında yer alan “Getirilen veya idarece gönderilen gizli belge ve dosyalar taraf vekillerine incelettirilemez” tümcesi ise yürürlükten kaldırılmıştır.

Anılan yasa değişikliğinin gerekçesinde, “Madde ile 2577 sayılı Kanunun 20. maddesinin 3. fıkrasının sonuna eklenen cümle ile bu fıkra da sayılan haller nedeniyle mahkemeye verilmeyen bilgi ve belgelere dayanılarak ileri sürülen savunmaya göre karar verilemeyeceği öngörülerek, adalete gölge düşürmesinin önüne geçilmesi ve yargılama hukukunun delil sistemi korunmak istenmiştir. Yargılama usulü hukukunda amaç, davaya dayanak yapılan tüm belge ve delillerin tarafların bilgisine sunulması suretiyle gerçeğin ortaya çıkması ve bu suretle hukukun üstünlüğünün sağlanmasıdır. Taraf ve vekillerine incelettirilmeyen belge ve dosyaya dayanılarak karar verilmesi, davacılara gerçek anlamda iddiasını kanıtlanma hakkı tanınmadığını gösterdiği gibi adalete de gölge düşürmektedir. Kaldı ki, uygulamada gizlilik taşımayan belge ve dosyalara gizlilik damgası vurularak bunların ilgililere incelettirilmesi engellenmektedir. Bu nedenle de, Kanunun 20. maddesinin 4. fıkrası da yürürlükten kaldırılmaktadır.” denilmiştir.

Diğer yandan, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinde uygulanacak olan 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek amacıyla çıkarılmış olup, Yasa’nın 4. maddesinde, herkesin bilgi edinme hakkına sahip olduğu, 5. maddesinde ise, kurum ve kuruluşların bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına

sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlü oldukları hükümlerine yer verilmiştir.

4982 sayılı Yasa’nın anılan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, idari aşamada dahi kişilerin bilgi ve belgelere erişmelerinin bir hak olarak kabul edilmek suretiyle yasal güvenceye kavuşturulduğu, bu hakkın ancak Yasada belirtilen hallerde sınırlanabileceği anlaşılmakta; bilgi edinme hakkı demokratik ve şeffaf bir yönetimin gereği olarak kabul edilmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar, adil yargılanma hakkı, 2577 sayılı Yasa’nın 20. maddesi ve bu maddede yapılan değişiklik birlikte değerlendirildiğinde, maddede öngörülen istisnai durum haricinde davacılara işlemin dayanağı olan her türlü bilgi ve belgeye ulaşabilme ve bu belgeleri inceleyebilme olanağının tanınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Davacılar ancak soruşturma raporunda yer verilen maddi olayı, tamk ifadelerini, inceleme yapanın görüş ve kanaatini, işlemin hukuki dayanağını, soruşturmacının önerilerini açık ve etraflı bir biçimde öğrenme suretiyle adil yargılanma hakkını kullanabilecektir. İncelenemeyen bir soruşturma raporuna karşı iddia ve savunmada bulunmak zor, hatta imkansızdır.

Dava ve temyiz dosyasının incelenmesinden, davacının görevine son verilmesine ilişkin işlemin dayanağı soruşturma raporunun davacı vekilinin talep etmesine karşın Dairesince incelettirilmediği, dava konusu işlemin hukuka uygunluğunun denetiminde ise soruşturma raporunda yer verilen hususlara değinildiği anlaşıldığından Daire kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Bu durumda, makul bir süre verilmek suretiyle, davacıya hakkında düzenlenen soruş-

turma raporunu incelemesi ve istemi halinde raporla ilgili görüşlerini dosyaya sunması olanağı sağlandıktan sonra işin esası hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davacı temyiz isteminin kabulüne, Danıştay Onikinci Dairesinin 14.3.2005 günlü, E:2002/5149, K:2005/765 sayılı kararının, bozulmasına, 12.6.2008 gününde, esasta ve gerekçede oy çokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY X- Temyiz edilen kararla ilgili dosyanın incelenmesinden, Danıştay Onikinci Dairesince verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşıldığından, davacının temyiz isteminin reddi ile temyize konu kararın onanması oyuyla karara katılmıyoruz.

KARŞI OY

XX- Dava, imam-hatip olan davacının görevine son verilmesine ilişkin işlem ile bu işlemin dayanağı Diyanet İşleri Başkanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin 9. maddesinde yer alan ortak nitelik şartını düzenleyen tümcenin iptali istemiyle açılmıştır.

Danıştay Onikinci Dairesince davanın reddine karar verilmiş olup, davacı anılan kararı temyiz etmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 124. maddesinde, disiplin suçlarının niteliğine ve ağırlık derecesine göre Yasanın 125. maddesinde sayılan disiplin cezalarından birinin: verileceği belirtilmektedir.

Davacının görevine son verilmesine neden olarak gösterilen eylem disiplin suçu niteliğinde olup, yapılan disiplin soruşturması sonucunda davacıya 657 sayılı yasanın 125. maddesinin (B) bendinin (d) alt bendine göre kınama cezası verilmiştir.

Dolayısıyla, idare, davacının eylemi kar-

şılığında bir disiplin cezası uygulamış olup bu cezayla bağlıdır. Daha sonra! farklı bir nitelen-dirme yapılarak ve ölçülülük ilkesine de aykırı olarak davacının Yönetmeliğin 9. maddesinde yer alan ortak nitelik şartını kaybettiğinden bahisle Yasanın 98/b maddesi uyarınca görevine son verilmesi işleminde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacı temyiz isteminin kısmen kabulü ile Daire kararının davacının görevine son verilmesi işleminin iptali isteminin reddine ilişkin kısmının bozulması gerektiği oyuyla, karara gerekçe yönünden katılmıyoruz.”

3. DEĞERLENDİRME

Her ne kadar söz konusu emsal yargı kararının devlet memurluğundan çıkarma cezası istenen memur için verilmiş olduğu ve dolayısıyla zaten 657 sayılı Kanunun 129 uncu maddesi hakkında devlet memurluğundan çıkarma cezası istenen memurun soruşturma evrakını görmesine imkan sağlamakta olduğu iddia edilebilirse de, söz konusu emsal yargı kararı gerekçe olarak 657 sayılı Kanun hükümlerini değil, Anayasada yer alan adil yargılanma hakkı ilkesine ve 4982 sayılı Kanun hükümlerine dayandırıldığı gibi kararın konusu sadece devlet memurluğundan çıkarma cezası değil, daha öncesinde verilen kınama cezasını da kapsamaktadır.

Bu nedenle, her ne kadar 657 sayılı Kanunda devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında bir ceza önerilen memurun disiplin soruşturması raporunu isteyebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamakta ise de, söz konusu Kanundan sonra yayımlanan 4982 sayılı Kanun hükümlerine göre; soruşturma sürecinin tamamlanmasından sonra Örneğin disiplin soruşturması raporunun disiplin cezasını vermeye yetkili merciye sunulmasından sonra ve fakat savunma hakkı kullanılmadan önce bu raporun bir örneği-

nin hakkında disiplin cezası önerilen ve savunması istenen devlet memurunun bilgisine sunulması gerekmektedir.

Öte yandan, devlet memurunun hakkındaki soruşturma ile ilgili bilgi edinme talebinin karşılanması sadece savunma hakkının kullanılması açısından değil, hakkındaki isnat ve iftiralara karşı kendini koruması açısından da son derece önemlidir.

4. SONUÇ

Yukarıda özellikle Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Danıştayın emsal kararı doğrultusunda yaptığımız değerlendirmelere göre; hakkında disiplin soruşturması yapılan devlet memurlarının savunma hakkını tam anlamıyla kullanabilmesi için bilgi edinme talebinin karşılanması gerekmektedir.

Her ne kadar 657 sayılı Kanundaki devlet memurluğundan çıkarma cezası dışında bir ceza önerilen memurun disiplin soruşturması raporunu isteyebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamakta ise de, söz konusu kanundan sonra yayımlanan 4982 sayılı Kanun hükümlerine göre; soruşturma süre-

cinin tamamlanmasından sonra örneğin, disiplin soruşturması raporunun disiplin cezasını vermeye yetkili merciye sunulmasından sonra ve fakat savunma hakkı kullanılmadan önce bu raporun bir örneğinin hakkında disiplin cezası önerilen ve savunması istenen devlet memurunun bilgisine sunulması gerekmektedir.

Devlet memurunun bu anlamda bilgi edinme hakkının karşılanmaması adil yargılanma hakkı ve savunma hakkının kısıtlanması anlamına geldiğinden ve açılan davalarda savunma hakkının tam anlamıyla kullanılarak kullanılmadığı yargı mercilerince özellikle incelendiğinden memurun bilgi edinme hakkı karşılanmadan kendisine verilen disiplin cezası Danıştayın yukarıda belirtilen emsal kararında da görüldüğü üzere iptal edilecektir.

KAYNAKÇA

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
- T.C. Danıştay Başkanlığı resmi web sitesi (www.danistay.gov.tr)

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

*Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Başmüfettişi*

7036 SAYILI İŞ MAHKEMELERİ KANUNU SONRASI İŞE İADE DAVALARI

1. GİRİŞ

İş güvencesi, işçinin işini güvence altına almak amacıyla işverenin keyfi olarak fesih hakkını kullanmasına karşı fesih hakkını sınırlayan ve sadece işçinin kullanabileceği haklardan oluşan bir düzenlemedir. İş Kanununda yer alan iş güvencesi hükümleri ile korumasız durumda bulunan işçinin iş sözleşmesinin sona ermesi geçerli bir nedene bağlanmış, işçiye feshin geçersizliği ve işe iade konusunda yargı yoluna başvurma imkânı getirilmiştir. İş sözleşmesini fesih hakkı; hak sahibine, karşı tarafa yöneltilmesi gereken tek taraflı bir irade beyanı ile iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesiyle ortadan kaldırılabile yetkisi veren bozucu yenilik doğuran bir haktır. İşçinin haklı nedenle derhal fesih hakkı 4857 sayılı İş Kanununun 24 üncü maddesinde, işçinin öneli fesih bildirimini ise aynı Kanunun 17 nci maddesinde düzenlenmiştir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu 25.10.2017 tarih ve 30221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanun ile bireysel veya toplu iş sözleşmesine

dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı haline gelmiştir. Kanun ile yapılan değişiklik sonucu kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, kötü niyet tazminatı, iş sözleşmesinin eşit davranma ilkesine aykırı davranılmasından kaynaklanan tazminatta zaman aşımı süresi (dava açmak için) 10 yıldan 5 yıla düşürülmüştür. İşe iade davaları, işe iade talepli sendikal tazminat davaları, işyeri sendika temsilcisinin iş güvencesine ilişkin davalar, 6356 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca açılan işletme niteliğinin tespitine ilişkin davalar, toplu iş sözleşmesinin uygulanmasından kaynaklı uyuşmazlıklar, Kanun dışı grevin tespiti davaları ve istinaf yoluyla, (Bölge Adliye Mahkemeleri) yapılan itirazın ardından kesinleşecek ve Yargıtaya götürülecektir. İşe iadenin kabul edilmediği tarih itibarıyla feshin gerçekleştiği kabul edilerek işleyen süredeki ücret zam artışları nazara alınarak tazminat belirlenirken, yeni düzenlemeyle boşa geçen ücret ve diğer haklar ile

tazminat mahkeme veya özel hakem tarafından işçinin dava tarihindeki ücreti esas alınarak parasal olarak belirlenecektir.

2. FESİH

Devam etmekte olan bir hukuki ilişkiyi, tek taraflı olarak ve ileriye dönük olmak üzere sonlandıran bozucu yenilik doğurucu irade beyanına fesih denir. Fesih hakkı, iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesiyle ortadan kaldıracı yetkisi veren bozucu yenilik doğuran ve karşı tarafa yöneltilmesi gereken bir haktır.

2.1. Fesih Önel Süresi

İş sözleşmesi taraflara sürekli olarak borç yükleyen bir özel hukuk sözleşmesi olsa da, taraflardan herhangi birinin iş sözleşmesini bozmak için karşı tarafa yönelttiği irade açıklamasına fesih denir. Fesih hakkı, iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesiyle ortadan kaldıracı yetkisi veren bozucu yenilik doğuran ve karşı tarafa yöneltilmesi gereken bir haktır. Süresi belirli olmayan sürekli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir. İş sözleşmeleri;

- *İşi altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,*
- *İşi altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,*
- *İşi birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,*
- *İşi üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra, feshedilmiş sayılır.*

Bu süreler asgari olup sözleşmeler ile artırılabilir. Bildirim şartına uymayan taraf, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır. İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir.

2.2. Sözleşmenin Feshinde Usul

İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. Hakkındaki iddialara karşı savunmasını almadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak, işverenin 25/II. maddesi şartlarına uygun fesih hakkı saklıdır. İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. İşverenin İş Kanunu 25/II. maddesi şartlarına uygun fesih hakkı saklı olmak şartı ile hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Yazılı bildirim İş Kanununun 109 uncu maddesi gereği ilgiliye yazılı olarak ve imza karşılığında yapılacaktır. Bildirim yapılan kişi bunu imzalamazsa, durum o yerde tutanakla tespit edilecektir. Ancak, 7201 sayılı Kanun kapsamına giren tebligatlarda ise bu kanun hükümleri uygulanacaktır.

2.3. Fesih Bildirimine İtiraz

İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminden tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir. Taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede özel hakeme götürülür. Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür. Başka bir anlatımla Ka-

nun koyucu önce genel kanıt kuralının aksine işverene bir kanıt yükü getirmiş ancak, işverenin bu kanıt yükünü yerine getirmesinden sonra işçinin feshe ilişkin gerçek sebep iddiasını da kanıtlamasına olanak tanıyarak genel kanıt kuralına dönmüştür. Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

2.4. Geçersiz Sebep ile Yapılan Feshin Sonuçları

İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşe başlatılmama halinde ödenmesi gereken tazminatı düzenleyen İş Kanunu hükmü emredici nitelikte olup, işe başlatılmama halinde belirlenecek tazminat yasal sınırlar içinde aylık çıplak brüt ücret üzerinden hesaplanmalı ve asgari sınırdan uzaklaşılması halinde de gerekçesi ve nedeni açıklanmalıdır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiyeye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur. Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler. Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiyeye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir. İşçi işe başlatılırsa, peşin olarak ödenen bildirim süresine ait ücret ile kıdem tazminatı, yapılacak ödemedan mahsup edilir. İşe başlatılmayan işçiyeye bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse, bu süreler için ücret tutarı ayrıca ödenir. İşçi kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene baş-

vuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur. 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesinde belirtilen hükümler sözleşmelerle hiçbir suretle değiştirilemez, diğer bir ifade ile artırılmaz. Aksi yönde sözleşme hükümleri geçersizdir. Bunlar;

- Feshin geçersiz sayılması halinde işyerinde çalıştırılmayan işçiyeye ödenmesi gereken en az dört ay en çok 8 aylık ücret tutarındaki tazminat,
- Fesih işlemine karşı yargı yoluna başvurulduğu sürede işçiyeye ödenecek en çok dört aya kadar ücreti ile diğer hakları,
- Feshin geçersizliği işe başlatılan işçiyeye peşin ödenen bildirim süresine ait ücretin iadesi ve yapılacak ödemelerden mahsubu.
- İşe başlatılmayan işçiyeye ödenmemiş bildirim süresine ait ücret.

3. İŞE İADE DAVASI

4857 sayılı İş Kanununun, 21 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre işçi kesinleşen mahkeme kararının kendisine tebliğinden itibaren 10 iş günü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. Aksi halde işverence yapılan fesih geçerli bir feshin sonuçlarını doğurur. Aynı maddenin birinci fıkrasına göre de işveren işe iade için başvuran işçiyi 1 ay içinde işe başlatmak zorundadır. Aksi halde en az 4 en çok 8 aylık ücret tutarında belirlenen iş güvencesi tazminatı ile boşta geçen süreye ait en çok 4 aya kadar ücret ve diğer hakları ödemek zorundadır.

3.1. İşe İade Yönünde İşçinin Başvurusu

İşçinin işe iade yönündeki başvurusu samimi olmalıdır. İşçinin gerçekte işe başla-

mak niyeti olmadığı halde, işe iade davasının sonuçlarından yararlanmak için yapmış olduğu başvuru geçerli bir işe iade başvurusu olarak değerlendirilemez. Başka bir anlamıyla, işçinin süresi içinde işe iade yönünde başvurusunun ardından, işverenin daveti üzerine işe başlamamış olması halinde, işçinin gerçek amacının işe başlamak olmadığı kabul edilmelidir. Bu durumda işverence yapılan fesih, 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesine göre geçerli bir feshin sonuçlarını doğurur. Bunun sonucu olarak da, işe iade davasında karara bağlanan işe başlatmama tazminatı ile boşa geçen süreye ait ücret ve diğer hakların talebi mümkün olmaz. Ancak, geçerli sayılan feshe bağlı olarak işçiye ihbar ve koşulları oluşmuşsa kıdem tazminatı ödenecektir.

3.2. İşe İade Yönünde İşçinin Başvurusunun İşverene Bildirimi

İşe iade yönündeki başvurunun 10 iş günü içinde işverene bildirmesi gerekmektedir birlikte tebligatın postada gecikmesinden işçi sorumlu değildir. İşverenin de işçinin işe başlama isteğinin kabul edildiğini 1 ay içinde işçiye bildirmesi gerekmektedir birlikte, tebligat sorunları sebebiyle bildirim süresi içinde yapılamaması halinde bundan işveren sorumlu tutulamaz, işverence yasal süre içinde gönderilmiş olsa da işçinin bir aylık işe başlatma süresi aşıldıktan sonra eline geçen bildirim üzerine makul bir süre içinde işe başlaması gerekir. Burada makul süre işçinin işe daveti içeren bildirim anında işyerinin bulunduğu yerde ikamet etmesi durumunda en fazla 2 günlük süre olarak değerlendirilebilir. İşçinin işe iadeyi içeren tebligatı işyerinden farklı bir yerde alması halinde ise, 4857 sayılı İş Kanununun 56 ncı maddesinin son fıkrasında izinler için öngörülen en çok 4 güne kadar yol süresi makul süre olarak değerlendirilebilir. Bu durumda işçinin en fazla 4 gün içinde işe başlaması gerekir.

3.3. İşverenin İşe Davet Beyanı

İşverenin işe davete dair beyanının da ciddi olması gerekir. İşverenin işe başlatma amacı olmadığı halde işe başlatmama tazminatı ödememek için yapmış olduğu çağrı, gerçek bir işe başlatma daveti olarak değerlendirilemez. İşçinin işe iade sonrasında başvurusuna rağmen işe başlatılmaması halinde, işe başlatılmayacağına sözlü ya da eylemli olarak açıklandığı tarihte veya bir aylık başlatma süresinin sonunda iş sözleşmesi işverence feshedilmiş sayılır ve fesih tarihindeki ücrete göre işe başlatmama tazminatı ödenmelidir.

3.4. Boşa Geçen Süreye Ait Ücret

Boşa geçen süreye ait dört aya kadar ücret ve diğer haklar için ise, feshi izleyen dönem ücretlerine göre hesaplama yapılmalıdır. Sözü edilen alacak işçinin işe iade için başvurduğu anda muaccel olur. Boşa geçen sürenin en çok dört aylık kısmı içinde gerçekleşen diğer haklar kavramına, ikramiye, gıda yardımı, yol yardımı, yakacak yardımı ve servis gibi parasal haklar dâhil edilmelidir. Söz konusu hesaplamaların işçinin belirtilen dönemde işyerinde çalışıyormuş gibi yapılması ve para ile ölçülebilen tüm değerlerin dikkate alınması gerekir. Bununla birlikte işçinin ancak çalışması ile ortaya çıkabilecek olan arızı fazla çalışma ücreti, hafta tatili ile bayram ve genel tatil günlerinde çalışma karşılığı ücret ile satışa bağlı prim gibi ödemelerin, en çok 4 ay kadar boşa geçen süre içinde ödenmesi gereken diğer haklar kavramında değerlendirilmesi mümkün olmaz¹. İşe iade davası ile tespit edilen en çok dört aya kadar boşa geçen süreye ait ücret ve diğer haklar için de 4857 sayılı İş Kanununun 34 üncü maddesinde sözü edilen özel faiz türü uygulanmalıdır.

1 Yargıtay 9.HD-E:2008/41576-K:2010/36737-T:07.12.2010

3.5. İşe İade Tazminatının Belirlenmesinde İşçinin Kıdemi

4857 sayılı İş Kanununun 21 nci maddesi uyarınca, mahkemece feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işçinin başvurusu üzerine işveren tarafından bir ay içinde işe başlatılmaz ise işçiye ödenmek üzere en az 4, en çok 8 aylık ücreti tutarında tazminatın belirlenmesi gerekir. Yargıtayın, yerleşik uygulaması gereği, iş güvencesi niteliğindeki bu tazminat işçinin kıdemi, fesih sebebi gibi olgular dikkate alınarak belirlenmelidir. En az 4, en çok 8 aylık ücreti oluşturan Kanun hükmünün alt ve üst sınırları aşılamaz. Üst sınırı aşılmasının tek istisnası 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 25 inci maddesindeki sendikal nedenle yapılan fesihlerdir. Sendikal nedenle yapılan fesihlerde tazminat; işçinin başvurusu, işe başlatma ve başlatılmama şartına bağlı olmaksızın işçinin en az bir yıllık ücreti tutarında belirlenmektedir. İşe başlatmama tazminatının belirlenmesinde Yargıtay², yıllık ücretli izinle ilgili 53 üncü maddedeki kıdem sürelerini dikkate alarak 6 ay ile 5 yıl arasında kıdemi olan işçi için 4, 5 yıl ile 15 yıl arasında kıdemi olan işçi için 5, 15 yıldan fazla kıdemi olan işçi için 6 aylık ücreti tutarında işe başlatmama tazminatın belirlenmesini öngörmekte, fesih sebebine göre bu miktarlarda azami sınır 8 aya kadar da çıkmaktadır.

4. 7036 SAYILI İŞ MAHKEMELERİ KANUNU SONRASI İŞE İADE DAVASI

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu 25.10.2017 tarih ve 30221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun 3 üncü maddesi “Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır” hükmü gereği arabulucuya başvuru

olmadan işe iade davası açılmayacak, diğer bir ifadeyle arabulucuya başvurmaksızın açılan işe iade davaları reddedilecektir. İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildirimiminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması halinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür. Dava ivedilikle sonuçlandırılacaktır. Mahkemece verilen karar hakkında istinaf yoluna başvurulması halinde, bölge adliye mahkemesi ivedilikle ve kesin olarak karar verecektir. Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların, işçinin işe başlatılması konusunda anlaşmaları halinde; işe başlatma tarihini, ücret ve diğer hakların parasal miktarını ve işçinin işe başlatılmaması durumunda tazminatın parasal miktarını, belirlemeleri zorunludur. Aksi takdirde anlaşma sağlanamamış sayılır ve son tutanak buna göre düzenlenir. İşçinin kararlaştırılan tarihte işe başlamaması halinde fesih geçerli hale gelir ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

5. SONUÇ

25.10.2017 tarih ve 30221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu yürürlükten kalkmış ve iş mahkemelerine tek istisna hariç başvuru şartı olarak arabuluculuk getirilmiştir. İşçi ve işveren haklarını korumak için önem arz eden iş mahkemelerinin yükünün azaltılabilecek olması ve daha hızlı işleyecek

2 Yargıtay 9.HD-E:2013/11624-K:2014/07382-T:06.03.2014

olması yönünden arabuluculuk olumlu bir değişiklik olarak çalışma yaşamına girmiş bulunmaktadır. 01.01.2018 tarihinden itibaren işçi – işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda arabuluculuk dava şartı haline geldi. Diğer bir ifadeyle, arabulucuya gidilmeden dava açılmayacaktır. **İşçiler; kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, kötü niyet tazminatı, eşitliğe aykırılık tazminatı, sendikal tazminat, mobbing tazminatı, ücret, prim, ikramiye, fazla mesai ücreti, yıllık izin ücreti, hafta tatili ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ve benzeri işçilik alacakları ile ilgili dava açmadan, arabulucuya gideceklerdir. Feshin geçersizliğine bağlı işe iade davaları da zorunlu arabuluculuk kapsamında yer alır. İşverenler ise ihbar tazminatı, cezai şart, haksız rekabete bağlı tazminat, eğitim gideri ve benzeri alacak ile tazminat talepleri için dava açmadan önce arabulucuya başvurmak zorundadırlar.** Arabulucu, en geç 1 ay içinde uyuşmazlığı çözecek, anlaşma sağlanamazsa 2 hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir, iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan tazminat taleplerinde arabuluculuk şartı aranmayacak, arabulucuya gitmeden açılan davalar mahkemeler tarafından reddedilecektir. 4857 sayılı İş Kanununun 18 nci ve devamı maddelerinde iş güvencesi hükümleri altında, feshin geçersizliği ve işe başlatılma davası ve sonuçlarına yer verilmiştir. İş güvencesi kapsamında kalan işçinin iş sözleşmesinin feshedilmesi halinde, feshin geçerli nedene dayanmadığının tespit edilmesi halinde feshin geçersizliğine, buna bağlı olarak da 21 inci maddede işe başlatılmama tazminatı ve 4 aya kadar boşta geçen süre için ücret ve diğer haklara karar

verilmektedir. 7036 sayılı Kanununun, 3 üncü maddesi “*Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır*” hükmü gereği **arabulucuya başvurulmadan işe iade davası açılmayacak**, diğer bir ifadeyle, arabulucuya başvurmaksızın açılan işe iade davaları reddedilecektir. **İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır.** Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması halinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir.

KAYNAKÇA

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Kanunu Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, Yargıtay Karar İçtihatlı ve Açıklamalı İş Kanunu, Ankara, Maliye Postası Yayınları, 2012

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, Açıklamalı ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 2011

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, İş Kanunu İşveren ve İşçi Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, Yargıtay Kararları ile Açıklamalı Güncellenmiş İş Kanunu, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2009

Halûk NALÇAKAR

*İçişleri Bakanlığı E. Mahalli İdareler Başkontrolörü
İşadamı*

ELEKTRONİK ORTAMDA ATILAN İMZALAR İLE OLUŞTURULAN BELGELERİN ÖDEME EMRİ BELGELERİNDE KANITLAYICI BELGE OLARAK KABUL EDİLİP EDİLMEMEYECEĞİ?

Ödeme emri belgeleri içinde yer alan bazı belgelerinin elektronik imza uygulamasına geçilen belediyelerimizde elektronik imzalı olarak yer aldığı, belgelerde herhangi bir şekilde onaylanma işleminin uygulanmadığı görülmektedir. Bu durumda ödeme emri belgesi içerisinde yer alan bu belgelerin kanıtlayıcı belge olarak kabul edilip edilmeyeceği sorusu gündeme gelmektedir. Makalemizde bu konu incelenecek ve bir kanaat oluşturulmaya çalışılacaktır.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun “**Amaç**” başlıklı İinci maddesinde; “*Bu Kanunun amacı, elektronik imzanın hukukî ve teknik yönleri ile kullanımına ilişkin esasları düzenlemektir.*” “**Kapsam**” başlıklı 2 nci maddesinde; “*Bu Kanun, elektronik imzanın hukukî yapısını, elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyetlerini ve her alanda elektronik imzanın kullanımına ilişkin işlemleri kapsar.*” hükümleri yer almaktadır.

5070 sayılı Kanun ve gerekse de Kanunun uygulamasına yönelik hazırlanan Yönetme-

likler incelendiğine elektronik ortamda imzalanmış belgelerin dökümlerinin alınarak ödeme emri belgeleri içinde kullanılması halinde, bu belgelerin resmi belge niteliğinde var sayılacaklarına ilişkin açık, net, tartışmaya mahal vermeyecek bir hükmün bulunmadığı görülecektir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları” başlıklı 61 inci maddesinin 3 üncü ve 4 üncü fıkrasında;

“Muhasebe yetkilileri ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde;

- a) Yetkililerin imzasını,*
- b) Ödemeye ilişkin ilgili mevzuatında sayılan belgelerin tamam olmasını,*
- c) Maddi hata bulunup bulunmadığını,*
- d) Hak sahibinin kimliğine ilişkin bilgileri,*

Kontrol etmekle yükümlüdür.

Muhasebe yetkilileri, ilgili mevzuatında

düzenlenmiş belgeler dışında belge aramaz. Yukarıda sayılan konulara ilişkin hata veya eksiklik bulunması halinde ödeme yapamaz.....”

hükmü yer almaktadır.

Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin “Ödeme belgeleri ve bağlanacak kanıtlayıcı belgeler” başlıklı 4. maddesinde; “(1) Ödeme belgesi en az üç nüsha düzenlenir. İlk nüshası bu Yönetmelikte belirtilen eki kanıtlayıcı belgeler ile birlikte istendiğinde Sayıştaya gönderilmek, ikinci nüshası ise saklanmak üzere muhasebe birimine verilir. Üçüncü nüsha da harcama biriminde muhafaza edilir.

(2) **Kanıtlayıcı belgeler, kamu harcamalarının belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak yapıldığına ve gerçekleştirildiğine ilişkin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca düzenlenip onaylanan belgelerdir.** Kesin veya ön ödeme şeklinde yapılacak kamu harcamalarında ödeme belgesi olarak bağlanacak kanıtlayıcı belgeler aşağıda belirtilmiştir.

a) Kesin ödemelerde; bütçeden nakden veya mahsuben yapılacak kesin ödemelerde Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ekindeki Ödeme Emri Belgesine harcamanın çeşidine göre bu Yönetmeliğin ilgili maddelerinde belirtilen belgeler kanıtlayıcı belge olarak eklenir.

b) Ön ödemelerde;

1) Avans veya kredi suretiyle yapılacak ön ödemelerde; harcama talimatı, ihale mevzuatına göre yapılacak alımlarda onay belgesi,

2) Mevzuatları gereği yüklenicilere verilecek avanslarda; onay belgesi, avans teminatına ilişkin alındının onaylı örneği, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ekindeki Muhasebe İşlem Fişine kanıtlayıcı belge olarak eklenir.

(3) Ödeme belgesinin birinci nüshasına, kanıtlayıcı belgelerin aslı veya yasal bir sebeple aslı temin edilemeyenlerin onaylı suretleri eklenir. Fatura ve taşınır işlem fişinin asıllarının eklenmesi esastır. Ancak, kaybolma, yırtılma, yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilemediği hallerde, fatura ve/veya taşınır işlem fişinin onaylı örnekleri eklenmek suretiyle ödeme yapılabilir. Onaylı suretlerin, onaylayan ilgili birim yetkilisinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve resmi mühür ile onay tarihini taşıması gerekir.

(4) Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme görevi sayıldığından, ödeme belgesine ayrıca bu veriler kanıtlayıcı belge olarak eklenmez.

(5) Üçüncü ve dördüncü fıkraların uygulanmasında Maliye Bakanlığınca merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri için belirlenen usul ve esaslara uyulur.” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde elektronik ortamda hazırlanmış belgelerin kanıtlayıcı belge olarak kabul edileceğine ilişkin açık bir hükmün bulunmadığı, ödeme emri belgelerine mutlaka kanıtlayıcı belgelerin eklenmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

Konu ile ilgili Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğüne verilmiş bulunan 2 adet görüş yazısında bu konu açıklığa kavuşturulmuştur.

Muhasebat Genel Müdürlüğü söz konusu görüşlerinde;

1- “T.C. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğüne Elektronik imza konulu 02/07/2014 tarih ve Sayı:90192509-220.05-7137 sayılı görüşü ile

“İlgi yazıda; Üniversitenizde elektronik imza uygulamasına geçildiğinden bahisle, elektronik imza ile imzalanan atama onayı, görevlendirme onayı, göreve başlama yazısı vb. belgelerin ödeme emri belgesine kanıtlayıcı belge olarak bağlanıp bağlanamayacağı hususundaki Bakanlığımız görüşünün bildirilmesi istenilmektedir.

Bilindiği üzere, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 61 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında, muhasebe yetkililerinin ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde, yetkililerin imzasını, ödemeye ilişkin ilgili mevzuatında sayılan belgelerin tamam olmasını, maddi hata bulunup bulunmadığını ve hak sahibinin kimliğine ilişkin belgeleri kontrol etmekle yükümlü oldukları hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında ise; “Ödeme belgesinin birinci nüshasına, kanıtlayıcı belgelerin aslı veya yasal bir sebeple aslı temin edilemeyenlerin onaylı suretleri bağlanır. Fatura ve taşınır işlem fişinin asıllarının bağlanması esastır. Ancak, kaybolma, yırtılma, yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilemediği hallerde, fatura ve/veya taşınır işlem fişinin onaylı örnekleri bağlanmak suretiyle ödeme yapılabilir. Onaylı suretlerin, onaylayan ilgili birim yetkilisinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve resmi mühür ile onay tarihini taşıması gerekir.” hükümlerine yer verilmiştir.

Buna göre, ödeme belgesi ekine bağlanan kanıtlayıcı belgelerle ilgili olarak; elektronik ortamda atılan imzaların doğruluğunun, yine elektronik ortamda elektronik sertifika sağlayıcıları aracılığıyla yerine getirilmesi gerektiğinden evrak üzerinde güvenli doğrulama aracının mevcut olması gerekli kontroller için yeterli olmayıp, elektronik imzalı belgelerin çıktısı alındıktan sonra “bu belge elektronik

imzalı aslı ile aynıdır.” şerhinin yer alması ve yetkili memurlarca mühürlenerek imzalanması halinde kanıtlayıcı belge olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir.”

2- “T.C. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü 04.04.2012 tarih ve B.07.0.MGM.0.20/220-05 03715 Sayılı görüşü:

“İlgi yazı ekinde, ödeme belgesine eklenen elektronik imzalı belge çıktılarının kanıtlayıcı belge olarak kabul edilip edilmeyeceği konusunda tereddüde düşüldüğü belirtilerek. Konu hakkında Bakanlığımız görüşünün bildirilmesi istenilmektedir. Bilindiği üzere, Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde, ödeme belgesinin birinci nüshasına, kanıtlayıcı belgelerin aslı veya yasal bir sebeple aslının temin edilemeyenlerin onaylı suretlerinin bağlanacağı, fatura ve taşınır işlem fişinin asıllarının bağlanmasının esas olduğu ancak, kaybolma, yırtılma, yanma gibi mücbir sebeplerle aslının temin edilemediği hallerde, fatura ve/veya taşınır işlem fişinin onaylı örnekleri bağlanmak suretiyle ödeme yapılabilmesi, onaylı suretlerin, onaylayan ilgili birim yetkilisinin adı, soyadı, unvanı, imzası ve resmi mühür ile onay tarihini taşıması gerektiği belirtilmektedir.

Diğer taraftan, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununda yer alan, güvenli elektronik imza, güvenli elektronik imza oluşturma ve doğrulama araçlarına ilişkin hükümler göz önünde bulundurulduğunda, bu Kanun kapsamında elektronik ortamda atılan imzaların doğruluğunun, yine elektronik ortamda elektronik sertifika sağlayıcıları aracılığıyla yerine getirileceği anlaşılmaktadır.

Gerek Kanun gerekse Kanunun uygulamasına yönelik hazırlanan Yönetmeliklerde elektronik ortamda imzalanan belgelerin dö-kümlerinin alınması halinde bu belgelerin resmi belge niteliğinde olduklarına dair açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Buna göre, elektronik imzalı belgelerin, elektronik ortamda alınan çıktısının yukarıdaki hükümler doğrultusunda onaylanması halinde kanıtlayıcı belge olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir.”

şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur.

Bu görüşlere göre; ödeme belgesi ekine bağlanan kanıtlayıcı belgelerle ilgili olarak; elektronik ortamda atılan imzaların doğruluğunun, yine elektronik ortamda elektronik sertifika sağlayıcıları aracılığıyla yerine getirilmesi gerektiğinden evrak üzerinde güvenli doğrulama aracının mevcut olmasının gerekli kontroller için yeterli olmadığı, bu nedenle de elektronik imzalı belgelerin

çıktısı alındıktan sonra **“bu belge elektronik imzalı aslı ile aynıdır.”**şerhine bu belge üzerinde yer verilmesi ve yetkili memurlarca mühürlenerek imzalanması halinde kanıtlayıcı belge olarak kabul edilebileceği ortaya konulmaktadır.

Şahsi kanaatimce, ciddi ödemeler yapılarak elektronik imza uygulamasına geçen belediyelerimizin, elektronik imza kullanarak oluşturdukları belgelerinin kanıtlayıcı belge olarak kabul edilmesi ve ödeme emri belgelerinde kullanılması gerekmektedir. Ancak; konunun uygulayıcısı olan Muhasebat Genel Müdürlüğünün yukarıda yer alan görüşleri doğrultusunda - *yeni bir düzenleme yapılana kadar*- hareket edilmesi gerekmektedir.

Mahmut ÇOLAK

SGK, Başmüfettişi

AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİ İLE MUHTASAR BEYANNAMENİN BİRLEŞTİRİLMESİ SÜRECİ

1. GİRİŞ

Muhtasar beyannamede, çalıştırılan işçi sayısı asgari ücretli ve diğer ücretli olarak; **aylık prim ve hizmet belgesinde**, sigortalı bilgileri, prime esas kazanç bilgileri, prim ödeme gün sayısı bilgileri yer almaktadır. Uzun yıllardır, muhtasar beyanname ile prim ve hizmet belgelerinin TEK BİR BELGEDE birleştirilmesi gündeme gelmiş, ancak bugüne kadar birleştirilmesi mümkün olmamıştır. Nihayet, 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile **Muhtasar Beyanname ile Aylık Prim ve Hizmet Belgesi; MUHTASAR VE PRİM HİZMET BEYANNAMESİ** adı ile tek bir belgede birleştirilmiştir.

6728 sayılı Kanunun gerekçesinde de; Onuncu Kalkınma Planı, bu planın uygulanabilirliğini ve etkinliğini artırmak üzere tasarlanan 25 adet öncelikli dönüşüm programı ile bunlara ilişkin hazırlanan eylem planları çerçevesinde yer alan “muhtasar beyanname ile sosyal güvenlik kurumu bildir-

gesinin birleştirilmesi” hedefine ulaşabilmek için vergi kanunları ve ilgili diğer kanunlarda düzenlemeler yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Bu çalışmamızda muhtasar ve prim hizmet beyannamesi; 6728 sayılı Kanun¹, Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi Genel Tebliği (Sıra No:1)² ve Değişiklik Tebliği (Sıra No:3)³ çerçevesinde işlenecektir.

2. MUHTASAR VE PRİM HİZMET BEYANNAMESİ İLE İLGİLİ YAPILAN YENİ DÜZENLEMELER

2.a) Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesine Geçiş

6728 sayılı Kanununun 16 ncı maddesiyle yapılan düzenlemeyle; 193 sayılı Kanununun 98/A maddesinde muhtasar beyanname ile aylık prim ve hizmet belgesi **muhtasar ve**

1 09.08.2016 tarih ve 29796 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

2 18.02.2017 tarih ve 29983 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

3 21.12.2017 tarih ve 30277 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır.

prim hizmet beyannamesi adı altında birleştirilmiştir. Bu beyannamede, kesilen vergilerin matrahı, sigortalının sigorta primleri-kazançları-prim ödeme gün sayıları yer alacaktır. Kapsama girecek gruplar, sektörler, gayrisafi iş hasılatları, istihdam edilen işçi sayıları, gelir unsurları, il ve ilçe sınırları itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte tespit etme, beyannamenin şekil, içerik ve ekleri ile ilgili olduğu dönem, uygulamaya ilişkin esasların belirlenmesi hususunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

2.b) Uygulama Esasları

2.b.1) Kapsam

- 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişileri (*Ek 9 uncu maddesi kapsamındaki ev hizmetlerinde çalışan sigortalılar hariç*) bildirmekle yükümlü olanlar (*özel-kamu işverenleri fark etmez*),
- 5510 sayılı Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıklar,
- Vergi kanunlarına göre vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar.

Buna göre, 5510 sayılı Kanununun 4/1-c (EMEKLİ SANDIĞI) kapsamındaki sigortalılar kapsama alınmamışlardır.

2.b.2) İçerik-Gönderme Yöntemi-Süresi

- Vergi kanunlarına göre vergi kesintisi yapmak zorunda olanlar, bir ay içinde yaptıkları ödemeleri veya tahakkuk ettirdikleri kârlar ve iratlar ile bunlardan kestikleri vergileri,
- 5510 sayılı Kanuna göre sigortalıların prime esas kazanç ve hizmet bilgilerini bildirmekle yükümlü olanlar/işverenler, sigortalıların cari aya ait prime esas kazanç ve hizmet bilgilerini,

içeren Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesini ertesi ayın 23 üncü günü saat 23.59'a kadar yetkili vergi dairesine elektronik ortamda göndermeleri gerekmektedir.

(Beyanname işverenlerin kayıtlı oldukları yetkili vergi dairesine gönderilecektir. İlgili vergi dairesine yapılan bildirim aynı zamanda SGK'ya da yapılmış sayılacaktır. Yani beyanname, SGK'nın E-Bildirge sistemi üzerinden değil, vergi dairelerinin otomasyon sistemi üzerinden gönderilecektir).

Beyannameyi işverenler yetkili vergi dairesinin elektronik sistemi üzerinden kendileri bizzat gönderebilecekleri gibi bu konuda yetki tanımış oldukları aracılık yetkisi verilmiş gerçek veya tüzel kişiler vasıtasıyla da gönderebilirler.

Ayın 15'i ile müteakip ayın 14'ü arasındaki çalışmaları karşılığı ücret alan sigortalıların prime esas kazanç ve hizmet bilgilerinin bildiriminde esas alınacak ay, 15'inci günün içinde bulunduğu aydır.

Buna göre söz konusu bilgiler, en geç beyannamenin ilişkin olduğu ayı takip eden ayın 23'üncü günü saat 23.59'a kadar yetkili vergi dairesine elektronik ortamda verilecek Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesine dâhil edilecektir.

Örnek; Kırşehir ilindeki bir belediyenin 15/8/2017 – 14/9/2017 tarihleri arasındaki çalışmaları karşılığı ücret alan 20 4/1-a kapsamında sigortalı çalışanı bulunmaktadır. Bu çalışanların, 15/8/2017 – 14/9/2017 dönemine ilişkin prime esas kazanç ve hizmet bilgileri ile yapılan ödemelere ilişkin vergi kesintilerini içeren Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin en geç 23/9/2017 hafta sonuna geldiğinden 25/9/2017 tarihinde saat 23.59'a kadar vergi dairesine elektronik ortamda gönderilmesi gerekmektedir.

2.b.3) Tahakkuk

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi

ile beyan edilen vergi ve sigorta primleri ayrı ayrı tahakkuk ettirilir ve bunların ödemeleri ilgili vergi kanunları ile 5510 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapılır.

2.b.4) Beyanname Yeri

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin verileceği yetkili vergi dairesi; vergi kanunlarına göre vergi kesintisi yapma yükümlülüğü bulunanlar için yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri kazanç ve iratlar ile bunlardan kestikleri vergileri ödeme veya tahakkukun yapıldığı yer vergi dairesidir.

2.b.5) Elektronik Ortamda Gönderme Usulü

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin elektronik ortamda gönderilebilmesi için 340 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ekindeki “Elektronik Beyanname Gönderme Talep Formu”nu doldurarak yetkili vergi dairesine müracaat etmeleri gerekmektedir.

Maliye Bakanlığınca yapılan düzenlemeler kapsamında 01.01.2018/01.07.2018 tarihlerinden önce kendileri tarafından elektronik ortamda beyanname göndermek üzere **kullanıcı kodu, parola ve şifre** alan mükellefler mevcut kullanıcı kodu, parola ve şifrelerini kullanarak Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesini göndereceklerdir (*Çalıştırdığı sigortalıların hizmetlerini e-bildirge sistemi üzerinden gönderen işverenler 01.01.2018/01.07.2018 tarihlerinden sonra e-Bildirge sistemi kapanacağından e-bildirge sistemini kullanamayacaklardır. Bunlar yetkili vergi dairelerinden alacakları kullanıcı kodu, şifre ve parola sayesinde 01.01.2018/01.07.2018 tarihlerinden itibaren zorunlu olarak beyannameyi göndermeye başlayacaklardır.*)

2.b.6) Onay ve Tahakkuk Fişi

Elektronik ortamda gönderilen Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi sistem

tarafından ön kontrolü yapıldıktan sonra kabul edilecektir.

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinde, vergi ve/veya primin tahakkuk ettirilmesini engelleyen hata tespit edilmesi halinde bu hata kaynağı ile birlikte beyannameyi gönderene elektronik ortamda bildirilecek ve beyannameyi gönderen tarafından söz konusu hatalar düzeltildikten sonra beyanname tekrar gönderilecektir.

Elektronik ortamda gönderilen Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin geçerliliği ve matematiksel hata içermediği sistem tarafından saptandıktan sonra, beyannameyi gönderenin ekranından beyannameye onay vermesi istenecektir. Onaylama işleminin gerçekleşmesiyle birlikte Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi vergi dairesine verilmiş sayılacaktır.

Sistem tarafından beyannamenin vergi kesintileri ve/veya prime esas kazanç ve hizmet bilgilerinde, vergi ve/veya primin tahakkuk ettirilmesini engelleyen hata tespit edilmesi ve hatanın kaynağı ile birlikte beyannameyi gönderene elektronik ortamda bildirilmesine rağmen; beyannameyi gönderen, bildirilen hataya ilişkin düzeltmeleri yapmaksızın hata tespit edilmeyen tahakkuklara esas bilgileri onaylayarak beyannamesini gönderebilecektir. Bu durumda onaylanan tahakkuka esas bilgiler için beyanname verilmiş sayılacak ve onaylanan beyanname için tahakkuk fişi/fişleri düzenlenecektir. Bu çerçevede, tespit edilen ancak düzeltme yapılmayan hatalara ilişkin bilgiler için aynı döneme ait daha önce verilen ve onaylama işlemi tamamlanan Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesini de kapsayacak şekilde **düzeltilme beyannamesi** verilmesi gerekmektedir.

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi ile beyan edilen vergi kesintileri ile sigortalıların prime esas kazanç ve hizmet bilgileri

için ayrı ayrı tahakkuk fişleri düzenlenecektir.

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinin kanuni beyanname verme süresi içerisinde elektronik ortamda verilmesi esastır.

Kanuni süresi içerisinde veya kanuni süresinden sonra verilen beyannamenin hatalı ve/veya eksik olduğu hallerde, süresinde veya süresi geçtikten sonra bu hata ve/veya eksiklikleri düzeltici mahiyette elektronik ortamda yeni bir beyanname verilmesi mümkündür.

Kanuni süresi içerisinde istenilen sayıda düzeltme beyannamesi verilebilir.

2.b.7) Diğer Hususlar

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi <https://ebeyanname.gib.gov.tr/internet> adresinden görüntülenebilecektir.

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi kâğıt ortamında verilemeyecektir.

“Vergi Kimlik Numarası ile Sosyal Güvenlik Kurumu İşyeri Sicil Numarasının Eşleştirilmesine İlişkin Bildirim” elektronik ortamda internet vergi dairesi üzerinden (<https://intvrg.gib.gov.tr/>) gönderilecektir. Alt işverenlerce söz konusu bildirim formunun doldurulması işlemi alt işverenlerin kendileri tarafından yapılacaktır. Söz konusu form doldururken Sosyal Güvenlik Kurumu İşyeri Sicil Numarası kısmında yer alan ünite kodu, işyeri sıra numarası ve il kodu hanelerine asıl işverenin Sosyal Güvenlik Kurumu işyeri sicil numarasına ait bilgilerin, alt işveren numarası kısmına ise asıl işverene ait sicil numarasına ilave edilen üç haneli rakamdan oluşan numaranın yazılması gerekmektedir⁴.

2.b.8) Pilot Uygulama

Kırşehir ili merkez ve ilçelerinde bulunan mükellefler/işverenler (281 Seri No.lu Gelir

Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen bankalar hariç) için Haziran ayında verilmesi gereken beyannameler dâhil olmak üzere 1.6.2017 tarihinden itibaren başlanmıştır.

Amasya, Bartın ve Çankırı illeri merkez ve ilçelerinde bulunan mükellefler/işverenler (281 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirtilen bankalar hariç) için 01.01.2018 tarihinden itibaren başlanacaktır.

Mükelleflerce/işverenlerce Amasya, Bartın, Çankırı ve Kırşehir illeri dışındaki başka bir ilde istihdam edilmekle birlikte ücret ödemeleri veya tahakkuku bu illerde yapılan çalışanların ücret ödemeleri üzerinden tevkif edilen vergiler ile sigortalıların prime esas kazanç ve hizmet bilgilerini içeren Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi Amasya, Bartın, Çankırı veya Kırşehir illerindeki yetkili vergi dairelerine elektronik ortamda gönderilecektir. Amasya, Bartın, Çankırı veya Kırşehir illerinde istihdam edilmekle birlikte ücret ödemesi veya tahakkuku bu iller dışında bir ilde yapılan çalışanların ücret ödemeleri üzerinden tevkif edilen vergilere ait muhtasar beyanname, ücret ödemesi veya tahakkukun yapıldığı yer vergi dairesine verilecektir. Ayrıca bu sigortalılara ait aylık prim ve hizmet belgeleri ise elektronik ortamda (e-bildirge) SGK' ye verilmeye devam edilecektir.

Kırşehir, Amasya, Çankırı ve Kırşehir illeri dışındaki illerde uygulamaya 01.07.2018 tarihinde geçilmiş olacaktır.

2.c) Muhtasar Ve Prim Hizmet Beyannamesine Damga Vergisi Kesilmesi

6728 sayılı Kanununun 28 inci maddesiyle 488 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı Tablonun; (c) “IV. Makbuzlar ve diğer kâğıtlar” başlıklı bölümünün 2) “2.Beyannameler” başlıklı fıkrasının (f) bendinde yapılan değişiklikle; aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannamelerden 2018 yılı için 46,60 TL damga vergisi alınacaktır.

4 SGK Duyurusu-30.03.2017

2.d) Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesinde Meslek Mensuplarına Yüklenen Sorumluluk

6728 sayılı Kanunun 46 ncı maddesiyle 5510 sayılı Kanunun 12 nci maddesine yapılan ilave ile elektronik ortamda gönderilecek muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin defter ve kayıtlara ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belgelerin uygun olmamasından işverenlerle birlikte **yazılı sözleşme ile yetki verilmiş** serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavirler de **müştereken ve müteselsilen sorumlu** tutulmuşlardır.

2.e) Afet ve Diğer Mücbir Hallerde Belgelerin Verilme Süreleri ve Primlerin Ertenilmesi, Yeniden Düzenlenmesi

6728 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle 5510 sayılı Kanunun 91 inci maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmiştir. Afet ve diğer mücbir sebep hallerinde belgelerin verilme süreleri ile primlerin ertelenmesi yeniden düzenlenmiştir. Maddenin önceki halinde de afet/mücbir sebep halinden itibaren 3 ay içinde talep şartı yeniden muhafaza edilmiş, sabotaj nedeni madde metninde yer almıştır.

2.f) Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Önceki Esaslara Göre Verilmesine Devam Edilmesi

6728 sayılı Kanunun 53 üncü maddesiyle 5510 sayılı Kanuna eklenen ek 12 nci madde ile muhtasar ve prim hizmet beyannamesinin Maliye Bakanlığına verilmeye başlanıldığı tarihte önceki dönemlere ait aylık prim ve hizmet belgeleri 5510 sayılı Kanunda öngörülen ve belirlenen usul-esaslar çerçevesinde verilmeye devam edilecektir.

2.g) İdari Para Cezaları

6728 sayılı Kanunun 51 inci maddesiyle, 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasına (m) ve (n) bentleri eklenmiştir.

Muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde (**beyanname**) yer alan sigortalıların; prime esas kazançlarının veya hizmetlerinin bildirilmemesi, eksik veya geç bildirilmesi halinde her bir işyeri için;

- **Beyannamenin asıl olması halinde**, aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin 1/5'i tutarında,
- **Beyannamenin ek olması halinde**, aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında,
- **Ek beyannamenin SGK tarafından re'sen düzenlenmesi durumunda**, aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla her bir ek beyannamede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin 1/2' si tutarında,
- **Beyannamenin mahkeme kararı, SGK'nin denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri veya kazançları SGK' ye bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması halinde**, beyannamenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık beyannamedeki her bir işyeri için;

1. Kamu idareleri ile bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari üc-

retin 3 katını geçmemek üzere, sigortalı başına aylık asgari ücret tutarında,

2. Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin 2 katı geçmemek üzere sigortalı başına asgari ücretin 1/2 'si tutarında,

3. Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için aylık asgari ücreti geçmemek üzere sigortalı başına asgari ücretin 1/3'ü tutarında,

4. Sigortalıların sadece prime esas kazançlarının eksik bildirilmesi halinde her şartta aylık asgari ücretin 1/10'undan az, 2 katından fazla olmamak üzere **prime esas kazanç tutarında**,

İdari para cezası uygulanır. Burada görüleceği üzere, işverenlerin mali büyüklüklerine göre kademeli bir ceza sistemi getirilmiştir.

- Sigortalıların işyerlerinde fiilen yaptıkları işe uygun meslek adı ve kodunu gerçeğe aykırı bildiren her bir işyeri için aylık asgari ücreti geçmemek üzere meslek adı ve kodu gerçeğe aykırı olarak bildirilen sigortalı başına asgari ücretin 1/10'u tutarında idari para cezası uygulanır. Bu düzenlemenin yürürlük tarihi 01.01.2018 tarihidir.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

6728 sayılı Kanunla muhtasar beyanname ile aylık prim ve hizmet belgesi **MUHTASAR VE PRİM HİZMET BEYANNAMESİ** altında birleştirilmiştir. Usul ve esasları daha sonraki günlerde Maliye/Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları tarafından belirlenecek olan muhtasar ve prim hizmet beyannamesinden 46,60 TL (2018 yılı) damga vergisi alınacak, prime esas kazançların veya hizmetlerin bildirilmemesi, eksik veya

geç bildirilmesi halinde her bir işyeri için beyannamenin asıl/ek olup olmadığı, re'sen düzenlenip düzenlenmediği, beyannamenin denetim elemanı/kamu kurum ve kuruluşlarından alınan bilgi ve belgelere göre düzenlenip düzenlenmediği, sigortalıların uygun meslek adı ve kodu kullanılıp kullanılmadığına göre idari para cezası uygulanacaktır.

Ortak yönleri bulunan bu iki belgenin TEK bir belgede toplanmış olması hem işverenler açısından hem de kurumlar açısından önemli kolaylıklar sağlayacaktır. Şimdilik dört ilimizde uygulamaya geçen muhtasar ve prim hizmet beyannamesi 01.07.2018 tarihinden itibaren tüm illerimizde uygulamaya geçecektir.

Burada özellikle 3568 sayılı Kanun kapsamında olan ve yazılı sözleşme ile yetkilendirilmiş meslek mensuplarının söz konusu beyanname ve beyannamenin dayanağı kayıt ve belgelerle uyumlu olmasından işverenlerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu buldukları yapılan yeni düzenlemelerden birisidir.

Burada yeri gelmişken muhtasar ve prim hizmet beyannamesi uygulaması, mahalli idareler açısından sadece 4/1-a (SSK) kapsamında istihdam ettiği sigortalılar için geçerli olup, 4/1-c (Emekli Sandığı) kapsamındaki çalışanları için geçerli olmayacaktır.

KAYNAKÇA

6728 sayılı Kanun

Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi Genel Tebliği (Sıra No:1) ile Değişiklik Tebliği (Sıra No:3)

281 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

30.03.2017 tarihli SGK Duyurusu

Cüneyd ALTIPARMAK

Türkiye Kent Konseyleri Birliği
(TKKB) Hukuk Müşaviri

KENT KONSEYİ KURMAYAN BELEDİYE BAŞKANI, GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇUNUN FAİLİ OLUR MU?

Özet

Bu makalede, kent konseyinin kurulmasının belediye başkanı için bir görev olup olmadığı, konseylerin oluşumu ve bunun yapılmamasının belediye başkanının bundan sebep cezai sorumlu olup olmayacağını ele alacağız. Öncelikle konseyin oluşumunu ve kuruluşu, ardından görevi kötüye kullanma suçunun konumuza dönük yönü ele alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Kent Konseyi, Belediye Başkanı, Görevi Kötüye Kullanma, Konsey Kuruluşu

1. GİRİŞ

Kent konseyi 5393 sayılı Belediye Kanununun 76 ncı maddesine göre, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek için teşekkül ettirilecektir. Konsey, belediyeler tarafından, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu

kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşur. Belediyeler başta olmak üzere tüm bileşenler, kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Temelde, icrai değil istişari bir fonksiyon gören kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir.

2. KENT KONSEYİNİN OLUŞUMU

5393 sayılı Belediye Kanununun 76 ncı maddesinin son cümlesinin atfı ile

08.10.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan ve bu yönetmeliğe dair 06.06.2009 tarihli değişiklikle son halini almış Kent Konseyi Yönetmeliğine (KKY) göre, “*Kent konseyi; Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizması*” olarak tanımlanmıştır. Yine bu yönetmeliğe göre, (m.8) “kent konseyi; merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

- Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- Belediye başkanı veya temsilcisi,
- Sayısı 10’u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- Mahalle sayısı yirmiyeye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30’unu geçmemek ve 20’den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,
- Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- Üniversitelerden ikiden fazla olmak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,

- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi. (İlk kez kurulacak konseylerde bu yoktur)

3. BELEDİYE BAŞKANININ GÖREVLERİ

Belediye Kanununun 38 nci maddesine göre, belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak,

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,

c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.d) Meclise ve encümenine başkanlık etmek,

e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek,

f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek,

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak,

h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak,

i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek,

j) Belediye personelini atamak,

k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek,

l) Şartsız bağışları kabul etmek,

m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak,

n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak,

o) Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak,

p) **Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.**

Bunun dışında mevzuatça Belediye Başkanı, verilen görevleri yerine getirmekle de mükelleftir. Kent konseyi yönetmeliğine göre, “belediye” teriminden anlaşılması gereken “kent konseyi oluşumuna yardım ve destek sağlayan belediye”dir. (KYY m.4). Kent Konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde, yönetmeliğin ilgili (yukarıda belirttiğimiz) maddesinde belirtilen üyelerden oluşur. (KKY m.5/1) **Kent konseyi genel kurulu, ilk toplantısını yapmak üzere belediye başkanının çağrısı ile toplanır.** Belediye başkanının başkanlığında toplanan genel kurul, toplantıyı idare etmek üzere üyeleri arasından en az üç kişiden oluşan divan kurulunu seçer. (KKY m.5/2) Divan kurulunun oluşturulmasından sonra, kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı seçilir. (KKY m.5/3)

4. GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

Türk Ceza Kanununun “Görevi kötüye kullanma” başlıklı, 257 nci maddesinde, icrai ve ihmali olmak suretiyle iki tür görevi kötüye kullanma suçu düzenlenmiştir. Konumuzla ilgili olduğunu düşündüğümüz 2.fıkra şöyledir: “Kanunda ayrıca suç olarak

tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Buna göre kamu görevlisi olan bir kimsenin, TCK’da özellikle tanımlanmış (zimmet, rüşvet, irtikap vb. kamu görevlisine özgü suçlar) haller dışında kalan ve görevinin gereği olan iş ve işlemleri yapmakta ihmali veya gecikmesinin olmasını suç saymıştır. Ancak, bu eylemin suç olması için, kişileri mağdur eden veya kamuya zarar veren bir davranış olması gerektiğini şart koşturmuştur.

Görevi kötüye kullanma, belirttiğimiz üzere, kamu görevlileri tarafından işlenebilen bir suçtur. Bu nedenle, öncelikle kimlerin kamu görevlisi olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. TCK’nın 6/1-c maddesine göre kamu görevlisi deyiminden “kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi” anlaşılır. Kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak kriter, gördüğü işin kamusal bir faaliyet olmasıdır. Belediye başkanı bu anlamda, bir kamu görevlisi olarak ele alınmaktadır. Bu suçun faili olabilecek mahiyettedir.

Suçun konusu, idari mevzuata göre kamu görevlileri tarafından üstlenilen ve toplumdaki bütün fertler adına icra edilen kamu görevidir. Görevi kötüye kullanma suçunun mağduru, bu kamusal niteliğinden dolayı toplumu oluşturanların tümüdür.

Görevin kapsamının ve dolayısıyla gereklerinin belirlenmesinde, her somut olayda ilgili kamu görevlisinin tabi olduğu kanun, yönetmelik kısaca ilgi mevzuat esas alınır. Yani bir eylemin görevin gereklerine uygun olup olmadığı idare hukukuna göre bulunur. İdare hukukunda görevler sadece bir kanunla veya yazılı hukuk kuralıyla kamu görevlisine tevdi edilmiş olmayabilir. Kural bu olmasına rağmen, sözlü bir talimat bile yeri gelince gö-

rev olarak addedilecektir. Görevi kötüye kullanma, kanuni tanımda görevin gereklerinin ne şekilde kötüye kullanılarak işleneceği bizzat belirtilmediğinden, serbest hareketli bir suçtur. Buradaki temel kriter ilgili mevzuata aykırılığın vaki olmasıdır¹.

5. DEĞERLENDİRME

A) Konsey – Belediye İlişkisi

Kent konseyi, belediyenin icrai değil, istisari niteliği ağır basan (hatta organ diyebileceğimiz ağırlığa ulaşmış) bir birimi/bağlı bir yapısıdır. Belediye Kanunu 76 ncı maddenin son fıkrasındaki ve KKY m.14 beraberce ele alındığında, kent konseyinde (kent konseyi genel kurulunda) oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilmek zorundadır. Bu da konseyin, meclisi harekete geçirme kabiliyetine sahip bir yetki ile teçhiz edildiğini göstermektedir.

Kent konseyine, Kanunun 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesine baktığımızda, kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlamak ile belediyenin yükümlü kılındığını, KKY'nin 16/A maddesine göre de bunun "Belediyeler kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar" tümcesi ile mali boyutunun formüle edildiğini görmekteyiz.

Konseylerin organlarının teşekkülü anlamında genel kurul yetkilidir. Başkan ve yürütme genel kurul tarafından seçilir. Ancak önemli görev ifa eden konseyin genel sekreterliğine önermenin belediye başkanı tarafından, bunlar içinden seçiminin de yürütme kurulunca yapıldığını görmekteyiz. Nitekim, KKY m.14/A şöyledir: "Kent konseyi genel sekreteri, belediye başkanı tarafından önerilen üç aday arasından yürütme kurulu tarafından seçilir".

¹ Üzülmüş, İlhan, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu" Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sa. 1, s.191 vd

B) Konseyin İlk Kez Kurulması

KKY m.5'teki "Kent konseyi genel kurulu ilk toplantısını yapmak üzere belediye başkanının çağrısı ile toplanır" hükmü ile, aynı yönetmeliğin geçici maddesinde geçen;

"(1) YG21 Programının uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmalar bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir. Kent konseyi bulunmayan belediyelerde ilk toplantı, belediye başkanının çağrısı ile yapılır.

(2) Kent konseyi ve benzeri adlarla oluşturulmuş mevcut yapılanmalara ve ilk toplantıya ilişkin işlemler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içerisinde tamamlanır.

(3) Kent konseyi ilk toplantısını, belediye başkanının çağrı yazısında bildirilen gündemle, ilan edilen yer ve tarihte yapar. Bu toplantıda yürütme kurulu oluşturulur" şeklindeki hükümleri iyice anlamak gereklidir. Buna göre,

1. Kent konseyleri, Belediye başkanının çağrısı ile bir araya gelerek kurulur.

2. Daha önce YG21 (konumuzla ilgili olmadığı için detayını aşağıda dipnotta vermektedir²) olarak teşkil etmiş yapılar bile, uyumlu hale getirilir. Yine başkanın çağrısı ile toplanır.

² "...Türkiye'de, 1997 yılından bu yana, bilenlerin bazen 'sessiz devrim' diye adlandırdıkları bir 'evrim' yaşanmaktadır. "Yerel Gündem 21" şeklinde anılan ve Avrupadaki diğer örnekleriyle birlikte, ülkemizde BM Kalkınma Programı (BMKP) ile ortaklaşa uygulanmaya çalışılan bu evrimin özü, kentlerde yerleşik yerel yönetimlerle, sivil toplumu, kent gündemini belirlemek amacı etrafında birleştirilerek, hem katılımcı demokrasiyi hem de, çevre ve yaşam kalitesini geliştirmektir. Yerel Gündem 21, bu kısa tarihten de anlaşılabilir gibi, başta "iyi yönetim" olmak üzere, "bugünün gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" şeklinde yorumlanan "sürdürülebilir kalkınma" ile de, yakından ilintili bir programdır. Dolayısıyla, Yerel Gündem 21'in ortaya çıkışı, uygulama aşamaları ve günümüzde karşılaştığı sorunları tasvir ederken, sürdürülebilir kalkınmanın hayata geçiriliş safhalarından ve özellikle de, iyi yönetim olgusundan söz etmek kaçınılmazdır..." Devamı için bkz: ARAR, A.Asım, "Yerel Gündem 21" Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi (Ağustos, 2002), <http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (ET.02.01.2018)

3. Çağrı görevi, başkan ve yürütmenin seçimiyle değil, divanın oluşumu ile ikmal olacaktır. Bu suretle kurulan Kent konseyi başkanını ve yürütme kurulunu seçecektir. Bundan sonraki toplantılar yürütme kurulu ve başkanın, ilgili mevzuatı tatbiki ile icra edilecektir.

C) Konsey Kurma Bir Görev midir?

Görev, “bir kimseye veya bir kurula verilen özel amaçlı iş, misyon” anlamındadır³. Yukarıda anlatımlarımızdan çıkan sonuç şudur ki, konseyi kurma, yani ilk toplantıya çağırma yetkisi sadece ve sadece belediye başkanındadır. Ve bu yetki, Belediye Kanununa dayanak biçimde çıkarılan yönetmelik ile ihdas olunmuştur.

Nitekim, İçişleri Bakanlığının bir genelgesi⁴; “Bilgi Toplumu Eylem Planının 67 numaralı eylemi kapsamında yürütülen Yerel e-Demokrasi Programı ile ilgili olarak belediyelerde demokratik katılımın ve yerel e-Demokrasi uygulamalarının yaygınlaştırılması, bu uygulamalara genel bir standart getirilmesi, uygulama yapacak tüm belediyelerin minimum standartları karşılamasının temini ve yerel politika önceliklerinin vatandaşlarla paylaşılmasının sağlanması büyük önem taşımaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Kent Konseyi Yönetmeliği, İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği ve Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde de yerel demokratik uygulamalara dair çeşitli hükümlere yer verilmiştir. **Bu çerçevede, herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğu, hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme haklarının bulunduğu; meclislerin toplantılarının halka açık olması, kesinleşen meclis kararlarının özet-**

**lerinin yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulması, ihtisas komisyonları raporlarının aleni olduğu, çeşitli yollarla halka duyurulması ve isteyenlere belirle-
necek bedel karşılığında verilmesi; stratejik plânın, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanması; kent konseylerinin kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeyi esas aldığı ve kent konseyinde oluşturulan görüşlerin belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilmesi esasları getirilmiştir.**

Yerel e-Demokrasi Programının hayata geçirilmesi amacıyla, yukarıda sayılan mevzuatta yer alan bütün hükümlerin etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Mevzuattaki bu hükümler doğrultusunda; demokratik, şeffaf ve katılıma açık mahalli idare uygulamalarına özel bir önem verilecektir. Bu çerçevede; 1. Bilgi edinme hakkının vatandaşlar tarafından etkin bir şekilde kullanımını sağlayacak tedbirlerin alınması, 2. Meclis toplantılarına katılımın teşvik edilmesi, 3. Denetim Komisyonu ve diğer ihtisas komisyonu raporlarının, meclis kararlarının ve belediye faaliyet raporunun internet ortamında da duyurulması, 4. Stratejik planın, ilgili kesimlerin katılımının sağlanarak hazırlanması, **5. Kent konseyi kararlarının internet ortamında duyurulması ve belediye meclisinde öncelikle görüşülerek karara bağlanması büyük önem taşımaktadır.** Bütün belediyelerin, Yerel e-Demokrasi Programının hayata geçirilmesini temin amacıyla, internet sayfalarını da kullanmak suretiyle yukarıdaki ilke ve esaslara uygun hareket etmesi hususunda, bilgi ve gereğini önemle rica ederim.” şeklinde. Burada açıkça ilgililer durumun önemi ve niteliği doğrultusunda uyarılmakta ve görev ve mahiyet tanımı yapılmaktadır.

3 [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a4d68ac2c92a6.71348722\(ET.02.01.2018\)](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a4d68ac2c92a6.71348722(ET.02.01.2018))

4 Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Sayı :20928 Tarih: 11/08/2009 Konu : Yerel e-Demokrasi Programı

Bu minvalde, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan “**Belediyeler Genel İş ve Yürütümü Teftiş Rehberi**”ne göre;

“5.1.01- Herkesin ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olduğu; hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma haklarının bulunduğu; yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunluluğu, 5393 sayılı Belediye Kanununun 13. maddesinde hüküm altına alınmış, 13. maddenin 2. fıkrasında; belediyenin, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapacağı, bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemlerin alınacağı belirtilmiş, Aynı maddenin son fıkrasında ise; belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahsın, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlü oldukları ifade edilmiş, Bu bağlamda; 5393 sayılı Kanununun 76. maddesi ile; kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmak üzere oluşturulan kent konseylerinin; çalışmalarını; 08.10.2006 gün ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütüp yürütmedikleri, 76. maddenin son fıkrası gereğince, kent konseyinde oluşturulan görüşlerin belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilip değerlendirilmediği, belediyeyi denetleyen mülkiye

müfettişi tarafından kontrol edilecektir⁵” biçiminde ifade mevcuttur. Buna göre, kent konseyinin mahiyetinin, Bakanlık tarafından bir görev olarak telakki edildiğini görmekteyiz.

Danıştay bir kararında;

“4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanununun 4 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; bu Kanuna göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin soyut ve genel nitelikte olmamasının, ihbar veya şikayetlerde kişi veya olay belirtilmesinin zorunlu olduğu, iddiaların da ciddi bulgu ve belgelere dayanması gerektiği, bu hükme aykırı bulunan ihbar ve şikayetlerin, Cumhuriyet başsavcılarını ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmama çağrı ve durumun ihbar veya şikayette bulunana bildirileceği hükme bağlanmıştır. Dosyanın incelenmesinden; şikayetçi K.Arslan’ın başkanı olduğu Derneğin 10.8.2009 tarihli Burdur Kent Konseyi toplantısına çağrılmaması üzerine İsparta İdare Mahkemesinde söz konusu toplantının iptali için dava açıldığı ve İdare Mahkemesinin 9.11.2010 tarih ve E.2009/721, K:2010/813 sayılı kararıyla dava konusu işlemin iptal edildiği, bu karardan sonra şikayetçi tarafından Burdur Belediye Başkanı hakkında görevini kötüye kullandığı ve yetkisini aşarak keyfi muamelede bulunduğu yolundaki iddianın ileri sürülmesi üzerine Burdur Valiliği tarafından yapılan araştırmada, Belediye Başkanının, Kent Konseyi Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin h bendinde yer alan ve toplantılara davet edilecekleri belirtilen “...ilgili dernek ve vakıf temsilcileri” ifadesini, İldeki tüm derneklere çağrı gönderme zorunluluğu bulunmadığı şeklinde yorumladığı, 10.8.2009 tarihinde yapılacak toplantı için ulaşılabilen ve tespit edilebilen tüm derneklere davetiye gönderildiği, şikayetçinin de aralarında olduğu bazı derneklere çağrı gönderilmediği, ancak bu hususun key-

5 Abdulkadir Topcu (Mülkiye Başmüfettişi) tarafından Nisan 2012 de güncelleştirilen rehber için bkz: http://www.mulkiyetteftis.gov.tr/ortak_icerik/mulkiyetteftis/rehber/2012.

filik içermediği, ayrıca davet edilmediği halde toplantıya gelen bazı dernek temsilcilerinin engelleme olmadan toplantıya katıldıkları, şikayetçinin ise 10.8.2009 tarihinde toplantı yerine geldiği, ancak kendi iradesiyle toplantıya katılmadığı, bu nedenlerle şikayetin anılan 4 üncü madde kapsamında ön incelemeyi gerektirecek nitelikte bulunmadığı anlaşıldığından, şikayetin işleme konulmamasına ilişkin İçişleri Bakanının 10.5.2011 tarih ve İNS:11.15-144 sayılı kararına yapılan itirazın reddine, dosyanın karar ekli olarak İçişleri Bakanlığına, kararın bir örneğinin itiraz edene gönderilmesine 13.9.2011 tarihinde oybirliğiyle karar verildi” şeklinde hüküm kurulmuştur. Burada mahkemenin esasa girerek, konseye dair işlemlerde bir aykırılığı olmadığını tespit ederek, belediye başkanı hakkında verilen “işleme konulmama” kararına itirazı reddetmesi; konseye dair işlemlerin bir görev mahiyeti arz ettiğini göstermektedir.

6. SONUÇ

Bu anlatımlarımız ışığında, ilkin kent konseyini kurmanın başkana verilen bir yetki olduğu ve bunun da belediye mevzuatından kaynaklı bir görev olduğu, bu görevin bir kereye mahsus yerine getirilmesi ile bu yükümlülüğün ortadan kalkacağı sabittir. Bunu ihmal eden başkanın, eylemi açıkça TCK m.257 kapsamında ele alınabilecektir. Bunun için bu suçun oluşması için, başkanın; konseyin oluşması için herhangi bir iş ve işlem yapmamış olması ve mevzuatta ön görülen süreyi geçirmiş olması gerekir. 6360 sayılı Kanundan sonra, kurulan belediyelerin de kurulumundan itibaren (başkaca önemli işlerini bitirdikten ve makul süre dolduktan sonra, örneğin yazı işleri müdürü atamadan konsey kurmak düşünülemez, ya da mali plan hazırlamadan vs) bu sürece girişmiş olması şarttır. Burada doğan zarar kamu menfaatine verilen zarar olup halkın, belediyenin karar süreçlerine katılımının önüne geçilerek kanuna aykırılık teşkil ettirilmektedir. Bu bağlamda, belediye başkanlarının konseyle-

rin kurulmasını ihmal ederek görevi kötüye kullanma suçunun faili olacağını değerlendirmekteyiz.

KAYNAKÇA

Karasu, M.Arman, Çelik, M.Lamih, Altıparmak, Cüneyd, 100 Soruda Kent Konseyi, 2018-Ankara, Seçkin Yayınları.

Arar, A.Asım, “Yerel Gündem 21” Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi (Ağustos, 2002), <http://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> (ET.02.01.2018)

Abdulkadir Topcu (Mülkiye Başmüfettişi) tarafından Nisan 2012 de güncellenen rehber için bkz: http://www.mulkiyeteftis.gov.tr/ortak_icerik/mulkiyeteftis/rehber/2012.

GÖKCAN, Hasan Tahsin, Görevi Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikap, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar (5237 Sayılı TCK M. 247-266), Ankara 2008.

ÖZGENÇ, İzzet/ŞAHİN, Cumhur, Kamu Görevinin Kötüye Kullanılması Suçu Üzerine Düşünceler, Gazi Ün. Hukuk Fakültesi Dergisi, C.: VI, 2003/1-2, s. 189-238.

Üzülmez, İlhan, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVI, Y. 2012, Sa. 1, s.191 vd

T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (2009), Yerel Yönetimler Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporu, Ankara

Görmez, Kemal ve Ökmen, Mustafa (2009), “Türkiyede Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları”, Ed. Görmez, Kemal ve Mustafa Ökmen, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Beta Yayıncılık, İstanbul, 109-129.

Gözler, Kemal ve Kaplan, Gürsel (2017), İdare Hukukuna Giriş, Ekin Yayınları, Bursa.

Av. Necati TORUN

İHALELERE KATILIM İÇİN ENGEL TEŞKİL EDEN VERGİ BORÇLARI İLE İLGİLİ SON DEĞİŞİKLİK

1. GİRİŞ

Kamu İhale Kurumunun 2017 yılı istatistiklerine göre geçtiğimiz yıl içerisinde 130 milyar TL'lik kamu alımı gerçekleşmiştir. Ekonomimiz açısından önemli büyüklüğe ulaşan kamu alımları piyasasının düzenlendiği mevzuat 4734 sayılı Kamu İhale Kanunudur. İdarelerimiz bu Kanun uyarınca ihtiyaçlarını tedarik için ihaleye çıkmakta ve isteklilerimiz de bu Kanun düzenlemeleri doğrultusunda tekliflerini hazırlamakta ve ihale komisyonlarına değerlendirilmektedirler.

Kamu İhalelerine nitelikli firmaların katılması ve tedarik sürecinde problem yaşanmaması amacıyla Kanun koyucu Kamu İhale Kanununun çeşitli maddelerine ihaleye katılabilmek amacıyla yeterlilik kriterleri getirmiştir.

Bu yeterlilik kriterlerinden birisi de ayarlarının Kamu İhale Genel Tebliğinde düzenlendiği ihaleye katılım için vergi borcunun olmamasıdır.

Geçtiğimiz günlerde 06.02.2018 tarihli ve 30324 sayılı Resmi Gazete'de ihalelere katılım için engel olan vergi borçlarına ilişkin olarak önemli değişiklikler gerçekleşmiş olup makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. VERGİ BORCU KAVRAMININ İHALELERE KATILIM AÇISINDAN ÖNEMİ

Kamu ihalelerine katılma hususunda istekliler açısından önemli bir husus "isteklinin vergi borcu olmamasıdır.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun "İhaleye Katılımda Yeterlilik Kuralları" başlıklı 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında ihale dışı bırakılacak istekliler 10 bent halinde sıralanmıştır:

"Aşağıda belirtilen durumlardaki istekliler ihale dışı bırakılır:

a) İflas eden, tasfiye halinde olan, işleri mahkeme tarafından yürütülen, konkordato ilan eden, işlerini askıya alan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

b) İflası ilan edilen, zorunlu tasfiye kararı verilen, alacaklılara karşı borçlarından dolayı mahkeme idaresi altında bulunan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

c) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu olan.

d) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu olan.

e) İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen.

f) İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, ihaleyi yapan idareye yaptığı işler sırasında iş veya meslek ahlakına aykırı faaliyetlerde bulunduğu bu idare tarafından ispat edilen.

g) İhale tarihi itibarıyla, mevzuatı gereği kayıtlı olduğu oda tarafından mesleki faaliyetten men edilmiş olan.

h) Bu maddede belirtilen bilgi ve belgeleri vermeyen veya yanıltıcı bilgi ve/veya sahte belge verdiği tespit edilen.

i) 11 inci maddeye göre ihaleye katılacağı belirtildiği halde ihaleye katılan.

j) 17 nci maddede belirtilen yasak fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilen.

Kurum, dördüncü fıkranın; (c) bendi ile ilgili olarak Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının uygun görüşünü alarak sosyal güvenlik prim borcunun kapsamı ve tutarını; (d) bendi ile ilgili olarak, Gelir İdaresi Başkanlığının uygun görüşünü alarak vergi borcu kapsamına girecek vergileri; tür ve tutar itibarıyla belirlemeye yetkilidir.

Bu madde kapsamında istenen belgelerden hangilerinin taahhütname olarak sunulabileceği Kurum tarafından belirlenir.

Gerçeğe aykırı hususlar içeren taahhütname sunulması veya ihale üzerinde kalan istekli tarafından taahhüt altına alınan durumu tevsik eden belgelerin sözleşme imzalanmadan önce verilmemesi halinde bu durumda olanlar ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir.”

Madde metninden anlaşılacağı üzere yerli istekliler açısından Türkiye’de; Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde belirtilen eşik değerler üzerindeki ihalelere katılabilecek yabancı istekliler açısından da kendi ülke mevzuatları açısından kesinleşmiş vergi borcu olan istekliler ihale dışı bırakılacaklardır.

Ayrıca, Kamu İhale Kurumu, aynı maddede Gelir İdaresi Başkanlığının uygun görüşünü alarak vergi borcu kapsamına girecek vergileri; tür ve tutar itibarıyla belirlemeye yetkili kılınmıştır.

3. ESKİ DÜZENLEME UYARINCA KAMU İHALELERE KATILIM AÇISINDAN KABUL EDİLEBİLİR VERGİ BORCU MİKTARI VE KAPSAMI

Kamu İhale Kanununun belirtmiş olduğu vergi borcu kapsamına girecek vergiler; tür ve tutara ilişkin ayrıntılar Kamu İhale Genel Tebliğinde yer almaktadır. Bu düzenlemelere ilişkin olarak aşağıda gerekli bilgilere yer verilmiştir;

3.1. Vergi Borcu ve Kapsamı:

Kamu İhale Genel Tebliğindeki eski açıklamalar doğrultusunda; “Yıllık gelir, yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim ve banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiye ilişkin vergi asılları ile bu vergi türlerine ait vergi ziyai cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL’yi aşan tutarlardaki borçlar” vergi borcu olarak kabul edilecektir.

3.2. Kesinleşmiş Vergi Borcu Hususu:

Kamu İhale Genel Tebliğinde kesinleşmiş vergi borcu kapsamı da açıklanmıştır. Bu düzenlemeler doğrultusunda, isteklinin;

a) Beyan üzerine alınan veya maktu olarak belirlenip ödemesi belirli tarihlerde yapılan vergilerde ödeme vadesi geçmiş olup ödeme yapılmamış ise kesinleşmiş vergi borcu olduğu,

b) Vergi borcunun 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde cebren tahsili yolunda tesis edilen işlemlere karşı dava açılması halinde, bu dava sürecinde veya sonucunda takip ve tahsili durduracak geçici veya nihai bir karar bulunmadığı durumlarda kesinleşmiş vergi borcu olduğu,

c) Resen, ikmalen veya idarece yapılan tarhiyatlara karşı vergi yargısında dava açılmışsa bu dava üzerine tahsil edilebilir hale gelmiş ve süresinde ödenmemiş alacak bulunmadığı sürece kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

ç) Resen, ikmalen veya idarece yapılan tarhiyatlara karşı dava açma süresi geçirilmediği sürece, kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

d) Vadesi geçtiği halde ödenmemiş ancak vergi idaresi tarafından taksitlendirilmiş veya tecil edilmiş vergi borçlarının, vadesindeki ödemeler aksatılmadığı sürece, kesinleşmiş vergi borcu olmadığı,

kabul edilecektir.

O halde yapılandırılmış olması kaydıyla örneğin 1.000.000,00 TL'lik bir borç kesinleşmiş vergi borcu olarak değerlendirilmeyecektir.

4. İHALEYE KATILMAK İÇİN ENGEL OLAN VERGİ TÜRÜ VE BORÇLARINA İLİŞKİN YENİ DÜZENLEMENİN GETİRDİKLERİ

06.02.2018 tarihli ve 30324 sayılı Resmi

Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişikliklerin 1 inci maddesi uyarınca;

“22/8/2009 tarihli ve 27327 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İhale Genel Tebliğinin 17.4.1 ve 17.4.3 numaralı maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, 17.4.4 numaralı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“17.4.1. Yıllık gelir, yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim, motorlu taşıtlar, şans oyunları, damga, banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiler ile harçlar ve bu alacaklara ilişkin vergi ziyai cezaları, gecikme zammı ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL’yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilecektir.”

“17.4.3. İsteklilerin vergi borcu olmadığına ilişkin belgeyi, başvuracakları herhangi bir vergi dairesinden veya Gelir İdaresi Başkanlığının internet adresi (www.gib.gov.tr) üzerinden almaları mümkündür. Bu belgenin; ihale tarihi itibarıyla olan durumu göstermesi ve isteklinin 17.4.1. numaralı alt maddede belirtilen alacak türlerinden olan borçları dikkate alınarak ilgili vergi dairelerinden temin edilen bilgiler kapsamında düzenlenmesi gerekmektedir.”

Sonuç olarak, Kamu İhale Genel Tebliğindeki bu değişiklikler vergi borcu ve kapsamında değişiklik sağlamış kesinleşmiş vergi borcu hususuna yönelik yeni bir değişiklik olmamıştır. Vergi borcu ve kapsamında meydana gelen değişikliklere aşağıda yer verilmiştir;

4.1. Vergi Borcu Kapsamına Giren Vergi Türleri Artmıştır;

Kamu İhale Genel Tebliğindeki 17.4.1. maddesindeki eski düzenlemede; yıllık gelir, yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim ve banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve geçici vergiye ilişkin vergi

asılları ile bu vergi türlerine ait vergi ziyai cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL'yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilmekteydi.

06.02.2018 tarihli değişiklikten sonra Kamu İhale Genel Tebliğinin 17.4.1. numaralı alt maddedeki Yeni Düzenleme doğrultusunda;

Yıllık gelir, yıllık kurumlar, katma değer, özel tüketim, özel iletişim, **motorlu taşıtlar, şans oyunları, damga**, banka ve sigorta muameleleri vergileri, gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar ve **geçici vergiler ile harçlar** ve bu alacaklara ilişkin vergi ziyai cezaları, gecikme zammı ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL'yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilecektir.”

Özetle Kamu İhale Genel Tebliğindeki **değişiklikle ihaleye katılım için engel olan vergi borçlarının türünde artışa gidilmiştir.**

- Yıllık gelir,
- Yıllık kurumlar,
- Katma değer,
- Özel tüketim,
- Özel iletişim
- Banka ve sigorta muameleleri vergileri,
- Gelir ve kurumlar vergisine ilişkin tevkifatlar,
- Geçici verginin sadece aslı
- **İle bu vergi türlerine ait vergi ziyai cezaları, gecikme zam ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL'yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilirken;**

Yeni uygulamada bu vergi türlerine ilaveten

- Motorlu Taşıtlar,

- Şans Oyunları,
- Damga Vergisi
- Harçlar (Yargı Harçları vb.) da bu vergi çeşitlerine eklenmiştir.
- Ayrıca, eski düzenlemede sadece geçici vergiye ilişkin vergi aslı vergi borcu kapsamında değerlendirilirken yeni düzenlemede geçici verginin aslı ve alacaklarına ait vergi ziyai cezaları, gecikme zammı ve faizi açısından da genişletilmiştir.
- **Bu alacaklara ilişkin vergi ziyai cezaları, gecikme zammı ve faizleri bağlamında toplam 5.000 TL'yi aşan tutarlardaki borçlar vergi borcu olarak kabul edilecektir.**

4.2. İstekliler Vergi Borcu Olmadığına Dair Belgeyi Artık İnternette Veya Her Hangi Bir Vergi Dairesinden Alabileceklerdir.

Vergi borcunun ihale tarihi itibarıyla olmadığına dair belgenin hangi vergi dairesinden alınacağına ilişkin eski düzenleme aşağıdaki şekildeydi;

“17.4.3. İsteklilerin vergi borcu olmadığına ilişkin belgeyi, yıllık gelir vergisi veya kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunulan vergi dairesinden almaları, bu belgenin; ihale tarihi itibarıyla olan durumu göstermesi ve ilgili vergi dairesince, gelir stopaj vergisi ile banka ve sigorta muameleleri vergisi açısından diğer vergi dairelerinden temin edilen bilgiler de dikkate alınarak düzenlenmesi gerekmektedir.”

06.02.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklik aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir;

“17.4.3. İsteklilerin vergi borcu olmadığına ilişkin belgeyi, başvuracakları herhangi bir vergi dairesinden veya Gelir İdaresi Başkanlığının internet adresi (www.gib.gov.

tr) üzerinden almaları mümkündür. Bu belgenin; ihale tarihi itibarıyla olan durumu göstermesi ve isteklinin 17.4.1. numaralı alt maddede belirtilen alacak türlerinden olan borçları dikkate alınarak ilgili vergi daireslerinden temin edilen bilgiler kapsamında düzenlenmesi gerekmektedir.”

Yeni düzenleme ile ihaleye katılmak isteyen isteklilerin vergi borcuna ilişkin belgelerini yıllık gelir vergisi veya kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunulan vergi dairesinden alma zorunluluğu ortadan kalkmıştır.

Artık istekliler ihale tarihi itibarıyla vergi borçlarının bulunmadığına dair bu belgeyi herhangi bir vergi dairesinden veya Gelir İdaresi Başkanlığının internet adresi (www.gib.gov.tr) üzerinden alabileceklerdir.

4.3. İsteklinin Başka Vergi Dairesine Nakli Durumunda Önceki Vergi Dairesinden Belge Alma Zorunluluğu Kaldırılmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliğinin 17.4.4 maddesindeki isteklinin ilgili vergi dairesinden aldığı vergi borcu olmadığına dair belgede, nakil olduğunun belirtilmesi durumunda kayıtlı olduğu bir önceki vergi dairesinden de vergi borcu olmadığına dair belge alınarak idareye ibraz edilmesi gerektiğine dair düzenleme 06.02.2018 tarihli ve 30324 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan düzenlemenin 1inci maddesindeki düzenleme ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Böylece, isteklinin ihale sürecinde başka vergi dairesine nakli durumunda önceki vergi dairesinden vergi borcu olmadığına dair belge alma zorunluluğu kaldırılmıştır.

5. SONUÇ

Kamu ihaleleri şüphesiz ekonomimiz açısından önemli bir itici güçtür. 2017 yılı Kamu İhale Kurumu verilerine göre 130 milyar TL lik bu önemli paydan almak isteyen isteklilerimizin sağlaması gereken çeşitli

şartlar 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinde sayılmakla birlikte; bu şartlardan birisi de isteklilerin kesinleşmiş vergi borcunun olmamasıdır.

Gelir İdaresi Başkanlığının uygun görüşünü alarak vergi borcu kapsamına girecek vergileri; tür ve tutar itibarıyla belirlemeye Kamu İhale Kurulu yetkili kılınmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliğindeki vergi borcu ve kapsamı ve kesinleşmiş vergi borcuna ilişkin düzenlemelerde 06.02.2018 tarihli ve 30324 sayılı Resmi Gazete’nin 1 inci maddesi ile önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir;

Yeni uygulamada eski tebliğde yer verilmemiş olan Motorlu Taşıtlar, Şans Oyunları, Damga Vergisi, harçlar da vergi borcu kapsamına giren vergi çeşitlerine eklenmiştir.

Yeni düzenleme ile vergi borcuna ilişkin belgenin yıllık gelir vergisi veya kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunulan vergi dairesinden alma zorunluluğu ortadan kalmıştır. Artık istekliler bu belgeyi herhangi bir vergi dairesinden veya Gelir İdaresi Başkanlığının internet adresi (www.gib.gov.tr) üzerinden alabileceklerdir.

Son olarak, ihale sürecinde isteklinin vergi dairesinin nakli durumunda önceki vergi dairesinden de vergi borcu olmadığına dair belge alma zorunluluğu kaldırılmıştır. İhale tarihi 01.03.2018’den sonra olan ihalelerde belirtmiş olduğumuz mevzuat hükümleri uygulanmaya başlayacaktır.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar,

Kamu İhale Genel Tebliğ, www.kik.gov.tr/mevzuat

Kamu Alımları İstatistik Raporu, www.kik.gov.tr/istatistik

Ömer ALTINSOY

Ankara Büyükşehir Belediyesi
ASKİ Genel Müdürlüğü Müfettişi

TÜRKİYE'DE SU YÖNETİMİ MEVZUATI, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. GİRİŞ

Yaşam için vazgeçilmez bir kaynak olan su, dünyada önemi gittikçe artan stratejik bir kaynak durumuna gelmiştir. Su, insanın temel ihtiyaçlarını karşılaması yanında; sürdürülebilir tarım, enerji üretimi, endüstri, ulaşım, turizmin ve gelişmenin de kaynağıdır. Sosyal ve ekonomik faaliyetlerin sürmesi büyük ölçüde temiz ve yeterli su arzına sahip olmaya bağlıdır. Su kaynaklarının geliştirilmesi ekonomik üretkenlik ve sosyal refaha doğrudan katkı yapmaktadır. Bu nedenlerle, dünya tarihinde su kaynaklarının yönetimi uygarlıkların gelişmesinde ve çöküşlerinde her zaman önemli roller oynamıştır. Çok değerli bir kaynak olarak kullanılabilir suyun yönetimi, hızlı kentleşme ve iklim değişiklikleri ile çok daha önem kazanmaktadır. Dünyada nüfusun hızlı artışı ve gelişen sanayi sektörü nedeniyle artan su ihtiyacının karşılanmasında zorluklarla karşılaşılacağı ve gelecek yirmi yıl içerisinde birçok ülkede su krizi oluşabileceği düşünülmektedir.

Su kıtlığının ortaya çıkmasında birçok faktör etkili olmuştur. Nüfus artışı ve kötü

su yönetimi kullanılabilir su kaynaklarının azalmasına, su kirliliği ve çevre sorunlarına yol açmıştır. Su kaynaklarının fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörleri kapsayan entegre yönetimi Avrupa Birliğine üye ülkelerde kabul görmüştür. Ülkemizde de Avrupa Birliği su mevzuatına uyum çalışmaları yapılmaktadır.

Artan su taleplerini karşılamak ve su kaynaklarını etkin kullanmak için su yönetiminde su tasarrufunu sağlayan çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir. Her ne kadar günümüzde mevcut su kaynaklarıyla tarım sektöründe ihtiyacın tamamı karşılanabiliyorsa da yakın zamanda ülkemizde su sıkıntılarını görülebilir. Basınçlı sulama yöntemlerinin kullanılması, kısıtlı sulama yapılması, kullanıcılara suyun ölçülü bir şekilde verilmesi ve sulama şebekelerinde açık kanal sistemleri yerine borulu sistemlerin kullanılması gibi önlemlerle su tasarrufu sağlanabilir.

2. TÜRKİYE'DE SU YÖNETİMİ MEVZUATI

Türkiye'de su kaynaklarının entegre yönetimi için gerekli kurumsal yapı, sadece

merkezi hükümet seviyesinde bulunmaktadır. Su kalitesi yönetiminde ise, ilgili kuruluşlar arasında benzeri bir koordinasyon bulunmamaktadır. Su kaynağının “bir bütün” olması gerçeği benimsenerek, ilgili kuruluşlar arasında işbirliği sağlanmalıdır.

Su yönetimi; su kaynaklarının planlı bir şekilde geliştirilmesi, dağıtılması ve kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili politik ve teknik kararları, su hakları ve su tahsisini düzenleyen kuralları, çevrenin korunmasını, su fiyatlandırmasına ilişkin düzenlemeleri, arazi kullanım ilkelerini, kullanıcıların katılımı gibi faaliyetleri kapsamaktadır.¹

T.C. Anayasasına göre çevreyi geliştirmek, çevre kirliliğini önlemek ve çevreyi korumak tüm kamu kurum ve kuruluşları ile vatandaşların görevidir. Buna göre; tüm kişi, kurum ve kuruluşların çevreyle ilgisi vardır.

Türkiye’de su yönetimiyle ilgili kanunlar; Çevre Kanunu, 6200 Sayılı DSİ Kanunu, 167 Sayılı Yeraltı Suları Kanunu ve 1593 Sayılı Hıfzıssıhha Kanunu iken, ilgili yönetmelikler de Su Ürünleri Yönetmeliği (SÜY, 1995), Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (ÇEDY, 2003), Çevre Denetimi Yönetmeliği (ÇDY, 2001) olarak sayılabilir. Bunların dışında yerel yönetimlerin görevlerini düzenleyen mevzuatlar; 831 Sayılı Sular Hakkındaki Kanun, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun, 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 4759 Sayılı İller Bankası Kanunudur.

Su yönetimi ile doğrudan ilgili olan merkezi idare kurumları; Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve bünyesinde Devlet Meteoroloji

İşleri Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve bünyesinde İlbank A.Ş. ile Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve bünyesinde Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü ile Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve bünyesinde Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Sağlık Bakanlığı ve bünyesinde Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi, Çevre Sağlığı Daire Başkanlığı ve bünyesinde Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kalkınma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığıdır.

Su ve kanalizasyon hizmetlerinin yürütülmesindeki yerel idareler; köyler, belediyeler, büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri, il özel idareleri, sulama birlikleri ve sulama kooperatifleridir.

Türkiye’de su sorunlarının ilk kez kapsamlı olarak gündeme gelmesi, Dünya Su Konseyinin düzenlediği ve 2009 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen 5. Dünya Su Forumu sonrasında olmuştur. Bu önemli küresel organizasyona hazırlık sürecinde Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ve Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği (USİAD) su yönetimine ilişkin çeşitli raporlar hazırlamış ve Türkiye’deki su sorunlarını yorumlamış ve bunlara çözüm önerilerini kamuoyuyla paylaşmışlardır. TÜSİAD’ın 2009 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen 5. Dünya Su Forumu öncesinde Türkiye’de su konusunda hazırladığı 2008 yılına ait iki önemli rapor vardır. Bu raporlar derneğin Türkiye’de su yönetimine ve sorunlarına yönelik politik bakışını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bunlardan biri “Türkiye’de Su Yönetimi Sorunları ve Öneriler”, diğeri de “Dünya Su Krizine Çözüm Arayışları: Şebeke Suyu Hizmetlerine Özel Sektör Katılımı. Dünya Örnekleri

1 Çakmak ve ark 2007

İşığında Türkiye için Öneriler” adlarıyla yayımlanmıştır. Söz konusu çalışmalardan ilki olan “Türkiye’de Su Yönetimi Sorunlar ve Öneriler” isimli rapor, su yönetimine yönelik küresel politikalarından genel olarak bahseden ve Türkiye’de de su yönetiminin bu küresel gelişmelere entegre olması gerektiğini savunan politik bir dokümandır. Rapor, kişi başına düşen yıllık su tüketimi miktarından hareketle Türkiye’nin yakın gelecekte su fakiri ülkeler arasında yer alacağını belirterek konuya girmekte ve “nüfusunun çoğalması, tarımsal ve endüstriyel faaliyetlerin gelişmesi ve yaşam standartlarının yükselmesinden kaynaklanan su kullanıma olan talebin artışının” bu durumun nedenleri olduğu belirtilmektedir (TÜSİAD 2008). İlk bakışta, raporun Türkiye’de su kısıtlılığının etkisini azaltmanın en etkin yolu olarak “kullanılabilir su potansiyelinin kirlilik önleme, teknolojik ve tasarruf yöntemleriyle arttırılması” ve “talebi düşürücü politikalara ağırlık verilmesi” ni belirtmesi, derneğin “talep odaklı” söylemlerine ters düştüğü gibi bir kaniya neden olabilir. Ancak, raporda hemen devam eden cümlede derneğin talep düşürücü politikalarından öncelikli olarak “nüfus ve göç kontrolü”nü kastettiği görülmektedir. TÜSİAD, bu noktada BM, OECD ve Dünya Su Konseyi gibi küresel kuruluşlarla paralel bir söylem içinde su kaynaklarının tükenmesi sorununda nüfus artışına ve dolayısıyla insani su kullanımına vurgu yapmaktadır. Oysaki su kaynaklarının kirlenmesi ve buna bağlı olarak tükenmesinde, onları en fazla miktarda kullanan tarım sektörü ve en yoğun biçimde kirlüten endüstri sektörünün payı insani kullanımla kıyaslanamayacak kadar büyüktür.

Türkiye’de yaşanmakta olan su sorunlarını; kayıp ve kaçakları önleyecek teknolojilerin yetersizliği, yatırım finansmanı sıkıntısı, su yönetimine tüm paydaşların (kentsel, endüstriyel ve tarımsal sektörün) katılmama-

sı, “yasa çokluğunun” neden olduğu bir “yasa eksiliği” olarak açıklayan rapor Türkiye’de bir an önce bir su yasası oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca suyun gelecekte “petrolden bile önemli bir doğal kaynak” olacağı vurgulanmakta ve bu nedenle suyun “ülke ihtiyaçları ve menfaatleri gözetilerek” kullanılması ve yönetilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

TÜSİAD’ın su konusuna yönelik hazırladığı diğer rapor olan “Dünya Su Krizine Çözüm Arayışları: Şebeke Suyu Hizmetlerine Özel Sektör Katılımı. Dünya Örnekleri Işığında Türkiye için Öneriler” ise suyu hem bir insan hakkı hem de ekonomik bir mal olarak tanımlamakta, suyun ekonomik yönüne yapılan vurguda “hedefin bir yandan su maliyet unsurlarını içerecek şekilde fiyatlandırılması neticesinde” israf edilmesi “alışkanlığının terk edilmesi, diğer yandan küresel su krizinin etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla yapılması gereken yatırımlar için gerekli finansman kaynağının sağlanması olduğu”nu belirtmektedir (TÜSİAD 2008). Rapor, su kaynaklarının yönetiminde yaşanan temel sorunları “su kaynaklarının etkin olmayan biçimlerde yönetilmesi”, “hizmet kalitesinin düşüklüğü ve bunun sonucunda ortaya çıkan çevre ve sağlığa yönelik negatif dışsallıklar”, “karşılaşılan sorunlara kısa sürede çözümler üretilmemesi”, su ve atıksu hizmetlerinin kamu tarafından desteklenmesi sonucunda “maliyetin altında fiyatlandırılması nedeniyle su israfı”, “aşırı istihdam” ve “gerekli altyapı yatırımlarını hayata geçirememek” olarak sıralamaktadır (TÜSİAD 2008).

Çalışma kamu tarafından sübvansane edilen su hizmetlerinden sağlanan gelirin, su hizmet altyapılarının kurulması ve kalitesinin iyileştirilmesi için gereken finansmanı yaratamadığına vurgu yaparak, şebeke suyu hizmetinin bir ekonomik mal olarak piyasa

içinde fiyatlandırılmasının yukarıda sayılan pek çok sorunu ortadan kaldıracığını ileri sürmektedir. Çalışmada Türkiye'de şebeke suyu hizmetlerinde yaşanmakta olan sorunlar ise; çerçeve su yasasının henüz çıkmamış olması, yüksek kayıp-kaçak oranları, plansız şehirleşme, hukuki ve idari yapıda gözlenen dağınıklık ve yetki paylaşımında belirsizlik, toplam su potansiyelinin kullanılmasını ve hizmet kalitesinin yükseltilmesini mümkün kılacak yatırımların kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin kaynaklarından karşılanmasındaki güçlük ve buna bağlı finansman eksikliği, yönetsel verimsizlik olarak sıralanmıştır.

İyi planlanmış bir düzenleme rejimi çerçevesi içerisinde şebeke suyu hizmetlerine özel sektör katılımı ile bu sorunların bir bölümünün giderilmesinin mümkün olduğunun belirtildiği raporda bunun için de aşağıda sayılan şartların yerine getirilmesinin gerekliliği olduğu belirtilmektedir (TÜSİAD 2008):

1. Suyun "evrensel hizmet niteliği" nin düşük gelirli kesimlerin de suya erişimini korumak amacıyla teminat altına alınması.

2. Özel sektör katılımı çerçevesinde hem bu teminatı sağlayacak, hem de piyasa düzeninin işleyişini bozmayacak bir destekleme rejimi kurmak.

3. Güçlü bir düzenleme rejimi ile yapısal ayrışma, pazar için rekabet ve şebekeye erişim konularını düzenleyecek etkin bir rekabet politikası kurmak.

TÜSİAD, su yönetimine özel sektörün katılımı ile su altyapılarının ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için gereken finansmanın ve teknik/yönetsel bilginin sağlanacağını savunmaktadır. Zira, derneğe göre kamu otoritesi eliyle su yönetiminde ortaya çıkan finansman eksikliği ve buna bağlı sorunla-

rın temelinde suyun maliyetinin altında fiyatlandırılması sonucu suyu kullananlardan yeterince getiri elde edilememesi sorunu yatmaktadır. TÜSİAD, bu sorunu gidermenin yolunun suyun piyasa merkezi yaklaşımlarla fiyatlandırılması olduğunu belirtmekte ve suyun gittikçe artan maliyetine bağlı olarak doğabilecek düşük gelir gruplarının suya erişim hakkını teminat altına alabilmek için de bir destekleme rejimi kurulması gerektiğinin altını çizmektedir.

Özel sektörün su hizmetlerine katılımıyla yani özelleşme ile birlikte ortaya çıkan pek çok olumsuzluk mevcuttur. **Ticari şirket gibi hizmet veren kamu kuruluşları da benzer olumsuz sonuçları ortaya çıkarabilmektedir. Bu olumsuzluklar;**

- Suya erişim evrensel bir hak olmaktan uzaklaşmış ekonomik bir mala dönüşmüştür.
- Su hizmetleri pahalalmıştır.
- Su hizmetlerinin kalitesi düşmektedir.
- Su tasarrufu değil su tüketimi teşvik edilmektedir.
- İnsana hizmet değil kâr hedeflenmektedir.
- Halktan gelen kârla halk değil şirketler zenginleşmektedir.
- Büyük riskler alınmakta bunların bedelini halk ödemektedir.
- Yerel yönetimler küresel şirketlere bağımlı hale gelmektedir.
- Yolsuzluk ve haksız kazanç artmaktadır.

Türkiye'de Alternatif Su Yönetimi Araştırmaları

Türkiye'de su yönetimi, büyük oranda merkezi idarenin aldığı kararlar doğrultu-

sunda şekillenmektedir. Yerel yönetimler halka en yakın birim olmalarına ve suyla doğrudan ilişkilenebilmelerine rağmen suyun yönetiminde henüz önemli söz hakkına sahip değildir. Yerel yönetimler sadece su yönetimi konusunda değil diğer yetki alanlarında da fazla varlık gösterememektedir. Bu durum Türkiye’de yerel yönetimin ulus devletten birliği ve bütünlüğü açısından hep riskli bir konu olarak değerlendirilmesine bağlanabilir. ² 3 Temmuz 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yerel yönetimler daha geniş yetkiye ve imtiyazlara sahip olsalar da, yerelleşme yolunda alınacak daha çok mesafe vardır.

Yerelleşmenin büyük oranda kanun maddelerinde kaldığı Türkiye’de, yerel yönetimin merkezi idarenin dışında alternatif su yönetimleri oluşturup geliştirmeleri için geniş bir alan yoktur. Ancak buna rağmen, Türkiye’de su yönetimine yönelik uygulamaları ve söylemleri ile merkezi idareden farklı bir noktada duran iki yerel yönetim dikkati çekmektedir. Bunlardan biri İzmir Dikili Belediyesi, bir diğeri ise Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi’dir (DİSKİ). Bu iki yerel yönetimin haricinde bölgesel bir kimliği olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği (GABB) de merkezi idarenin su hizmetlerinin ticarileştirilmesini zorunlu kıldığı ve özelleştirilmesini teşvik ettiği kanunların ve düzenlemelerin gölgesi altında suyun kamu eliyle ve kamu yararını gözeterek yönetimine dönük uygulama ve çalışmalar içindedir.

Şüphesiz ki, Türkiye’de merkezi idarenin su politikalarının dışında yer alan başka su yönetimleri de mevcuttur. Ancak, Türkiye’de bu yerel idareleri su yönetimi konusunda bir araya getiren ve ortak sorunlarını tartışmaya zemin yaratan sosyal öğrenme ağları henüz fazla bir varlık göstermemiştir. Bu da bir ile-

tişim ve dayanışma eksikliğini beraberinde getirmekte, zaten büyük oranda yalnız olan yerel yönetimler güç kaybına maruz kalmaktadır.

Tarım ve endüstride sürekli büyüme hedefleyen ve dünyanın büyüyen ekonomilerinden sayılan Türkiye’de su politikası, ekonomik sektörlerin artan su ve enerji talebini karşılamaya yönelik olarak şekillenmektedir. Türkiye’de sektörlere bakıldığında kullanılan toplam suyun neredeyse dörtte üçünün (%74) tarıma gittiği görülür. Endüstrinin toplam su kullanımındaki payı ise %11’dir. İki ana sektör birlikte ele alındığında suyun %85’inin tarım ve endüstri tarafından tüketildiği görülmektedir. Su kullanımında bu kadar geniş bir paya sahip olan ve ekonomik sektörlerde büyüme hedefleyen Türkiye’nin su politikalarının ana eksenini, kullanıma hazır su arzını en kısa zamanda artırmaktır. **Zira, DSİ’ye göre kullanılabilen su kaynaklarının büyük bir kısmı işlenmemekte, su boşa akmaktadır.**

Türkiye’de su politikalarının şekillenmesinde önemli bir başka husus ise artan nüfus ve buna bağlı olarak büyüyen su ihtiyacıdır. Ancak, bu durum daha çok kentsel su kullanımını ilgilidir. Kentsel su kullanımını (%15), tarım ve endüstri sektörlerine (birlikte %85) kıyasla toplam su kullanımının ancak küçük bir payını oluşturmaktadır. Türkiye’de su politikalarının belirlenmesinde artan nüfusa büyük bir anlam yüklenmesi bu nedenle ilginç bir durumdur. Öyle ki, Türkiye’nin yakın gelecekte (2030) artan nüfusa bağlı olarak su fakiri ülkeler arasına gireceği görüşlerinin çıkış noktasını bu algı oluşturmaktadır. Ülkenin kullanılabilir tatlı su miktarı nüfusa bölünerek “kişi başına düşen yıllık su miktarı” dünya, Avrupa ve Orta Doğu gibi çeşitli coğrafyaların ortalamaları ile kıyaslanmaktadır. Elde edilen değerler AB ve dünya ortalamasının oldukça altında olması bir kriz

2 Çavuşoğlu ve Yalçınan (2010)

gündemi yaratmaktadır. Bu kriz söylemi, DSİ başta olmak üzere Türkiye'de su yönetimi ile ilgili tüm devlet kurum ve kuruluşlarında sorgulanmadan kabul edilmekte ve ülkede su politikalarından milli güvenlik politikalarına kadar alınan pek çok karara temel oluşturmaktadır.

Özellikle tarım sektöründe büyük bir hamle içinde olan Türkiye, bu sektörün yoğun su talebini karşılayabilmek için "su kaynaklarının tam kapasite kullanımı hedefinin gerçekleştirilmesinin önündeki fiziksel ve sosyal engelleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Ülkemizde çevrenin korunması ve üretim sürecinin olumsuz etkilenmemesi açısından doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı konusunda kurum ve kuruluşlar arasındaki görev ve yetki dağılımındaki belirsizlikler yeterince giderilememiş olup, şu anda su ve atıksu konusu ile ilgili olarak Resmi Gazete'de yayımlanmış birçok uluslararası anlaşma ve protokol ile kanun, kanun hükmünde kararname, yönetmelik ve tüzük bulunmaktadır. Mevzuatın çokluğu bir yana birincil ve/veya ikincil düzenlemeler kapsamında gerek doğrudan, gerekse dolaylı olarak su ve atıksu ile ilgili birçok kamu kurum ve kuruluşu görevlendirilmiştir. Bu ise hukuksal ve kurumsal dağınıklığın ana sebebi- dir.

Büyükşehirlere içme suyu temin etmek ve baraj yapmak, 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanununun 2 nci maddesi gereğince Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün, büyükşehir belediye sınırları içerisinde su hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdukmak ve işletmek 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7/r maddesi ile 2560 sayılı Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Ku-

ruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 1, 2 ve ek 5 inci maddeleri gereğince Büyükşehir Belediyesi Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerinin görevidir.

Belediye sınırları içerisinde içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek ve işlettirmek; 1053 sayılı Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerinde İçme Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanununun 2 ve 10 uncu maddeleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu 15/e maddesi ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanununun 1 inci maddesi gereğince Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile Belediyelerin görevidir.

Türkiye'deki su yönetimine ilişkin kurumsal yapının yenilenmesi amacıyla yapılan ve DPT Müsteşarlığına bildirilen bir çalışmadan çıkan sonuçların özeti aşağıdadır:³

- **Ülkemizde su yönetiminde farklı kurumların yetki ve sorumlulukları yasalar açısından uyumsuzdur.**
- **Türkiye'de su yönetimi nicelik ve nitelik olarak birbirinden ayrıdır.**
- **Bölgesel düzeyde yetki ve sorumluluklar sürdürülebilir su kullanımını sağlayacak şekilde yetkili birimlerce sağlanamamaktadır.**
- **Etkin bir çevre politikası için çevresel kalitenin ve kirlilik emisyonlarının izlenmesi, standartların oluşturulması, yeterli strateji ve önlemlerin geliştirilmesi ile üretici ve kirleticilerin kontrolü sağlanamamaktadır.**
- **Son yıllarda yönetmeliklerin gelişimi oranında yaptırım yeteri kadar gelişmemektedir.**

3 A. Ünal Şorman, AB Su Çerçeve Direktifi Ve Türkiye Uygulaması Hakkında Görüşler, TMMOB, Su Politikaları Kongresi Bildiriler Kitabı Ankara, 2006, Cilt 1, Sh. 206.
<http://www.gapsel.org/condocs//ekutuphane/9126.pdf>

- *Yetki ve sorumluluğa sahip personel yeterli değildir.*
- *Kuruluş yasalarında yapılan değişiklikler göz önüne alınarak aynı yetki ve sorumlulukları paylaşan diğer mevcut kurumların kuruluş yasalarında herhangi bir değişiklik, düzenleme veya güncellemeye gidilmemiştir. Bu durum farklı kurumların benzer ve örtüşen yetkileri sahip olmalarına neden olmaktadır.*
- *Kamu kuruluşları arasında etkin bir işbirliği yoktur.*
- *Nitekim bu konuda Dokuzuncu Kalkınma Planı Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda; "Toprak ve su kaynaklarının kullanım ve yönetimde hukuksal ve kurumsal dağılımı giderilmeli, görev, yetki ve sorumluluklar açıkça belirlenmelidir." denilmiştir.⁴*

Yerel Yönetimlerin Su Yönetiminde Etkin Olabilmesi İçin Öneriler

Türkiye'de yerelleşme konusunda son yıllarda yaşanan gelişmelere bakıldığında, yerel yönetimlerin eskisine oranla biraz daha fazla yetki, sorumluluk, görev ve imtiyaz haklarına sahip oldukları görülmektedir. Ancak, ülkemizde yerel yönetimler büyük oranda yeterli ekonomik güçten ve idari olanaklardan yoksun olup, yerelleşme ile artacağı savunulan halka yakınlığa ulaşmaktan henüz uzaktadır. Türkiye'de yerel yönetimlerde tüm kamu hizmeti alanlarında görüldüğü gibi su hizmetlerinde de bir ticarileşme süreci yaşanmaktadır. Zira yerel yönetimler doğal ve kültürel kaynakların paylaşımı ve idaresi

konusunda kendilerinden güçlü olan şirketler (kamu veya özel) ile büyük oranda tek başlarına kalmaktadırlar. Bu güç dengesizliği içinde alınan kararlar güçlü tarafın çıkarları doğrultusunda olurken, vatandaşların temiz ve yeterli miktarda suya ulaşma gibi insan olmaktan kaynaklanan hakları da olumsuz etkilenmektedir.

Bu şartlar altında var olan güç dengesizliğiyle mücadele ancak yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması ve merkezi gelirlerden daha büyük pay alması ile mümkün olacaktır. Bu aynı zamanda yerel yönetimlerin ticari şirketlerin ve merkezi idarenin sesi değil vatandaşın sesi olması anlamına gelmektedir. Halkın yerel yönetimde kendisini ilgilendiren her türlü konuda alınan kararlara katılımı manasına gelen bu süreç, yönetici ile vatandaş arasındaki etkileşimi hızlandıran, vatandaşın yönetime olan güvenini artıran bir demokratikleşme sürecidir. Su yönetiminde iyileştirilmesi ve sağlamaştırılması gereken en temel yöntem halkın katılımıdır. Halkın doğrudan temsilcisi olması gereken yerel ölçeğin güçlenmesi ve bu eşitsizliğin ortadan kalkması için yerel yönetimlere verilebilecek öneriler üç boyutta incelenebilir. Bu öneriler; yeni bir su politikasının tanımlanması, halkın katılımı, politik güçlenme ve değişimdir.

Su Yönetimi Mevzuatındaki Sorunların Çözüm Yolları ve Öneriler

Yeni bir su politikasının oluşturulmasında halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Suyun ve su sorunun tanımlanarak, daha etkin ve adil bir su yönetimine yön verecek yeni bir su politikasının belirlenmesi sürecinde yerel yönetimler bu sosyal öğrenme sürecine başından sonuna kadar halkın katılımını sağladıkları oranda başarılı olacaklardır.

⁴ 9. Kalkınma Planı (2007-2013), Toprak ve Su Kaynaklarının Kullanımı ve Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2007, Sh. 104-106.

Bu süreçte yerel yönetimlere verilebilecek öneriler; suyun tanımlanması, Türkiye'de su sorununun tanımlanması, su yönetiminin belirlenmesi, Türkiye'de su politikalarının belirlenmesi, halkın katılımının sağlanması, politik güçlenme ve değişimdir.

Su yönetimi mevzuatındaki sorunların önlenmesi, önce suyun ve su sorununun tanımlanması, daha sonra su yönetiminin ve politikalarının belirlenerek halkın katılımının sağlanması, toplumsal düzlemde yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde akademik, hukuki ve siyasi olarak güçlenme sağlanarak gerçekleştirilebilir.

Su kaynakları yönetimi, idari yapılanma ve su hukuku konusunda mevcut yasal boşlukları gidermek için AB Su Çerçeve Direktif ve Kalkınma Plan Hedefleri doğrultusunda başlatılan "Su Yasası" hazırlama çalışmaları kapsamında, Dokuzuncu Kalkınma Planı doğrultusunda, çevrenin korunması ve üretim sürecinin olumsuz etkilenmemesi açısından doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı konusunda kurum ve kuruluşlar arasındaki görev ve yetki dağılımındaki belirsizlikler giderilmeli, çevresel izleme, denetim ve raporlama sisteminin altyapısının geliştirilerek uygulamalar etkinleştirilmeli, ilgili kuruluşlar arasında bilgi akışı ve paylaşımı sağlanmalı, AB'ye uyum kapsamında çevre standartları ve yönetimini belirleyen hukuki düzenlemeler güncelleştirilirken ülke koşulları ve kamu yönetiminde etkinlikler gözetilmeli, ilgili kurumlar arasında güçlü ve yapısal bir eşgüdüm sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş kapsamlı bir mekanizma çerçevesinde ve suyun tasarruflu kullanımı sayesinde su kaynaklarının etkin kullanımına önem ve öncelik verilmeli, toprak ve su kaynaklarının kullanım ve yönetimdeki karmaşıklık giderilerek, görev, yetki ve sorumluluklar açıkça belirlenmelidir.

Tarımda sürdürülebilir bir su yönetiminin sağlanması için tesviye, toplulaştırma ve drenaj gibi tarla içi geliştirme çalışmaları sulama sistemleri ile birlikte inşa edilmelidir. Sulama projelerinin başarısının fiziksel altyapı proje alanındaki toprak-su-insan ilişkilerinin düzenlenmesine bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Türkiye'de su kullanıcı sektörler içerisinde, tarım sektörü en fazla su kullanıcı sektör olarak ilk sırada yer almaktadır. Bu nedenle, tarımda etkin su kullanımını sağlayan araç ve tekniklerin kullanımı ülkemizin öncelikli hedefleri arasında yer almalıdır. Gelişmiş sulama teknolojileri ile çevreye zarar vermeden aynı miktarda veya daha fazla ürünü, daha az sulama suyu ve iş gücü ile üretmek mümkün olmaktadır.

Ülkemizde arazilerin özelliklerine göre seçilecek bitki deseni için en uygun sulama yönteminin seçilmesi, projelenmesi ve uygun bir sulama programının uygulanması doğal kaynaklarımızın en iyi şekilde bir sonraki nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Basınçlı sulama sistemlerinin uygulanması, su kayıplarını azaltmakla birlikte aşırı sulamanın çevreye verdiği zararlı etkileri minimize edecektir.

Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikler günümüz şartlarına uymamaktadır. Toprak kaynaklarının etkin kullanımı için tarım arazilerinin tarım dışı kullanımını, toprak ve su kaynaklarının kirlenmesini ve kaybını engelleyecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu nedenle, su kaynaklarını bir doğal kaynak olarak değerlendiren ve ilgili tüm sektörlerin entegrasyonunu amaçlayan "Su Yasası" bir an önce çıkarılmalıdır. Bu yasa da özellikle suya ilişkin devlet kuruluşlarının yetki sınırları belirlenmeli; ilgili sektörlerin yetki ve sorumlulukları netleştirilmeli, mevzuattaki

dağınıklık giderilmelidir. Yüzeysel suların tahsisi, korunması, sektörel ve sektörler arası kullanımının planlanması gibi tüm yasal boşluklar doldurulmalı ve 167 sayılı Yeraltı Suları Yasası günümüzün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde güncelleştirilmelidir.

Aşırı sulamanın önüne geçilmesi konusunda, su ücretlerinin belirlenmesinde bitki-alan yerine, su miktarını esas alan yaklaşıma bir an önce geçilmelidir. Drenaj kanallarından sulama yapmanın önüne geçmek için gerekli önlemler alınmalıdır.

Sulama şebekelerinde performansı yükseltmek ve etkin su kullanımını sağlamak için çiftçilerin bilgilendirilmesi, çiftçi örgütlerinin ekonomik açıdan sürdürülebilirliklerinin sağlanması ve güçlü bir mali yapıya kavuşturulması için gerekli yapılandırma ve eğitim çalışmalarına öncelik verilmelidir.

Ayrıca, ülkemizde su kaynaklarının sürdürülebilir ve rasyonel kullanımı için; toprak ve su kaynaklarının kullanımı ve yönetiminde ulusal devlet politikası oluşturulmalı, ülke genelinde sürdürülebilir bir havza yönetimi yönünde kurumlar arası eşgüdüm sağlanmalı, ulusal veri tabanı oluşturulmalı ve bilgi akışı sağlanmalı, sınır aşan sular için ulusal çıkarlar gözetilerek gerekli önlemler alınmalı, su kaynaklarının kullanımı planlanmalı, su kullanıcı örgütlerinin zayıf ve güçlü yanları belirlenerek örgütlenmeyle ilgili yeni yapılanma kriterleri belirlenmeli, düzenli izleme ağı oluşturulmalıdır.

Kaynaklar

Evsahibioğlu, A.N., Aküzüm, T., Çakmak, B. 2010. Su Yönetimi, Su Kullanım Stratejileri ve Sınırşan Sular. Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, Ankara.

Salih KAN

Sayıştay Denetçisi

BELEDİYE ŞİRKETLERİ BANKA MEVDUATLARI NEDENİYLE PROMOSYON ALABİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Belediye şirketleri sermayesinin tamamı veya tamamına yakını belediye veya bağlı kuruluşlarına ait olan piyasa koşullarında faaliyet gösteren kamu sermayeli özel hukuk tüzel kişileridir. Kamu sermayeli olması nedeniyle serbest piyasa hükümlerine göre faaliyette bulunsa dahi bu şirketlerin bazı faaliyetleri kamu hukukuna göre yürütülmek zorundadır.

Banka promosyonu bankaların para hacimlerini arttırmak için müşterilerine mevduatları karşılığında her yıl veya belirli dönemler itibarıyla ödediği karşılıksız ödemelerdir. Bu ödemeler mevduat sahiplerine yapılan ödemeler olabileceği gibi personel maaşlarının ödendiği bankalar tarafından personele kamu özel sektör ayrımına tabi olmadan yapılan ödemeler şeklinde de olabilmektedir. Makalemizde banka mevduatları nedeniyle belediye şirketlerine bankaların yapacağı promosyon ödemelerinin kamu hukukuna göre ödenip ödenemeyeceğine

ilişkin hususlar mevzuat ve açıklamalar çerçevesinde irdelenecektir.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

Kamu Haznedarlığı Genel Tebliğinin amacı kapsamında yer alan kurumların mali kaynaklarının etkin-verimli kullanılması ve izlenebilmesini teminen kamu haznedarlığı uygulamasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

İlgili Tebliğin “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde;

Aşağıda sayılan kurumlar bu Tebliğ hükümlerine tabidir:

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri,*
- Özel bütçeli idareler,*
- Döner sermayeler,*
- Fonlar,*
- Belediyeler,*
- İl özel idareleri,*

- f) Sosyal güvenlik kurumları,
g) Kamu iktisadi teşebbüsleri,
ğ) Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları,

h) Bu maddede sayılan kurumların;

1) Bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile birlikleri,

2) Sermayesinin yarısından fazlasına doğrudan ve/veya dolaylı olarak sahip olduğu şirketleri,

3) Fon, hesap, özel hesap, havuz ve benzeri adlarla açtıkları ve/veya yönettikleri her türlü banka hesabı.

Denilmek suretiyle sayılan kuruluşların Tebliğ kapsamında olduğu belirtilmiştir. Tebliğin (4) bendine 2016 yılında eklenen fıkra ile belediye şirketleri de tebliğ kapsamına alınmıştır. Böylece belediye şirketleri kaynaklarını Tebliğin 5 nci maddesinde belirtildiği şekilde değerlendirmek zorundadır. Maddede;

“(2) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri dışındaki kurumlar kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını kamu sermayeli bankalarda açtıracakları hesaplarda aşağıdaki araçları kullanarak değerlendirmekle yükümlüdür:

a) TL cinsi vadesiz ve/veya vadeli mevduat ile özel cari hesap ve/veya katılma hesabı,

b) Gerekli görülmesi halinde ve ihtiyaçları ölçüsünde döviz cinsi ödemeleri için vadeli ve/veya vadesiz mevduat ile özel cari hesap ve/veya katılma hesabı,

c) İhale, doğrudan satış, ihale öncesi rekabetçi olmayan teklif ya da ikincil piyasadandan doğrudan ya da ters repo yoluyla temin etmek suretiyle 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında Müsteşarlıkça ihraç edi-

len borçlanma senetleri ve/veya kira sertifikaları,

ç) Organize para piyasalarında TL cinsi borç verme işlemleri...

...Kurumlar bu maddenin ikinci fıkrasının (c) ve (ç) bentlerinde sayılan işlemleri, yurt içinde yerleşik diğer bankalar aracılığı ile de yapabilir.” denilmektedir.

Yani belediye şirketleri kaynaklarını kamu bankalarında değerlendirmekle yükümlü hale gelmiştir. Maddenin son hükmünde belirtildiği üzere ihale, doğrudan satış, ihale öncesi rekabetçi olmayan teklif ya da ikincil piyasadandan doğrudan ya da ters repo yoluyla temin etmek suretiyle 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında Müsteşarlıkça ihraç edilen borçlanma senetleri ve/veya kira sertifikaları ile organize para piyasalarında TL cinsi borç verme işlemleri ise yerleşik diğer bankalar aracılığıyla da yapılabileceği ayrıca belirtilmiştir.

Tebliğin Diğer Menfaatler başlıklı 7 nci maddesinde;

“(1) Kurumlar mali kaynaklarının değerlendirilmesinde faiz veya kâr payı dışında aynı ya da nakdi herhangi bir menfaat temin edemez.

(2) Kurumların aylık ve ücret ödemeleri ile faaliyetleri kapsamında bankalara yaptıkları tahsilat ve ödeme işlemlerine ilişkin olarak sağladıkları havale, elektronik fon transferi (EFT), para transferi ve benzeri bankacılık hizmetleri için yapılan protokoller kapsamında ortaya çıkan ücret ve hizmet bedellerinin bankalar veya Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. tarafından üstlenilmesi birinci fıkra kapsamında değerlendirilmez.” şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıdaki hükümden de anlaşılacağı

üzere Tebliğ kapsamındaki kurumların mali kaynaklarının değerlendirilmesinde faiz veya kâr payı dışında aynı ya da nakdi herhangi bir menfaat temin edemeyeceği açık bir biçimde engellenmiştir. Böylece, belediye şirketlerinin mevduatları sebebiyle bankalardan promosyon adı altında karşılıksız herhangi bir ödeme alması imkansız hale gelmektedir.

Kamu kaynaklarının Tebliğ hükümlerine aykırı biçimde değerlendirilmesi halinde ortaya çıkacak zararlardan kurumların mali ve muhasebe yetkililerinin müteselsil sorumlu olacağı; kamu kaynaklarının aykırı değerlendirmesi neticesinde kar ortaya çıkması halinde ise bu karın genel bütçeye gelir olarak kaydedileceği yine Tebliğde hüküm altına alınmıştır.

Böylece, kurumlar tarafından kar elde etme bahanesi ile kamu kaynaklarının Tebliğe aykırı bir şekilde değerlendirilmesi ortadan kaldırılmaktadır.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yukarıda belirtilen mevzuat ve açıklamalar çerçevesinde özetleyecek olursak; kamu sermayesiyle kurulan ve özel hukuk hükümlerine göre yönetilen belediye şirketlerinin faaliyetlerinde kamu hukukuna tabi olduğu hususlar mevcuttur. 2016 yılında belediye şirketlerinin Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği kapsamına alınmasıyla belediye şirketlerinin kaynaklarını kullanırken Tebliğ hükümlerinde belirtildiği şekilde

kamu bankalarını kullanılması zorunluğu getirilmesi bu hususlara örnek teşkil etmektedir. Oysa, piyasa koşullarında faaliyet güden özel hukuk süjesi olan belediye şirketlerinin böyle bir zorunluluğa tabi olması şirketleşme ruhuna aykırıdır. Yine Tebliğ hükümlerinde belirtildiği üzere kapsamdaki kurumların mali kaynaklarının değerlendirilmesinde faiz veya kâr payı dışında aynı ya da nakdi herhangi bir menfaat temin edememesiyle şirketlerin elde ettiği banka promosyonunun da önüne geçilmiştir.

Özel sektörün hüküm sürdüğü piyasaların en önemli argümanı olan rekabetçi yapı bu şekildeki düzenlemelerle belediye şirketleri açısından azaltılmaktadır. Tebliğ kapsamına alınarak mevduatlarından hem daha yüksek faiz elde etme imkanından olan şirketler hem mevduat karşılığında aldığı promosyon gelirlerinin engellenmesiyle hatırı sayılır bir tutardan mahrum kalmaktadır. Asıl amacı kar olan ve kar ettikçe kamu sermayesinin artmasıyla da kamunun kar ettiği düşünüldüğünde; bu şirketlerin kamusal düzenlemelerden istisna tutularak özel piyasa rekabetinden ve dinamiğinden faydalanması durumunda bu şirketlerin gelirleri ve karlarının daha fazla artacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

213 sayılı Vergi Usul Kanunu

Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği

DÜZELTME

Mahalli İdareler Dergimizin Şubat 2018, 62. sayısında yer alan Salih Kan'a ait "Belediye Şirketlerinin Alacaklarının Şüpheli veya Değersiz Hale Gelmesi Kamu Zararı Mıdır?" başlıklı makalenin yazarı sehven Ayşe Çiğdem Taşpınar yazılmıştır. Düzeltiriz, özür dileriz.

Mahalli İdareler Dergisi
Yazı İşleri Müdürlüğü

Dr. Selman ÖZDEMİR

Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı

KÖY YERLEŞME PLÂNI İLE İHDÂS EDİLEN ARSALARIN SATIŞI

1. GİRİŞ

Köylerde ayrı bir yerleşme plânı yapılmasına neden ihtiyaç duyulduğu, kanun koyucunun köylerde yerleşme plânı yapılması ile hangi sosyal ve iktisadî amaçları güttüğü, hangi iktisadî ve sosyal statüdeki köyde yaşayan vatandaşlarımızın arsa sahibi olmasının amaçlandığı, Köy Yerleşme Plânının hukukî niteliği ve mahiyeti gibi konulara, Derginin 59 uncu sayısında kısmen değinilmiştir¹.

Derginin 60 ncı sayısında ise, “Köy Yerleşme Plânı ile Arsa İhdası” başlığı altında “köy yerleşme plânında görev alacak kişilerin kimler olacağı”, “köy adına arsa olarak tescil edilecek yerlerin nereler olacağı”, “köy adına taşınmaz tescilinin şartları” ele alınmış; bir simülasyon üzerinden köy yerleşme plânı ile arsa ihdası/oluşturulması aktarılmış, arsa oluşturma esnasındaki düzenleme/uygulama tartışılmış; köy yerleşme alanında kalan özel mülkiyete tabi taşınmazların durumuna değinildikten sonra, köy yerleşme plânı ile oluşturulan arsaların onayı, kontrolü ve tescili konuları incelenmiştir².

1 Özdemir, s.115-124.

2 Özdemir, s.110-122.

Bu sayıda ise, köy yerleşme plânının ilânı, bu plân ihdas ve tescil edilen arsaların satışı konusu incelenmeye çalışılacaktır.

2. ARSA ALABİLME KOŞULLARI

2.1. Arsanın, Köy Yerleşme Plânı ile İhdas Edilmiş ve Köy Tüzel Kişiliğine Ait Olması

Arsa alabilmek için gerekli olan ilk şart, o köyde köy yerleşme plânının yapılmış olmasıdır.

Bu kapsamda köy yerleşme plânı ile arsa ihdas edilmiş olması, ayrıca satılacak bu arsaların köy tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olması gerekmektedir.

Dolayısıyla, Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde ihdas edilip köy adına tescilli olmayan bir parselin Köy Kanunu ek 13 üncü maddesi ile Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliği kapsamında satışı hukuken mümkün değildir.

2.2. Parselin Alanı

Köy Kanunu gereği, satışa konu parselin

alanının en çok 2.000 m² olması gerekmektedir. Parsel köy yerleşme plânı ile ihdas edilmiş ve köy tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olsa dahi, 2.000 m²'nin üzerinde alana sahip parsellerin Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliği kapsamında satışa konu edilmesi hukuken mümkün değildir.

2.3. Köyde İkamet Etme

Mevzuat koyucu, bazı sosyal ve iktisadî hedeflerin gerçekleştirilmesi maksadıyla köylerde yerleşme plânı yapılmasını öngörmüştür.

Köylerde yerleşme plânı yapılmasının birden fazla hedefi/amacı bulunmaktadır ve köylerde yerleşme plânı yapılması ile ulaşılacak istenen hedeflerin/amaçların neler olduğuna, daha evvelden değinilmiştir³.

Köylerde yerleşme plânı yapılmasının hedeflerinden / amaçlarından birisi de, arazisi / arsası / evi / ahır olmayan (belli bir ekonomik düzeyin altındaki) köy sakinlerini arazi/arsa sahibi kılmak; bu kişileri köyde taşınmaz mal edindirerek, bu kişilerin şehre göçünü önlemektir.

Bu bağlamda mevzuat koyucu köy yerleşme plânı kapsamında, mevzuattaki koşullara göre ihdas edilen ve yine mevzuattaki koşullara göre bilahare arsa vasfı ile köy tüzel kişiliği adına tapu siciline tescil edilmiş olan arsalardan satın alabilmenin bir diğer koşulunu, satın alınacak köyde ikâmet ediyor olmak şeklinde belirlemiştir. Zirâ, köyde ikamet etmeyen birinin şehre göçü söz konusu olmayacağı tabiidir.

Nitekim, Köy Kanununun ek 13 üncü maddesinde, satış şartları arasında, “köyde ikâmet etme” şartına yer verilmiştir.

İkametgâh bir kişinin bir yere bağlılığını, bir yerle ilişkisini ifade eden bir kav-

ramdır⁴. İkametgâh vasıtasıyla kişi, bir yerle olan ilişkisi bağlamında toplum içerisinde bireyselleşmektedir⁵. Bu bireyselleşmenin gerçekleştirilmesinde kanun koyucu hem kişi bakımından hem de toplum bakımından pek çok faydalar mülahaza ederek, ikametgâh kavramına yer vermiştir.

(Yeni) Türk Medenî Kanununda ikâmetgâh kavramı yerine, “yerleşim yeri” kavramı kullanılmıştır. Türk Medenî Kanununun 19 uncu maddesinde, “Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yer” olarak açıklanmıştır.

Uygulamada “iradî ikametgâh”, “akdî ikametgâh”, “itibarî ikametgâh” ve “kanunî ikametgâh” olmak üzere farklı ikamet türlerine rastlanılmaktadır.

Köy Kanununda yer verilen ikamet şartına, yukarıda sayılan ikâmet türlerinden hangisi dâhildir? Bu sorunun cevaplanabilmesi için, sayılan ikamet türlerinin mahiyetinin açıklanması gerekmektedir.

İradî ikametgâh; sürekli kalma niyeti ile oturlan yeri ifade etmektedir. Sürekli kalma niyeti ile “oturulmayan” yerler, iradî ikametgâh kapsamında kalmamaktadır. Nitekim, Türk Medenî Kanununun 22 nci maddesinde, “Bir öğretim kurumuna devam etmek için bir yerde bulunma ya da eğitim, sağlık, bakım veya ceza kurumuna konulma, yeni yerleşim yeri edinme sonucunu doğurmaz” denilerek; eğitim, sağlık, bakım amacıyla bir yerde bulunmak yahut cezaevinde bulunmak, orada ikamet edildiği anlamına gelmemektedir.

Akdî ikametgâh, bir sözleşme ilişkisinde tarafların sözleşmede belirledikleri yeri ifade etmektedir⁶. Bu itibarla, sözleşmeden doğan taahhütlerin ve borçların yerine getirilmesi

4 Zapata, s.62.

5 Zevkliler, Aydın, s.331.

6 Cenkeri, s.196.

3 Bkz. Özdemir, s.115-124.

ya da tebliğlerin yapılması açısından gösterilen yer, akdî ikametgâhı ifade etmektedir⁷.

Önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı hâlde Türkiye’de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin hâlen oturduğu yer de, o kişinin yerleşim yeri (ikametgâhı) sayılır. Bu tür yerleşime (ikametgâha), itibarî ikametgâh adı verilmektedir.

Kanunî ikametgâh ise, velâyet ve vesâyet altındaki kişilerin ikametgâhını ifade etmektedir. Nitekim, velâyet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri (ikametgâhı), anasının ve babasının (...) yerleşim yeridir. Vesâyet altındaki kişilerin yerleşim yeri (ikametgâhı) ise, bağlı oldukları vesayet makamının (sulh hukuk mahkemesinin) bulunduğu yerdir.

Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre, bir kişinin mutlaka bir ikametgâhının bulunması zorunludur. İkametgâhı olmayan bir insan düşünülemez⁸. Yine Kanunumuza göre, bir insanın ancak bir adet ikametgâhı bulunabilir; bir kişinin birden fazla sayıda ikametgâhı bulunması hukuken mümkün değildir. İkametgâhın teklifi adı verilen bu kural, bir kişinin aynı anda birden fazla sayıda ikametgâh edinmeyeceğini ifade etmektedir⁹. Ancak, kişi elbette eskisini terk ederek yeni bir ikametgâh edinebilecektir.

Bu çerçevede Köy Kanununda yer alan ikâmet şartının, iradî ikamet olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, kişinin arsa satışının yapılacağı köyde “yerleşme ve hayatını devam ettirme” iradesi ile fiilen yaşıyor olması gerekmektedir.

Kişinin arsa satışının yapılacağı köyde yerleşme ve hayatını devam ettirme iradesi ile fiilen yaşıyor olduğunun isbatı ise günü-

müzde, Nüfus Hizmetleri Kanunu¹⁰ ve Adres Kayıt Sistemi Yönetmeliği¹¹ çerçevesinde tanzim olunan ve halk arasında “ikametgâh belgesi” adı verilen “Yerleşim Yeri Belgesi” vasıtasıyla yapılmaktadır.

Bu açıdan, satışın yapılacağı köy haricindeki başka bir köyde veya mahallede ikamet edenlere köy yerleşme plânı kapsamında ihdas edilen arsalardan satış yapılması hukuken mümkün değildir.

2.4. Köy Nüfusuna Kayıtlı Olma

Köy yerleşme plânı kapsamında, mevzuattaki koşullara göre ihdas edilen ve yine mevzuattaki koşullara göre bilahare arsa vasfı ile köy tüzel kişiliği adına tapu siciline tescil edilmiş olan arsalardan satın alabilmenin bir diğer koşulu; satın alınacak arsanın bulunduğu köyün nüfusuna kayıtlı olmaktır. Nitekim, Köy Kanununun ek 13 üncü maddesinde, satış şartları arasında, “köy nüfusuna kayıtlı olma” şartına (da) yer verilmiştir.

Nüfus kaydı, “Aile kütüğüne işlenmiş kişisel bilgileri” içermektedir. Aile kütüğü ise, nüfus olaylarına ilişkin kayıtların kâğıt veya elektronik ortamda tutulduğu kütüğü ifade etmektedir.

Kütük kelimesi ile, kütüğün ilgili olduğu alana ilişkin olarak kayıtların yapıldığı büyük resmî defterler/kayıtlar kastedilmektedir. Bu kapsamda aile kütüğü, nüfus olaylarına ilişkin bilgilerin kâğıt veya elektronik ortamda kaydedildiği büyük resmî defter veya elektronik kayıt yeridir.

Nüfus Hizmetleri Kanununa göre, “Her mahalle veya köy için ayrı aile kütüğü tutulmaktadır” (m.7). Bu bağlamda, nüfus kayıtları da her köy için ayrı ayrı tutulmaktadır.

7 Cenkeri, s.196.

8 Zevkililer, Aydın, s.345.

9 Zevkililer, Aydın, s.346.

10 5490 sayılı Kanun, 29.04.2006 tarih ve 26153 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

11 15.12.2006 tarih ve 26377 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Dolayısıyla, köy yerleşme plânı kapsamında, mevzuattaki koşullara göre ihdas edilen ve yine mevzuattaki koşullara göre bilahare arsa vasfı ile köy tüzel kişiliği adına tapu siciline tescil edilmiş olan arsalardan satın alabilmek için; kişinin nüfus olaylarına dair aile kayıtlarının, arsa satışının yapılacağı köye ilişkin olan aile kütüğüne kayıtlı olması gerekmektedir.

Bu açıdan, satışın yapılacağı köy haricindeki başka bir köy veya mahalle nüfusuna kayıtlı olanlara köy yerleşme plânı kapsamında ihdas edilen arsalardan satış yapılması hukuken mümkün değildir.

2.5. İhtiyaç Sahibi Olmak

Köy yerleşme plânı kapsamında, mevzuattaki koşullara göre ihdas edilen ve yine mevzuattaki koşullara göre bilahare arsa vasfı ile köy tüzel kişiliği adına tapu siciline tescil edilmiş olan arsalardan satın alabilmenin bir diğer şartı, “ihtiyaç sahibi olmak”tır.

Peki, arsa satışı yapılabilecek statüdeki ihtiyaç sahipleri kimlerdir?

Köy Kanununun ek 15 inci maddesinde, “(...) ihtiyaç sahiplerinde aranan vasıflar, (...) satış esasları ve diğer hususlar, bir yönetmelikle belirlenir” hükmüne yer verilerek; kimlerin ihtiyaç sahibi olarak kabul edilerek kimlerin ihtiyaç sahibi kabul edilmeyeceği ve ihtiyaç sahipliğinin şartlarının neler olduğunun belirlenmesi, yönetmeliğe bırakılmıştır.

Bu kapsamda yürürlüğe konulan Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin¹² 12 nci maddesinde, ihtiyaç sahipliğinin şartları sayılmıştır.

Sayılan bu ihtiyaç sahipliği şartları, esasında birer statü hukuku kurallarını ihtiva etmektedir. Diğer bir deyişle, Yönetmelikte

12 20.08.1987 tarih ve 19550 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

belirlenen ihtiyaç sahipliği şartları sadece malî duruma dair statü kurallarını değil, aynı zamanda fiil ehliyetine dair statü kurallarını ve kezâ eylemli ikâmete dair kuralları da ihtiva etmektedir.

Bu bakımdan, köy yerleşme plânı kapsamında ihdas olunan arsalardan satışında ihtiyaç sahibi olmak denildiğinde, sadece malî bakımdan yoksul olmak anlaşılmalıdır. Malî bakımdan yoksulluğa ilâveten başkaca hususlar da ihtiyaç sahipliğinin belirlenmesinde göz önünde bulundurulacaktır.

Bu durum ise, sadece malî bakımdan yoksul olmanın arsa satışı yapılması için yeterli olmadığını, başka koşulların da sağlanması durumunda satışın söz konusu olabileceğine işaret etmektedir.

Bu noktada, arsa satışı yapılabilecek statüdeki ihtiyaç sahipliğine dair statü hukuku kurallarının incelenmesi gerekmektedir.

2.5.1. Reşit olmak

Köy yerleşme plânı kapsamında ihdas olunan arsalardan satışında, ihtiyaç sahibi statüsünde sayılabilmek için, arsa satışı talebinde bulunan kişinin reşit olması gerekmektedir.

Reşit olma adı verilen, yürürlükteki Türk Medenî Kanununda ergin olmak diye isimlendirilen durum, bir hukukî statüdür. Bu statüye gelen, yani rüşde ulaşan kişi, medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olmaktadır¹³.

Dolayısıyla reşit olmak demek, bir takım ehliyetler elde etme statüsüne ulaşmayı ifade etmektedir.

Bu statüye erişmekle kişi, fiil ehliyeti adı verilen ehliyetli olma statüsüne ulaşmaktadır. Böylelikle kişi, herhangi bir kanunî temsilcinin aracılığına gerek kalmaksızın, kendi

13 Karagöz, s.32.

fiilleriyle kendi lehine haklar ya da kendi aleyhine borçlar kurabilme kudretine erişmektedir¹⁴.

Türk Medenî Kanununun 11/1 inci maddesine göre, “onsekiz yaşın doldurulmasıyla erginlik başlamaktadır”. Dolayısıyla kişi, onsekiz yaşını tamamlayıp ondokuz yaşından gün alması ile birlikte rüşde ulaşmış olmaktadır; böylelikle arsa satışı yapılabilecek statüdeki ihtiyaç sahipliği statüsüne erişmektedir.

Öte yandan; Türk Medenî Kanununda, bazı hallerde rüşde ulaşmak ve kendi fiilleriyle kendi lehine haklar ya da kendi aleyhine borçlar kurabilme kudretine erişmek bakımından ondokuz yaşından gün alınması kuralına istisnalar getirilmiş; daha erken yaşlarda bu ehliyeti edinmeye imkân verilmiştir. Bu hallerin vukuu neticesindeki rüşde ulaşmaya, erken rüşt adı verilmektedir¹⁵.

Erken rüşt iki durumda söz konusu olmaktadır. Bunlardan biri evlenmeyle erken rüşde erişme, diğeri ise kaza-î (yargısal) rüştür¹⁶.

Türk Medenî Kanununun 11/2 nci maddesinde, “Evlenme kişiyi ergin kılar” denilerek; kişinin onsekiz yaşını tamamlayıp, ondokuz yaşından gün almadan önce dahi, rüşde ulaşması ve rüşde ulaşmanın verdiği hukukî işlem kudretini kullanma ehliyetine ulaşması mümkündür.

Evlilik vasıtasıyla rüşde ulaşma bakımından ise iki farklı durum söz konusudur. Zirâ, kanun koyucu olağan evlenme yaşı ve olağanüstü evlenme yaşı olarak iki farklı tür evlenme yaşı öngörmüştür.

Türk Medenî Kanununun “Evlenme Ehliyeti” başlıklı kısmında yer alan 124/1 inci maddesinde, “Erkek veya kadın onyediyi yaşı-

nı doldurmadıkça evlenemez” kuralına yer verilmiştir. Bu kurala göre, kişi onyediyi yaşını doldurup onsekiz yaşından gün almakla, olağan bakımdan evlenmesinin önünde bir sakınca bulunmamaktadır.

Türk Medenî Kanununun 124/2 nci maddesinde ise, kanundaki şartların varlığı ve ilâveten hâkimin izni ile, onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan, onaltı yaşını tamamlayıp, onyediyi yaşından gün almış olan kişilerin evlenmesine hâkim tarafından izin verilmiş ve bu yaşta kişi evlenmiş ise, bu kişi de artık rüşde ulaşmış olmaktadır; böylelikle arsa satışı yapılabilecek statüdeki ihtiyaç sahipliği statüsüne erişmektedir.

Yukarıda belirtilen şekillerden birisi ile kişi rüşde ulaşmadığı (reşit olmadığı) sürece, mevzuat karşısında arsa satışı yapılacak durumdaki ihtiyaç sahibi olarak kabul edilmemektedir. Bu durum da, Yönetmelikte belirlenen ihtiyaç sahipliği şartlarının sadece mali duruma ilişkin olmadığını göstermektedir.

2.5.2. Ev/Arsa ölçütü

Köy yerleşme plânı kapsamında ihdas olunan arsaların satışında, ihtiyaç sahibi statüsünde sayılabilmek için, arsa almak isteyen kişiye ilişkin olarak ilâveten bir ev ve arsa ölçütü getirilmiştir.

Buna göre;

=> Arsa almak isteyen kişinin kendisine ait evinin veya arsasının bulunmaması;

=> Arsa almak isteyen kişinin kendisine ait evinin veya arsasının olmamasına ilâveten, eşine ait evin veya arsanın da bulunmaması;

=> Arsa almak isteyen kişinin hem kendisinin hem de eşinin evinin veya arsasının

14 Mustafayev, s.3.

15 Karagöz, s.32.

16 Karagöz, s.32.

olmamasının yanında, ayrıca çocuklarına ait evin veya arsanın da bulunmaması gerekmektedir.

Ancak mevzuat koyucu, ev veya arsa varlığını katı şekilde arsa almaya engel görünerek, bu durumu biraz yumuşatmıştır. Nitekim, gerçek hayatta bazı hallerde kişilerin evleri bulunmakla birlikte, var olan bu evin gerçekte bir viraneden farkı olmamaktadır. Yahut kimi zaman öyle yerlerde öyle araziler/arsalar bulunmaktadır ki, bunların sahipleri malvarlığı varlık içinde iken yokluk çekebilmektedirler.

Mevzuat koyucu bütün bu hususları da göz önünde bulundurarak;

=> Arsa almak isteyen kişinin kendisine ait arsası yokken evi varsa, evin harap olması; evi yokken arsası varsa, arsanın kullanışsız olması;

=> Arsa almak isteyen kişinin kendisine ait evi veya arsası yokken, eşine ait arsa yok ancak ev varsa, bu evin harap olması; eşine ait ev yokken arsa varsa, bu arsanın kullanışsız olması;

=> Arsa almak isteyen kendisine veya eşine ait ev yahut arsa yokken, kişinin çocuklarına ait arsa yok ancak ev varsa, bu evin harap olması; çocuklara ait ev yok ancak arsa varsa, arsanın kullanışsız olması şartıyla, kişinin kendisine arsa satışı talebinde bulunabilmesi kabul edilmiş; bu durumdaki kişiler de ihtiyaç sahibi olma statüsünde görülmüştür.

2.5.3. Oturma süresi ölçütü

Yukarıda “2.1. Köyde İkamet Etme” başlığı altında, arsa satın almanın şartlarından birisinin arsa satışının yapılacağı köyde ikamet etmek olduğu hususu açıklanmıştır.

Ancak, köyde ikamet şartının içeriğine Kanunda bir muhteviyat getirilmemiştir. Bu

durum ise arsa taliplisi vatandaşlar tarafından hakkın kötüye kullanılmasına sebep olacak şekilde kullanılabilir.

Nitekim, arsa satışının yapılacağı öğrenilmesi üzerine, arsa almak isteyen kişilerin satışın hemen öncesinde ikametlerini arsa satılacak köye nakletmeleri mümkündür.

Hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçmek için, Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin ihtiyaç sahiplerinin şartlarının düzenlendiği 12 nci maddesinde, bir oturma süresi ölçütü getirilmiştir.

Buna göre, arsa satın almak isteyen kişinin, köy nüfusuna kayıtlı olmanın yanında, ilâveten o köyde asgarî 5 yıl oturmuş olması gerekmektedir.

Arsa satın almak maksadıyla başvuru tarihinden geriye yönelik asgarî 5 yıldır o köyde oturmayan (ikamet etmeyen) kişi, diğer şartları taşımakta olsa dahi, mevzuat koyucu tarafından arsa satışı yapılacak durumdaki ihtiyaç sahibi kişi olarak kabul edilmemektedir. Yine bu husus da, Yönetmelikte belirlenen ihtiyaç sahipliği şartlarının sadece mali duruma ilişkin olmadığını göstermektedir.

3. ARSA BEDELLERİNİN BELİRLENMESİ

Köy yerleşme plânı ile satılmak üzere ihdas edilen arsaların satış bedelleri, köy yerleşme alanı tespit komisyonu tarafından, arsaların oluşturulması/ihdası, onayı ve tescilini müteakiben belirlenecektir.

Mevzuat koyucunun arsa fiyatlarının komisyon tarafından belirlenmesini tercih etmesi, kanaatimizce yerinde bir tercihtir. Zirâ komisyon, köy yerleşme alanının belirlenmesinden, plânın yapılmasına, ardından arsaların oluşturulmasına kadar bütün süreçte yer aldığından, satışa konu yerin hem arazi

durumunu hem de arsa durumunu bilmekte; bu durum ve süreci dikkate alarak bir değer belirlemektedirler.

Ayrıca, komisyon bilindiği üzere vali yardımcısının başkanlığında; millî emlak müdürlüğü, çevre ve şehircilik müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Bakanlığı il müdürlüğü, il özel idaresi ve ilgili kadastro müdürlüğünden birer teknik eleman ile köy temsilcisinden oluşmakta; gerektiğinde komisyona ilgili diğer kuruluşlardan da uzman elemanlar iştirak ettirilmektedir. Dolayısıyla, komisyonun oluşumundaki katılımcı kurumların/uzmanların çeşitliliği ve fazlalığı, hem çıplak arazi değerinin tesbitinde; hem de sulama, ziraat, ulaşım v.d. durumlar dikkate alınarak arsanın değerinin gerçekçi belirlenmesine katkı sunmaktadır.

Köy Kanununun ek 13/1 inci maddesine göre, satışın “rayiç bedel üzerinden” yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, satışa konu arsanın rayiç bedelinin belirlenmesi gerekmektedir.

Bu rayiç bedelin belirlenmesi ise Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin 9 uncu maddesi çerçevesinde yapılacaktır. Anılan maddeye göre, satışa konu arsaların değerinin belirlenmesinde,

- Arazinin, hâlihazır emsal alım satım değerleri,
- Arazinin mevkiî,
- Arazinin inşaat teknikleri bakımından elverişlilik durumu,
- Arazinin ulaşım durumu ve bu hususlara benzer diğer hususlar dikkate alınarak, öncelikle (m²) birim fiyatı hesaplanacaktır. Daha sonra muhdes yollar ile sosyal tesisler ve diğer amaçlar için ayrılan sahalardan bedellerinden m²'ye düşen pay ilâve edilmek suretiyle, konut arsalarının bedelleri hesaplanacaktır.

4. KÖY YERLEŞME PLÂNININ, OLUŞTURULAN ARSALARIN VE ARSA BEDELLERİNİN İLÂNI

Daha evvelden değinildiği üzere, Köy Yerleşme Plânının hem imar plânı (planlama işlemi) niteliği, hem de imar uygulaması işlemi niteliği bulunmaktadır¹⁷. Dolayısıyla, idare hukukundaki idarî işlem türü bakımından köy yerleşme plânı hem düzenleyici işlem, hem de birel işlem hüviyetini bünyesinde taşımaktadır.

İmar Kanununda, hem imar plânının ilânı hem de arsa ihdasına ilişkin olan arazi ve arsa düzenlemesine dair parselasyon haritasının ilânı esası benimsenmiştir.

Köy yerleşme plânı bakımından da, imar mevzuatına benzer biçimde ilân usûlünün benimsendiği görülmektedir.

Ancak, köy yerleşme plânının ilânı, arsaların tescili ve arsa bedellerinin belirlenmesi sonrasında; köy yerleşme plânının, plân ile ihdâs edilen arsaların ve arsaların her birinin satış bedellerinin birlikte ilân edilmesi suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Köy yerleşme plânı ile arsaların satış bedellerini gösterir cetveller, il özel idaresi tarafından 15 gün müddetle köyde görülebilecek bir yere astırılmakta ve durum mutad vasıtalarla en az üç defa köy halkına duyurulmaktadır.

Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin yürürlüğe girdiği tarihte, yukarıdaki paragrafta yer alan şekilde bir ilân usûlünün yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Ancak, günümüz sosyal ve teknolojik koşulları dikkate alındığında, kanaatimizce ilânın eş zamanlı olarak il özel idaresi internet sitesinden duyurulma suretiyle yapılmasında (da) fayda bulunmaktadır. Ancak, bunun için Yönetmelik değişikliği gereklidir ki; Yönetme-

¹⁷ Özdemir, s.116 vd.

likte değişiklik yapılmadığı sürece, köyde görülebilecek bir yere astırılmak ve durumun mutad vasıtalarla en az üç defa köy halkına duyurulmak sûretiyle yapılan ilân, mevzuata uygun bir ilân olacaktır.

5. İHTİYAÇ SAHİPLERİNİN MÜRACAATI

Köy yerleşme plânı, arsalar ve her bir arsanın satış bedelleri ilân edildikten sonra, isteklilerin matbu form şeklindeki başvuru formlarını doldurarak talepte bulunmaları gerekmektedir.

Fakat mevzuatta, ilândan itibaren kaç gün içerisinde isteklilerin müracaatta bulunacaklarına dair bir hüküm konulmamıştır.

Köy yerleşme plânının amacının, ihtiyaç sahibi statüsündeki kişilere bir an evvel arsa edindirmek olduğu ve bu duruma istinaden imar mevzuatındaki kurallardan farklı olarak hızlı bir biçimde plânın ve uygulamanın yapılmasının amaçlanması nedeniyle, köy yerleşme plânının imar mevzuatındaki kurallardan ayrı kurallara tabi tutulduğu dikkate alındığında; ayrıca ilân süresinin, imar mevzuatındaki ilânın yarısı olarak alındığı dikkate alındığında; kanaatimizce isteklilerin, ilân süresi olan 15 günlük süre içerisinde müracaat etmeleri ve bu müracaatların kabul edilmesi, bu süreden sonraki müracaatların ise kabul edilmemesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ancak, “ilân süresinden sonra yapılan müracaatların kabul edilmeyeceğinin, başvuruların ilân süresi içerisinde yapılması gerektiğinin” ilânda belirtilmesinde fayda bulunmaktadır.

İlân ve başvuru süresi geçtikten sonra, satışa konu arsa sayısından daha az sayıda müracaatın olması halinde, uygun bir müddet (ilk ilândaki isteklilere satış yapıldıktan) sonra elde bulunan/kalan arsaların satışı için ikinci bir ilâna çıkılarak, yeni bir talep alın-

ması yolunun tercih edilmesi hakkaniyetli olacaktır.

İlân süresi sonunda, formların doldurulması sûretiyle yapılmış olan arsa satın alma istekleri, köy ihtiyar meclisi tarafından köy topluluğu huzurunda incelendikten sonra; isteklilerin, yukarıda açıklanan “ihtiyaç sahipliği şartları”nı taşıyıp taşımadıklarının, isteklilerin ihtiyaç sahipliği statüsünde olup olmadıklarının “belgelerle” tesbit olunması gerekmektedir.

İsteklilerin, “ihtiyaç sahipliği şartları”nı taşıyıp taşımadıklarının, isteklilerin ihtiyaç sahipliği statüsünde olup olmadıklarının “belgelerle” tesbit olunması işinin ise yine köy ihtiyar meclisi tarafından yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda her bir istekli bakımından inceleme sonucunun bir tutanağa bağlanması, ileride çıkacak ihtilâfların halli bakımından faydalı olacaktır.

6. İSTEKLİ SAYISININ FAZLALIĞI HALİNDE SIRALAMA

Köy yerleşme plânı kapsamında üretilen satışa konu arsaların belli bir sayısı bulunmaktadır. Üretilen arsaların sayısından fazla sayıda “ihtiyaç sahibi olma şartlarını taşıyan” arsa alma isteklisinin bulunduğu durumda, nasıl bir sıralama yapılacaktır? Örneğin, kur’a mı çekilecektir, yaşa göre bir öncelik sırası mı belirlenecektir, yoksa çocuk sayısına mı bakılacaktır?

Üretilen arsaların sayısından fazla sayıda “ihtiyaç sahibi olma şartlarını taşıyan” arsa alma isteklisinin bulunduğu durumda ne şekilde işlem tesis edilmesi gerektiği hususunda mevzuat koyucu bir sıralama yapılmasını öngörmüştür. Bu sıralamada, her bir öncelik sırasında yer alanların, kendi içinde gruplandıkları görülmektedir. Diğer bir ifadeyle ilk sırada yer alanlar kendi içinde bir grup, ikinci sırada yer alanlar kendi içinde bir grup

ilh... şeklinde sıralama yapılacaktır. Ayrıca, kimi grupların kendi içinde de yine bir sıralamaya yer verildiği görülmektedir.

Üretilen arsaların sayısından fazla sayıda “ihtiyaç sahibi olma şartlarını taşıyan” arsa alma isteklisinin bulunduğu durumda,

a) Önce sel, yer kayması ve yangın gibi sebeplerle arsasını ve evini kaybetmiş olanlar ihtiyaç sahibi kabul edilecektir.

Dikkate edileceği üzere sel, yer kayması ve yangın gibi afet kaynaklı sebeplerle kişinin öncelik elde edebilmesi için, kişinin hem evini hem de arsasını kaybetmiş olması gerekmektedir. Örneğin, yangın neticesinde sadece ev kaybedilmiş, ancak arsa kullanılabilir durumda ise, bu kişi ihtiyaç sahibi sayılmayacağı gibi, öncelik sırası da elde edemeyecek, kezâ bu kişiye arsa satışı da yapılmayacaktır. Zirâ bu kişi, arsa satışı bakımından ihtiyaç sahibi statüsünde değildir.

b) Yukarıda “2.3.2. Ev/Arsa ölçütü” başlığı altında, “ihtiyaç sahibi sayılabilmek için, ev ve arsaya ilişkin bazı koşulların mevcut olduğuna değinilmiş; özetle “Kendisine, eşine ve reşit olmayan çocuklarına ait ev veya arsanın bulunmaması; var ise evin harap, arsanın kullanışsız olması” gerektiğinden bahsedilmiştir.

Bu halde olan, diğer bir deyişle ev/arsa bakımından ihtiyaç sahibi olma koşulunu taşıyan satışa konu arsa sayısından fazla sayıda kişinin bulunması durumunda, (a) bendinde sayılan kişilerden sonra,

i=> Arsa almak isteyen kişinin kendisine ait, köy içinde inşaata müsait arsası bulunmayanlara,

ii=> Ardından arsa almak isteyen kişinin eşine ait, köy içinde inşaata müsait arsası bulunmayanlara,

iii=> Ardından da arsa almak isteyen

kişinin reşit olmayan çocuklarına ait, köy içinde inşaata müsait arsası bulunmayanlara, öncelik verilecektir.

Bu kuralın mefhum-u muhalifine göre, arsa almak isteyen kişinin kendisine ait olan köy dışındaki inşaata müsait arsasının bulunması, istekli olmaya engel olmadığı gibi; arsa almak isteyen kişinin eşine veya reşit olmayan çocuklarına ait olan köy dışındaki inşaata müsait arsasının bulunması da, arsa satın almada istekli olmaya engel değildir. Bu durumdaki kişiler arsa almak için istekli olabileceklerdir, ancak bu kişiler herhangi bir öncelik hakkı elde edemeyecekler; şayet üretilmiş olan arsadan daha fazla sayıda isteklinin mevcut olması durumunda, öncelik hakkı olan kişiler, bu kişilere göre öncelikli sayılacaktır.

Öte yandan; reşit çocukların köyde kullanılabilir arsası veya harap olmayan evinin olması halinde, bu çocukların anasının-babasının “ihtiyaç sahibi statüsünde” olmayaacağı, bu kişilerin istekli vasfı taşımayacağına yukarıda değinilmiştir.

c) İhtiyaç sahipleri arasında üçüncü sırada öncelik sırası olanlar; evi çok harap olanlar ile arsası kullanıma elverişsiz olanlardır.

d) İhtiyaç sahipleri arasında dördüncü sırada öncelik sırası olanlar; evli ve aynı zamanda çok nüfus sahibi olanlar ile, çocuk sahibi dullardır.

Dördüncü sırada öncelik sırası olmak bakımından dikkat edilmesi gereken, isteklinin hem evli olması hem de çok nüfus sahibi olması gerekmesidir. Burada yer alan çok nüfustan kasıt, kişinin çok çocuklu olması değil, hanesinde birlikte yaşadığı nüfusun sayısıdır.

Ayrıca, dördüncü sırada öncelik sahibi olmak bakımından, iki statüdeki kişiye eş değer sıra verilmiştir. Zirâ, yukarıda belirtti-

len ihtiyaç sahipliği koşullarını taşıyan “çocuk sahibi dullar” ile “evli ve aynı zamanda çok nüfus sahibi olanlar”, eş değer sırada yer almıştır.

Böyle bir durumda, aynı sırada yer alan bu iki statüdeki kişilerden hangisine öncelik verileceği hususunda mevzuat koyucu bir kural getirmemiştir.

İhtiyaç sahibi olma koşulunu taşıyan ve ihdas edilen arsa sayısından daha fazla sayıda isteklinin bulunması, istekliler arasında yapılan sıralamada dördüncü sıraya gelinmesi ve dördüncü sırada da hem evli ve aynı zamanda çok nüfus sahibi olanlar hem de çocuk sahibi dulların mevcut olması durumunda, isteklilerin genel ekonomik durumları göz önünde bulundurularak, bu iki statünün kendi içersinde bir sıralamaya tabi tutulması uygun olacaktır. İsteklilerin genel ekonomik durumları da eş değer ise, bu halde kur'a ile öncelik sırasının belirlenmesi uygun olacaktır.

e) İhtiyaç sahipleri arasında beşinci sırada öncelik sırası olanlar, evli olanlardır. İhtiyaç sahibi olma koşulunu taşıyan ve ihdas edilen arsa sayısından daha fazla sayıda isteklinin bulunması, istekliler arasında yapılan sıralamada ilk dört gruptaki nitelikleri taşıyanlara arsa dağıtımını yapılmasının ardından, satışa konu arsanın mevcut olması durumunda, varsa ihtiyaç sahibi olanlardan sadece evli olanlara dağıtım/satış yapılacaktır.

f) Üretilen arsaların sayısından fazla sayıda “ihtiyaç sahibi olma şartlarını taşıyan” arsa alma isteklisinin bulunduğu durumda, ilk beş gruptaki isteklilere dağıtım yapıldıktan sonra, halen istekli ve istekliden daha az sayıda satışa konu arsa mevcut ise, bu halde ihtiyaç sahipliği statüsünde bulunanlardan köyde en fazla oturma süresi olan istekliler sıra ile tercih edilerek, bu kişilere arsa satışı yapılacaktır.

7. HANGİ ARSAYI HANGİ İSTEKLİNİN ALACAĞININ BELİRLENMESİ

Yukarıda aktarılan şekilde ihtiyaç sahipleri belirlendikten sonra hangi arsanın, hangi ihtiyaç sahibine satılacağına belirlenmesi safhasına geçilmektedir.

Hangi arsanın hangi ihtiyaç sahibine satılacağına belirlenmesi bakımından Yönetmelik, evvelâ ihtiyaç sahiplerinin kendi aralarında anlaşması usulünü benimsemiştir.

Buna göre, söz gelimi on adet arsa satılacaksa, ihtiyaç sahipleri arasından bu arsaları alacak on istekli belirlenecektir. Evvelâ ihtiyaç sahiplerinin hangi arsayı alacağı hususunda kendi aralarında anlaşmaları istenecektir. İhtiyaç sahipleri, arsaların bir kısmı yahut tamamı üzerinde, hangi arsayı kimin alacağı konusunda anlaşma sağlayabilirler veya sağlamayabilirler.

Arsaların tamamı üzerinde hangi arsayı kimin satın alacağı konusunda istekliler arasında anlaşma sağlanmış ise hangi arsanın, hangi ihtiyaç sahibine satılacağı meselesi çözüme kavuşmuş olmaktadır.

Ancak, arsaların tamamı üzerinde veya bir kaç üzerinde, bu arsaları kimin alacağına dair anlaşma sağlanamamış ise, bu halde anlaşma sağlayamayan ihtiyaç sahipleri arasında kur'a çekilerek, hangi arsayı hangi ihtiyaç sahibinin alacağı kur'a ile belirlenecektir.

On adet arsa satılacak ve on adet arsanın dördünü hangi ihtiyaç sahibinin alacağı konusunda ihtiyaç sahipleri aralarında anlaşmış; fakat altısını kimin alacağı konusunda bir türlü aralarında anlaşmamışlarsa, altı ihtiyaç sahibi arasında kura çekilerek hangi arsayı kimin alacağı belirlenecektir.

Hangi arsanın hangi ihtiyaç sahibine satılacağı hususu ihtiyaç sahipleri arasında anlaşarak, anlaşma sağlanamaz ise kur'a ile

belirlendikten sonra, (satış işlemlerine başlanmadan önce) üç günlük bir bekleme süresi bulunmaktadır. Bu üç günlük bekleme süresi, ihtiyaç sahiplerinin almak istedikleri arsaları satış yapılmadan evvel “karşılıklı” değiştirmelerine imkân tanıyan bir bekleme süresidir.

Hangi arsanın hangi ihtiyaç sahibine satılacağı hususu ihtiyaç sahipleri arasında anlaşarak, anlaşma sağlanamaz ise kur'a ile belirlendikten sonra, söz konusu üç günlük süre içerisinde, müşterek dilekçe ile müracaat etmeleri şartıyla, isteklilerin kendi aralarında satışa konu arsaları değiştirmeleri mümkündür.

Örneğin, on adet parselin satışı konusunda hiçbir isteklinin anlaşamadığını ve hangi arsanın kime satılacağını kur'a ile belirlendiğini, bu on adet parselden 3 sayılı parselin kur'ada (hayvancılıkla geçinmeye çalışan) A'ya, 8 sayılı parselin ise (bahçecilikle geçinmeye çalışan) B'ye çıktığını varsayalım.

3 sayılı parselin bahçecilik yapılan köy ovasına yakın, 8 sayılı parselin ise hayvancılık yapılan köy merasına yakın olduğunu kabul edelim. Bu durumda, (bahçecilikle geçinmeye çalışan) B bakımından 3 sayılı parselin alınması, (hayvancılıkla geçinmeye çalışan) A bakımından ise 8 sayılı parselin alınması daha makûl olacağından; söz konusu üç günlük süre içerisinde A'nın ve B'nin müşterek (birlikte imzaladıkları) bir dilekçe ile müracaat ederek, parselleri değiştirmek istediklerini talep etmeleri halinde, A ile B satın alacakları arsaları satıştan (tapu siciline tescilden) evvel değiştirebileceklerdir.

8. ARSALARIN SATIŞI (BEDELİN ÖDENMESİ VE TAPU SİCİLİNE TESCİL)

Yukarıda aktarılan süreç tamamlanıp, hangi arsayı hangi ihtiyaç sahibinin alacağı nihâi olarak belirlendikten sonra, köy ihtiyar

heyeti tarafından arsa satışı yapılacak olan isteklilere (örneğimize göre on kişiye) birer tebligat gönderilmesi gerekmektedir.

Köy ihtiyar heyetinin göndereceği bu tebligat ile “satış yapılacak isteklilerin, tebligattan itibaren bir ay içerisinde arsa bedelini köy sandığına yatırmaları veya aynı sürede borçlanma senetlerini imza etmeleri” gerektiği, arsa satışı yapılacak olan kişilere bildirilecektir.

Bu bir aylık süre içerisinde, istekliler arsayı peşin almak istemekte ise peşin ödemeyi köy sandığı hesabına yatırmaları, taksitle almak istemekte ise borçlanma senetlerini imza etmeleri gerekmektedir.

Taksitle satışta, Köy Kanununun ek 13/2 nci maddesi gereği, taksit süresinin en çok 5 yıl vadeyle ve ödemelerin 5 eşit taksitte yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, Kanunun lafzından, taksitlerin yıllık olarak belirlenmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, 2 yıl, 3 yıl, 4 yıl veya 5 yıl olmak üzere, yılda bir eşit ödeme şeklinde taksit yapılarak borç senedi düzenlenmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin 14/2 nci maddesi gereği, taksitli satışta faiz tahakkuk ettirilmesi hukuken mümkün değildir. Örneğin, bir arsanın değeri 10.000,00 TL olarak belirlenmiş ise, peşin ödeme ile arsa alınabileceği gibi, en çok 5 yıl taksitle de arsa alınabilmektedir. En çok beş yıl taksitlendirme yapılmış ise, ödemeler her yıl 2.000,00 TL olarak yapılacak ve ödemelere faiz uygulanmayacaktır.

Arsa bedelinin peşin veya taksitle ödemesi maksadıyla verilen söz konusu bir aylık süre geçtikten sonra, peşin ödemeyi yapanlar ile borç senetlerini imzalayanlara ilişkin olarak muhtarlık tarafından valilikten temlik cetvellerinin hazırlanması talep edilecektir.

Muhtarlığın talebi üzerine valilikçe hazırlanacak temlik cetvelleri, valinin yazılı emrine bağlı olarak ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilecektir.

Tapu sicil müdürlüğüne, ödeme peşin yapılmış ise hak sahibi adına arsanın re'sen tescil işlemi yapılarak, arsanın yeni sahibi adına yeni tapu senedi tanzim olunacaktır.

Ödeme taksitlendirilmiş ve borç senedi imzalanmış ise, borçlanılan miktarda köy tüzel kişiliği lehine kanunî ipotek tesisi suretiyle, taksitle arsa alan hak sahibi adına re'sen tescil işlemleri yapılacak, arsanın yeni sahibi adına tapu senedi tanzim olunarak ilgisine tapu senedi verilecektir.

Dolayısıyla, ödemenin taksitle yapılması halinde, tapuda istekli adına tescil işleminin yapılabilmesi için, son taksidin yatırılması beklenmeyecek¹⁸; bedeli peşin ödenen arsalarla taksitli satışı yapılan arsaların tapuya tescili birlikte yapılacaktır.

Öte yandan; icap ve kabulün karşılıklı bir araya gelmediği, iki tarafı bulunmayan aynı hak devrine ilişkin hâllerde resmî senet düzenlemeye gerek bulunmamaktadır¹⁹. Ancak, Tapu Sicil Tüzüğü gereği, “sözleşme düzenlenmesi gereken tapu işlemlerinde, resmî senet düzenlenerek”²⁰ ve bu resmî senedin tanzimi sonrasında aynı hakkın devri yapılarak, yeni malik adına tapu senedi tanzim edilmektedir.

Dolayısıyla, bedelli veya bedelsiz aynı hakların kurulması veya devri için akit düzenlenmesi gerekiyorsa, bu akdin resmî senet şeklinde tapu sicil müdürlüklerince düzenlenmesi gerekmektedir²¹. Başka bir deyişle tapu sicil müdürlükleri tarafından,

akitli işlemler sebebiyle resmî senet düzenlenmek suretiyle aynı hakkın devri yapılabilir. 22.

Ancak, Gecekondu Kanununa veya İmar Affı Kanununa göre, hak sahiplerine yapılan tahsis işlemlerinde mülkiyet hakkı devredildiği hâlde icap ve kabul bir araya gelmediğinden akit oluşmamakta; bu nedenle resmî senet düzenlenmemektedir²³.

Yine, kamulaştırma sonrasında, taşınmazın mahkeme kararı gereğince idare adına tescilinde, gayrimenkul malikinin rızası (kabulü) olmadığından, resmî senet düzenlenmemektedir²⁴. Ancak, kamulaştırmada pazarlık yoluyla anlaşma sağlanmış ve tapu iptal tescil davası açılmasına gerek kalmadan taşınmaz sahibi taşınmazı idareye anlaşılan bedel üzerinden devretmeye rıza göstermiş ise, bu halde icap ve kabul bir araya geleceğinden gayrimenkul devrinin resmî senetle (akitle) yapılması gerekmektedir.

Köy yerleşme plânı ile ihdas edilen arsaların satışında da teknik olarak bir icap – kabul müessesesi yer almaktadır. Fakat özel mevzuat gereği, köy yerleşme plânı ile ihdas edilen arsaların satışında resmî senet tanzimine gerek bulunmamaktadır. Zirâ, özel mevzuat olan Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliğinin 14/1 inci maddesinde, “(...) valilikçe hazırlanacak temlik cetvelleri, valinin yazılı emrine bağlı olarak ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir. Tapu sicil müdürlüğüne, (...) hak sahibi adına re'sen tescil işlemleri yapılarak tapuları verilir” hükmüne yer verilerek; tescilin resmî senet vasıtasıyla değil, re'sen yapılacağı belirtilmiştir.

Herhangi bir gayrimenkul akitli devrin den farklı olarak, köy yerleşme plânı ile ihdas

18 Kurşat, s.3827.

19 Milli Eğitim Bakanlığı, s.4.

20 17.08.2013 tarih ve 28738 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

21 Milli Eğitim Bakanlığı, s.4.

22 Tapu Sicil Müdürlüklerince Düzenlenen Resmî Senetlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 10.11.2009 tarih ve 27402 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

23 Milli Eğitim Bakanlığı, s.4.

24 Milli Eğitim Bakanlığı, s.4.

edilen arsaların satışında resmî senet tanzim edilmesine gerek görülmemesinin nedeninin ise, resmî senet işleminin malî yönünün bulunmasından ileri geldiği değerlendirilmektedir.

Nitekim, resmî senet vasıtasıyla satış işleminin tapu siciline tescilinde, genel beyan döneminde beyan edilen emlak vergisi değerinden (diğer yıllarda bir önceki senenin emlak vergisi değerine her yıl Vergi Usûl Kanunu hükümleri uyarınca belirlenen yenden değerlendirme oranı uygulanarak bulunacak değerden) az olmamak üzere, satış için beyan edilen değer üzerinden (cebri icra ve şuyunun izalesi hallerinde satış bedeli, kamulaştırmalarda kamulaştırılan idare harçtan bağışık değil ise, takdir bedeli üzerinden) 492 Sayılı Harçlar Kanununa ekli (4) sayılı tarifenin (20.a) pozisyonuna göre satıcı ve alıcı için ayrı ayrı binde 15 oranında tapu harcı tahsil edilmektedir²⁵.

Ayrıca, resmî senet tanzimi dolayısıyla Döner Sermaye İşletmesince belirlenen tari-feye göre ücret tahsil edilmektedir²⁶.

Köy yerleşme plânı ile arsa ihdasının ve satışının amaçlarından birisinin, belli bir ekonomik düzeyin altındaki köyde yaşayan vatandaşlara arsa edindirmek olduğu dikkate alındığında; zaten malî durumları kısıtlı olan kişilerin, bir de resmî senet dolayısıyla harç ve döner sermaye ücretine ilişkin malî külfetle karşı karşıya bırakmamak maksadıyla, köy tüzel kişiliği adına kayıtlı olan arsanın istekliye satışında resmî senet tanzimi yerine tescilin re'sen yapılması yolunun benimsendiği değerlendirilmektedir.

9. SONUÇ

Derginin 59 uncu sayısında, köylerde ayrı bir yerleşme plânı yapılmasına neden ihtiyaç

²⁵ "Resmî Senet".

²⁶ "Resmî Senet".

duyulduğu, kanun koyucunun köylerde yerleşme plânı yapılması ile hangi sosyal ve iktisadî amaçları güttüğü, Köy Yerleşme Plânının hukukî niteliği ve mahiyeti gibi konular ele alınarak; Köy Yerleşme Plânı vasıtasıyla köy adına tescil edilen taşınmazların satışı ve satılan taşınmazların geri alınması konusuna bir altlık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Derginin 60 ncı sayısında ise, "Köy Yerleşme Plânı ile Arsa İhdası" başlığı altında "köy yerleşme plânında görev alacak kişilerin kimler olacağı", "köy adına arsa olarak tescil edilecek yerlerin nereler olacağı", "köy adına taşınmaz tescilinin şartları" ele alınmış; bir simülasyon üzerinden köy yerleşme plânı ile arsa ihdası/oluşturulması aktarılmış, arsa oluşturma esnasındaki düzenleme uygulaması tartışılmış; köy yerleşme alanında kalan özel mülkiyete tabi taşınmazların durumuna değinildikten sonra, köy yerleşme plânı ile oluşturulan arsaların onayı, kontrolü ve tescili konuları incelenmiştir.

Bu sayıda ise, "Köy Yerleşme Plânı İle İhdâs Edilen Arsaların Satışı" başlığı altında, arsa alabilme koşullarına değinilerek, tek tek hangi nitelikleri haiz vatandaşlarımızın arsa alabilmelerinin mümkün olduğu, arsa alabilme şartları incelenmiş; istekli sayısının satılacak arsa sayısından daha fazla olması halinde ne tür bir yol izlenmesi gerektiği değerlendirilmiş; satışa konu arsa bedellerinin belirlenmesi, bu bedellerin, arsaların ve köy yerleşme plânının ilânı konuları açıklanmaya çalışılmış; ilânı müteakiben müracaatta bulunanlar arasından ihtiyaç sahibi niteliğini taşıyanların belirlenmesini müteakiben, hangi arsayı hangi isteklinin alacağını tesbiti hususlarına değinilmiştir.

Çalışmanın sonunda, arsaların satışı ve arsaların tapu siciline tescili konusu incelenmiş; köy yerleşme plânı ile ihdâs edilen arsaların satışının klasik akitli işlemlerden farkı açıklanmaya çalışılmıştır.

Bir sonraki çalışmada ise, satıştan sonra alıcının yükümlülükleri ele alınarak; alıcı tarafından yükümlülüklerinin yerine getirilmesi durumunda ne yönde hareket edileceği, hangi işlemlerin yapılacağı ve yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerden arsaların geri alınması konuları incelenmeye çalışılacaktır.

KAYNAKÇA

CENKERİ, Elif, “Uluslararası Düzeyde Yasa Çakışmaları”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, (Basım Yılı: 2012).

KARAGÖZ, Mehmet, “Medenî Yasanın İrdelenmesi”, HKM Odası Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi”, Yıl 1998, Sayı 85.

KURŞAT, Zekeriya, “Köy Kanunu Ek M. 13 Uyarınca Yapılan Satım İşlemlerine İlişkin Tespitler”, Legal Hukuk Dergisi, Kasım – 2010.

Millî Eğitim Bakanlığı, Resmî Senet – Tescil İstem Belgesi, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2011.

MUSTAFAYEV, Avaz, Gerçek Kişilerin Fiil Ehliyeti (Türkiye ve Azerbaycan Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2013.

ÖZDEMİR, Selman, “Köylerde Ayrı Bir

Yerleşme Plânına İhtiyaç Duyulmasının Sebepleri”, Mahallî İdareler Dergisi, Sayı 59, Kasım - 2017.

ÖZDEMİR, Selman, “Köy Yerleşme Plânı İle Arsa İhdâsı”, Mahallî İdareler Dergisi, Sayı 60, Aralık - 2017.

“Resmî Senet”, <http://www.tapu-kadastro.net/index.php/sample-levels/tapu-islemleri-akitli1/resmi-senet>, (09.02.2018).

ZAPATA, Tan Tahsin, Medenî Hukuk, Savaş Yayınevi, Ankara, 2005.

ZEVKLİLER, Aydın, Medenî Hukuk; Giriş ve Başlangıç Hükümleri – Kişiler Hukuku – Aile Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara, 1995.

442 sayılı Köy Kanunu

4721 sayılı Türk Medenî Kanunu

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu

Tapu Sicil Tüzüğü

Köy Yerleşme Alanı Uygulama Yönetmeliği

Adres Kayıt Sistemi Yönetmeliği

Tapu Sicil Müdürlüklerince Düzenlenen Resmî Senetlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

www.mevzuat.gov.tr

www.resmigazete.gov.tr

Suat ŞİMŞEK

Maliye Bakanlığı Milli Emlak Kontrolörü

ARAZİ ve ARSA DÜZENLEMESİ İŞLEMLERİNİN İPTALİNE İLİŞKİN YARGI KARARININ BELEDİYELER TARAFINDAN YERİNE GETİRİLMESİ-5

GİRİŞ

Bu çalışma serimizde, arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinin idari yargı tarafından iptal edilmesinin hukuki sonuçlarını, iptal kararı üzerine belediyeler tarafından yapılması gereken işlemler ve bu işlemler belediyeler tarafından yerine getirilmezse açılacak davalar açıklanmaktadır.

Çalışmamızın ilk bölümünde arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinin idari yargı tarafından iptal edilmesinin hukuki sonuçları ve iptal kararı üzerine belediyeler tarafından yapılması gereken işlemler açıklanmıştır. İkinci ve üçüncü bölümlerde yargı kararının belediye tarafından uygulanmaması durumunda açılacak dava türleri açıklanmıştır.

Geçen sayıda yayımlanan dördüncü bölümde parselasyonun iptaline ilişkin yargı kararını uygulamayan idare aleyhine İdari Yargılama Usulü Kanununun 28/3. maddesine göre tazminat davası açılması konusu işlenmeye başlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak, genel anlamda tam yargı davalarından bahsedilmiş, sonrasında ise tam yargı dava-

sının ön koşullarından dava açma ehliyeti, davaya bakacak mahkemenin belirlenmesi açısından görevli ve yetkili mahkeme ve idari merci tecavüzü (idareye başvurunun zorunlu olup olmadığı) hususları irdelenmiştir.

Bu bölümde ise parselasyonun iptaline ilişkin yargı kararını uygulamayan idare aleyhine İdari Yargılama Usulü Kanununun 28/3. maddesine göre tazminat açılacak tam yargı (tazminat) davasının ön koşullarını açıklamaya devam edeceğiz. Bu kapsamda dava açma süresi, idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olup olmadığı ve husumetin kime yöneltileceği hususu irdelenecektir. Sonrasında tam yargı davasının esasını (davanın ne şekilde karara bağlanacağını) irdelleyeceğiz.

Son bölümde ise yargı kararını kasten uygulamayan kamu görevlisi aleyhine başvurulabilecek şikayet yolları izah edilecektir.

Geçen çalışmamızda 8.2. nolu bölüme başlamıştık. Bu çalışmamızda 8.2. nolu bölümden devam edeceğiz.

8. PARSELASYONUN İPTALİNE İLİŞKİN YARGI KARARINI UYGULAMAYAN İDARE ALEYHİNE TAZMİNAT DAVASI AÇILMASI

8.2. Tam Yargı Davasının Ön Koşulları

2577 sayılı Kanununun 2. maddesine göre tam yargı davaları, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılabilir. Görüldüğü üzere iptal davalarında menfaat ihlali koşulu yeterli iken tam yargı davalarında kişisel hakkın doğrudan ihlali gerekmektedir.

Geçen sayıda yayımlanan dördüncü bölümde, tam yargı davasının ön koşullarından dava açma ehliyeti, davaya bakacak mahkemenin belirlenmesi açısından görevli ve yetkili mahkeme ve idari merci tecavüzü (idareye başvurunun zorunlu olup olmadığı) hususları irdelenmişti. Bu bölümde ise dava açma süresi, idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olup olmadığı ve husumetin kime yöneltileceği hususlarından devam edeceğiz.

Geçen çalışmamızda 8.2. nolu bölümün ilk üç alt bölümünü tamamlamıştık. Bu çalışmamızda 8.2. nolu bölümün 4. alt bölümünden devam edeceğiz.

8.2.4. İdari Davaya Konu Olacak Kesin ve Yürütülmesi Gereken Bir İşlem Olup Olmadığı

Yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılacak davalar açısından, “idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem” yargı kararının 30 günlük süre içerisinde uygulanmamasıdır. Bu durum idare hukuku anlamında hizmetin hiç işlememesi ya da geç işlemesi anlamına gelir. Danıştay kararlarına göre, yargı kararının yerine getirilmemesi ağır hizmet kusuru teşkil eder ve yönetimin tazminata mahkûm edilmesini gerektirir.

Ancak, yönetimin tazminata mahkûm edilmesi, yargı kararını yerine getirme zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. İdare tazminat ödese de ödemesi de yargı kararını yerine getirmek zorundadır.

8.2.5.Süre

Daha önce de belirttiğimiz üzere, İdari Yargılama Usulü Kanununun 13. maddesi hükmüne göre; “İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.”

Yargı kararının yerine getirilmemesi de idare açısından olumsuz eylem niteliğindedir. Çünkü, bir idareye kanunen yüklenen görevlerin yerine getirilmemesi, olumsuz eylem anlamı taşır. Bundan dolayı yargı kararının idarece yerine getirilmemesi durumunda İdari Yargılama Usulü Kanununun 13. maddesinin uygulanması gerektiği düşüncesindeyiz. Buna göre yargı kararının 30 gün içinde yerine getirilmemesi halinde, 30 günlük sürenin bitiminden itibaren bir yıl, her halükarda 30 günlük sürenin bitiminden itibaren beş yıl içinde “yargı kararının yerine getirilmesi” talebiyle idareye başvurulması gerekir. İdarenin ret ya da zımni ret kararı üzerine de idari yargıda tam yargı davası açılmalıdır.

Eğer yargı kararının yerine getirilmemesi idari eylem olarak kabul edilirse dava açma süresi de 2577 sayılı Kanununun 13. maddesine göre belirlenir. Buna göre, tam yargı davası

açma süresi; bu eylemler yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrenilmiş ise bu tarihte, bu şekilde bir öğrenme yok ise 30 günlük sürenin bitiminden itibaren başlar.

Dava açma süresi konusunda özel bir hüküm bulunmadığı için süre altmış gündür.

8.2.6.Husumet

Husumet, parselasyon işlemi tesis eden ve bu işlemin iptaline ilişkin yargı kararını uygulamayan idareye yöneltilir.

Parselasyon işlemleri belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediye encümeni, bu sınırlar dışında ise il encümeni tarafından onaylanmaktadır.

Ancak, yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak tam yargı davalarında husumet belediye veya il encümine yöneltilemez. Çünkü bu organların, belediyeyi ve il özel idaresini temsile yetkileri yoktur. Belediyeyi temsil yetkisi 5393 sayılı Belediye Kanununun 37. maddesi gereği belediye başkanına aittir. 37. madde hükmüne göre belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Aynı şekilde 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 29. maddesine göre vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Bu nedenle, iptal davalarında husumetin belediye başkanlığına veya il özel idaresini temsilen valiliğe yöneltilmesi gerekir. Ayrıca, il özel idaresinde ya da belediyede çalışanların da hasım olarak gösterilmelerine imkân bulunmamaktadır.

Bunun yanı sıra, İdari Yargılama Usulü Kanununun 15. maddesine göre idari yargı makamları davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde gerçek hasmı tespit etmek ve husumeti bu hasma yöneltmekle yükümlüdürler.

8.3. Tam Yargı Davasının Esası

Tam yargı davasının esası görüşülürken üç hususun belirlenmesi gerekir: İdarenin bir işlemi ya da eylemi, zarar ve bu işlem ya da eylemle zarar arasında illiyet bağı.

İdarenin yargı kararının gereklerini yerine getirmemesi, idari eylem niteliği taşır. Bu eylemin bir zarara neden olduğu, dolayısıyla eylemle zarar arasında illiyet bağı bulunduğu da açıktır. Dolayısıyla, burada açıklanması gereken durum zararın miktarıdır.

Parselasyona ilişkin yargı kararının uygulanmaması nedeniyle ortaya çıkacak zarar; söz konusu alanda yürürlükte bulunan imar planına ve imar mevzuatına (özellikle de parsel dağıtım kurallarına göre) yapılması gereken ideal uygulama ile mevcut uygulamada taşınmazın tabi tutulduğu uygulama arasında taşınmaz yönünden ortaya çıkan farktır. Bir başka ifadeyle ideal uygulamada verilmesi gereken imar parseli durumu ile mevcut uygulamada verilen imar parseli durumu arasındaki fark zarar miktarını ifade eder. Bu nedenle de, zararın her duruma özgü olarak ayrı ayrı tespit edilmesi gerekir. Örneğin, parselin bulunduğu bölge konut alanı iken başka yerden bir konut alanı verilmiş ise iki bölgede yer alan taşınmazlar arasındaki değer farkı zarar miktarını oluşturur. Parselin bulunduğu bölge ticaret alanı iken başka yerden konut alanı verilmesi durumunda da aynı esas geçerlidir.

Konut veya ticaret alanından tahsis yapılması gerekirken DOP veya KOP'tan karşılanması gereken yerlerden tahsis yapılması durumunda konut/ticaret alanı ile umumi/resmi hizmet alanı arasındaki değer farkı zarar miktarını oluşturur.

Müstakil parsel verilmesi gerekirken hisseli parsel verilmesi durumunda zarar, müstakil parsel ile hisseli parsel arasındaki değer farkı kadardır.

Bununla birlikte özellikle umumi/resmi hizmet alanından imar parseli tahsis edildiği durumlarda tam yargı davasında tespit edilen zarara karşılık parselin idare adına tescili gibi bir uygulama da söz konusu olmamalıdır. Bazı idare mahkemesi kararlarında (örneğin Bursa 1. İdare Mahkemesinin henüz kesinleşmemiş 10.11.2014 tarihli ve E:2012/1031, K:2014/1166 sayılı kararında) zarar; ideal uygulamada verilmesi gereken alan ile fiilen verilen alan arasındaki fark olarak değil, ideal uygulamada verilmesi gereken alanın değeri olarak tespit edilmektedir. Örneğin, kadastro parseline karşılık konut alanından 1000 m² yer verilmesi gerektiği halde bu 1000 m² umumi/resmi hizmet alanına tahsis edilmişse zarar 1000 m²'lik konut alanının değeri olarak belirlenmekte, buna karşılık umumi/resmi hizmet alanından tahsis edilen 1000 m²'nin ilgili idare aleyhine tesciline karar verilmektedir.

Oysaki bu tür kararlar yargı sistemimiz ile çelişmektedir. İdari yargı, tapu sicilinde sonuç doğuracak şekilde taşınmazın idare adına tesciline karar veremezler. İdari yargının görevi, sadece imar uygulaması sonucu ortaya çıkan zararı tespit etmekle sınırlıdır. Bu zarar da ideal uygulamada verilmesi gereken imar parselinin değeri ile fiilen verilen parsellerin değeri arasındaki fark dikkate alınarak belirlenir.

9. KAMU GÖREVLİSİ HAKKINDA ŞİKAYETTE BULUNULMASI VE TAZMİNAT DAVASI AÇILMASI

Yargı kararının uygulamakla görevli kamu görevlisinin kin, garez, husumet gibi nedenlerle yargı kararını yerine getirmediği anlaşılırsa, bu görevli hakkında ceza takibati yapılabileceği gibi görevli hakkında tazminat davası da açılabilir.

9.1. Şikayet

Gerek Yargıtay ve gerekse Danıştay kararlarına göre yargı kararını yerine getirmeme, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 25.09.1978 tarihli ve E:1978/4230, K:1978/303 sayılı kararında, “yargı kararının yerine getirilmemesinin görevi kötüye kullanma suçunu teşkil edeceği” vurgulanmıştır.

Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen 257. maddesine göre; “Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmaktan ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu nedenle, yargı kararını kasten yerine getirmeyen kamu görevlisi hakkında Türk Ceza Kanununun 257. maddesi kapsamında Cumhuriyet savcılığına şikâyette bulunulması mümkündür.

9.2. Kamu Görevlisi Aleyhine Tazminat Davası Açılması

Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.

Normal şartlar altında kamu görevlilerinin görevleri ile ilgili eylem ve işleme-

rinden doğan zarar nedeni ile açılacak davalarda husumetin kamu görevlisine değil, idareye yöneltilmesi gerekir.

Bu husus, Anayasanın 129. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 13. maddesi gereğidir. Anayasanın 129. maddesine göre, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Devlet Memurları Kanununun 13. maddesinde ise “Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kâğıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.” hükmü yer almaktadır.

Bu nedenle, devlet memurlarının görevleri ile ilgili olarak işledikleri kusurlar nedeni ile ancak idare aleyhine tazminat davası açılabilir.

Ancak, yargı kararının yerine getirilmesi, kamu görevinden ayrılabilir, ağır ve kişisel kusur olarak kabul edilmektedir. Bu tür kişisel kusurların, “kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan” sayılması, amacı aşan bir yaklaşım olacaktır.

Bu nedenle, yargı kararının yerine getirilmemesi halinde idare aleyhine tam yargı davası açılabileceği gibi, yargı kararını yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine tazminat davası da açılabilir. Ancak; bunun

için temel şart, kamu görevlisinin yargı kararını kasten yerine getirmemesidir.

SONUÇ

Bu çalışmamızda, arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinin idari yargı tarafından iptal edilmesinin hukuki sonuçlarını, iptal kararı üzerine belediyeler tarafından yapılması gereken işlemler ve bu işlemler belediyeler tarafından yerine getirilmezse açılacak davalar açıklanmıştır.

İdari Yargılama Usulü Kanununa göre parselasyonun iptaline ilişkin yargı kararının ilgili belediye tarafından 30 gün içinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Parselasyonun iptali üzerine yapılacak işlem, idari yargının iptal gerekçesine göre değişmektedir. Eğer iptal gerekçesi, şekil eksikliklerine dayanıyorsa bu tür eksikliklerin iptal kararından sonra yerine getirilerek parselasyon işleminin sağlıklı hale getirilmesi mümkündür. Ancak iptal kararı; yanlış DOP kesilmesi, hatalı ferdileştirme, hatalı tahsis gibi doğrudan arazi ve arsa düzenlemesi işleminin kendisini ilgilendiren sakatlıklara dayanıyor ise, bu durumda ilgili belediye ya da özel idarenin geri dönüşüm cetvelleri düzenleyerek dava konusu parselleri eski haline getirmesi gerekir. Geri dönüşüm cetvelleri hazırlanırken, kesilen bu DOP'un da aynen iade edilmesi gerekir.

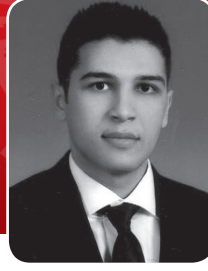
Eğer parselasyonu yapan idare geri dönüşüm cetvellerini düzenlememişse yani düzenleme öncesi dönüşü sağlamamış ise tapu sicil müdürlüğünün resen değiştirme yetkisi yoktur. Bu durumda ilgililer, kadastral duruma dönüş sağlanabilmesi için tapu iptali ve tescil davası açabilirler. Parselasyon işlemlerine karşı idari yargı yerinde dava açılır ve işlemin iptali sağlanırsa, buna göre oluşturulan imar tescilleri sebepten ve illetten yoksun hale gelir ve geçmiş

de kapsayacak şekilde yolsuz tescile dönüşür. Böyle bir durumun ortaya çıkması ile de, adli yargıda, kadastral mülkiyet durumunun ihyası (eski haline getirilmesi) ve kadastral mülkiyete dayanılarak el atmanın önlenmesi davalarının açılabilmesi imkanı doğar.

Ayrıca, parselasyon işleminin idari yargı tarafından iptal edilmesi halinde tapu sicil müdürlüğüne tapu sicilinin buna göre düzeltilmesi ve kadastral durumunun yeniden tesis edilmesi için yapılan başvurulara üzerine tapu sicil müdürlüğü tarafından tesis edilen işlem idari işlem niteliğindedir ve bu

işlemin iptali istemiyle idari yargıda dava açılması mümkündür.

Son olarak belirtelim ki, arazi ve arsa düzenlemesinin iptaline ilişkin yargı kararını yerine getirmeyen idare aleyhine, İdari Yargılama Usulü Kanununun 28/3. maddesine göre idari yargıda maddi ve manevi tazminat davası açılabilir. Ayrıca, yargı kararının uygulamakla görevli kamu görevlisinin kin, garez, husumet gibi nedenlerle yargı kararını yerine getirmediği anlaşılırsa, bu görevli hakkında ceza takibatı yapılabileceği gibi görevli hakkında tazminat davası da açılabilir.

Ufuk ÜNLÜ

Başbakanlık Müfettişi

YENİLEME ALANLARINA İLİŞKİN PROJELERİN İHALE KARARI VE SÖZLEŞME İLE HAK EDİŞ ÖDEMELERİNDE VERGİLENDİRME

1. GİRİŞ

Yenileme alanı, sit ve koruma alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının içinde, sınırları yetkili idarenin teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilerek belirlenen alanlardır. Yenileme alanlarının kurulmasının amacı, rant sağlanmasını engellemek ve ağır tahribata izin vermemektir. Yenileme alanlarının mevzuatsal kaynağını, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun oluşturur. Anılan Kanun, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasını amaçlamaktadır.

Bu çalışmamızın konusunu, yenileme alanlarında gerçekleştirilen projelere ilişkin düzenlenen ihale kararları ile sözleşmelerin, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında damga vergisinden istisna olup olmadığı ile söz konusu işler için yapılan hak ediş ödemeleri üzerinden vergi kesintisi yapıp yapılmayacağı hususları oluşturmaktadır.

2. 5366 SAYILI KANUN KAPSAMINDA YENİLEME ALANI KAVRAMI

Yenileme alanlarında amaç ve hedeflerin dengeli ve doğru belirlenmesi, yenilemenin başarısını büyük ölçüde etkilemektedir. Sosyal yönü yetersiz kalmış bir yenileme projesi, kentin bir kısmında problemleri çözerken başka problemler alanların oluşumuna yol açabilir. Bu nedenle, kentsel yenileme tüm boyutlarıyla ele alınmalı stratejileri ona göre kurgulanmalıdır. Kentsel yenileme ve yenileme çalışmaları kentlerin genellikle eski ve köhnemiş bölgelerinde uygulanır. Fakat bu

çalışmalar en köhne olandan en az köhne olana doğru olacak değildir. Yani köhneme düzeyi, yenilenecek bölgelerin seçiminde en önemli kriter olmamaktadır. Örneğin, tarihsel bir geçmişi olan eski dokuların yenilenmesi genellikle tercih edilen bir durumdur. Burada önemli olan yenilenmesi, kent için en kazançlı olan ve yenilenme potansiyelinin en fazla olduğu alanların seçilmesidir.¹

Bu kapsamda yenileme alanları; il özel idarelerinde il genel meclisinin ve belediyelerde belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenir. Yetkili idare öncelikle yenileme uygulaması yapacağı bölgeyi tespit ederek hâlihazır harita üzerinde koordinatlı olarak yenileme alanı sınırlarını belirler. Belirlenen yenileme alanında tüm çalışmaları yapmak üzere uygulama birimi görevlendirilir. Yenileme alanının tespitinde, tarihi ve kültürel özellikler ile afet riskleri dikkate alınır. Mevcut durumun tespiti için, alanın hâlihazır yapısı ve haritaları, kadastral bilgileri, taşınmazların mülkiyet durumu, mevcut kullanım fonksiyonları, bölgenin nüfus yapısı, uluslararası anlaşmalardan doğan kazanılmış haklar ve buna benzer konulardaki gerekli bilgi ve belgeler derlenir.

Yenileme projelerinin hazırlık ve uygulama sürecini yürütmek, yönlendirmek, denetim ve koordinasyonunu sağlamak, gelir ve giderlerini takip etmek, planlamasını yapmak amacıyla uygulama birimi oluşturulur. Diğer mahalli idarelerle ortak proje yapılması halinde uygulama birimi bu idareler tarafından müştereken oluşturulur. Uygulama birimleri, norm kadro esaslarına uygun olarak yetkili organlarının kararları ile kalıcı bir birim olarak da oluşturulabilir.

1 Keser, Mehmet (2010), "Kentsel Yenileme Alanlarının Belirleme Ve Uygulama Süreçlerinin İncelenmesi Yenikapı Yenileme Alanı Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.8.

Bununla beraber, il özel idaresinde il genel meclisince ve büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince bu konuda alınan kararlar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kuruluna sunulur. Büyükşehirlerde ise ilçe belediye meclisince alınan kararlar, büyükşehir belediye meclisince onaylanması üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kuruluna sunulur.

Süre kısıtı açısından, Bakanlar Kurulu projenin uygulanıp uygulanmamasına üç ay içinde karar verir. Bakanlar Kurulunca kabul edilen alanlardaki uygulama bir program dahilinde etap etap projelendirilebilir. Etap proje ve programları, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve belediyelerde belediye başkanının, il özel idarelerinde valinin onayı ile uygulamaya konulur. Belirlenen alan sınırları içindeki tüm taşınmazlar, belediye ve il özel idaresince hazırlanacak yenileme projelerinin kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulunca karara bağlanmasını müteakip bu Kanuna göre yapılacak yenileme projesi hükümlerine tâbi olurlar.

Büyükşehir belediye sınırları içinde büyükşehir belediyelerinin yapacaklarının dışında kalan yenileme projeleri, ilçe ve ilk kademe belediyelerince hazırlanması ve meclislerinde kabulünden sonra büyükşehir belediye başkanınca onaylanarak yürürlüğe girer. Buna göre kamulaştırma ve uygulama yapılır.

Ayrıca, yenileme alanları olarak belirlenen bölgelerde il özel idaresi ve belediye tarafından hazırlanan veya hazırlatılan yenileme projeleri ve uygulamaları ilgili il özel idareleri ve belediyeler eliyle yapılır veya kamu kurum ve kuruluşları veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılarak uygulanır. Bu alanlarda Toplu Konut İdaresi ile ortak uygulama yapılabileceği gibi, Toplu Konut İdaresine de uygulama yaptırılabilir.

Kentsel yenilemeye konu alanlar olarak köhneleşmiş tarihi kent merkezleri bunlar kentsel sitler olarak da karşımıza çıkabilirler, kentin çeperlerindeki gecekondu alanları ve kentin içinde kalmış sanayi alanları imalathaneler vs. gibi alanlardır. Gecekondu alanları için daha çok dönüşüme yakın yıkıp yeniden yapma şeklindeki çalışmalar yapılırken, sanayi alanları ise desantralizasyon sürecinin ardından yeniden işlevlendirilerek kent yaşamına kazandırılabilir. Kentte çöküntü alanlarında yer alan ve köhnemiş olan konut alanları hiçbir biçimde konut stok alanları ya da başka farklı fonksiyonlar içinde düşünülmemekte ve çoğu zaman sorunların çözümünde göz önüne alınmamaktadır. Ağırlıkla dar gelirlilerin yaşadığı kent merkezlerinde oluşan çöküntü bölgelerinin unutulması veya uygulanabilirliği, uygulama araçları tanımlanmış yenileme projeleri üretilmemesi önemli bir sorundur.²

3. YENİLEME ALANLARINA İLİŞKİN PROJELERİN İHALE KARARI VE SÖZLEŞME İLE HAK EDİŞ ÖDEMELERİ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, Gelir Vergisi Kanununda belirtilen esaslara göre birden fazla takvim yılına yaygın inşaat ve onarım işleri ile uğraşan kurumlara bu işleri ilgili olarak yapılan hakediş ödemeleri üzerinden kurumlar vergisi kesintisi yapılacağı hüküm altına alınmış olup söz konusu kesinti oranı 2009/19594 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile %3 olarak belirlenmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 42 nci maddesinde; “Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat (dekapaj işleri de inşaat işi sayılır) ve onarma işlerinde kar veya zarar işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkur yıl

beyannamesinde gösterilir.” hükmüne yer verilmiştir.

Bu madde hükmüne göre, bir işin yıllara sirayet eden inşaat ve onarma işi kapsamında değerlendirilmesi için; faaliyet konusunun inşaat ve onarım işi olması, inşaat ve onarım işinin birden fazla takvim yılına sirayet etmesi, inşaat ve onarım işinin resmi veya özel taahhütlere bağlı olarak yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanununun 1 inci maddesinde, Kanunun amacının, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000’in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerinde, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması olduğu; 3. maddesinin birinci fıkrasında, yenileme alanları olarak belirlenen bölgelerde il özel idaresi ve belediye tarafından hazırlanan veya hazırlatılan yenileme projeleri ve uygulamalarının ilgili il özel idareleri ve belediyeler eliyle yapılacağı veya kamu kurum ve kuruluşları veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılarak uygulanacağı, aynı maddenin altıncı fıkrasında ise yenileme alanlarındaki uygulamaların her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muaf olduğu hükümlerine yer verilmiştir.

2 Keser, a.g.e., s.26.

Buna göre, 5366 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Yenileme alanlarındaki uygulamalar her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muafır.” ibaresinde geçen “uygulamalar” ifadesinin kurum kazancı ile ilişkilendirilmesi mümkün olmadığı gibi sözü edilen hükümde doğrudan doğruya kurumlar vergisi mükelleflerine yönelik bir muafık da tanınmamaktadır.

Bu nedenle, kurumlar vergisi mükelleflerinin 5366 sayılı Kanun kapsamında olan projelerin yürütülmesinden elde ettikleri kazançları kurumlar vergisine tabi olup hak ediş ödemeleri üzerinden %3 oranında? vergisi kesintisi yapılması gerekmektedir.

Bununla birlikte, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu; 3 üncü maddesinde, damga vergisinin mükellefinin kâğıtları imza edenler olduğu, resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemlere ait kâğıtların damga vergisini kişilerin ödeyeceği; 8 inci maddesinde ise bu Kanunda yazılı resmi daireden maksadın, genel ve özel bütçeli idarelerle, il özel idareleri, belediyeler ve köyler olduğu bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmelerin resmi daire sayılmayacağı hükme bağlanmıştır.

Mezkûr Kanuna ekli (1) sayılı tablonun “I-Akitlerle ilgili kâğıtlar” başlıklı bölümünün A/1 fıkrasında, belli parayı ihtiva eden mukavelenamelerin; “**II. Kararlar ve mazbatalar**” başlıklı bölümünün 2 nci fıkrasında, ihale kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararlarının; yine söz konusu tablonun “IV. Makbuzlar ve diğer kâğıtlar” başlıklı bölümünün 1/a fıkrasında, resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans

olarak yapılanlar dâhil) nedeniyle kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine teydiyesini temin eden kâğıtların nispi damga vergisine tabi tutulacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, yenileme alanlarında gerçekleştirilen projelerin 5366 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapıldığının tesviki kaydıyla söz konusu projelere yönelik olarak düzenlenen ihale kararı ve sözleşmelerin damga vergisinden, sözleşmelerin noterde tasdiki halinde ise noter harcından istisna edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Diğer taraftan, söz konusu projelere ilişkin olarak yapılacak hak ediş ödemeleri için düzenlenecek kâğıtların, 5366 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmadığından, damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

4. SONUÇ

Yenileme alanı, sit ve koruma alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının içinde, sınırları yetkili idarenin teklifi üzerine Bakanlar Kurulu’na kabul edilerek belirlenen alanlardır. Yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurumlarınınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenecek korunması ve yaşatılarak kullanılması amacıyla 5366 sayılı Kanun hazırlanmış ve anılan Kanunun gereklerini yerine getirmek üzere tespit edilen

alanlar, Bakanlar Kurulu kararıyla yenileme alanı ilan edilmiştir.

Yenileme alanları; il özel idarelerinde il genel meclisinin ve belediyelerde belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenir. Yetkili idare öncelikle yenileme uygulaması yapacağı bölgeyi tespit ederek hâlihazır harita üzerinde koordinatlı olarak yenileme alanı sınırlarını belirler. Belirlenen yenileme alanında tüm çalışmaları yapmak üzere uygulama birimi görevlendirilir. Yenileme alanının tespitinde, tarihi ve kültürel özellikler ile afet riskleri dikkate alınır.

Bu kapsamda 5366 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Yenileme alanlarındaki uygulamalar her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muaftır.” ibaresinde geçen “uygulamalar” ifadesinin kurum kazancı ile ilişkilendirilmesi mümkün olmadığı gibi sözü edilen hükümde doğrudan doğruya kurumlar vergisi mükelleflerine yönelik bir muafık da tanınmamaktadır. Bu nedenle, kurumlar vergisi mükelleflerinin 5366 sayılı Kanun kapsamında olan projelerin yürütülmesinden elde ettikleri kazançları kurumlar vergisine tabi olup hak ediş ödemeleri üzerinden %3 oranında? ver-

gisi kesintisi yapılması gerekmektedir. Yenileme alanlarında gerçekleştirilen projelerin 5366 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yapıldığının tespiki kaydıyla söz konusu projelere yönelik olarak düzenlenen ihale kararı ve sözleşmelerin damga vergisinden, sözleşmelerin noterde tasdiki halinde ise noter harcından istisna edilmesi mümkün bulunmaktadır. Ayrıca, **söz konusu projelere ilişkin olarak yapılacak hak ediş ödemeleri için düzenlenecek kâğıtların, 5366 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmadığından, damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.**

KAYNAKÇA

Keser, Mehmet (2010), “Kentsel Yenileme Alanlarının Belirleme ve Uygulama Süreçlerinin İncelenmesi Yenikapı Yenileme Alanı Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

Yusuf MERDOĞLU*İBB-İSKİ Müfettişi*

İSTANBUL SU VE KANALİZASYON İDARESİ ÇALIŞANLARININ 4483 SAYILI MEMURLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI KANUNU KAPSAMINDAKİ YERİ

Memur yargılaması ile ilgili olarak ÷lke-miz hukukundaki tarihi gelişimi ve mevcut sistemler içindeki yerini inceleyecek olursak, konuyu, 1871 (1288) tarihli Memurin Mu-hakematına Dair Nizamname ile muhakeme sistemi kabulünden itibaren incelemeye baş-lamamız gerekir. Bu Nizamnameye göre, ön soruşturma idare tarafından yapıldığı gibi, son soruşturma da yine idare tarafından yapılmakta ve ceza idare mahkemelerince verilmekteydi. Sonuçta cezayı tayin edenler idare kurulları idi. Bu kurulların mahkûmi-yet kararlarına karşı da, daha yüksek idare kurullarına başvurulmaktaydı. 1913 tarih-inde bu kez bir Kanun ile memurların işledik-leri suçlarda izlenecek yargılama kuralları yeniden düzenlenmiştir. “Memurin Muha-kematı Hakkında Kanunu Muvakkat” isimli bu Kanun 1876 Anayasası döneminde kabul edilmiş olan geçici kanunlardan olduğun-dan, Hükümetçe yapılmış, ancak o dönem-de Meclis tarafından tasdik edilmediği için aynı adla 1999 yılında kaldırılana değin uy-gulanmıştır. Yargılama birliğı prensibinden

etkilenilerek çıkarıldığı düşün÷len bu Kanun önceki Nizamnameden ayrıldığı başlıca nokta, son soruşturmanın yapılmasını adli mahkemelere bırakmış olmasıdır. Bu Kanun ile birlikte memur yargılaması açısından ÷l-kemizde tahkik sistemine geçilmiştir.¹

Anılan Kanunun 1 inci maddesinde; me-murların memuriyet görevlerinden doğan ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlarından dolayı yargılanmalarının, yasa-da öngör÷len koşullar altında adliye mahke-melerine ait olacağı belirtilmekteydi. Böyle-ce maddede, Kanunun uygulama alanı hem kişi hem de konu bakımından gösterilmiştir.

MMHKM uyarınca soruşturma yapıla-bilmesi için, suç oluşturan eylem ya görevle bağlantılı olmalı ya da görev sırasında işlen-melidir. Aksi takdirde, kovuşturma genel hü-kümlere göre yapılacaktır. Gör÷ldüğü üzere, Kanunun uygulama alanı oldukça geniş tu-tulmuştur.

¹ Ön İnceleme kapsamındaki konular, İstanbul Büyükşehir Belediyesi seminer notlarından istifade edilerek tarafımca dü-zenlenmiştir.

Ancak zaman içinde, bazı özel Kanunlarla kimi suçlar MMHKM dışına çıkarılmış, yargılama alanında memur kavramını daraltan yargısal kararlar verilmiş ve nihayet öğretilerde de bu Kanun aleyhinde gitgide güçlenen bir akım kendisini göstermiştir. Böylelikle, memurların yargılanması ile ilgili özel düzenlemenin uygulama alanı daralmış, memur soruşturması konusunda genel hükümlere yaklaşan bir gelişme gözlenmiştir.

Öte yandan, bu gelişmelerin en önemli sacayağını teşkil eden ve ülkemizde memur yargılamasına temel oluşturan değişiklik 1982 Anayasası ile olmuştur. 1982 Anayasasının 129. maddesinin son fıkrasında yer alan bu hükme göre; “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia olunan suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır”. Nitekim, tahkik sisteminden “izin” sistemine geçişin temel dayanaklarından birisini oluşturan bu Anayasal hüküm doğrultusunda sonradan 4483 sayılı Kanun çıkarılmıştır. 3.12.1999 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ile memurlar ve kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı Cumhuriyet savcılığı tarafından kovuşturma yapılabilmesi, “izin” şartına bağlanmıştır.

1. 4483 SAYILI KANUN UYGULAMASI

4483 sayılı “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun” 04.12.1999 gün ve 23896 sayılı T.C Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.²

Kanunun TBMM’ne sevk edilen genel gerekçesinde; “...Devletin ve diğer kamu tüzel

kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri kamusal yetki ve usuller kullanılmak suretiyle ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu görevleri sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle doğrudan doğruya ceza kovuşturmasına tabi tutulmaları, kamu hizmetinin işleyişinde aksamalara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine yol açabilir. Bu sakıncaları gidermek, memurlar ve diğer kamu görevlilerini asılsız isnat ve iftiralar karşısında korumak için bunların görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında adli makamların kovuşturma yapmasından önce idarenin bir inceleme yapmasını ve bu incelemenin sonucuna göre olayın yetkili ve görevli adli merciye intikal ettirilmesini öngören sistemler geliştirilmiştir. (4483 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesi ile yürürlükten kaldırılan) Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat... konu ve kapsam yönünden de sakıncalar taşımaktadır. Bu sakıncalar görev sırasında işlenen, ancak görevle ilgisi bulunmayan suçların da bu kanun kapsamında bulunması nedeniyle belirtilen suçlar hakkında adli mercilerce doğrudan soruşturma yapılmasına olanak verilmemesi... olarak özetlenebilir... Belirtilen sakıncaları gidermek için... görev sırasında işlenen fakat görevle ilgisi bulunmayan suçlar kapsam dışı bırakılmak suretiyle sistemin uygulama alanının daraltılması öngörülmüştür...” denilmektedir.

Bu yasal düzenlemeler ve genel gerekçe karşısında, 4483 sayılı Kanunun uygulanabilmesi için kamu görevlisine yürürlükteki yasal hükümler çerçevesinde bir görev verilmiş olması ve kamu görevlisinin de bu görevini ifa ederken bir suç işlemesi gerekir. Diğer bir ifade ile kanun koyucunun 4483 sayılı Kanunun genel gerekçesinde belirttiği gibi; görev sırasında işlenen ve fakat görevle ilgisi bulunmayan suçlar için bu Kanun hükümleri uygulanamaz.

² <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?Mevzuat-Kod=1.5.4483&MevzuatIliski=0&sourceXml-Search=4483&Tur=1&Tertip=5&No=4483>.

Anayasanın 128 inci maddesi “Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/12 md.) Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır. Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir.”³

129 uncu maddesi “Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez. (Değişik: 12/9/2010-5982/13 md.) Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılmaz. Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır.”⁴ hükümleri mevcuttur.

Kanunun Kapsamı başlıklı 2 nci maddesinde; “Bu Kanun, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre

yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır. Görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tabi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali genel hükümlere tabidir. Disiplin hükümleri saklıdır. (Ek: 2/1/2003-4778/33 md.) 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddeleri ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında açılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu Kanun hükümleri uygulanmaz.” olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede 4483 sayılı Kanun kapsamına giren memurları tespit etmek amacıyla aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır.

- Öncelikle memurun tabi bulunduğu kurumun teşkilat kanunu esas alınmalıdır. Şayet suçların soruşturulması bakımından özel hükümlere tabi olduğu yönünde hüküm mevcut ise 4483 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca, kapsam dâhilinde kabul edilmelidir.
- Teşkilat kanunlarında MMHKM uygulanmayacağı ve genel hükümlere tabi olacağı yönünde hükümler mevcut ise 4483 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca, kapsama girmediği kabul edilmelidir.

Keza, kamu iktisadi teşebbüslerinin personeli kanun kapsamında değildir. Zira, 4483 sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile 339 sayılı KHK'nin 11 inci maddesinin (d) bendi değiştirilerek teşebbüs genel müdürü ile yönetim kurulu üyelerinin görevlerini icra sırasında işledikleri suçlardan ötürü takibat

3 “T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 91-92.

4 “T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 92.

yapılabilmesi için ilgili bakanın iznine bağlı olup, bu konuda 4483 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş, böylece KİT'lerde çalışan diğer görevliler genel hükümlere tabi tutulmuşlardır. Buradan hareketle İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi ve bu kapsamdaki idareler, 4483 sayılı Kanun çerçevesindeki durumlarına ilişkin aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır.

2. İSKİ ÇALIŞANLARI YÖNÜNDEN 4483 SAYILI KANUNUN İNCELENMESİ

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre bir suç işlendiğinde önce Cumhuriyet savcısı tarafından hazırlık soruşturması yapılır. Bu aşamadan sonra mahkeme önünde yapılan son soruşturmaya geçilir. Suçun ortaya çıkmasından hükmün kesinleşmesine kadar, sanık hakkında yapılacak bütün işlemlerin adli makamların görev ve yetkisi içinde bulunması genel kuraldır.

Ancak, etkili, verimli, süratli ve saygın bir kamu yönetimi de toplumun vazgeçemeceği bir olgudur.

Kamu yönetiminin hizmet görürken bunu memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yapacağı tabiidir. Bu noktada, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevleri kamusal yetki ve usuller kullanmak suretiyle ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu görevleri sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle doğrudan doğruya ceza kovuşturmasına tâbi tutulmaları, kamu hizmetinin işleyişinde aksamalara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine yol açabilir. Bu sakıncaları gidermek, memurlar ve diğer kamu görevlilerini asılsız isnat ve iftiralar karşısında korumak için bunların görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında adli makamların kovuşturma yapmasından önce idarenin bir inceleme yapmasını ve bu ince-

lemenin sonucuna göre olayın yetkili ve görevli adli mercie intikal ettirilmesini öngören sistemler geliştirilmiştir. Nitekim, Anayasamızın 129 uncu maddesinin son fıkrasında da “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır” hükmüne yer verilmek suretiyle sözü edilen sistem, Anayasal güvence altına alınmıştır. Ülkemizde kamu hizmetinin aksamadan yürütülmesi için öngörülen özel soruşturma sistemini en kapsamlı biçimde düzenleyen metin, 1913 yılında kabul edilerek yürürlüğe konulan Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkattir.

Adı geçen Kanun, getirdiği sistemdeki soruşturma aşamalarının çokluğu ve bu aşamalarda görev alanlarının yetersizliği sebebiyle soruşturmaların uzamasına ve sürünmede kalmasına neden olmuş, bazen de bu süreçte zamanaşımının dolması nedeniyle suçun cezasız kalmasına yol açmıştır.

Aynı Kanun, konu ve kapsam yönünden de sakıncalar taşımıştır. Bu sakıncalar, görev sırasında işlenen, ancak görevle ilgisi bulunmayan suçların da bu Kanun kapsamında bulunması nedeniyle belirtilen suçlar hakkında adli mercilerce doğrudan soruşturma yapılmasına olanak verilmemesi, ayrıca Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8.8.1941 tarih ve 1255 sayılı yorum kararı uyarınca Türk Ceza Kanununun memur saydığı kişilere de uygulanması, başka bir deyişle, memuriyet statüsünde bulunmayan kişilere de teşmil edilmesi nedeniyle çok geniş bir personel grubunu sistemin içine dâhil etmesi olarak özetlenebilir.

Belirtilen sakıncaları gidermek için değişiklik ile ceza kovuşturması açılmadan önce idare tarafından yapılacak ön inceleme

göre karar verilmesi esası getirilmiş, böylece soruşturmanın kurullar elinde sürünce-medede kalması önlenmiş; ayrıca değişiklik kapsamındaki “memurlar ve diğer kamu görevlileri” kavramı açıklığa kavuşturulmak, görev sırasında işlenen, fakat görevle ilgisi bulunmayan suçlar kapsam dışı bırakılmak suretiyle sistemin uygulama alanının daraltılması öngörülmüştür. Kamu yönetimini zaafa uğratmadan memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri iddia olunan suçlarda yargılama aşamasına geçilmeden yapılacak soruşturmanın basit, etkili ve süratli biçimde işlenmesini sağlamak ve suçların cezazsız kalmasını engellemek amacıyla söz konusu değişiklikler yapılmıştır. Bunun en önemli göstergesi, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanundur. 4483 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemenin amacı 1 inci maddesinde hükme bağlanmıştır. İlgili maddeye göre; ‘memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için’;

1. İzin vermeye yetkili mercileri belirtmek
2. İzlenecek usulü düzenlemektir.

Memurların işledikleri suçları, görevleriyle bağlantısı olup olmaması yönüyle üçe ayırabiliriz. Bunlardan birincisi görev nedeniyle işlenen suç, ikincisi görev sırasında işlenen suç, üçüncü kişisel suçtur. Üçüncü gruba giren kişisel suçlar, bir zabıta memurunun tribünde maç izlerken rakip takımın taraftarına veya hakeme küfür etmesi gibi yaptığı görevle hiçbir bağlantısı olmayan bir suç olduğundan 4483 sayılı Kanun kapsamı dışındadır. Görev sebebiyle işlenen suç; memurun yasal düzenlemelerle kendisine verilen görevlerinden doğan ve bu görevleriyle ilgili olan suç demektir. Bunlarla işlenen suç ile görev arasında bir nedensellik bağı

vardır ve suç görevin sonucu olarak ortaya çıkar. Görev sırasında işlenen suç ise, memurun göreviyle ilgili olmayan, görevin yapıldığı sırada işlenen suç demektir. Bir zabıta memurunun ilgisine tebliğ edilmek üzere kendisine verilen evrakı süresi içerisinde ilgiliye tebliğ etmemesi ve evrakı yok etmesi eylemi, yaptığı görevden doğduğundan görev sebebiyle işlenen suç; evrakı tebliğ ederken evrakın gecikme nedenini soran ilgiliye hakaret etmesi görev sırasında işlenen suç örnekleridir.

Bu yönüyle, 4483 sayılı Kanunun amacını belirten ‘görev sebebiyle işlenen suç’ kavramının, memuriyet görevinden doğan, görev ile bağlantılı ve görevden yararlanılarak işlenebilen suçları, başka bir anlatımla sadece memurlar tarafından işlenebilen, failin memur olmasının suç tipinde kurucu unsur olarak öngörüldüğü suçları ifade ettiği söylenebilir. Bu açıklamalar ışığında İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi memurlarının ve diğer kamu görevlileri ile ilgili durumu mercek altına alındığında;

Öncelikle memurun tabi bulunduğu kurumun teşkilat kanunu esas alınmalıdır. Şayet suçların soruşturulması yönünde özel hükümlere tabi olduğu yönünde hüküm mevcut ise 4483 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca, kapsam dâhilinde kabul edilmelidir. Dolayısıyla, İSKİ’nin 1981 yılı kuruluş Kanununda, kurum personelinin; MMHK’na (4483 öncesi) tabi olacağı ya da olmayacağı yönünde bir hüküm olmamasına karşın 2560: Ek Madde 3 – (Ek: 7/2/1983 - KHK 56/12 md.; Aynen kabul: 23/5/1984-3009/13 md.)⁵ ile “İSKİ Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında görevlerinden doğan ve görevlerini yaparken işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve

⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.2560&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=2560&Tur=1&Tertip=5&No=2560>.

kovuşturma, Devlet memurlarının tabi oldukları Kanun hükümlerine göre yapılır” hükmü getirilmiştir. Buradan hareketle;

1. Söz konusu ek madde, Kanun Hükümünde Kararname ile Kanuna eklendiğinden madde gerekçesi bilinmemekle birlikte İSKİ'nin, Kamu İktisadi Teşekkülleri gibi değerlendirildiği çıkarımı yapılmaktadır.

2. Bununla birlikte, sular idarelerinin genel kurulu; hizmet sunduğu mahaldeki büyükşehir belediyelerinin de Sular İdarelerinin de karar organı olan büyükşehir belediye meclisidir. Buna ek olarak, sular idarelerinin çıkış noktalarının da 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun; Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları başlıklı, Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinin alt başlıklı 7. maddesinin (r) bendine göre; “su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek...”⁶ hükmü olduğu da gayet açıktır. Bu çerçevede, sular idarelerinin⁷; ölçek ekonomisi kapsamında optimal bir verimlilik sağlayacağından hareketle görev sahasının mülki sınır ölçüğünde⁸ olmasına karşın, büyükşehir belediye personeli (Kanun kapsamındaki personel) ve hatta ve hatta küçük ölçekli yerindenlik hizmeti ifa eden ilçe belediye personeli gibi görevlerinden doğan ve görevlerini yaparken işledikleri suçlardan

6 “Belediye Mevzuatı”, Hukuk Cep Kitapları Dizisi, Seçkin-Ankara, 2011, s. 90.

7 İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 20.11.1981 tarih ve 2560 sayılı Kanuna istinaden, 30 Büyükşehir Belediyesine Bağlı Sular İdareleri Kurulmuştur.

8 İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 20.11.1981 tarih ve 2560 sayılı Kanunun, Kuruluş, Görev ve Yetki başlıklı 1. maddesinde Genel Müdürlüğün hizmeti, İstanbul Büyük Şehir Belediyesinin görev alanı ile sınırlıdır. Ancak, şehrin yararlandığı su kaynaklarının korunmasına ilişkin hizmetler, büyük şehir belediye sınırları dışında da olsa bu kuruluş tarafından yürütülür. *Ayrıca İçişleri ile Bayındırlık ve İskan bakanlıklarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu anasistem ile ilgili başka belediye ve köylerin su ve kanalizasyon işlerini de bu Genel Müdürlüğe verebilir.* Hükmü, hizmet sahası anlamında daha geniş ölçekte olduğunun göstergesidir.

dolayı soruşturma ve kovuşturmaları, devlet memurlarının tabi oldukları kanun hükümlerine göre yapılmaması hakkaniyete uymamaktadır.

3. Diğer taraftan, her ne kadar İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi 1981 yılında kurulmuşsa da, ‘su ve kanalizasyon hizmetleri’ 12.12.1984 tarihinde kabul edilen 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanun⁹ ile 10.07.2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun¹⁰ görev ve yetkileri kapsamına da alınmıştır. Ancak, 20.11.1981 tarihinde yürürlüğe giren 2560 sayılı İSKİ Kanununun, diğer büyükşehir belediye Kanunlarından daha önce yürürlüğe girmesinden dolayı, ‘su ve kanalizasyon hizmetleri’ halen sular idareleri eliyle yürütülmektedir. Dolayısıyla, belediyeçilik anlamında büyükşehir belediye bünyesindeki kamu görevlilerince, Kanunda sayılan diğer kamu hizmetleri (5216 sayılı Kanunun görev ve yetkileri başlıklı madde de sıralı olarak sayılan) ifa edilirken, adli soruşturmaya ve kovuşturmaya konu olacak iş ve işlemler memurların yargılanması hakkındaki Kanuna tabi iken, aynı Kanun kapsamında olan ancak farklı bir kamu hizmetini ifa eden sular idarelerinde görevli memur ve diğer kamu görevlilerinin 4483 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulmasının, mezkûr Kanunun gerekçesine ve ruhuna ters düşmektedir.

4. Kaldı ki, İSKİ personelinin görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma suçları yönünden her ne kadar yasal değişiklik (1983 yılı ek madde: 3) yapılsa da idareciler nezdinde hâkim olan görüşün, dönemin memurların yargılanması hakkındaki kanun olan ve ilga

9 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.3030&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=3030&Tur=1&Tertip=5&No=3030>.

10 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=5216&Tur=1&Tertip=5&No=5216>.

edilen MMHK kapsamında değerlendirildiği ve bu kapsamda İstanbul Valiliği marifetiyle ön incelemenin yürütüldüğü ancak, ön inceleme sırasında müştekilerce yapılan itiraz üzerine Danıştay ikinci dairesinin 1984/2692 Esas, 1987/69 sayılı kararında; “İstanbul Valiliğinden 20.08.1984 gün ve 1.1984/K.385 sayılı yazı ile gönderilen soruşturma evrakı ve il yönetim kurulunca verilmiş bulunan 23.05.1984 gün 385 sayılı karar incelenerek gereği görüldü: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 20.11.1981 tarih ve 2560 sayılı Kanun’un 1 inci maddesinde; İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresinin, İstanbul Belediyesi ile koordineli olarak hizmetlerini yürüten müstakil bütçeli ve kamu kişiliğini haiz bir kuruluş olup, personel statüsü bakımından 657 Devlet Memurları Kanununun ek geçici 9 uncu maddesi hükümlerine, diğer işlemlerinde ise özel hukuk hükümlerine tabi olduğu, hükme bağlanmış olup, söz konusu kanunun 5 Ağustos 1983 gün ve 56 sayılı K.H.K. ile 23.05.1984 gün ve 3009 sayılı kanunla değişik Ek 3 üncü maddesinde; İSKİ Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında görevlerinden doğan ve görevlerini yaparken işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturmanın, devlet memurlarının tabi oldukları kanun hükümlerine göre yapılacağı, belirtilmiştir. Açıklanan hükümler karşısında sanıklar hakkında Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun hükümlerinin uygulanması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle sanıklar hakkında lüzumu muhakemelerine ilişkin olarak verilmiş olup yöntem ve yasaya aykırı bulunan il yönetim kurulu kararının bozularak, anılan kanun hükümleri uyarınca genel hükümlere göre soruşturma yapılmak üzere dosyanın yetkili Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesine”¹¹ karar vermiştir. Aynı dairenin 1984/3170 E, 1987/2256 Karar sayı-

11 Danıştay ikinci dairesinin 1984/2692 Esas, 1987/69 sayılı kararı.

lı kararı ile Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 1990/YYB-35E, 1990/353 sayılı kararlarının da¹² bu minvalde olduğu görülmüştür. Yine 399 sayılı KHK hükümlerine tabi kamu ik-tisadi teşebbüslerinin genel müdür ve yönetim kurulu üyeleri dışındaki personelin genel hükümlere tabi oldukları yönünde verilmiş bulunan Danıştay 2.D 28.11.2000 gün ve E.2000/3172, K.2000/3988 sayılı kararını¹³ da burada zikretmek gerekir.

5. Anılan Kanunun TBMM’ne sevk edilen genel gerekçesinde; “...Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri kamusal yetki ve usuller kullanılmak suretiyle ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu görevleri sebebiyle işledikleri suçlar nedeniyle doğrudan doğruya ceza kovuşturmasına tabi tutulmaları, kamu hizmetinin işleyişinde aksamalara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine yol açabilir. Bu sakıncaları gidermek, memurlar ve diğer kamu görevlilerini asılsız isnat ve iftiralar karşısında korumak için bunların görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında adli makamların kovuşturma yapmasından önce idarenin bir inceleme yapmasını ve bu incelemenin sonucuna göre olayın yetkili ve görevli adli merciye intikal ettirilmesini öngören sistemler geliştirilmiştir...” denildiği de dikkate alındığında; İSKİ memur personelinin, İSKİ Kuruluş Kanununda yapılan değişiklik sonrası verilen; “İSKİ Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu üyeleri dışındaki kamu görevlilerinin görevlerinden doğan ve görevi sırasında işledikleri suçlardan dolayı 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkındaki Kanuna tabi olmayıp, haklarındaki soruşturma ve kovuşturmanın genel hükümlere göre yapılması” yönündeki

12 Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 1990/YYB-35E, 1990/353 sayılı kararı.

13 Danıştay 2.D 28.11.2000 gün ve E.2000/3172, K.2000/3988 sayılı kararı.

düzenlemenin, 2560 sayılı Kanununun 1 inci maddesine göre 657 Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabi olan ve bu çerçevede Ceza Kanunu uygulanmasında memur sayılan İSKİ personelinin, yürüttükleri hizmette aksamalara ve kamu otoritesinin saygınlığının zedelenmesine yol açmadan, görevlerini huzur ve güven içerisinde yapabilmeleri ve dolayısıyla haksız isnatlardan korunmaları amacıyla 4483 sayılı Kanuna tabi olmaları temenniden öte gereklilik olduğu değerlendirilmektedir.

6. Diğer taraftan, benzer nitelikte görev yapan ve aynı statüde bulunan memurların yargılama yönünden farklı usullere tabi tutulmaları Anayasamızın genel esaslar başlığı altında düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği göz önüne alındığında, hak ve nesafet gereği yeniden düzenleme yapılması gerekliliği hâsıl olmuştur ve bununla birlikte eşitlik ilkesine aykırılık gerekçesiyle bireysel başvuru kapsamında Anayasa Mahkemesince denetime tabi tutularak sorunun çözülebileceği düşünülmektedir.

7. Son olarak; İSKİ memurlarının da 4483 kapsamına alınarak, her ne kadar yargı kararlarıyla da istikrar kazanan ancak hakkaniyete ve hukuka uymayan uygulamanın; mahkeme aşamasında bile hakimler nezdinde Anayasaya aykırı olduğu değerlendirilmesinin yapılmayarak, İSKİ Kanununun 2560: Ek Madde 3 – (Ek: 7/2/1983 - KHK 56/12 md.; Aynen kabul: 23/5/1984-3009/13 md.) ile yapılan değişikliğe atıfta bulunarak hükme varıldığı, halbuki bu değişikliği Anayasaya aykırılık teşkil ettiğinden hareketle, Anayasa Mahkemesine gönderilmesi ve bu çerçevede ‘Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi’ kapsamında bir değerlendirme yapmasını bekleyerek karar vermesi gerekirken, yüzeysel bir karar verilerek mağduriyetlerin yaşanmasına sebep verebileceğinden en kısa

zamanda bu haksız ve hakkaniyete uymayan uygulamanın değiştirilmesini sağlayacak düzenlemelerin ivedilikle yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

“T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 91-92.

“T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 92.

“Belediye Mevzuatı”, Hukuk Cep Kitapları Dizisi, Seçkin-Ankara, 2011, s. 90.

Danıştay ikinci dairesinin 1984/2692 Esas, 1987/69 sayılı kararı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 1990/YYB-35E, 1990/353 sayılı kararı.

Danıştay 2.D 28.11.2000 gün ve E.2000/3172, K.2000/3988 sayılı kararı.

Ön İnceleme kapsamındaki konular, İstanbul Büyükşehir Belediyesi seminer notlarından istifade edilerek tarafımda düzenlenmiştir.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.4483&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=4483&Tur=1&Ter-tip=5&No=4483>.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.2560&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=2560&Tur=1&Ter-tip=5&No=2560>.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.3030&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=3030&Tur=1&Ter-tip=5&No=3030>.

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=5216&Tur=1&Ter-tip=5&No=5216>.

Tahsin ÇAYIROĞLU

Sosyal Güvenlik Denetmeni
İş Güvenliği Uzmanı

İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE SONUÇLARI

Özet

Emeğini belli bir bedel karşılığında kiralarak geçimini temin eden işçiyi korumak ve işverenin (özel ve kamu gerçek ve tüzel kişisi) de haklarını yasal zemine oturtmak amacını taşıyan iş mevzuatının ana temelini hizmet akdi ya da iş sözleşmesi oluşturmaktadır. Yoğun olarak işçi çalıştıran başta belediyeler olmak üzere bütün mahalli idareler açısından da her ne kadar özel hukuk ilişkisi olsa da iş sözleşmesi büyük önem taşımaktadır. Bir kamu kurum ve/veya kuruluşu olan belediyeler ve il özel idareleri ile diğer yerel yönetimler kamu adına sundukları hizmetlerin büyük bir kısmını işçiler eliyle yürütmektedir. Dolayısıyla, mahalli idareler deyince akla her ne kadar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu gelse de, aynı oranda çalıştırdıkları işçi ve diğer çalışanlar açısından 4857 sayılı İş Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu da o kadar önem arz etmektedir. Bunun içindir ki, gerek iş sözleşmesi bağlamında çalışanların haklarını korumak, gerekse sunulan kamusal hizmet bağlamında kurumun menfaat ve çıkarlarını temin etmek için iş mevzuatı mahalli idareler açısından ana ekseninde yer almaktadır. İşte bu bağlamda iş sözleşmesinden kaynaklanan fesih ve tazminatlar ekseninde meydana çıkacak ve çıkması muhtemel hukuki sonuçlar belirli ve belirsiz iş sözleşmesi ekseninde ve ayrıca diğer çalışanlar da kapsanacak şekilde ele alınmıştır.

1. GİRİŞ

İş sözleşmesi, adından da anlaşılacağı üzere tarafların arasındaki hukuki unsurları belirlemektedir. Şöyle ki, memur, sözleşmeli personel, çırak, zanaatkâr ya da serbest avukat olarak çalışanların durumları iş sözleşmesine benzese de, iş sözleşmesi olarak addedilemez. Çünkü memur emanet ilişkisine, çırak meslek edinme

ilişkisine, avukat vekâlet ilişkisine ve zanaatçı da eser ilişkisine bağlı olarak çalışmaktadır. İşçi ise bir ücret karşılığında emeğini satan ve bağımlı olarak iş gören gerçek bir kişiyi temsil etmektedir. O halde iş sözleşmesi işçinin borçları açısından iş görme, bağımlılık ve ücret üzerine kurulmuşken; işveren açısından da ücret ödeme, gözetme ve eşit davranma üzerine kurul-

muştur. İş sözleşmesi bu sacayağının üzerine bina edilmiştir. İş sözleşmesinin temelini 6098 sayılı Borçlar Kanununun 393 üncü maddesi oluşturmaktadır.

6098 sayılı Borçlar Kanununun 393 üncü maddesinde; “hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme” olarak tanımlanmıştır(2011). 4857 sayılı İş Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında; “iş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir” diye tanımlanmıştır (2003:/f-1). O halde iş sözleşmesi serbestçe kurulan ve bir tarafın diğerine bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın da buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği özel hukuk sözleşmesidir (Akyiğit, 2015: 82).

2. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

İş sözleşmesinin de genel hükümlerde olduğu gibi irade beyanlarının açıklanmasıyla kuruluyorsa, sona ermesi için de bir takım hukuki şartların gerçekleşmesi gerekmektedir. Çelikle göre, hizmet akdi işçi veya işverenin tek tarafı bir irade beyanıyla sona erdirilebilir. Taraflardan birinin akdi sona erdiren irade beyanına “fesih bildirim” denir (2011:157). Bu bağlamda fesih, 6098 sayılı Borçlar Kanununun 430 ilâ 437 nci; 4857 sayılı Kanunun 19 ilâ 26 ncı; 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 ilâ 19 uncu ve 5953 sayılı Basın İş Kanununun 5 ilâ 11 inci maddeleri arasında düzenlenmiştir.

İş sözleşmesi belirli durumlarda tarafların sahip olduğu fesih hakkıyla tek taraflı olarak sona erdirilebilir. İş sözleşmesinde fesih hakkı, karşı tarafa yöneltilmesi gereken tek taraflı bir irade beyanıyla iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesiyle ortadan kaldırabilme yetkisi veren bozucu yenilik doğuran bir haktır. İrade beyanının karşı tarafa ulaşması yeterlidir. İrade beyanının geçerliliği karşı tarafın kabulüne bağlı değildir. Ancak, irade beya-

nının açık ve belirgin bir şekilde ortaya konması gerekir (Şahlanan, 2008:133). 4857 sayılı İş Kanunu ve 6098 sayılı Borçlar Kanununa göre belirsiz süreli iş sözleşmelerinde taraflardan her biri, diğer tarafa bir süre vererek fesih bildiriminde bulunabileceği gibi belirsiz veya belirli süreli olan iş sözleşmelerinde haklı bir nedenle varlığı halinde süre belirtilmeksizin de fesih bildiriminde bulunulabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda diğer sözleşmeler gibi iş sözleşmesi de tarafların anlaşması, sürenin dolması, sözleşmenin geçersiz olması, işçinin ölümü ya da fesihle sona ermektedir.

2.1. Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Feshi

Belirli süreli iş sözleşmesinin tanımı 4857 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde; “belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak işverenle işçi arasında yazılı şekilde yapılan iş sözleşmesi” olarak tanımlanmıştır (2003: md-11). Devamında belirli süreli iş sözleşmesinin esaslı bir neden olmadıkça birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamayacağını, aksi halde iş sözleşmesinin başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edileceği hükme bağlanmıştır (İş K. 2003: md-11/2.f).

İş sözleşmeleri şekil şartı bakımından özel bir şekle tabi olmayan sözleşmelerdir. Ancak, belirli süreli iş sözleşmeleri istisna sayılıp, belirli bir sürede, belirli bir işin tamamlanması için objektif koşullara bağlı olacak şekilde yazılı yapılması esasına bağlanmıştır. Öbür taraftan, belirli süreli iş sözleşmesinin bazıları da kanundan doğmaktadır. Nitekim, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 9 uncu maddesinde müdür, diğer yöneticiler ve öğretmenler için bir yıl; 6102 sayılı Ticaret Kanununun 362 nci maddesinde yönetim kurulu üyeleri için üç yıl süre öngörülmüştür.

2.1.1. Sürenin Dolması Nedeniyle İş Sözleşmesinin Feshi: Belirli süreli iş sözleşmesinde sürenin dolmasıyla sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi beklenir. Nitekim, 6098

sayılı Borçlar Kanununun 430 uncu maddesinde; “belirli süreli hizmet sözleşmesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fesih bildiriminde bulunulmasına gerek olmaksızın sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer” hükmü amir kılınmıştır. Ancak, süre dolmadan da bazı hallerde sözleşmenin sona erdiği görülmektedir.

2.1.2. Süresi Dolmadan İş Sözleşmesinin Feshi: Belirli süreli iş sözleşmesinde kural olarak bildirimli fesih yoluna gidilemez. Ancak, istisna olarak 6098 sayılı Borçlar Kanununun 430 uncu maddesinde, on yıllık hizmet süreyi dolduranlara altı ay içinde fesih bildirim hakkı tanınmıştır.

2.1.2.1. Haklı Bir Nedenle Dayanarak İş Sözleşmesinin Derhal Feshi: Belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesinde haklı nedenle fesih için 4857 sayılı İş Kanununun “işçinin haklı nedenle derhal fesih hakkı” başlıklı 24 üncü maddesine ve “işverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı” başlıklı 25 inci maddesine bakmak gerekmektedir. Çünkü süresi dolmamış olsa bile Kanun taraflara derhal (bildirimsiz) fesih hakkı tanımıştır. Diğer iş Kanunlarındaki fesih halleriye yeri geldikçe, ele alınacaktır.

Sözleşmenin haklı nedenle feshi açısından belirli ya da belirsiz süreli olmasının bir önemi bulunmamaktadır.

2.1.2.2. Haklı Bir Sebeye Dayanmadan İş Sözleşmesinin Feshi: Belirli süreli iş sözleşmesinde bildirimli fesih halinin düzenlenmediği, bu nedenle de haklı nedene dayanılarak yapılan fesih dışındaki feshlerin kural olarak yaptırıma bağlandığı görülmektedir.

2.2. Belirsiz Süreli İş Sözleşmesinin Feshi

Belirsiz süreli iş sözleşmesi 4857 sayılı İş Kanununun 11 inci maddesinde; “iş ilişkisinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı halde sözleşme belirsiz süreli sayılır”, şeklinde tanımlanmıştır. Benzer tanım 6098 sayılı Borçlar Kanununun 468 inci maddesinin ikinci fıkrasında da; “işçi, işveren tarafından aralıksız olarak çalıştırıldığı takdirde, aksi kararlaştırılmadık-

ça, sözleşme belirsiz süreyle yapılmış sayılır; diğer durumlarda sözleşmenin belirli süreyle yapıldığı kabul edilir” denilmiştir. Görüldüğü üzere iş mevzuatında ve genel hükümlerde belirsiz süreli iş sözleşmesinin esas, belirli süreli iş sözleşmesinin de istisna oluşturduğu görülmektedir.

2.2.1. Haklı Bir Nedenle Dayanarak İş Sözleşmesinin Feshi: Haklı bir sebebe dayanarak iş sözleşmesinin feshine olanak tanıyan düzenlemeye bildirimsiz fesih de denir. Feshin bildirimsiz olmasının temel nedeni, haklı olan tarafça sözleşmenin bitimi ya da fesih süresine uyulmadan derhal fesih yetkisi tanınmasından kaynaklanmaktadır. Kaya’ya göre; “bildirimsiz fesih, süresi belirli veya belirsiz tüm iş sözleşmelerinde uygulanabilen ve sözleşmeye derhal son veren bir fesih türüdür. Süresiz fesih, önelsiz fesih, derhal fesih gibi terimlerle de ifade edilebilir” (2013:379). Bunun en önemli sonucu taraflardan birinin haklı bir nedene dayanarak iş sözleşmesini bildirimsiz ve derhal sonlandırma olanağına sahip olmasıdır.

Süresiz fesih bildiriyle sözleşmenin derhal sona erdirilmesinde haklı bir nedenin varlığı aranmaktadır. Süresiz fesih bildiriminde haklı nedene dayanıldığıının açıklığa kavuşturulması zorunludur. Kanunda gösterilen feshi haklı kılan nedenlerden birinin doğumu sözleşmeyi kendiliğinden sona erdirmez, sözleşmenin sona ermesi isteniyorsa feshin karşı tarafa bildirilmesi gerekir. Haklı nedenin doğumu, sadece sözleşmeyi sona erdirebilme olanağı sağlar. İşçi ya da işveren bu hakkı kullanmakta serbesttir (Çelik, 2011:329). Görüldüğü üzere haklı nedenin ortaya çıkması sözleşmeyi kendiliğinden sona erdirmeyecektir, bilakis sözleşmenin feshinin karşı tarafa bildirilmesini de gerektirmektedir.

Haklı nedenle fesih İş Kanununda işçi ve işveren açısından ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Her iki maddede ortak olan husus; işçi ve işveren için iş sözleşmesinin feshinin haklı kılan sebeplerin sağlık sebepleri, ahlak ve iyi

niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleriyle zorlayıcı sebep ayırımı yapılarak düzenlenmiş olmasıdır (Kaya, 2013:381). 4857 sayılı İş Kanununa göre; işveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve feshin sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır. Hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi o işçinin davranışı veya verimiyle ilgili nedenlerle feshedilemeyeceği, belirtilmiştir (2003: md-19). İşveren fesih esnasında bildirdiği sebeple bağlıdır ve sonradan feshin başka bir sebebe dayandığını ileri süremez. Ayrıca, işveren iş sözleşmesini feshetmeyi düşündüğü işçiye fesih nedenini bildirmeli, ona savunma için uygun bir süre tanımalıdır. Böylelikle, işçi iş sözleşmesi feshedilmeden önce kendini savunma imkânına sahip olacaktır. İşçi kendine tanınan süre içerisinde savunmasını vermezse savunma hakkında vazgeçtiği kabul edilecektir (Sümer, 2011: 99-100).

İş kanunlarının dışında kalan fesih halleriye genel hükümlere göre tanzim edilmektedir. Nitekim, 6098 sayılı Borçlar Kanununun 435 ilâ 437 nci maddeleri haklı nedenle fesih hallerini düzenlemektedir. Kanunda, taraflardan her biri haklı sebeplerle sözleşmeyi derhal feshedebileceği; sözleşmeyi fesheden taraf fesih sebebini yazılı olarak bildirmek zorunda olduğu; sözleşmeyi fesheden taraftan dürüstlük kurallarına göre hizmet ilişkisini sürdürmesini beklenemeyen bütün durum ve koşulların haklı sebep sayılacağı belirtilmiştir (Borçlar K. 2011: md-435). Görüldüğü gibi Kanunda haklı sebebin belirleyici unsuru olarak Medeni Kanununun 2 nci maddesi gösterilmektedir. İşverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi ve bunun uygun bir süreye bağlanmaması da haklı neden sayılmıştır (Borçlar K. 2011: md-436).

2.2.1.1. İşçinin Haklı Bir Nedene Dayanarak İş Sözleşmesinin Derhal Feshi:4857 sayılı Kanununun 24 üncü; 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü ve 5953 sayılı Basın İş Kanununun 11 inci maddesi işçinin haklı nedenle derhal fesih hakkını düzenlemektedir.

4857 sayılı İş Kanununun 24 üncü maddesine göre, süresi belirli olsun veya olmasın işçi, aşağıdaki yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeksizin feshedebilir. O halde;

I. Sağlık Sebepleri:

- İş sözleşmesinin konusu olan işin yapılması işin niteliğinden doğan bir sebeple işçinin sağlığı veya yaşayışı için tehlikeli olursa,
- İşçinin sürekli olarak yakından ve doğrudan buluşup, görüştüğü işverenden yahut başka bir işçi bulaşıcı veya işçinin işiyle bağdaşmayan bir hastalığa **tutulursa**,

II. Ahlak ve İyi Niyet Kurallarına Uymayan Haller ve Benzerleri:

- İşçinin yanıltılması. İşverenin sözleşmedeki esaslı noktaları oluşturan vasıf ve şartlar konusunda işçiyi kandırması ya da gerçeğe aykırı bilgi ve sözlerle işçiyi yanıltması,
- İşveren işçinin ve ailesinin namus ve onuruna dokunacak söz ve davranışta bulunması veya işçiye cinsel tacizde bulunması ya da işçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından cinsel tacize uğraması ve bu durumun işverene bildirilmesine rağmen gerekli önlemlerin alınmaması,
- İşveren işçiye veya aile üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, yahut işçiyi veya aile üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir, kışkırtır, sürükler yahut işçiye ve aile üyelerinden birine karşı hapsi gerektirecek bir suç işlerse yahut işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız isnat veya ithamlarda bulunması,
- İşveren tarafından işçinin ücretinin Kanun hükümleri veya sözleşme şart-

larına uygun olarak hesap edilmez veya ödenmez ya da ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verildiği halde aradaki ücret farkı zaman esasına göre ödenerek işçinin eksik aldığı ücretin karşılanmaması, yahut çalışma şartlarının uygulanmaması,

III. Zorlayıcı sebepler:

- İşçinin çalıştığı işyerinde bir haftadan fazla süreyle işin durdurulmasını gerektirecek zorlayıcı sebepler ortaya çıkması,

Hallerinde işçi derhal-bildirimsiz fesih hakkını kullanabilecektir.

854 sayılı Deniz İş Kanununun önelsiz feshi düzenleyen 14 üncü maddesinin (II) numaralı düzenlemesinde süresi belirli olan veya olmayan yahut da sefer üzerine yapılan hizmet akdi gemi adamı tarafından:

- Ücretin kanun hükümleri veya hizmet akdi gereğince ödenmemesi,
- İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına karşı, kanuna, hizmet akdine veya sair iş şartlarına aykırı hareket etmesi,
- İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına karşı denizcilik kural ve temüllerine veya ahlak ve adaba aykırı hareket etmesi,

halinde işçi bildirimsiz-derhal fesih hakkını kullanabilecektir.

İşveren, işveren vekili veya gemi adamı tarafından yapılabilen derhal fesih hakkındaysa, geminin 30 gün sefere kaldırılmaması, gemi adamının sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığa veya engelli hale gelmesi de derhal fesih halini doğurmaktadır. Diğer taraftan, geminin kayba uğraması, terk edilme-

si veya harp ganimeti yada Türk bayrağından ayrılmasında da hizmet akdinin kendiliğinden bozulacağı hükme bağlanmıştır (md-14).

5953 sayılı Basın İş Kanununun 11 inci maddesinde gazeteci tarafından sözleşmenin derhal feshedebileceği tek durum; “gazetecinin şan ve şöhretine ya da genel manevi menfaatlere halel getirmesi” gösterilmiştir (BişK, 1952: md- 11).

2.2.1.2. İşverenin Haklı Bir Nedene Dayanarak İş Sözleşmesinin Feshi: İşverenin haklı nedenle fesih hakkı 4857 sayılı Kanunun 25 inci; 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü ve 5953 sayılı Basın İş Kanununun 12 nci maddesinde düzenlenmiştir.

4857 sayılı İş Kanunda; “Süresi belirli olsun veya olmasın işveren aşağıda yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemezsizin feshedebilir (İşK, 2003: m- 25). Kanunun 25 inci maddesine baktığımızda:

I. Sağlık Nedenleri:

- İşçinin kusurlu bir davranışı sonucu hastalanması veya engelli hale gelmesi durumunda art arda üç iş günü veya bir ayda beş işgününden fazla süreyle işe gelmemesi,
- İşçinin tedavi edilemeyecek bir hastalığa düşmesi ve işyerinde çalışmasında sakınca bulunduğu sağlık kurulunca tespit edilmesi,
- İşçinin bir kusurlu davranışı bulunmaksızın hastalanması veya kazaya uğraması ya da gebelik veya doğum nedeniyle işe gelmemesi,

Bu süre 17 nci maddede belirtilen altı haftalık bildirim süresinin dolmasıyla başlar. Gebelik ve doğum hallerindeyse 74 üncü maddede belirtildiği gibi sekiz+ sekiz haftalık sürenin dolmasından sonra sonuç doğurabilecektir.

II. Ahlak ve İyi Niyet Kurallarına Uymayan Haller ve Benzerleri:

- İşverenin yanıltılması. İşçinin sözleşmenin esaslı noktalarını oluşturan vasıf ve şartlar konusunda işvereni kandırması ya da gerçeğe aykırı bilgi ve sözlerle işvereni yanıltılması,
- İşverenin ve ailesinin namus ve onuruna dokunacak söz ve davranışta bulunması ya da işveren hakkında onur kırıcı asılsız ihbar ve isnatlarda bulunması,
- İşverenin başka bir işçisine cinsel tacizde bulunması veya işverene ya da işverenin aile üyelerinden birine yahut işverenin başka bir işçisine sataşması,
- İşçinin doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması.

İşçinin işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını açıklamak, yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenemeyen bir suç işlemesi durumlarında da işverenin bildirimsiz fesih hakkı bulunmaktadır. İş Kanununa göre bu haller arttırılabilir (Kaya, 2013:382). 25/II (g) maddesinde düzenlenen işçinin izin almadan, ancak haklı bir sebebe dayanarak, gelme hali kanunda açıkça sayılmamıştır. Ancak, işçinin işe devamsızlığı her durumda işverene haklı fesih imkânı da vermemektedir. Yargıtay 9 H.D: E:2009/7125- K:2011/6658 sayılı kararında, işçinin hastalığı, aile fertlerinden birinin ya da yakınlarından ölümü veya hastalığı, işçinin tanıklık ve bilirkişilik yapması gibi hallerde işe devamsızlık hali haklı nedenlerden sayılmıştır (www.iskanunu.com).

- İşçinin işyerinde yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenemeyen bir suç işlemesi,
- İşçinin işe devamsızlıkta bulunması. İşverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına

iki iş günü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki ilk iş günü yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi,

- İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde yapmamakta ısrar etmesi,
- İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara veya kayba uğratması,

III. Zorlayıcı Nedenler:

- İşçiyi işyerinde bir haftadan fazla süreyle çalışmaktan alıkoyan zorlayıcı bir sebebin ortaya çıkması,

İşverenin zorlayıcı nedenlerle iş sözleşmesini feshedebilmesi için işyerinde faaliyetin sürmesine rağmen, işçi tarafından zorlayıcı bir nedenin çıkması nedeniyle işçinin işine gelmemesi ve devamsızlığının bir haftayı aşması gerekmektedir. Bu tür zorlayıcı nedene örnek olarak, kar nedeniyle yolların kapanması, depresyon nedeniyle işçinin evinin ağır hasar görmesi verilebilir (Eyrenci, Taşkent ve Ulucan, 2006:190).

IV. İşçinin Gözaltına Alınması veya Tutuklanması:

- İşçinin gözaltına alınması veya tutuklanması nedeniyle devamsızlığının 17 nci maddede belirtilen fesih sürelerini aşması,

hallerinde işveren derhal-bildirimsiz fesih hakkını kullanabilecektir.

854 sayılı Deniz İş Kanununun önelsiz feshi düzenleyen 14 üncü maddesinin (I) ve (III) numaralı düzenlemesinde süresi belirli olan veya olmayan yahut da sefer üzerine yapılan hizmet sözleşmesinde:

- Gemi adamının herhangi bir limanda geminin hareketinden önce gemiye dönerek hizmete girmemesi veya gemiye hiç dönmemesi,
- Gemi adamının gemide hizmet görmesinin tutukluluk, hapis veya gemide çalışmaktan menolunması gibi sebeplerle imkânsız bir hâl alması,
- Gemi adamının işveren veya işveren vekiline karşı, kanuna, hizmet aktilerine sair ve çalışma şartlarına aykırı hareket etmesi,
- Gemi adamının işveren veya işveren vekiline karşı denizcilik kural ve teatmüllerine veya ahlak ve adaba aykırı hareket etmesi hallerinde işveren veya işveren vekili derhal-bildirimsiz fesih hakkını kullanabilecektir.

Diğer halde:

- Geminin herhangi bir sebeple 30 günden fazla bir süre sefere kaldırılması,
- Gemi adamının herhangi bir sebeple sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığa yakalanması veya engelli hale gelmesi, hallerinde işveren, işveren vekili veya gemi adamı tarafından fesih hakkı kullanılabilir.

Son olarak; geminin kayba uğraması, terk edilmesi veya harp ganimeti ilan edilmesi veya Türk Bayrağının ayrılması hallerindeyse hizmet akdi kendiliğinden bozulur (D.İş K. 1967: md-14).

5953 sayılı Basın İş Kanununda işverenin derhal fesih hakkı da Kanunun 12 nci maddesinde düzenlenmiştir. Nitekim, Şakar, Basın İş Kanunu, işverenin sözleşmeyi haklı sebeple derhal feshedebileceği iki durumu açıkça düzenlemektedir. Birincisi; görevin ifasıyla ilgili konularda gazetecinin bilerek veya ağır bir ihmali sonucunda yayın organının itibar ve şöhretine zarar verecek bir harekette bulunmasıdır. İkincisi, gazetecinin hastalığının altı aydan faz-

la uzaması halidir. Bu durumda 12 nci madde, işverenin tazminat ödeyerek sözleşmeyi feshedebileceğini belirtmektedir. Söz konusu olan derhâl fesih olduğu için ihbar tazminatı ödenmez. Maddede kastedilen tazminat, kıdem tazminatıdır, demiştir (2008: 17). Feshe yol açacak hastalığın, gazetecinin görevini yapamayacak duruma düşmesine sebep olacak bir hastalık olması gerekir. Gazetecinin hastalığı, görevine engel teşkil etmiyorsa, işveren bu sebeple sözleşmenin feshi yoluna gidemez. Hastalık sebebiyle işten çıkarılan gazeteci, bir yıl içinde iyileşirse, işveren gazeteciyi öncelikle işe almak zorundadır (Şakar, 2008: 17/18).

2.2.2. Haklı Bir Nedene Dayanmadan İş Sözleşmesinin Feshi: Haklı bir nedene dayanmadan sözleşmenin feshi, haklı nedene dayanan fesih halleri dışındaki nedenlerden dolayı taraflardan biri tarafından 4857 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen bildirim (ihbar) sürelerini dikkate alarak sonlandırması halidir. Aksi halde tek taraflı olarak sözleşmeyi fesheden tarafa tazminat yükümlülüğü doğmaktadır. Ki, bu fesih türüne bildirimli fesih de denir. Bildirimli fesih 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı; 5953 sayılı Basın İş Kanununun 6 ncı maddesi de haklı bir nedene dayanmadan fesih halini düzenlenmiştir.

Bildirimli fesih kural olarak belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinde söz konusu olabilmektedir. Bildirimli fesihte, belirsiz süreli iş sözleşmesini feshetmek isteyen tarafın sözleşmeyi sona erdirmeye iradesini önceden bildirmesi gerekmekte olup, sözleşme bildirim süresinin dolmasıyla sona ermektedir. Ancak, bildirim süresi içinde haklı bir fesih nedeni ortaya çıkarsa sürenin sonu beklenmeden sözleşme derhal feshedilebilir (Çelik, 2011:196). Burada gün karışıklığını gidermek içinse hafta olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu isme uyan gününde dolmuş sayılacağı belirtilmiştir (Borçlar K. 2011: md-92/f. 2).

Bildirim sürelerinin artırılıp, artırılmayacağı konusunda 4857 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtildiği üzere fesih bildirim sürelerinin asgari olup, sözleşmelerle artırılabilmesi öngörülmüştür. Ancak, Yargıtay 9 HD, 08.04.1964: K.1964/930 sayılı kararına göre, artırılan süreler işçi yararına yorumlanacağından işçinin ihbar tazminatı ödemek zorunda kalması durumunda artırılan süre yerine, yasal sürenin uygulanması kararı verilmiştir (www.iskanunu.com). İş sözleşmesinin bildirimli feshinde, geçerli nedene dayanma zorunluluğunun bulunması ya da bulunmaması, işverenin bildirim sürelerine uyma yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (Sümer, 2011: 93-94).

Fesih bildirimini karşı tarafa varmasından bildirim süresinin bitimine kadar iş sözleşmesi taraflarının hak ve borçlarında bir değişiklik olmaz (Çelik, 2011:271). Ancak bildirim süreleri içinde işveren, işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama iznini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermek zorundadır. İş arama süresi iki saatten az olamaz ve işçi isterse iş arama izin saatlerini birleştirerek toplu kullanabilir. Ancak, iş arama iznini toplu kullanmak isteyen işçi, bunu işten ayrılacağı günden evvelki günlere rastlatmak ve bu durumu işverene bildirmek zorundadır. İşveren yeni iş arama izni vermez veya eksik kullandırırsa o süreye ilişkin ücret işçiye ödenir. İşveren, iş arama izni esnasında işçiyi çalıştırırsa işçinin izin kullanarak bir çalışma karşılığı olmaksızın alacağı ücrete ilaveten, çalıştırdığı sürenin ücretini yüzde yüz zamlı öder (İŞK, 2003: md-27).

4857 sayılı İş Kanununda işveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshetme olanağı tanıdır (İŞK, 2003: md- 17/ f-5). Bildirim süresine ilişkin ücretin peşin ödenerek derhal çıkarılmasına ilişkin yapılan yasal düzenlemenin her iki taraf içinde yararlı olduğu öne sürülmektedir (Çelik, 2011: 273). Öyle ki, fesihden sonra devam edecek çalışmalarda motivasyon eksikliği ve çalışma barışının bozulacağı düşünülebilir.

Haklı bir nedene dayanmadan ve bildirim süresine uymadan tazminatsız fesih halinin tek istisnası kuşkusuz deneme süresidir. Deneme süresi içinde taraflara tazminat ödeme yükümlülüğü altına girmeden karşılıklı fesih hakkı tanınmıştır. 4857 sayılı İş Kanununun 15 inci maddesinde yerini bulduğu görülmektedir. Kanuna göre; *“taraflar iş sözleşmesine bir deneme kaydı konulduğunda, bunun süresi en çok iki ay olabilir. Ancak, deneme süresi toplu iş sözleşmesiyle dört aya kadar uzatılabilir”* (İş K. 2003: md-15).

Gemi adamının veya işverenin fesih bildirim hakkını kullanarak belirsiz süreli iş sözleşmesini feshetme imkânı, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Kanununun 16 ncı maddesinin A bendi hükmü her şeyden önce, kural olarak, gemi adamıyla işveren veya işveren vekili arasında yapılmış olan iş sözleşmesi gemi adamının iş alınmasından itibaren altı ay geçmedikçe bozulamayacağı kuralını getirmiştir (Özdemir, 2009:6).

Gazetecinin veya işverenin fesih bildirim hakkını kullanarak belirsiz süreli iş sözleşmesini feshetme imkânı, 5953 sayılı Basın İş Kanununun 6 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun 6 ncı maddesinde, beş yıldan uzun sürmüş hizmetlerde ihbar süresinin üç ay, diğer hallerde bir ay geçtikten sonra hüküm doğuracağı belirtilmiştir. Ayrıca, (2002 ve 2003'te yapılan değişikliklerle) İş Kanununun 18, 19, 20, 21 ve 29 uncu maddelerinin kıyasen uygulanacağı hükme bağlanmıştır (B.İş K. 1952). İş sözleşmenin gazeteci tarafından en az bir ay önceden işverene yazılı olarak bildirilmesi kaydıyla feshedilebileceği (B. İş K.1952: md-7); deneme süresinin en çok üç ay olduğu hükme bağlanmıştır (B.İş K. 1952:md, 10).

2.2.3. Geçerli Bir Nedene Dayanarak İş Sözleşmesinin Feshi: Geçerli sebebe dayalı fesih, kanunun aradığı koşullar gerçekleşmişse başvurulacak bir fesih hakkıdır. İşveren geçerli

sebebe dayalı fesih hakkını kullanırken geçerli bir sebep göstermek zorunda olacaktır. (Kaya, 2013:373).

İş sözleşmesinin feshinde aranan geçerli bir sebep gösterme zorunluluğu otuz veya daha fazla işçinin çalıştığı işyerleri için söz konusudur. İşçinin feshe karşı korunmasına ilişkin yasal düzenlemede öngörülen başka bir sınırlama işçinin işyerindeki kıdemiyile ilgilidir. Kanuna göre feshin geçerli bir sebebe dayandırılması zorunluluğu en az altı aylık kıdem olan işçiler için gereklidir. Ancak yeraltında çalışan işçiler için kıdem şartı aranmaz (Çelik, 2011:286).

İş sözleşmesinin geçerli bir sebebe bağlı olarak fesih hakkı 4857 sayılı Kanununun 18 inci maddesinde; "otuz veya daha fazla işçi çalıştıran iş yerlerinde en az altı aylık kıdem olan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, kanunda sayılan geçerli sebeplerden birine dayanmak zorundadır. Yer altı işlerinde çalışan işçilerde kıdem şartı aranmaz. Altı aylık kıdem hesabında bu Kanunun 66 ncı maddesindeki (çalışma süresinden sayılan haller) süreler dikkate alınır. Özellikle aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz:

- Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızasıyla çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak,
- İşyeri sendikal temsilciliği yapmak,
- Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip veya yükümlülüklerini yerine getirmek için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak.
- Irk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler,
- 74 üncü maddede öngörülen ve kadın işçilerin çalıştırılmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek,

- Hastalık veya kaza nedeniyle 25 inci maddenin (I) numaralı bendinin (b) alt bendinde öngörülen bekleme süresinde ise geçici devamsızlık,

halleri geçersizlik nedeni sayılmamaktadır.

Yargıtay tarafından verilen bir kararda 18 inci maddenin nispi emredici nitelikte olduğu, toplu iş sözleşmesinde taraflarının işçi yararına olarak bu madde hükmünün aksine kararlaşırma yapabilecekleri ve iş sözleşmesinin feshinde işçi sayısı otuzun altında olsa da iş güvencesi hükümlerinin uygulanacağı yolundaki toplu iş sözleşmesi hükmüne uyulması gerektiği kabul edilmiştir. Bunun gibi Yargıtaya göre altı aylık kıdem süresi koşulu da nispi emredici niteliktedir (Çelik, 2011:291-292).

Kanunda geçerli sebep olarak bu üç grubun gösterilmesine rağmen bu sebepler somutlaştırılmamıştır. Kanunun gerekçesinde örnekler verilmek suretiyle açıklanmıştır. Gerekçeye göre; işçinin yetersizliğinden kaynaklanan sebeplere, ortalama olarak benzer işi görenlerden daha az verimli çalışma, gösterdiği niteliklerden beklenenden daha düşük performansa sahip olma, iş yoğunlaşmasının giderek azalması, işe yatkın olmama, sık sık hastalanma örnekleri verilmiştir. İşçinin davranışlarından kaynaklanan sebeplere, işverene zarar vermek ya da zararın tedirginliğini yaratmak, işyerinde rahatsızlık yaratacak şekilde çalışma arkadaşlarından borç para istemek, arkadaşlarını işverene karşı kışkırtmak, işini uyarılara rağmen eksik veya kötü yerine getirmek, sık sık işe geç gelmek örnekleri verilmiştir (Kaya, 2010:88-89).

Konuyu toparlamak gerekirse iş sözleşmesinin feshinde üç temel geçerli neden bulunmaktadır. Birincisi işçinin yetersizliğinden kaynaklanan nedenler olup, bedensel ve zihinsel yetersizlik, düşük performans, işe uyumsuzluk ve verim düşüklüğü sayılabilir. İkincisi işçinin davranışları olup, uyarılara rağmen işinin eksik ve kötü yapması, sık sık işe geç gelmesi, işçileri işverene karşı kışkırtmak, sağlık raporunu

zamanında ulaştırmamak gibi nedenler sayılabilir. Üçüncüsü de işletmenin, işverenin veya işin gereklerinden kaynaklanan nedenler olup, ekonomik kriz, hammadde sıkıntısı, talebin azalması, yeni teknoloji kullanımı sayılabilir.

İş güvencesini düzenleyen İş Kanununun 18 inci maddesi işverenin bildirimli feshinde, bazı işyerleri ve işçileri kapsam dışı bırakmıştır. Bu işçilerin belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinde, iş güvencesi kapsamındakiler için öngörülen feshin geçerli bir sebebe dayandırılması zorunluluğu yoktur. İş güvencesinin dışında kalan ve bu nedenle işverenin herhangi bir sebep göstermeden bildirimli fesih yoluyla sona erdirebildiği işçilerin, bu feshe itiraz edebilmeleri, işe iade talebinde bulunabilmeleri, iş güvencesi tazminatı ve boşta geçen süreye ilişkin ücretten yararlanabilmeleri mümkün değildir. Bu işçiler koşulları olduğu takdirde kıdem, ihbar, kötü niyet tazminatı talep edebilirler (Sümer, 2011:102).

Son olarak geçerli ve haklı fesih arasındaki farka değinmek gerekirse; işçinin işini, uyarılmasına rağmen yapmaması haklı fesih nedeni, işçinin işini uyarılara rağmen eksik ya da kötü yapması geçerli fesih nedeni olarak sayılmıştır. Nitekim, Yargıtay 9 HD, 4.2.2014: E. 2013/36752-2014/1371 sayılı kararında, süreklilik gösteren işi yapmama haklı sebep kabul edilmesine, ancak süreklilik göstermeyen işi yapmama eylemi olumsuzluğa sebep olmuşsa geçerli sebep kabul edilmesine karar vermiştir. Geçerli fesih halleri işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli nedenler başlığı altında toplanmıştır. O halde haklı fesih halinde işverenin ihbar ve kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğü ortadan kalkarken, geçerli fesih halinde işçi ihbar ve kıdem tazminatına hak kazanmaktadır.

3.FESİHTE USUL ve TAZMİNATLAR:

3.1. Fesihte Usul:

İşveren bildirimli fesih hakkını kullanır-

ken, bazı koşullara bağlı olarak ya geçerli bir sebebe dayandırılacaktır ya da geçerli bir sebep aramaksızın kullanabilecektir. Dolayısıyla, işverenin bildirimli fesih hakkını kullanırken, sadece usule uygun bir irade açıklamasında bulunması yetmemekte, aynı zamanda şartları oluşmuş ise fesih sebebini de kanuna uygun olarak ortaya koyması gerekmektedir (Çelik, 2011:209). İş Kanununun 19 uncu maddesine göre fesih bildirimimin yazılı yapılması ve fesih nedeninin açık ve kesin yazılması şarttır. Diğer taraftan, işveren 25 inci maddesinin ikinci fıkrası (iyi niyet ve ahlak kuralları) hariç, işçinin savunmasını da almak zorundadır.

4857 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesine belirtildiği üzere işçinin kıdemi dikkate alınarak, belli bir süreye bağlanmıştır. Son tahlilde 4857 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında;

“a) İş altı aydan az sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,

b) İş altı aydan bir buçuk yıla kadar sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,

c) İş bir buçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,

d) İş üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra feshedilmiş sayılır.

Bu süreler asgari olup, sözleşmelerle artırılabilir. Bildirim şartına uymayan taraf, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır” şeklinde hüküm konmuştur (İş K. 2003: md- 17). Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddesinde sayılan ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık halinde taraflar bildirim (ihbar) süreleriyle bağlı değildir. Ancak, aynı Kanunun 26 ncı maddesine göre; “taraflardan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu diğer tarafın öğrendiği günden başlayarak altı işgünü, her halde fiili gerçekleşmesinden itibaren bir yıl

içinde kullanılmayan fesih hakkı düşmektedir” (İş K. 2003: md-26). Benzer düzenleme Deniz İş Kanununun 15 inci maddesinde de düzenlenmiştir.

Deniz İş Kanununda ve Borçlar Kanununundaki fesih süreleri de 4857 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen sürelerle paralellik arz ettiği görülmektedir. Basın İş Kanununda ise beş yıldan uzun sürmüş hizmetlerde ihbar süresinin üç ay, diğer hallerde bir ay geçtikten sonra hüküm doğuracağı belirtilmiştir

İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemeye veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işçinin kesinleşen işe iadeye ilişkin kararın tebliğinden itibaren on iş günü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmazsa işverence yapılan fesih geçerli sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile yükümlü olur (İş K. 2003: md-21). İşveren işçiyi başvurusu üzerine aynı koşullarda eski işine başlatmak zorundadır. Şayet işveren bu süre içinde işe başlatmaz ise işçiye en az dört, en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur (İş K. 2003: md-21). Uygulamada buna iş güvencesi tazminatı denir. Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler (İş K. 2003: md-21). Tazminat miktarının tespitinde işçinin aldığı son çıplak brüt ücret esas alınır. Tazminat hakkı, işçinin bir aylık sürenin sonunda işveren tarafından işe başlatılmaması halinde doğar ve bu tarihten itibaren faiz de istenebilir (Kaya, 2013: 378).

İş sözleşmesi, haklı sebeple feshedilen işçi, fesih tarihinden itibaren bir ay, iş sözleşmesi geçerli sebeple feshedilen işçi, ihbar bildiri mi takip eden tarihten itibaren bir ay içinde mahkemeye dava açabilir. Kanuna göre; *“fesih bildirimimin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir, ancak işçi feshin*

başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispat etmekle yükümlüdür” (İş K. 2003: md-20). Örneğin, verimsiz çalışma gerekçesi ile işten çıkarılan işçi, sendika üyeliği veya sendikal faaliyete katıldığı gerekçesi ile işten çıkarıldığını iddia ediyorsa, bu iddiasını ispat etmek durumundadır (Çelik, 2011:241). Belirtelim ki, iş sözleşmesi geçerli bir sebep gösterilmeden feshedilen işçi eski işine dönmek istemediği takdirde işten çıkarma işlemine itiraz etmeyip doğrudan ödenmeyen kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve ücret alacağı varsa bunları talep eden dava açabilir. Ancak, işe iade davasında işçinin ücret alacağı gibi başkaca isteklerde bulunması mümkün değildir (Mollamahmutoglu, 2014:914).

Deniz İş Kanununun 18 inci maddesiyle getirilen özel düzenlemeye göre; iş sözleşmesinin işveren veya işveren vekili tarafından feshedilmesi halinde sebepleri ile birlikte gemi adamına yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Bildirim imkânı olmayan hallerde durum bir tutanakla tespit olunur. Yani fesih ister bildirimli, isterse bildirimli olarak ve ister işveren veya işveren vekili isterse gemi adamı tarafından yapılmış olsun gemi adamının çalıştığı gemi seferdeyse fesih, hükümlerini ancak geminin kararlaştırılan limana varmasından sonra doğuracaktır (Özdemir, 2009: 8).

Son olarak iş Kanunları dışındaki iş sözleşmesine ait haksız feshе karşı koruma sağlamak Borçlar Kanununun 434 üncü maddesinde; *“hizmet sözleşmesinin fesih hakkını kötüye kullanılarak sona erdirildiği durumlarda işveren, işçiye fesih bildirim süresine ait ücretin üç katı tutarında tazminat ödemekle”* yükümlü tutulmuştur (Borç K. 2011: md- 434).

3.2. Tazminatlar:

Tazminat, zarar karşılığı ödenen para, olarak tanımlanmıştır (TDK, 1988:1433). Bu anlamda hukuka aykırı bir eylem sonucunda meydana gelen maddi ya da manevi zararın giderilmesi amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, tazminatlar ücret sayılmadığından 6098 sayılı Kanuna göre on yıllık zamanaşımına tabi alacaklardandır (md-146).

3.2.1. İhbar Tazminatı: İşçi ya da işveren bildirim süresine uymadan hizmet akdini feshettiği takdirde karşı tarafa ihbar önelerine ilişkin ücret tutarında bir tazminat ödeyecektir. Buna uygulamada ihbar tazminatı denmektedir. İhbar tazminatı isteyebilmek için taraflar arasında bulunan iş sözleşmesinin belirsiz süreli olması gerekir. Belirli süreli iş sözleşmelerinin sona ermesinde ihbar tazminatı söz konusu olmaz. Hizmet akdi konusu işlerin sürekli işlerden olması şarttır. Hizmet akdi bildirim sürelerine uyulmadan feshedilmiş olmalıdır (Süzek, 2005:415). Benzer şekilde Yargıtay 9 HD, 9.12.2002: E.2002/8670, K.2002/23433 sayılı kararında, belirli süreli iş sözleşmesi ne şekilde sona ererse ersin işçinin ihbar tazminatına kazanamayacağını belirtilmiştir. Nitekim, Kanunda bildirim süreleri düzenlenmiş olup, bildirim şartına uymayan taraf, bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorunda olduğu belirtilmiştir. (İş K. 2003: md-17/ f.1-4).

Usulsüz bildirim maruz kalanın zararı daha az olsa ya da hiç zararı olmasa da Kanunda öngörülen bu tazminat talep edilebilecektir. Bu tazminatın talep edilebilmesi için zararın ispatına gerek yoktur. Sadece bildirim süresine uyulmadan iş akdinin feshedildiğinin kanıtlanması yeterlidir. Ancak, zarar ihbar tazminatı miktarını aşmakta ise, bu takdirde zararın kanıtlanması gerekir. İhbar tazminatı yasadan kaynaklanan götürü bir tazminattır (Süzek, 2005:416).

3.2.3. İş Güvencesi Tazminatı: İş güvencesi tazminatı, 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesinde düzenlenmiştir. Kanuna göre; “İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemeye veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvu-

rusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmazsa işçiyi en az dört veya en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur” (İş K. 2003: md-21/f.1). O halde iş güvencesi tazminatı kapsamına 4857 sayılı İş Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasına göre çalışan işçiler ile 5953 sayılı Basın İş Kanununun 6 ncı maddesine göre gazeteciler girmektedir. İş güvencesi tazminatıyla ilgili Deniz İş Kanununda ve Borçlar Kanununda bir düzenleme bulunmamaktadır.

3.2.4. Sendikal Tazminat: Sendikal tazminat, sendikal özgürlüğün bir güvencesi olarak 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 25 inci maddesi kapsamında işçilerin sendikaya üye olup, olmamaları veya sendikal faaliyetler içinde bulunup, bulunmamaları nedeniyle sözleşmelerinin feshedilmesi veya ayrımcılığa karşı düzenlenmiştir. Kanuna göre: “(1) İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulmaz. (2) İşveren bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamaz. Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularına toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır. (3) İşçiler sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izniyle iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkartılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz. (4) İşverenin yukarıdaki fıkralara aykırı hareket etmesi halinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir” (6356, 2012: md-25). Anayasa Mahkemesinin 2014/ 161 sayılı kararında 6356 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin (4) numaralı fıkrasında “feshid dışında” ve (5) numaralı fıkrasında “18” ibaresini iptal etmesiyle işverenin iş sözleşmesini feshid etmesi ya da otuz işçi ve altı

aylık kıdem şartı aranmaksızın işçinin sendikallik tazminata hak kazanmasının yolu açılmıştır. (Anayasa Mah, 2014: k.161).

3.2.5. Maddi veya Manevi Tazminat:

Maddi veya manevi tazminat 6098 sayılı Borçlar Kanununun 51 ilâ 56 ncı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Maddi veya manevi tazminat talep edebilmenin ön koşulu zarar şartının gerçekleşmesidir. Usulsüz fesih nedeniyle zarara uğrayan taraf koşulları mevcut ise genel hükümlere göre diğer taraftan maddi veya manevi tazminat talep edebilir. Usulsüz fesih nedeniyle tarafların talep edeceği maddi tazminat miktarı ihbar tazminatı miktarını aşmamalıdır (Süzek, 2005: 417). Diğer taraftan, maddi veya manevi tazminata dair mülga 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesinin son fıkrasında; *“tarafların ayrıca tazminat isteme hakları saklıdır”* diye bir düzenleme yapılmıştır (1971). Ancak, 4857 sayılı İş Kanununda böyle bir hükme rastlanılsa da, genel hükümlere göre işçinin uğradığı maddi zararı veya kişilik hakları ya da mesleki itibarının zedelenmesinden dolayı yargıya başvurma hakkı vardır.

3.2.6. Kıdem Tazminatı: Kıdem tazminatı (mülga) 1475 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu bakımdan iş mevzuatına göre kıdem tazminatı yönünden belirsiz veya belirli süreli iş sözleşmesi açısından da bir ayrıma gidilmemiştir. Yargıtay⁹ HD, K.2011/34265 sayılı kararında, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesine göre, *kıdem tazminatına hak kazanma açısından iş sözleşmesinin belirli ya da belirsiz süreli olmasının önemli olmadığını belirtmiştir. Aksine önemli olanın fesih iradesinin kim tarafından ortaya konulduğu ve tazminata hak kazanma koşullarının gerçekleşip, gerçekleşmediğidir*, şeklinde karar vermiştir.

Kıdem tazminatı, İş Kanununda belirtilen asgari çalışma süresini dolduran işçinin iş sözleşmesinin Kanunda sayılan nedenlerden biriyle son bulması durumunda işçiye veya mirasçılara kıdemi ve ücreti dikkate alın-

arak işverence ödenmesi gereken bir miktar paradır. Bir başka deyişle kıdem tazminatı, iş sözleşmesinin sona erdiği her durumda değil, Kanunda öngörülen hallerde belirli bir kıdeme sahip olan işçilere, kıdemleri ve son aldıkları ücret dikkate alınarak ödenmektedir (Süzek, 2005:549). O halde 1475 sayılı (mülga) İş Kanununa göre; *“(1) İşveren tarafından bu Kanunun 17 nci maddesinin II numaralı (ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık) bendinde gösterilen sebepler dışında. (2) İşçi tarafından bu Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca (işçinin bildirimlessiz fesih hakkı). (3) Muvazzaף askerlik dolayısıyla. (4) Bağlı buldukları kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya maddullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla...,kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusuyla sona erdirmesi veya işçinin ölümü sebebiyle son bulması hallerinde işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet akdinin devamı süresince her geçen tam yıl için işverence işçiye 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir. Bir yıldan artan süreler için de aynı oran üzerinden ödeme yapılır”* hükmü amir kılınmıştır (İş K, 1971: md-14).

4. SONUÇ

Türkiye’de iş sözleşmesiyle ilgili ilk çağdaş düzenlemenin 1876 tarihli Mecelle ile yapıldığı görülmektedir. Uçkan’a göre, yalnızca ve doğrudan çalışma hayatını düzenleyen bir Kanun olmamasına rağmen Mecelle, çalışma ilişkileriyle ilgili dolaylı ve dağınık da olsa düzenlemelerin yer aldığı ilk genel nitelikli Kanundur. Çalışma ilişkilerine dair hükümler, kanunun değişik bölümlerinde düzensiz bir şekilde yer almakla beraber, çalışma hayatını doğrudan düzenleyen bazı hükümler Roma Hukukunda olduğu gibi insan kirası başlığı altında yer almıştır. İslam Hukukuna dayanan Mecelle işçi işveren ilişkileri Batıdaki liberal ekonomi akımının da etkisiyle ferdiyetçi bir anlayışla ve bireysel akit sistemi içinde düzenlenmiştir (1999:172). Bu bağlamda ülkemizde ilk İş Kanunu da 1936 tarihli (mülga) 3008 sayılı İş Kanunudur. Bu düzenlemeyle birlikte çalışma

hayatında genel esasların dışında özgün bir hukuk sistemi de geliştirebilmiştir.

Türkiye'nin ikinci İş Kanunu ise 1967 tarihli (iptal) 931 sayılı İş Kanunudur. Ancak, bu Kanun üç yıl sonra usul (biçim) yönünden Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu defa 1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. Otuz iki yıl uygulamada kalan bu Kanun yerini 2003 tarihli 4857 sayılı İş Kanununa bırakmıştır. Ancak, (mülga) 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinin halen yürürlükte olduğu da bilinmelidir.

İşverenler tarafından korumacı ve katı olmakla eleştirilen iş mevzuatı gerek eleştirilere cevap vermek ve gerekse değişen koşullara uyum sağlamak adına 2003 yılında değiştirilmiş ve iş piyasasının esnekleştirilmesi çalışmalarıyla da bu düzenlemeler devam etmiştir. *Sonuç itibariyle iş sözleşmesinin feshiyle ilgili de esnekleşme bağlamında gerek işçinin haklarının korunması ve gerekse işverenin haklarını bilmesi açısından yeni düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır. Özellikle iş mevzuatında karmaşıklık giderilerek, koşulların sadeleştirilmesi, daha çok istihdamı ve kayıt içi çalışmayı teşvik edici düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Nihai olarak tez zamanda kıdem tazminatının bir muamma olmaktan çıkartılarak, işe başlanılması çalışma ve iş piyasalarını rahatlatacağı söylenebilir.*

KAYNAKÇA

AKYİĞİT, E. (2015). Borçlar Hukuku, 4. Baskı, Sakarya Kitabevi, Sakarya

ÇELİK, N. (2011). İş Hukuku Dersleri, 24. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul

EREN, H. (Haz.) (1988). Türkçe Sözlük, Ankara, Türk Dil Kurumu Basımevi

EYRENCİ, Ö- TAŞKENT, S- ULUCA, D (2006), Bireysel İş Hukuku, 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul

KAYA, P. A. (2013). İş Hukuku Temel Yasaları, 4. Baskı, Ankara, Siyasal Kitabevi

MOLLAMAHMUTOĞLU, H (2014), İş Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara

ÖZDEMİR, B. E. (2009). Deniz İş Hukukunda Sözleşmenin Sona Ermesi, Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, <http://www.demirolluk.com>. Erişim tarihi 20.10.2016

ŞAKAR, M. (2008). Basın İş Sözleşmesinin Feshi, Çalışma ve Toplum Dergisi, 17.

ŞAHLANAN, F. (2010). İş İlişkinin Sona Ermesi ve Kıdem Tazminatı, Yargıtayın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi, Ankara

SÜMER, H. H. (2011). İş Hukuku, 16. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya

SÜZEK, S. (2005). İş Hukuku, 7. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul

UÇKAN, B. (1999), Mecellede İş Hukuku Düzeni, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi (54-1), Ankara.

Yargıtay kararları, <http://iskanunu.com/yargitay-kararlari/1365-iscinin-hakli-nedenle-is-akdini-feshi/> (Erişim tarihi: 01.10.2017)

Anayasa Mahkemesi Kararı, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/11/20151111-10.pdf> (Erişim tarihi: 15.08.2017)

Örnek Yargıtay Kararı, <http://www.calismatoplum.org/yargitay/yargitay6.htm> (Erişim tarihi: 07.07.2017)

Ali AYYILDIZ

Sayıştay Denetçisi

TIBBİ ATIKLARIN YÖNETİMİNDE BELEDİYELERİN SORUMLULUĞU

1. GİRİŞ

Atık yönetimi; çevre sorunlarının önlenmesi, çevrenin korunması, iyileştirilmesi, insanların sağlıklı bir çevrede yaşamlarının sağlanması ve sahip olunan değerlerin korunması amacıyla oluşturulan çevre politikalarının, önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde belirlenen plan, politika ve stratejilerle, atıkların insan ve çevre sağlığına olumsuz etkisini ortadan kaldırmak veya azaltmak, atık azaltma, kaynaқта ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım/dönüşüm ve bertaraf safhalarının teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilmesi, bilinçlenmenin ve kurumsal kapasitenin artırılması, çevre duyarlılığı ve de atıkların ekonomiye kazandırılarak enerji, ulaşım, işgücü gibi üretim maliyetlerinin düşürülmesine katkı sağlaması, atık yönetiminin amaç ve hedefleri arasındadır.

Ulusal Geri Dönüşüm Strateji Belgesi ve Eylem Planına¹ göre atık kapsamına; evsel katı atık, ambalaj atıkları, tehlikeli atıklar,

tıbbi atık, atık pil ve akümülatörler, atık yağlar, ömrünü tamamlamış lastikler, atık elektrikli ve elektronik eşyalar, ömrünü tamamlamış araçlar, hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları, hayvansal atıklar ve sanayi atıkları girmektedir. Makalemizde, atık yönetiminde önemli bir hacme sahip olan tıbbi atıkların oluşumundan bertarafına kadar geçen süreçte belediyelerin yetki ve sorumluluklarına değinilecektir.

2. ATIK KAVRAMI VE YÖNETİMİ

2872 sayılı Çevre Kanununa göre atık, herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü maddeyi ifade etmektedir. Atık Yönetimi Yönetmeliğinde² de atık kavramı, üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyali ifade etmektedir. Genel olarak insan ve çevre sağlığı açısından potansiyel tehlike oluşturan her türlü madde ve malzeme atık olarak nitelendirilmektedir. Nelerin atık kapsamına girdiğı Atık Yönetimi

1 Ulusal Geri Dönüşüm Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2017), Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

2 Atık Yönetimi Yönetmeliğı, Resmi Gazete Tarihi: 02.04.2015- Resmi Gazete Sayısı: 29314

mi Yönetmeliğinin ekinde yer alan atık listesinde ayrıntılandırılmıştır.

İnsan ve çevre sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratan atıklarla mücadelenin başat faktörü sağlıklı, etkin ve sürdürülebilir bir atık yönetiminin dizayn edilmesi ve uygulanmasıdır. Atık yönetimi³, *evsel, tıbbi ve tehlikeli ve tehlikesiz atıkların minimizasyonu, kaynağında ayrı toplanması, ara depolanması, gerekli olduğu durumda atıklar için aktarma merkezleri oluşturulması, atıkların taşınması, geri kazanılması, bertarafı, geri kazanım ve bertaraf tesislerinin işletilmesi ile kapatma, kapatma sonrası bakım, izleme-kontrol süreçlerini içeren bir yönetim biçimidir.* Yine, Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planına⁴ göre, sürdürülebilir atık yönetimi; atık önleme, tekrar kullanım, geri dönüşüm ve geri kazanıma odaklanmayı, atık hiyerarşisini yukarı taşımayı gerektirmektedir. Atık yönetimini sağlamak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarca kısa ve uzun vadeli program ve politikaları içeren plan/planlar hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Atık yönetimi, önleme, kaynağa azaltma, yeniden kullanım, geri kazanım/geri dönüşüm, ön işlem (yakma dâhil) ve bertaraf aşamalarından oluşmaktadır. Onuncu Kalkınma Planında (2014-2018) atık yönetimine dair hedef ve stratejiler şu şekilde belirlenmiştir.

- Atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilerek etkin yönetimin gerçekleştirilmesi,
- Katı atık yönetimi etkinleştirilerek atık azaltma, kaynağa ayrıştırma, toplama, taşıma, geri kazanım ve bertaraf safhaları teknik ve mali yönden bir bütün olarak geliştirilmesi, bilinçlendirmenin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilmesi ve geri dönüştürülen malzemelerin üretimde kullanılmasının özendirilmesi,

- Atıkların ekonomiye kazandırılması ve enerji, ulaşım, işgücü gibi üretim maliyetlerinin düşürülmesi yönünde tedbirler alınması,
- Geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırmaya konu atıkların sağlık, çevre, enerji perspektifinden değerlendirilerek etkin bir şekilde ekonomiye kazandırılması.

3. BELEDİYELER AÇISINDAN ATIK YÖNETİMİNİN YASAL DAYANAĞI

Belediyeler tarafından hissedilebilir ve sağlıklı bir atık hizmeti verilmesi, atık yönetiminin AB yasaları ve standartları ile ulusal kalkınma, eylem ve strateji planları ve yasal düzenlemelerin ortaya koyduğu ilke ve esaslar doğrultusunda yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesi ile *katı atık* hizmeti sunulması gereken bir hizmet olarak belirlenmiştir. Aynı Kanunun 15 inci maddesiyle, *katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak* belediyelere verilen yetki ve imtiyazlardan birisidir. Belediyeler bu hizmetleri, ilgili yasa ve ikincil düzenlemeler ışığında yerine getirmektedir. Yine, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 inci maddesi ile büyükşehir belediyelerine atık yönetimi ile ilgili şu görevler verilmiştir.

“...büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletirmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletirmek; deniz araçlarının atıklarını

3 Atık Yönetimi Eylem Planı (2008-2012), Bölüm 1

4 Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı (2016- 2023)

toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak...”

Aynı Kanunun zikredilen maddesi ile büyükşehir ilçe belediyelerine de buna paralel, *büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak, görevi yüklenmiştir.*

Belediyeler, bahsedilen mevzuat hükümleri ile birlikte başta Çevre Kanunu olmak üzere yayımlanan ikincil düzenlemeler doğrultusunda atık hizmetini yerine getirmektedir.

4. TIBBİ ATIKLARIN YÖNETİMİ VE İLGİLİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE BELEDİYELERİN SORUMLULUĞU

Atık kompozisyonundaki boyutu son 20-30 yılda sağlık alanındaki önemli ilerlemeler, nüfus ve sağlık tesislerinin sayısı ile büyüklüğünün artması, bakım hizmet kalitesinin yükselmesi, tek kullanımlık tıbbi ürünlerin çoğalması⁵ ile artış eğilimi gösteren tıbbi atıkların yönetimi ve kontrolünde, belediyelerin görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu kapsamda çıkarılan Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği⁶ uygulamaya dair usul ve esasları, oluşumundan bertarafına dek prensip ve yetki dağılımını ortaya koymaktadır.

Sağlık tesislerinden kaynaklanan atıklar içerik bakımından, basitçe genel ya da tehlikeli olmayan atıklar ile tehlikeli olan atıklar olarak iki genel kategoriye ayrılabilir. Genel kural olarak, sağlık tesislerinde üretilen atıkların % 75-90'ı risk taşımayan (enfeksiyöz ve tehlikeli olmayan) evsel atığa benzer nitelikte genel atıktır. Diğer bir deyişle, sağlık tesislerinde üretilen atıkların sadece küçük bir oranı (% 10-25'i) tehlikeli ve sağlık riskleri yaratabilir olarak adlandırılmaktadır.⁷

5 Sağlık Bakanlığı, Tıbbi Atık Verilerinin Analizi, Rapor Bülteni, 2015, Giriş

6 Resmi Gazete Tarihi: 25.01.2017 Resmi Gazete Sayısı: 29959

7 Sağlık Bakanlığı, Tıbbi Atık Verilerinin Analizi, Rapor Bülte-

Yönetmelikte de tıbbi atık; enfeksiyon yapıcı, patolojik ve kesici-delici atıkları içeren atık olarak tanımlanmıştır. Tıbbi atıklar, Yönetmeliğin EK-1'nde yer alan üreticiler tarafından oluşturulmaktadır. Hastaneler (Devlet ve özel), birinci basamak sağlık kuruluşları, sağlık ve tıp merkezleri, laboratuvarlar, klinik ve özel muayenehaneler, diyaliz merkezleri, rehabilitasyon ve fizik tedavi merkezleri vs. bu kapsamda tıbbi atık üreticileridir.

Tıbbi atık yönetiminde önemli olan hususlar; diğer atıklardan ayrı olarak toplanması, atığın toplanması, taşınması ve bertaraf faaliyetlerinde bulunanların müteselsilen sorumlu olduğu, tıbbi atıkların ara depolama tesislerine gönderilmeden oluştukları yere en yakın ve en uygun tıbbi atık işleme tesisinde, uygun yöntem ve teknolojiler kullanılarak işlenmesi ve ilgili tarafların uhdesinde yerine getirilmesidir.

Yönetmeliğe göre tıbbi atıkların kaynağında ayrı toplanması ve geçici depolanması sorumluluğu sağlık kuruluşlarına, atıkların geçici atık depolarından alınarak taşınması, sterilizasyon işlemine tabi tutulması veya bertaraf edilmesi konularındaki sorumluluklar ise büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyesi olmayan yerlerde ise il belediyelerine yüklenilmiştir. Büyükşehir belediyelerinde ilçe belediyelerinin yetki ve sorumluluğu bulunmamaktadır.

Tıbbi atıkların ayrılması ve toplanması, atıkların sağlık kuruluşu içinde taşınması, taşınmasını sağlamak üzere depo veya konteynerlerde bekletilmesi sağlık kuruluşlarının sorumluluğuna girmekte ve buna dair tüm esaslar Yönetmeliğin ilgili maddelerinde düzenlenmektedir. Örneğin, tıbbi atıklar kaynağında kırmızı renkli, üzerlerinde “Uluslararası Biyotehlike” amblemi ile “Dikkat Tıbbi Atık” ibaresi bulunan özel plastik

ni, 2015, s. 2

torbalarda ayrı biriktirilmeli, tıbbi atıkların bir alt grubu olan kesici ve delici atıklar ise diğer tıbbi atıklardan ayrı olarak özel plastik veya lamine kartondan yapılmış, üzerlerinde aynı uyarı işaretleri bulunan özel kutular içinde toplanmalıdır. Sağlık kuruluşlarında toplanan atıklar, belediye tarafından alınmaya kadar geçici atık deposu veya konteynerler içinde geçici olarak depolanmalı ve bu atıklar depolarda veya konteynerlerde en fazla 48 saat bekletilebilmelidir. Ayrıca, günlük 1 kilogramdan fazla tıbbi atık üreten kuruluşların tıbbi atıklarını Ulusal atık taşıma formu düzenleyerek, günlük 1 kilografa kadar tıbbi atık üretenlerinse tıbbi atık alındı belgesi/makbuzu kullanarak tıbbi atık toplama aracına teslim etmesi gerekmektedir.

Büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyesi olmayan yerlerde ise il belediyeleri öncelikle, 5 yıllık süreyi içeren tıbbi atık yönetim planı hazırlayarak Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne sunar. Tıbbi atık yönetim planı, belediyenin internet sitesinde yayımlanır. Plana ilişkin değişiklik ve güncellemeler de yine Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne sunulur.

Tıbbi atıkları tıbbi atık geçici depolarından/konteynerlerinden alınarak tıbbi atık işleme tesisine taşımak/taşıttırmak ve tıbbi atığın sterilizasyonunu ve/veya bertarafını sağlamak/sağlattırmakla, bu amaçla tıbbi atık işleme tesisi kurmak/kurdurmakla, işletmek/işlettirmekle birinci dereceden belediyeler sorumludur. “**Kirleten öder**” ilkesi gereği atık üreticisi olan sağlık kuruluşları tarafından yapılan harcamaları finanse etmek amacıyla *toplama, taşıma ve bertaraf bedeli* ödenmektedir. Yönetmeliğin 24 üncü maddesi hükmüne göre, sağlık kuruluşları, ürettikleri atıkların toplanması, taşınması, sterilizasyonu ve bertarafı için gereken harcamaları, bertaraf edene ödemekle yükümlüdür ve bertaraf ücretinin ödenmemesi durumunda bu bedel, **6183 sayılı Kanun**

hükümlerine göre sağlık kuruluşlarından tahsil edilir. Yine bu Yönetmelik hükümlerine uygun olmak şartıyla, toplama, taşıma, sterilizasyon ve bertaraf harcamalarına esas olacak tıbbi atık bertaraf ücreti, her yıl tıbbi atığın oluştuğu ilin mahalli çevre kurulu tarafından tespit ve ilan edilerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilir. Tıbbi atık bertaraf ücretinin tespitinde, oluşan atığın gideceği sterilizasyon ve/veya bertaraf tesisine taşıma mesafesi ile sterilizasyon ve/veya bertaraf maliyetleri göz önüne alınır. Bu bağlamda, tıbbi atıkların taşınmazı ve sterilizasyonu/bertarafı görevi belediyelerde olduğundan bu hizmetin bizzat yerine getirilmesi halinde her yıl mahalli çevre kuruluca belirlenecek bedel, sağlık kuruluşlarından alınacak ve taşınma/bertaraf hizmeti yerine getirilecektir.

Tıbbi atıkların toplama, taşınma ve sterilizasyonu/bertarafı, belediyelerce, lisanslı kuruluşlara imtiyaz vermek suretiyle devredilebilmektedir. **Başka bir ifade ile tıbbi atığın toplama, taşıma, sterilizasyonu ve/veya bertarafı ve bu amaçla tıbbi atık işleme tesisi kurmak ve işletmek doğrudan belediye tarafından yerine getirilebileceği gibi çevre lisansına sahip kişi ve kuruluş tarafından da imtiyaz hakkı verilme suretiyle de yerine getirilebilmektedir.** Hizmetin devredilmesi durumunda *toplama, taşıma ve bertaraf bedeli* devralan kişi veya kuruluşa ödenecektir. Özellikle karşılaşılan bir sorun, imtiyaz hakkının bedel alınmadan ve gelir getirici faaliyet olması nedeniyle **2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ihale edilmeden yapılmasıdır.** Örneğin, Ankara Valiliği Mahalli Çevre Kurulu kararına göre, Ankara ilinde uygulanacak *toplama, taşıma ve bertaraf bedeli* 2018 yılı için ayda 20 kg’a kadar tıbbi atık üreten sağlık kuruluşları için 39,00 TL, ayda 20 kg üzerinde tıbbi atık üreten sağlık kuruluşları için 2,50 TL/Kg’ dır. Bu işin (A) büyükşehir belediyesince, ihale yapılmadan ya da herhangi bir bedel alınmadan im-

tiyaz yolu ile (X) lisanslı şirketine verildiğini düşünürsek, şirket tarafından sağlık kuruluşlarından alınan ücretten belediyenin gelir kaybına uğrayacağını söyleyebiliriz. Bundan dolayı, imtiyaz hakkı verilen iş gelir getirici bir faaliyet olduğundan, finansman ve işletme maliyetleri de ön planda tutularak imtiyaz hakkının 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde ihale yoluyla ve bedel karşılığı yapılması gerekmektedir.

Bunlar dışında tıbbi atıklarla ilgili görev ve sorumluluklar, Yönetmeliğin 8 inci maddesinde özet olarak şu şekilde düzenleme altına alınmıştır;

Atık işleme tesisinde bir haftayı aşan durma, bakım, arıza olması ve benzeri durumlarda il müdürlüğüne bilgi vermek ve toplanan tıbbi atıkları en yakın ve kapasitesi en uygun tıbbi atık işleme tesisine göndermek, tıbbi atıkların yönetimiyle görevli personeli periyodik olarak eğitmekle/egitimini sağlamak, tıbbi atıkların yönetimiyle görevli personelin özel giysilerini ve koruyucu ekipmanlarını temin etmek ve kullanılmasını sağlamak, tıbbi atıkların yönetimiyle görevli personelinin bağışlamakla, en fazla altı ayda bir sağlık kontrolünden geçirmek ve diğer koruyucu tedbirleri almakla, sağlık kuruluşundan alınarak toplanan, taşınan, sterilizasyona tabi tutulan ve bertaraf edilen tıbbi atık miktarlarını kayıt altına almakla, tıbbi atık işleme tesisini çevrimiçi programlara kayıt etmek ve tesise kabul ettiği, işlediği, bakiye olarak oluşturduğu atıklar ile tıbbi atık işleme faaliyeti neticesinde oluşan atıkların/ürünlerin bilgisini içeren kütledenge bilgisini hazırlamak ve çevrimiçi programı kullanarak bildirim yapmakla ve ilgili sağlık kuruluşları ile protokol yapmakla yükümlüdür. Belediyeler veya yetkilerini devrettiği kişi ve kuruluşlar yukarıda belirtilen yükümlülüklerden müstesilen sorumludurlar.

5. SONUÇ

Sağlık kuruluşlarından kaynaklanan atıklar, evsel katı atıkların dışında havada, suda ve toprakta kalıcı özellik gösteren ve ekolojik dengeyi bozan atıklar olduğundan tehlikeli ve zararlı atık sınıfına girmektedir. Bu tür atıkların üretim, taşıma, depolama ve bertarafına ilişkin özel önlemler alınması, her geçen gün artan tıbbi atıkların oluşturacağı risklerin ortadan kaldırılması ya da minimize edilmesi için tüm paydaşların sorumluluklarını yerine getirmesi hususiyet arz etmektedir. Bu cihetle belediyeler tarafından, ilgili kanun ve düzenlemelerle belirlenen usul ve esaslar ekseninde sürecin yönetimi ve sürdürülebilirliği, çevreye, insan sağlığına ve ekonomik değerlere katkı sağlayacak düzeyde ve nitelikte bir hizmetin sunulması kilit unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

2872 sayılı Çevre Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

Atık Yönetimi Yönetmeliği

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulusal Geri Dönüşüm Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2017)

Çevre ve Orman Bakanlığı, Atık Yönetimi Eylem Planı (2008-2012) (644 sayılı KHK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 645 sayılı KHK ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı kurulmuştur.)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı (2016-2023)

Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Sağlık Bakanlığı, Tıbbi Atık Verilerinin Analizi, Rapor Bülteni, Eylül, 2015

Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

Emrullah TÖREMEN

*Daire Başkanı
Maliye Bakanlığı,
Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü*

ALTYAPI KAZI İZİNİ HARCİ

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, devlet kamu harcamalarını karşılamak üzere, vatandaşlarının mali gücüne göre vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler getirme yetkisine sahiptir. Bu yetki devletin egemenlik gücüne dayanarak kullanılmakta olup buna “vergilendirme yetkisi” denilmektedir. Bu kapsamda, devletçe veya devletin vermiş olduğu yetki çerçevesinde kimi kamu kurum veya kuruluşlarınca bazı kamu hizmetlerinden yararlananlardan alınan mali yükümlülük harç olarak ifade edilmektedir. Harç tahsilatı merkezi idarelerde olduğu gibi yerel idarelerce de yapılmaktadır.

Bu çerçevede, ülkemizde belediyelerce birden fazla ad altında harç alınmaktadır. Bu harçlar; işgal harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı, kaynak suları harcı, tellallık harcı, hayvan kesimi muayene ve denetim harcı, ölçü ve tartı aletleri muayene harcı, bina inşaat harcı, kayıt ve suret harcı, işyeri açma izni harcı, muayene,

ruhsat ve rapor harcı, sağlık belgesi harcı ile imar mevzuatınca alınan parselasyon harcı, ifraz ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma ve toprak hafriyatı harcı ve yapı kullanma izni harcı şeklinde sıralanabilir. ¹

Bu harçlara ilave olarak 7099 sayılı Kanun ile “Altyapı kazı izni harcı” adıyla yeni bir harç ihdas edilmiştir. Bu harç 10 Mart 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu yazımız, belediyelerce alınacak olan altyapı kazı izni harcı hakkında olacaktır.

2. ALTYAPI KAZI İZİNİ HARCİ

15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun² 10 uncu maddesiyle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun “Çe-

¹ 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, md. 52-78, ek md. 1-6, 79-85.

² 10/3/2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

şitli Harçlar” bölümünde yer alan 79 uncu maddesinden sonra gelmek üzere “**Mükerrer Madde 79**” eklenerek “Altyapı kazı izni harcı” adıyla yeni bir harç getirilmiştir.

Altyapı kazı izni harcının konusu, matrahı ve oranı kanunla düzenlenmiştir. Bu harçla ilgili olarak kanunda belirtilen sınırlar dâhilinde belediye meclisine herhangi bir “belirleme yetkisi” verilmemiştir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi, vermiş olduğu 29/12/2011 tarihli ve Esas No: 2010/62, Karar No: 2011/175 sayılı Karar³ ile vergi ve harçların kanuni sınırlar içerisinde belirleme yetkisinin Anayasanın 73 üncü maddesine göre Bakanlar Kuruluna ait olduğunu belirterek belediye meclislerine vergi ve harçları kanuni sınırlar içerisinde belirleme yetkisi tanıyan 2464 sayılı Kanunun 96/B maddesini iptal edilmiştir. Anılan Karar doğrultusunda 2464 sayılı Kanunun 96/A maddesi 26/2/2014 tarihli ve 6527 sayılı Kanunun⁴ 5 inci maddesiyle yeniden düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenlemeyle, 2464 sayılı Kanunda belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar göz önünde tutularak ilan ve reklam vergisi, biletle girilmesi zorunlu olmayan eğlence yerlerine ait eğlence vergisi, işgal harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı ve işyeri açma izni harcının maktu tutarların ilgili belediye meclislerinin önerisi, İçişleri Bakanlığının görüşü ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edileceği hüküm altına alınmıştır.⁵

3 Bu Karar, 19/5/2012 tarihli ve 28297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olup 19/5/2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

4 1/3/2014 tarihli ve 28928 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

5 Anayasa Mahkemesince daha sonra 10/4/2013 tarihli ve Esas Sayısı: 2012/158; Karar Sayısı: 2013/55 sayılı Kararında, bir kısım vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülükler bakımından

Anayasanın 73 üncü maddesine göre, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Bu çerçevede altyapı kazı izni harcının ihdasında, Anayasanın 73 üncü maddesi ile Anayasa Mahkemesinin bu konuda vermiş olduğu mezkûr 29/12/2011 tarihli ve Esas No: 2010/62, Karar No: 2011/175 sayılı Kararının dikkate alındığı görülmektedir.

Ayrıca, bu maddenin tedvininde vergi, resim ve harç gibi mali yükümlülüklerin konulmasında söz konusu olan harca ilişkin vergi tekniği bakımından harcın konusu, matrahı, mükellefi ve oranı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, harcın konusunu oluşturan altyapı kazı izin süreci açıklanmıştır. Buna ilave olarak altyapı kazı izin sürecinin yanında belli şartların oluşması halinde belediye encümenince idari para cezası verilmesi de öngörülmüştür.

2.1. Harcın konusu ve mükellefi

7099 sayılı Kanunla, 2464 sayılı Kanuna eklenen mükerrer 79 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde umumi hizmet alanlarında yapılacak kazı işlemleri için belediyece verilecek altyapı kazı izni, altyapı kazı izni harcına tabidir. Bu harç, altyapı kazı iznini veren belediyelerce tahsil edilmesi gerekmektedir. Kazı izni yetkisi ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde ilgili belediyece verileceği tabiidir.

yerel idarelere kanunda tespit edilmiş sınırlar içinde belirleme yetkisinin verilmesinde Anayasaya aykırı bir durumun bulunmadığını belirtmiştir. Bu karar 18/1/2014 tarihli ve 28886 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Altyapı kazı izni harcının mükellefi altyapı kazı izni talebinde bulunan gerçek veya tüzel kişilerdir.

2.2. Harcın matrahı ve oranı

Altyapı kazı izni harcının matrahı, kazı alanı ile ilgili olarak maddede belirtilen yöntemle hesaplanan alan tahrip tutarıdır. Alan tahrip tutarı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya Ulaştırma, Denizcilik ve

birim fiyatının 196,5 TL olması halinde ödenecek harç tutarı 393 TL olacaktır (Çizelge 1). Bakanlar Kurulu belediye grupları⁶ itibarıyla söz konusu harç oranını yarısına kadar indirmeye veya on katına kadar artırmaya yetkili bulunmaktadır.

2.3. Altyapı kazı izin harcında ödeme şekli

Bilindiği üzere, 2464 sayılı Kanunun

Çizelge 1. Altyapı kazı izni harcı

Çizelge 1. Altyapı kazı izni harcı		
1	Kazı alanı (m ²)	1.000
2	Asfalt birim fiyatı (TL)	196,5
3	Harç matrahı (1.000*196,5)	196.500
4	Harç oranı	0,002
5	Harç tutarı (TL) (196.500*0,002)	393

Haberleşme Bakanlığı veya bunların ilgili birimlerince yayımlanan birim fiyatları ile kazı yapılan toplam alanın çarpılmasıyla bulunur. İlgili birim fiyatları kazı alanının türüne (asfalt, beton, toprak vs.) göre öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya anılan Bakanlığın ilgili birimlerince yayımlanan birim fiyatları esas alınır. Bu Bakanlığa ait birim fiyatlarının olmaması halinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı veya bağlı birimlerince yayımlanan birim fiyatları dikkate alınır. Adı geçen bakanlıklar ile bunlara bağlı ilgili idarelerde birim fiyatlarının olmaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınınca yayımlanan birim fiyatları uygulanabilecektir.

Altyapı kazı izni harcının oranı binde 2'dir. Harç, yukarıda belirtilen şekilde tespit olunan alan tahrip tutarına binde 2 oranı uygulanarak hesaplanır. Örneğin 1.000 m² lik asfalt alanda kazı yapılması ve asfalt

Sekizinci Bölümünde “Çeşitli Harçlar” düzenlenmiştir. Bu harçlar yukarıda da belirtildiği üzere, kayıt ve suret harcı, imar mevzuatınca alınan harçlar (parselasyon harcı, ifraz ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma izni ve toprak hafriyatı harcı ve yapı kullanma izni harcı) işyeri açma izni harcı, muayene, ruhsat ve rapor harcı ve sağlık belgesi harcıdır.

Bu bölümdeki harçların açıklandığı ilgili maddelerde harçların ödenme süresi ile ilgili olarak özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Sözü edilen harçlarla ilgili olarak 2464 sayılı Kanunun “Çeşitli harçların uygulama esasları ve ödenmesi” başlıklı 85 inci maddesinde, “Bu bölümde yazılı harçlar makbuz karşılığında veya basılı damga vurulmak suretiyle peşin olarak

6 2464 sayılı Kanunun 95 inci maddesine göre, her üç yılda bir belediyeler, nüfusları ile ekonomik ve sosyal gelişme durumlarına göre Maliye Bakanlığı ile Kalkınma Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca beş gruba ayrılmaktadır. Oluşturulan belediye grupları Resmî Gazetede ilan edilmektedir.

ödenir.” hükmü yer almaktadır. Yeni ihdas edilen “altyapı kazı izni harcı” da bu bölüm içinde yer aldığından altyapı kazı izni harcının ödeme şekli ve süresi de bu madde hükmüne tabidir.

Bu açıklamalar çerçevesinde altyapı kazı izni harcını ödeme şekli diğer harçlarda olduğu üzere makbuz karşılığında veya basılı damga vurulmak suretiyle **peşin olarak ödenmesi** gerekmektedir.

3. ALTYAPI KAZI İZİN BELGESİ VE İDARİ PARA CEZASI

7099 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeyle mükerrer madde 79 kapsamında verilecek altyapı kazı izinleri için ilgili belediyeden altyapı kazı izni belgesi alınması gerekmektedir. Altyapı kazı izni başvuruları on beş gün içerisinde sonuçlandırılması öngörülmektedir. Bunun yanı sıra anılan maddede, altyapı kazı alanı ile kazı sırasında diğer altyapı tesislerine zarar verilmesi halinde bu tesislerin kazıyı yapan tarafından eski haline getirilmesinin esas olduğu vurgulanmıştır. Ancak, altyapı kazı alanı, alan tahrip tutarının peşin yatırılması veya alan tahrip tutarı kadar teminat verilmesi halinde ilgili belediyece de kapatılabilecektir.

Yine yapılan düzenlemeyle, izinsiz altyapı kazısı yapanlara veya altyapı kazı alanını usulüne uygun olarak kapatmayanlara belediye encümenince alan tahrip tutarının beş katına kadar idari para cezası verilebilecektir. Aynı şekilde anılan maddede idari para cezasının, ilgisine tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeneceği ve bu yerlerin alan tahrip tutarı, varsa teminatı düşülerek ayrıca tahsil edileceği belirtilmiştir.

4. DİĞER HUSUSLAR

Kazı alanının türü (asfalt, beton, toprak vs.) itibariyle birim fiyatlarının farklılaşacağı açıktır. Bu durumda, ilgili türe göre birim fiyatlarının alınması gerekir. Birim fiyatlarının temininde kazı alanının türüne göre öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve bağlı idarelerin birim fiyatlarının esas alınması, anılan Bakanlıkta istenilen birim fiyatlarının bulunmaması halinde diğer idarelerin birim fiyatlarının dikkate alınması gerekir. Uygulamada tereddütlerin yaşanması halinde 2464 sayılı Kanunu uygulayan idarelerden görüş alınmasında fayda bulunmaktadır.

Belediyeler 2464 sayılı Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir.⁷ Bu hüküm nedeniyle altyapı kazı harcına konu olan alanlarda belediyelerce kontrollük veya başka ad altında ayrıca bir ücret alınmaması gerekir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan düzenlemeyle, belediye ve mücavir alan sınırları içinde umumi alanlarda yapılan altyapı izni belli bir standartta bağlanmıştır. Daha önce harca tabi olmayan altyapı kazı izni nedeniyle alınacak harcın konusu, hesaplama yöntemi ve oranı kanunda açıkça belirlenmiştir. Öncelikle, kazı yapılacak alanlarla ilgili olarak ilgili belediyeden izin alınması düzenlenmiştir. Verilecek izin belli bir süreye ve belgeye bağlanmıştır.

Kazı yapılacak alanın eski haline getirileceği, eski haline getirmede karşılaşılan durumların nasıl sonuçlandırılacağı açıkça belirlenmiştir. Usulüne uygun olarak kazı

⁷ 2464 sayılı Kanun md. 97.

alanının kapatılmaması halinde idari para cezası düzenlenmiş ve idari para cezasının hangi sürede ödenmesi gerektiği açıklığa kavuşturulmuştur.

Bu düzenlemeyle, 7099 sayılı Kanunun genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, yerel idareye göre farklı uygulamalara neden olan altyapı kazı izni ve ücreti konusu belli bir usul ve sürece bağlanmıştır. Dolayısıyla, getirilen düzenlemeyle, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi bağlamında iş yapma kolaylığı, bürokratik süreçlerin azaltılması, yatırımların zaman ve maliyet anlamında iyileşme sağlanması noktasında bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

Belediye Gelirleri Kanunu, Resmî Gazete tarih ve sayı: 29/5/1981, 17354.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Resmî Gazete tarih ve sayı: 9/11/1982, 17863 (mükerrer).

Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Resmî Gazete tarih ve sayı: 23/7/2004, 25531.

Belediye Kanunu, Resmi Gazete, tarih ve sayı: 13/7/2005, 25874.

6527 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete tarih ve sayı: 1/3/2014, 28928.

Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmî Gazete tarih ve sayı: 10/3/2018, 30356.

MEVZUAT FİHRİSTİ

17/02/2018-19/03/2018 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : **Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 15/2/2018- 7099
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 10/03/2018– 30256
- Konusu** : 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanunu- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu-2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu-3/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu-24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu -26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 79 uncu maddesinden sonra gelmek üzere
- “Altyapı kazı izni harcı:**
MÜKERRER MADDE 79- Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde umumi hizmet alanlarında yapılacak kazı işlemleri için belediyece verilecek altyapı kazı izni, altyapı kazı izni harcına tabidir. Bu harcın mükellefi altyapı kazı izni talebinde bulunanlardır. Altyapı kazı izni harcının matrahı, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan birim fiyatlar olmak üzere Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı veya bunların ilgili birimlerinden yayımlanan birim fiyatlarının, bu idarelerde kazı alanı türü itibarıyla birim fiyatının olmaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanan birim fiyatlarının, kazı alanıyla çarpılması sonucu bulunan ve alan tahrip tutarı olarak tanımlanan tutardır. Altyapı kazı izni harcı, alan tahrip tutarı üzerinden binde 2 oranında alınır. Bakanlar Kurulu belediye grupları itibarıyla bu oranı yarısına kadar indirmeye, on katına kadar artırmaya yetkilidir.
- Bu madde kapsamında verilecek altyapı kazı izinleri için ilgili belediyeden altyapı kazı izni belgesi alınır. Altyapı kazı izni başvuru-

ruharı on beş gün içerisinde sonulandırlılır. Altyapı kazı alanı ile kazı sırasında diğeri altyapı tesislerine zarar verilmesi halinde bu tesisler kazıyı yapan tarafından eski haline getirilir. Altyapı kazı alanı, alan tahrip tutarının peşin yatırılması veya alan tahrip tutarı kadar teminat verilmesi halinde belediyece de kapatılabilir. İzinsiz altyapı kazısı yapanlara veya altyapı kazı alanını usulüne uygun kapatmayanlara belediye encümenince alan tahrip tutarının beş katına kadar idari para cezası verilir. İdari para cezası, ilgilisine tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Bu yerlerin alan tahrip tutarı, varsa teminatı düşülerek ayrıca tahsil edilir.” madde eklenmiştir.

-25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu

-27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu

-29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

- 5393 sayılı Kanuna aşağdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10- Belediyeler, e-Belediye bilgi sisteminin kurulduğuna dair bildirimini İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmasından itibaren **e-Belediye bilgi sistemi ile ilgili çalışmaları bir yıl içinde tamamlar.**

Benzer sistemi kullanan belediyeler, sistemlerinde bulunan ve e-Belediye bilgi sistemi için gerekli olan verileri e-Belediye bilgi sistemini kullanmaya başladıkları tarihten itibaren bir yıl içinde e-Belediye bilgi sistemine aktarır. İçişleri Bakanı, gerektiğinde bu süreyi bir katına kadar uzatabilir.”

-31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

-25/11/2010 tarihli ve 6083 sayılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

-13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

-13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Kanunu

-20/10/2016 tarihli ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu

Bu Kanunun; a) 2 nci, 24 üncü, 25 inci ve 26 ncı maddeleri 15/3/2018 tarihinde, b) 17 nci maddesi yayımı tarihinden itibaren 6 ay sonra, c) diğeri maddeleri yayımı tarihinde,yrrlğeri girer.

- Kanun Adı** : **Yükseköğretim Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değışiklik Yapılması Hakkında Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 22/2/2018- 7100
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 06/03/2018– 30252
- Konusu** : 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunlarında değışiklik yapılarak akademik personel unvanları alanında değışiklik yapılmıştır.

- Kanun Adı** : **İcra Ve İflâs Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 28/2/2018- 7101
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15/03/2018– 30261
- Konusu** : 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu- 2004 sayılı Kanunu,
21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun,
11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu,
2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu,
21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu,
26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun,
12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu,
13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu,
9/5/2013 tarihli ve 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu,
9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 179/a, 179/b, 179/c, 298/a ve 329/a maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.
a) 48 inci, 49 uncu ve 64 üncü maddeleri 1/1/2019 tarihinde
b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
- Kanun Adı** : **Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- Kanun Tarih ve No.** : 13/3/2018- 7102
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 16/03/2018– 30262
- Konusu** : Gündemde “seçim ittifakı” yasası olarak tartışılan ve özellikle cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ittifak öngören yasa 298 sayılı Seçim Kanununun çeşitli maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**
- Karar Sayısı** : KHK/7068
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : Olağanüstü hal kapsamında bazı tedbirler alınması; Anayasanın 121 inci maddesi ile 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 4 üncü maddesine göre, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nca 20/11/2017 tarihinde kararlaştırılmıştır. Bu KHK ile **Kamu personeline ilişkin tedbirler, İade hükümleri, Rütbesi alınan emekli Türk Silahlı Kuvvetleri personeli, Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler ve Yurtdışında öğrenim görenlerle ilgili açıklamalarda bulunulmuş**
- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7069
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : 22/4/1925 tarihli ve 657 sayılı Harita Genel Komutanlığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.
 “Düşey engel bilgileri EK MADDE 5- Uçuş emniyetini etkileyebilecek nitelikte ülke sınırları içinde yapılmış, yapılacak ve/veya kaldırılacak olan yapı, tesis ve benzeri tüm düşey engellere dair bilgiler; bu yapı ve tesisleri yapan, yaptıran, kaldıran, yapımına veya kaldırılmasına izin veren kurum ve kuruluşlar tarafından doğruluğu teyit edilerek Harita Genel Komutanlığına gönderilir. Bu kurum ve kuruluşlar, kendilerine ait bilgilerin güncelliğinin sağlanmasından ve Harita Genel Komutanlığına gönderilmesinden sorumludur. Harita Genel Komutanlığı bu bilgileri elektronik ortamda yayımlar. 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 20 nci maddesinin ikinci fıkrasına (ç) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi şeklinde teselsül ettirilmiştir. “d) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak,” MADDE 10- 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

- KHK'nın Adı** : Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun
- Karar Sayısı** : KHK/7070
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **Yargı ile İlgili Düzenlemeler, Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler, Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının Kadroları, Milli Savunma ile İlgili Düzenlemeler, Kamu Personeline İlişkin Bazı Düzenlemeler, Milli Eğitim ile İlgili Düzenlemeler, Çeşitli ve Son Hükümler** şeklinde düzenlemeler yapılmış bu kapsamda belediyelerle ilgili maddeler şöyledir.
- 5580 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir. "EK MADDE 2- Okullar ile özel öğretim kursları hariç olmak üzere başka adlarla da olsa ilköğretim ve ortaöğretim örgün eğitim programlarının aynısı veya bir kısmını uygulayan ya da bu programlara yönelik deneme, seviye tespit sınavı gibi adlarla toplu sınav organizasyonları yapmak üzere faaliyet göstermek için yüz yüze veya uzaktan öğretim yöntemi ile özel öğretim kurumları veya yerler açılmaz, işletilemez, öğretim programları oluşturulamaz. Sivil toplum kuruluşları ile yükseköğretim kurumlarının sürekli eğitim merkezleri gibi birimlerinde de bu faaliyetler yürütülemez. **Belediyeler ise il millî eğitim müdürlükleri ile yapılan ve Bakanlıkça onaylanan ortak işbirliği protokolleri çerçevesinde, örgün eğitim programlarına destek mahiyetinde ücretsiz kurslar açabilir.**"
- 6136 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına "yetki veren kayıt ve belgeler" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile 442 sayılı Kanununun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik korucuları ile köy veya mahalle muhtarları ve **belediye başkanlarının** edinecekleri en fazla bir adet silaha ait taşıma veya bulundurmaya yetki veren kayıt ve belgeler" ibaresi, beşinci fıkrasına "sayılan kişilere ait silahlar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile 442 sayılı Kanununun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik korucuları ile köy veya mahalle muhtarları ve **belediye başkanlarının** edinecekleri en fazla bir adet silah" ibaresi eklenmiş ve aynı maddenin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Ateşli silahla işlenen suçlardan hükümlü bulunanlar ile taksirli suçlar hariç olmak üzere bir yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olanlara, affa uğramış olsalar bile ateşli silah taşıma ve bulundurma izni verilemez."

- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7071
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler kapsamında** 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 75 inci maddesine; "Afet, kitle-sel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri ile bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde, vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir." fıkrası eklenmiştir.
- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7072
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **Yargı ile İlgili Düzenlemeler, Medya Hizmet Sağlayıcılara İlişkin Hükümler, İç Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler ve Çeşitli ve Son Hükümler başlıkları altında bazı düzenlemeler yapılmıştır.**
- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7075
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonunun kurulması ve çalışmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

- KHK'nın Adı** : Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun
- Karar Sayısı** : KHK/7076
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **Müsadere edilen şirket, ortaklık payları ve varlıklar** 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa 65 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 65/A maddesi “Kış lastiği zorunluluğu” maddesi eklenmiştir.
- 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “sosyal etkinlik merkezleri” ibaresi ile aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiş ve birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “öğrenci etüt eğitim merkezleri,” ibaresi ile aynı fıkranın (j) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.
- “p) Sosyal etkinlik merkezi:** İl millî eğitim müdürlükleri ile belediyeler arasında yapılan ve Bakanlıkça onaylanan ortak işbirliği protokolleri çerçevesinde, Bakanlığın verdiği işyeri açma ve çalışma ruhsatı ile belediyelerce açılan ve işletilen, ilköğretim ve/veya ortaöğretim öğrencilerinin ödev ve projelerine ilişkin araştırmalar yaptığı, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin yürütüldüğü özel öğretim kurumlarını,
- KHK'nın Adı** : Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun
- Karar Sayısı** : KHK/7077
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **Sosyal Güvenlik ile İlgili Düzenlemeler yapılmış ve Çeşitli ve Son Hükümler kapsamında ise,** 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 9 uncu maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan “çeşitli statülerde istihdam edilen sözleşmeli personele,” ibaresi “3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca çalışan sözleşmeli personel ile çeşitli statülerde istihdam edilen sözleşmeli personele” şeklinde değiştirilmiştir.

- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7078
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunu, 11/1/1954 tarihli ve 6219 sayılı Kanununun 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu” ibaresi “yapım işi ihaleleri hariç 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanununun 3 üncü maddesi, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 81 inci maddesi, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesinin ikinci fıkrası” şeklinde değiştirilmiştir.
- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi “e) 1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.
- 2) Bu bendin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçi-

lik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.

3) Kurum, hizmet alımının personel çalıştırılmasına dayalı olup olmadığı ya da niteliği itibarıyla bu sonucu doğurup doğurmadığı hususunda (2) numaralı alt bentte sayılan kriterleri ayrı ayrı ya da birlikte dikkate almak suretiyle usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir.”

- 4734 sayılı Kanununun ek 8 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“62 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında personel çalıştırılmasına dayalı hizmetler (danışmanlık hizmet alımları hariç) için ihaleye çıkılmadan önce; 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca yayımlanan Genel Yatırım ve Finansman Programı Kararı çerçevesinde, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıklarının Hazine Müsteşarlığından, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme programında bulunanlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait işletmeciler kuruluşların ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığından uygun görüş alması zorunludur. Uygun görüş, bu kapsamda çalıştırılacak personel sayısı ile idareler, hizmet türleri, işin yapıldığı yer gibi ücret düzeyini etkileyen unsurlardan biri, birkaçı veya tamamı dikkate alınarak ihale dokümanında belirlenecek ücret ve benzeri mali ödemelere ilişkin tavanların tespitini de kapsar.”

- 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun geçici 4 üncü maddesinde yer alan “Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinin anılan bent kapsamındaki mal ve hizmet alımları ile” ibaresi ile geçici 17 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“EK MADDE 2- (1) Hükümet, kamu işveren sendikaları ile işçi sendikaları konfederasyonları arasında;

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan

kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları, özel kanunlarla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım olarak yürüten kamu kurum ve kuruluşlarında,

b) Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları (iştirakler hariç), birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan her türlü işletme ve şirketler, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunanlardan sermayesinin

%50'sinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda,

c) İl özel idareleri, belediyeler ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, belediyelerin bağlı kuruluşları, müesseseler ve işletmeleri ile bunların birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerde,

çalıştırılan işçilerin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve anlaşma protokolü imzalanabilir. Bu protokol hükümleri geçerlilik süresi içinde bu madde kapsamındaki idareler ile taraf konfederasyona üye olan sendikalar için bağlayıcıdır." ve devamında değişiklikler yapılmıştır.

- KHK'nın Adı** : **Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun**
- Karar Sayısı** : KHK/7083
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 08.03.2018 – 30354 (Mükerrer)
- Konusu** : **İptal edilecek ihaleler kapsamında** -(1) 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile sermayesinin %50'sinden fazlası bu belediyelere ait ortaklıklarda, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa göre imzalanan her türlü mal veya hizmet alımları ile yapım işlerine ilişkin sözleşmelerdeki yüklenicilerin, terör örgütlerine iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğunun Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından bildirilmesi ya da imzalanan bu sözleşmeler nedeniyle belediye menfaatinin önemli ölçüde ihlal edildiğinin belirlenmesi halinde bu sözleşmeler belediye başkanı veya belediye başkan vekili tarafından tek taraflı olarak resen feshedilir.
- (2) Bu maddede belirtilen hallerde ayrıca protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar gelir kaydedilir. İhaleyle ilgili olarak yüklenicilere herhangi bir şekilde ceza, tazminat ya da başka bir ad altında ödeme yapılmaz..

BAKANLAR KURULU KARARLARI

- BKK'Adı** : 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11285
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24.02.2018 – 30342
- Konusu** : 27/6/2013 tarih ve 2013/5216 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan 4734 sayılı Kamu ihale Kanununa Göre İhale edilen Mal Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların 5 inci ve 6 ncı maddelerinde yenilenebilir enerjiye ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.
- BKK'Adı** : Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve Parametre Değerleri Hakkında Karar
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11275
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 18.03.2018- 30364 (Mükerrer)
- Konusu** : Ülke ölçeğinde deprem tehlikesinin tespit edilmesi ile başta yeni yapılacak binaların deprem tehlikesine karşı tasarımı ve mevcut binaların değerlendirilmesi olmak üzere deprem risk azaltma faaliyetlerinde etkin kullanımının sağlanması amacıyla Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve buna ilişkin parametre değerlerinin tespit edilmiştir. Harita ile bu haritaya ilişkin parametre değerleri Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının internet sayfasında yayınlanır. Bu yönetmelik 1.1.2019'da yürürlüğe girecektir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 26.02.2018 – 30344
- Konusu** : Stratejik plan hazırlamakla yükümlü kamu idarelerinin ve stratejik planlama sürecinin temel aşamaları ile bu sürece ilişkin takvim tespiti, stratejik planların değerlendirilmesi, kalkınma planı ve programlara uygunluğunun sağlanmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesidir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Kedi, köpek ve gelinciklerin kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınmasına Dair yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 26.02.2018 – 30344
- Konusu** : Hastalıklarının daha etkin kontrolünü sağlamak amacıyla, sahipli köpek, kedi ve gelinciklerin kimliklendirilerek elektronik ortam da dâhil olmak üzere kayıtlarının düzenli tutulması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Mali İstatistik Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24.02.2018 – 30342
- Konusu** : Genel yönetim sektörü ve bu sektörü oluşturan merkezi yönetim, mahallî idareler ve sosyal güvenlik kurumları alt sektörlerine ait konsolide olarak hazırlanacak olan mali istatistik tablolarına esas mali verilerin derlenmesi, mali istatistik tablolarının uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanması ve yayımlanmasına ilişkin usul, esas, ilke ve standartlar ile veri derleme sürecindeki yetki, sorumluluk ve yaptırımları belirlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24.02.2018 – 30342
- Konusu** : 27/12/2014 tarihli ve 29218 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)” ibaresi “257 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)” olarak; “263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı” ibaresi “263 Ürün ve Teknoloji Geliştirme Giderleri Hesabı” olarak; “268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)” ibaresi “268 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)” olarak değiştirilmiş ve “132 Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabı” ibaresinin altına “135 Tek Hazine Kurumlar Hesabından Alacaklar Hesabı” ibaresi, “333 Emanetler Hesabı” ibaresinin altına “335 Tek Hazine Kurumlar Hesabından Borçlar Hesabı”, “959 Doğrudan Dış Proje Kredilerinden Açılan Akreditif Karşılığı Hesabı” ibaresinin altına “99 Diğer Nazım Hesaplar”, “990 Kiraya Verilen veya İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri Hesabı”, “993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı”, “998 Diğer Nazım Hesaplar Hesabı”, “999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabı” ibareleri eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Otopark Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 22.02.2018 – 30340
Konusu : 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında kalan belediyelerde, son nüfus sayımına göre nüfusu 10000 ve daha fazla olan yerleşmelerde, nüfusu 10000'den az olmakla birlikte imar planı onaylanmış yerleşmelerde ve alanlarda ve imar planı bulunmamakla beraber bu Yönetmeliğin uygulanacağına dair idarelerce karar alınan bütün yerleşmelerde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapı ruhsatı düzenlenecek binalarda araçların yol açtığı parklanma ve trafik sorunlarının çözümü için otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerde otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarının tespit ve giderilme esaslarını düzenlemektir
- Yönetmeliğin Adı** : **Belediye Ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 02.03.2018 – 30348
Konusu : 22/2/2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğin Ek 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Çarşı Ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 02.03.2018 – 30348
Konusu : Emniyet Teşkilatına alınacak çarşı ve mahalle bekçilerinde aranacak şartlar ile giriş sınavlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Çelik Yapıların Tasarım, Hesap Ve Yapım Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 15.03.2018 – 30333 (Mükerrer)
Konusu : 4/2/2016 tarihli ve 29614 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çelik Yapıların Tasarım, Hesap ve Yapım Esaslarına Dair Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “(2) Bu Yönetmelik; cidar kalınlıkları 2.5 mm'den az olmayan çelik boru ve kutu profiller ile eleman karakteristik kalınlıkları 4 mm'den az olmayan diğer çelik profillerden oluşan yapı sistemlerini kapsar.” Aynı Yönetmeliğin eki “Çelik Yapıların Tasarım, Hesap ve Yapım Esasları” yürürlükten kaldırılmış, aynı Yönetmeliğe ekteki “Çelik Yapıların Tasarım, Hesap ve Yapımına Dair Esaslar” eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Resmî İlan Ve Reklâmlar İle Bunları Yayınlayacak Süreli Yayınlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15.03.2018 – 30361
- Konusu** : 5/10/2016 tarihli ve 29848 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Resmî İlan ve Reklâmlar ile Bunları Yayınlayacak Süreli Yayınlar Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin birinci fıkrası: “(1) Kurum, şubesi bulunan yerlerin il mülki sınırları içinde, resmî ilan ve reklâmların yayınlama hakkı bulunan süreli yayınlarda yayınlattırılmasına aracılık eder.” Aynı Yönetmeliğin 109 uncu maddesinin ikinci fıkrasına (ç) bendi eklenmiştir. “ç) Kurum şubesi bulunan ancak büyükşehir belediyesi statüsünde olmayan illerin merkez belediyesi dışındaki ilçelerinde yayınlanan gazetelere,” şeklinde değiştirilmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15.03.2018 – 30361
- Konusu** : 27/11/2007 tarihli ve 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile aynı yönetmeliğin 134. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “a) İl ve İlçelerdeki hükümet konağı için İçişleri Bakanlığı bütçesine konulan ve anılan Bakanlık tarafından belirlenen tahsis şekline göre il emvaline gönderilen,” şeklinde değişiklik yapılmış
- Yönetmeliğin Adı** : **Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 16.03.2018 – 30362
- Konusu** : 31/3/2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin 35 inci maddesine “Talepte bulunmaları halinde, Spor Genel Müdürlüğünce tescil edilmiş spor kulüplerinin (vergi kanunları uyarınca defter tutma yükümlülüğü bulunan iktisadi işletmeleri hariç) farklı tarihleri kapsayan hesap dönemini kullanmalarına İçişleri Bakanlığınca izin verilebilir.” fıkra eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 18.03.2018 – 30364 (Mükerrer)
- Konusu** : Yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek resmi ve özel tüm binaların ve bina türü yapıların tamamının veya bölümlerinin deprem etkisi altında tasarımı ve yapımı ile mevcut binaların deprem etkisi altındaki performanslarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli kuralları ve minimum koşulları belirlemektir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Kamu Haznedarlığı Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28/02/2018 – 30346
- Konusu** : 8/12/2016 tarihli ve 29912 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kamu Haznedarlığı Genel Tebliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına (d) bendi eklenmiş diğer bent buna göre teselsül ettirilmiştir. “d) Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları: 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Muta-bakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluş-ları Hakkında Kanun kapsamında faaliyetine izin verilen ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarını,” – Aynı Tebliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye beşinci fıkra;“(3) 18/6/2011 tarihli ve 27968 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarele-rinin Ödeme ve Tahsilat İşlemlerinin Elektronik Ortamda Ger-çekleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar hükümleri saklı kalmak kaydı ile kurumlar; faaliyetleri kapsamında yaptıracakları tahsilat ve ödeme işlemleri için yurt içinde yerleşik diğer bankaları, Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.’yi ve yurtiçinde yerleşik bankalar aracılı-ğıyla olmak koşuluyla ödeme kuruluşlarını ve elektronik para ku-ruluşlarını da kullanabilir. Ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları, kamu kurumları adına tahsil ettikleri tutarları anla-şma yaptıkları yurt içinde yerleşik bankalarda ilgili kamu kurumu adına açılacak hesaplara işlem yapılan gün içerisinde aktarmak zorundadır. Gerçekleştirilen tahsilat tutarlarının, özel kanun-ların verdiği yetki kapsamında yapılan düzenlemelerde yer alan hükümler saklı kalmak kaydı ile takip eden işgünü içinde; yurt içinde yerleşik tüm bankalar aracılığıyla kredi kartları ile yapılan tahsilatın ise azami 20 gün içerisinde ilgili kurumun kamu serma-yeli bankadaki hesabına aktarılması zorunludur.”“(5) İller Bankası A.Ş. ortakları olan belediyeler ve il özel idareleri mali kaynaklarını bu Tebliğin 6 ncı maddesinde belirlenen oranlara ilişkin koşullar çerçevesinde İller Bankası A.Ş.’de değerlendirebilir.” Şeklinde de-ğişiklik yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 492)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28/02/2018 – 30346
- Konusu** : Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından sunulan hizmetlerden kişilerin elektronik ortamda yararlanabilmesi; vergisel yükümlülüklerin mükelleflerce kolay ve hızlı bir şekilde yerine getirilebilmesi, be-

yanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin elektronik ortamda verilebilmesi ve bu belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarının ilgililerine elektronik ortamda sunulması amacıyla oluşturulan İnteraktif Vergi Dairesi uygulamasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 364)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 383)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 02/03/2018 – 30348
- Konusu** : 10/6/2014 tarihli ve 29026 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 364)'nin "III- TAAHHÜTNAME VE TEMİNAT ALINMASI" başlıklı bölümü başlığı ile birlikte "III. TEMİNAT (1) Kurum tarafından çıkarılan ve 2/2/2018 tarihli ve 30320 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Yürütülen Taşınmaz Temini İşlemlerine İlişkin Usul ve Esasların 17 ncimaddesine istinaden alınacak teminata esas olmak üzere, bu maddede belirtilen tahmini kamulaştırma bedelleri, kamulaştırma teknik ve idari hazırlık giderleri, tahmini dava masrafları, avukatlık asgari ücretleri ve tescil masrafları İdarece belirlenerek Kuruma bildirilir. Kurum tarafından da teminatın alındığına ilişkin yazının İdareye iletilmesinden sonra İdarece kamulaştırma işlemlerine başlanır." yukarıdaki şekilde değiştirilmiştir.

- Tebliğin Adı** : **Yapı İşleri İnşaat, Makine Ve Elektrik Tesisatı Genel Teknik Şartnamelerine Dair Tebliğ (Tebliğ No: Yfk-2007/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 06/03/2018 – 30348
- Konusu** : 30/6/2007 tarihli ve 26568 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı İşleri İnşaat, Makine ve Elektrik Tesisatı Genel Teknik Şartnamelerine Dair Tebliğ (Tebliğ No: YFK-2007/1)'in 1 inci maddesi "MADDE 1 – (1) Bu Tebliğ, 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 32 nci maddesi kapsamına giren kurum ve kuruluşların uymak ve uygulamak zorunda oldukları yapı işleri inşaat, makine ve elektik tesisatı genel teknik şartnamelerinin belirlenmesi amacıyla, 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır." Aynı Tebliğin ekine ekteki Isı Yalıtım İşleri Genel Teknik Şartnamesi ve Yapısal Yangın Güvenliği İşleri Genel Teknik Şartnamesi eklenmiştir. Bu Tebliğ 1/6/2018 tarihinde yürürlüğe girer. şeklinde değişiklik yapılmıştır.

- Tebliğin Adı** : **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 10/03/2018 – 30356
- Konusu** : 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca veri sorumluları veya yetkilendirdiği kişilerce yerine getirilmesi gereken aydınlatma yükümlülüğü kapsamında uyulacak usul ve esasları belirlemektir.
- Tebliğin Adı** : **Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 10/03/2018 – 30356
- Konusu** : Veri sorumlusuna başvuru ve işlemin ayrıca bir maliyet gerektirmesi hâlinde alınacak ücret ile ilgili usul ve esasları belirlemek üzere hazırlanmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 13/03/2018 – 30359
- Konusu** : 6/12/2016 tarihli ve 29910 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğinde değişiklik yapılmıştır.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

KAMU KURUM VE KURULUŞLARI ZARARINA DOLANDIRICILIK¹

İhaleyi kazanan sanığın ifa ettiği edimin yapım niteliğine ilişkin olması nedeniyle eylemin TCK'nin 236/2-d maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, ancak; kamu görevlileri bu suçun faili olabileceğinden kamu görevlisi olmayan sanığın işlediği iddia edilen eyleminin nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturup oluşturmayacağı ile ilgili delilleri tartışma görevinin Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilmelidir. (5237 s. TCK m. 158/1-e, 236/2-d)

VEKALET ÜCRETİ²

Kamu davasına katılma üzerine mahkumiyete karar verilmiş ise vekili bulunan katılan lehine vekalet ücreti tayin olunması gerektiği gözetilmelidir. (1136. S. Av. K.m.168), (AAÜT m. 13/1)

HİZMET NEDENİYLE GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA³

Katılana ait işyerinde kasadan satış yaparak, müşterilerden para alma yetkisi verilen sanığın tahsil ettiği paralardan bir kısmını kendisinin almasının, hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma suçunu oluşturduğu gözetilmelidir. (5237 s. TCK m. 142/1-b, 155/2)

CAMİİDEN BULUNAN LEVHANIN ÇALINMASI⁴

Camii içerisinde bulunan tabloyu çalan sanığın eyleminin hem **ibadete ayrılmış yerlerde bulunan eşya** hem de **kilitlenmek suretiyle muhafaza altına alınan eşya** hakkında olmak üzere hırsızlık suçunun iki farklı halini ihlal ettiği ve daha ağır ceza verilmesini öngören kilitlenmek suretiyle muhafaza altına alınan eşya hakkında hırsızlık suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilmelidir. (5237 s. TCK m. 44, 142/1-a,2-h)

1 T.C. YARGITAY Beşinci Ceza Dairesi E:2014/7993, K:201/4287, K:09/10/2017

2 T.C. YARGITAY Üçüncü Ceza Dairesi E:2017/1654, K:201/2735, 15/03/2017

3 T.C. YARGITAY İkinci Ceza Dairesi E:2014/37507, K:2017/2997, T:15/03/2017

4 T.C. YARGITAY Ceza Genel Kurulu E:2016/2-833, K:2017/115, T:28.02.2017

DANIŞTAY KARARLARI

EMLAK VERGİSİ MÜKELLEFİ OLARAK VERGİ ZİYAYİ CEZASI¹

İrtifa hakkının tapuya tescille hüküm ifade edeceği ve emlak vergisi mükellefinin tescil tarihinden itibaren intifa hakkı sahibi olacağı ile emlak vergisi tarhiyatı üzerinden vergi ziyai cezası kesilemeyeceği hakkında

Davacı şirket adına, 2008-20/15 yıllarına ilişkin olarak çevre temizlik vergisi, emlak vergisi kültür varlıkları koruma katkı payı ve bunlara ilişkin vergi ziyai cezaları ile usulsüzlük cezalarının gecikme zammıyla birlikte tahsili amacıyla düzenlenen 6.11.2015 tarih ve 3/24524 sayılı ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davayı kısmen kabul eden kısmen ededen Eskişehir 1. Vergi Mahkemesinin 27/05/2016 tarih ve E:2016/138, K:2016/514 sayılı kararının, dilekçelerde ileri sürülen sebeplerle bozulması istenilmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Dokuzuncu Dairesince işin gereği görüldü:

Uyuşmazlıkta, davacı şirket adına, 2008 -2015 yıllarına ilişkin olarak çevre temizlik vergisi, emlak vergisi, kültür varlıkları koruma katkı payı ve bunlara ilişkin vergi ziyai cezaları ve usulsüzlük cezalarının gecikme zammıyla birlikte tahsili amacıyla düzenlenen 06.11.2015 tarih ve 3/24524 sayılı ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davayı; 2014-2015 yılı emlak vergisi ile kültür varlıklarını koruma katkı payı ve bunlara ait vergi ziyai cezası ile 2008-2009 yıllarına ilişkin çevre temizlik vergisi ile vergi ziyai cezası ve usulsüzlük cezası yönünden ise reddeden Vergi Mahkemesi kararının dilekçelerde ileri sürülen nedenlerle bozulması istenilmektedir.

Vergi Mahkemesi kararının 2008-2009 yıllarına ilişkin çevre temizlik vergisi ile vergi ziyai cezası ve usulsüzlük cezası ile 2010-2015 yılı çevre temizlik vergisi ile vergi ziyai cezası ve usulsüzlük cezasına ilişkin hüküm fıkralarının dayandığı hukuki sebep ve gerekçeler Dairemizce de uygun görülmüş olup, taraflarca temyiz dilekçelerinde ileri sürülen iddialar belirtilen hüküm fıkralarının bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemiştir.

Davalı idarenin 2004, 2015 yıllarına ilişkin emlak vergisi ile kültür varlıklarını koruma katkı payı ve bunlara ait vergi ziyai cezasına ilişkin hüküm fıkrasına yönelik temyiz istemine gelince;

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun mükellef başlığını taşıyan 3. maddesinde, bina vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenlerin ödeyeceği hükme bağlanmıştır.

Türk Medeni Kanununun 794. maddesinde, intifa hakkının taşınır, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabileceği, aksine düzenleme olmadıkça bu hakkın, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlayacağı; 795. maddesinde, intifa hakkının, taşınırlarda zilyetliğin devri, alacağın devri, taşınmazlarda tapu kütüğüne tescil ile kurulacağı belirtilmiştir.

Bu hükümlerden, emlak vergisini taşınmazın malikinin ödeyeceği, maliki bulunan taşın-

¹ T.C. Danıştay Dokuzuncu Daire Esas No:2016/17677, Karar No:2017/2045

mazlarda intifa hakkı tesis edilmesi halinde emlak vergisini taşınmazın maliki yerine intifa hakkı sahibinin ödeyeceği, ancak taşınmazın maliki ve intifa hakkı sahibinin bulunmaması halinde taşınmaza malik gibi tasarruf edenlerin ödeyeceği anlaşılmaktadır.

Olayda Vergi Mahkemesince taşınmaza ilişkin bina vergisinin mükellefinin ilk olarak taşınmazın sahibi, malikten tahsil imkanı olmazsa intifa hakkı sahibi, ikisi de yoksa bu defa binaya malik gibi tasarruf edenlerin olduğu gerekçesiyle davanın bu kısmının kabulüne karar verilmiş ise de **madde intifa hakkı sahibine gidilebilmesi için malikten emlak vergisinin tahsil imkanının bulunmaması gibi bir koşul öngörülmediğinden ve yasa koyucu taşınmazın malikinin bulunması halinde bile varsa intifa hakkı sahibinin emlak vergisinin mükellefi olacağı belirtildiğinden mahkemenin bu gerekçesinde isabet görülmemiştir.**

Yukarıda sözü edilen hükümler karşısında uyuşmazlığın çözümü, davacının intifa hakkı sahibi olup olmadığının açık bir şekilde belirlenmesine bağlı bulunmaktadır. Diğer bir deyişle intifa hakkı tapuya tescil ile hüküm ifade edeceğinden ve anılan hakkın telse ile emlak vergisinin mükellefi tescil tarihinden itibaren intifa hakkı sahibi olacağından bu hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, davacı şirket ile ... arasında 15.08.2007 tarihinde intifa hakkı sözleşmesi imzalandığı, sözleşmenin altında da 22.08.2007 tarihinde söz konusu intifa hakkının tapuya tescil edildiğinin belirtildiği anlaşılmaktadır.

Her ne kadar sözü edilen sözleşmenin altında 22.08.2007 tarihinden itibaren intifa hakkının tapuya tescil edildiği yazılı ise de bu ibarenin altında tapu sicil müdürü yazılmakla birlikte isim ve soyadının olmadığı, sadece kime ait olduğu anlaşılmayan bir imza bulunmadığı görülmüştür.

Bu nedenle mahkemece tapu idarelerinden intifa hakkının tapuya tescil edilip edilmediğinin, edilmiş ise hangi tarihte tapu kayıtlarına tescil edildiğinin sorulması ve bunun sonucunda davacının intifa hakkı sahibi olduğunun anlaşılması halinde emlak vergisi mükellefi sayılarak ödeme emri ile 2014-2015 yılları için istenilen vergi ziyayı cezalı emlak vergisinde kanuna uyarlık bulunup bulunmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

Ayrıca vergi mahkemesince karar verilirken emlak vergisi üzerinden hesaplanıp kesilen vergi ziyayı cezası ile ilgili olarak Emlak Vergisi Kanununda 09.04.2002 tarihinden itibaren 4571 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu beyan esası kaldırılarak bildirim verilmesi esası getirildiğinden ve 32. Maddede de bildirim süresinde verilmemesi durumunda verginin idarece tarh edileceği belirtildiği halde ceza kesileceğine dair bir hükme yer verilmediğinden, 2002 yılı ve sonraki yıllarda yapılan tarhiyatlar için vergi cezası kesilmesinin mümkün olmayacağı hususunun da borcum yoktur kapsamında değerlendirileceği tabiidir.

Açıklanan nedenlerle, davacı temyiz isteminin reddine, davalı idare temyiz isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine, Eskişehir 1. Vergi Mahkemesinin 27/05/2016 tarih ve E:2016/138, K:2016/514 sayılı kararının; 2008-2009 yıllarına ilişkin çevre temizlik vergisi ile vergi ziyayı cezası ve usulsüzlük cezası, 2010-2015 yılı çevre temizlik vergisi ile vergi ziyayı cezası ve usulsüzlük cezasına ilişkin hüküm fıkralarının onanmasına, 2014, 2015 yıllarına ilişkin vergi ziyayı cezalı emlak vergisi ile kültür varlıklarını koruma katkı payına ilişkin hüküm fıkrasının ise bozulmasına,

İŞ YERİNİ SEL BASMASI SONUCU SİGORTA TARAFINDAN AÇILAN RUCU DAVASI¹

Sigortalı imar hukukuna ilişkin yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı araştırılarak, bu izin ve ruhsatların olmaması halinde, davalı idarelerin hizmet kusuruna ilişkin fiilleriyle, zarar arasındaki illiyet bağının ortadan kalkacak olması nedeniyle davalılar yönünden reddi gerekeceği; bahse konu yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi ve işyerine ilişkin ruhsatların mevcut olması halinde ise zarardan sorumluluğu olan idarelerin tespiti ile hasım konumuna alınmalar sonrası bilirkişi raporuyla bulunacak kusur oranları çerçevesinde gerçek zararın tespiti sonrası bir karar verilmesi gerektiği hakkında.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Dava, davacı şirketçe sigortalanan Gülsan Sanayi Sitesi içindeki işyerinin 03-04/07/2012 gününde .... ilinin genelinde yağın aşırı yağışlar sonrasında Yılanlı Derenin taşması üzerine hasar görmesi nedeniyle oluştuğu öne sürülen ..... TL maddi zararın rucuen tazmini istemiyle açılmıştır.

(...)

Dosyanın incelenmesinden; davacı şirketçe sigortalanan ve Yılanlıdere havzasındaki Gülsan Sanayi Sitesindeki işyerinin 3-4/07/2012 gününde ... ilinin genelinde yağın aşırı yağışlar sonrasında hasara uğradığı; olayın hemen akabinde dava dışı bir sigorta şirketince; su taşını ile ilgili olarak olayın çıkış sebebi ve varsa sorumlu idarelerin kusur durumlarının tespiti amacıyla Samsun 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin E:2012/58 D. İş sayılı dosyasıyla yaptırılan keşif sonrası hazırlanan bilirkişi raporunda; ... İli ... İlçesinde meydana gelen aşırı yağış sonrası oluşan selde ... AVM ile Eski Sanayi Sitesi ve Gülsan Sanayi Sitesindeki işyerlerinde oluşan hasarla ilgili olarak ....AVM içindeki işyerleri yönünden bu AVM içinden geçen İncirli Deresinin maksimum fezyan debisine göre projelendirilmeden ıslah edildiği; dere yatağının imara açılarak iskan edilmesi nedeniyle ilgili belediye ile proje sahiplerinin kusurlu olduğunun; Eski Sanayi Sitesi ve Gülsan Sanayi Sitesindeki işyerleriyle ilgili olarak; bu işyerleri ile TOKİ Konutlarının yakınından geçen Yılanlı Derenin usulüne uygun ıslah edilmediği, kıyı kenar çizgisine dikkat edilmeden ve taşkın hesabı yapılmadan porjelendirilip, iskana açılması açısından ilgili belediyeler ile bu dere üzerinde bulunan sel kapanının görevini tam olarak yapacak şekilde inşa edilmediği, dolayısıyla bu projeyi yapan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün kusurlu olduğu yönünde değerlendirmeler yapıldığı; aynı yönde tespitlerin olayla ilgili yürütülen ceza soruşturması sırasında hazırlanan bilirkişi raporunda da yapıldığı; bu raporları dikkate alan davacı şirketçe, belirtilen hasar tutarı sigortalıya ödedikten sonra davalı idarelerce yapılan başvuru sonrasında rucuen tazmini istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümleri uyarınca, imarla ilgili hizmetleri yapmak veya yaptırmak belediyenin görev ve sorumlulukları arasında olup, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan yapıların, belediye encümeni kararını müteakip, belediyece yıktırılacağı, ayrıca kullanma izni verilmeyen ve alınmayan yapıların, izin alınıncaya kadar elektrik, su ve kanalizasyon hizmetlerinden ve tesislerinden faydalandırılmayacakları, işyeri açma ve çalıştırma izni olmayan işyerlerinin faaliyette bulunamayacağı, sigortalının kanunun emredici hükümlerine aykırı fiilden doğan zararın teminat altına alınmasını sağlayan sigorta sözleşmesinin geçerli olmayacağı ve tacir olduğunda kuşku olmayan sigorta şirketinin sözleşmesinin geçerliliğini etkileyecek hususlara ilişkin bir araştırma yapmaksızın sigorta yapması halinde basiretli bir tacir gibi hareket etmediğinin değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

¹ T.C. DANIŞTAY Sekizinci daire Esas No:2015/8819, Karar No:2017/2276

Olayda; davacının sigortaladığı işyerinin imara ilişkin yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi ile işyeri açma ve çalışma ruhsatının bulunup bulunmadığı hususu anlaşılmamakta olup, sigorta şirketince bu ruhsat ve izinlerin bulunup bulunmadığının tespitinden sonra sigorta sözleşmesi yapılması, sözleşmenin geçerliliğini etkileyen yasal bir zorunluluk olduğundan, sigortacının sigortalayacağı işyerinin kanunen bulunması gereken ruhsatlar ve/veya izinlerine ilişkin bir araştırma yapmaksızın, sigortalaması halinde, basiretli bir tacir gibi hareket etmemesi nedeniyle ağır kusurlu olacağı, bu kusurlu fiilin davalı idareler tarafından kamu hizmetlerinin sunulması sırasında işlenen kusurlu fiiller ile zarar arasındaki illiyet bağının keseceği ve sigortacının ağır kusuru nedeniyle zararın tamamından tek başına sorumlu olacağı açıktır.

Öte yandan; su taşını ile ilgili olarak olayın çıkış sebebi ve varsa illiyet bağı olan kurum ve kuruluşların kusur durumlarının belirlenmesi amacıyla Sulh Hukuk Mahkemeleri, Ticaret Mahkemeleri ve İdare Mahkemelerince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporlarında; yağışın şiddetli yağış karakteri gösterdiği ancak afet oluşturabilecek nitelikte bulunmadığı belirtilmiş olmakla birlikte, yapılaşmaya izin verilerek suların akış kesitlerinin daraltıldığı, olayın meydana gelmesinde Yılanlıdere üzerindeki sel kapanının usulüne uygun yapmayan ve İncirli Dere'nin ıslahı sırasında .... Belediyesinin hazırladığı Derivasyon Tünelinin uygun olduğunu anlayan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün; dere ıslahını yapmayan, dere yataklarını imara açan, yağmursuyu tahliyesi görevlerini yapmayan belediyeler ve su ve kanalizasyon idaresinin; projeye aykırı yapı yapması ve dere ıslahını usulüne uygun yapmaması nedeniyle yapı müteahhidinin kusurlu olduğunun belirtildiği görülmüş olup, yapı müteahhidi için belirlenen kusurun idarelerin denetim ve gözetim görevlerini yerine getirmemekten kaynaklı kusurunu ortadan kaldırmayan ve aslen bu hizmeti (dere ıslahı) yürütmekle görevli idarelere ait bir kusur olduğu; yapı müteahhidi ile ilgili idare arasındaki rücu ilişkisi bakımından önem arzeden nitelikte oldu anlaşılmıştır.

Bu hale göre, meydana gelen olay nedeniyle tazmini istenen zararın sadece doğal afetten kaynaklanmadığı, idarelerin kusurlu hizmetlerinden doğan birden çok faktörün bir araya gelmesi ile oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumda; ***sigortalının imar hukukuna ilişkin yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi ile işyeri açma ve çalışma ruhsatının araştırılarak, bu izin ve ruhsatların olmaması halinde, davalı idarelerin hizmet kusuruna ilişkin fiilleriyle, zarar arasındaki illiyet bağının ortadan kalkacak olması nedeniyle davalılar yönünden davanın reddi gerekirken, bahse konu, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi ve işyerine ilişkin ruhsatların mevcut olması halinde ise; belirtilen olaya ilişkin olarak oluşan zarardan, dere yatağında yerleşime müsaade eden ve taşan derenin bakımı ve yağmur sularının tahliyesi konusunda .... Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ile birlikte sorumluluğu olan davalılar ... Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyesinin ve Yılanlı Dere üzerindeki sel kapanımı usulüne uygun yapmayan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün hizmet kusuru nedeniyle birlikte sorumlu olması karşısında; Çevre ve Şehircilik Bakanlığının da özellikle imar planlarıyla ilgili olarak yürüttüğü bir kamu hizmetinden kaynaklanan hizmet kusurunun bulunup bulunmadığının ortaya konulması ve tespiti halinde davalı konumunda bulunmayan idarelerin de hasım mevkinde alınması suretiyle, belirtilen olaya ilişkin olarak Mahkemelerce yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemeleri sonrası hazırlanan bilirkişi raporları da gözetilerek, ilgili idarelerin kusur durumlarının birlikte değerlendirileceği yeni bir bilirkişi raporuyla bulunacak kusur oranları çerçevesinde ve davacının gerçek zararının araştırılması sonrasında, (sigorta primleri zarardan mahsup edilerek) tahsilde tekerrür olmamak üzere bir karar verilmesi gerekirken, yukarıda anılan gerekçelerle tazminat isteminin yalnızca dava açılan idarelerin üçü yönünden kabulüne biri yönünden reddine karar vane İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.***

SAYIŞTAY KARARI

KULLANIM HAKKI BELEDİYEYE SÜRELİ OLARAK DEVREDİLEN VE SÜRE DOLMADAN SAHİBİNİN TAAHHÜDÜNDEN VAZGEÇMESİ ÜZERİNE İADE EDİLEN GAYRİMENKUL İÇİN YAPILAN TADİLAT VE ONARIM BEDELİ¹

X tarafından kullanım hakkı ... Belediyesine süreli olarak devredilen ve süre dolmadan sahibinin taahhüdünden vazgeçmesi üzerine iade edilen gayrimenkul için yapılan tadilat ve onarım bedelinden oluşan .....-TL'ye ilişkin olarak 28.10.2012 tarih ve 1283 sayılı İlamın sonuç kısmında yer alan "...mâadasının ...beraatına..." hükmü kapsamında verilen beraat hükmünün kaldırılmasına ve kamu zararı .....-TL'nin 02.03.2009 tarih ve 12 no'lu meclis kararını imzalayan Belediye Başkanı (Meclis Başkanı) ve Meclis Üyelerinden tazminine hükmolunmuştur.

İlamda sorumlu tutulan 02.03.2009 tarih ve 12 sayılı Belediye Meclis Kararını alan Belediye Meclis Üyelerinden ..., ... ile .... ortak dilekçelerinde; Meclis gündeminin kendilerine tebliğ edilmediğini, gündemin tebliğine dair "Teslim Tutanağı"nda yer alan imzaların kendilerine ait olmadığını, tebliğ edildiği kabul edilse dahi her olay yerine gidip inceleme görev ve yetkileri bulunmadığını, Belediye personeline kendilerine verilen bilgiye itibar edildiğini belirterek Belediye Meclis Üyelerinin sorumluluğunun bulunmadığını,

Meclis Başkanı olarak sorumlu tutulan .... dilekçesinde söz konusu taşınmazda internet hizmeti verilebilmesi için gerekli teknolojik donanımın (bilgisayar vs.) Türk Telekom tarafından bedelsiz olarak karşılandığını, Belediye tarafından da internet kafe ortamına uygun olarak dekorasyon yapıldığını, belediyenin yaptığı masraflardan taşınmaz malikinin herhangi bir kazancının olmadığını, yapacağı işe uygun olarak yeni bir tadilat ve dekorasyon yapılmasının gerekeceğini, ilamda belirtilen sabit harcama masraflarının idarece her zaman taşınmaz malikinden tahsil edilebileceğini,

Meclis Üyesi .... adına Avukat ..... dilekçesinde, belediye meclisinin kendine verilen görevi yasal çerçevede yerine getirmiş olup tahsis aldıktan sonra belediye idaresinin yapacağı harcamalara "harcama yapın veya yapmayın" gibi bir müdahalesinin söz konusu olamayacağını, ancak meclise bilgi verilirse bu konuların mecliste tartışılıp karara bağlanacağını, kaldı ki Meclisin bilgisi dışında yapılan bu tadilatlar nedeniyle gayrimenkul sahiplerinin sebepsiz zenginleştiğini, bu sebeple belediyenin gayrimenkul sahiplerine sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak ve dava açarak yaptığı masrafları geri isteme hakkı olduğunu,

Diğer Meclis üyeleri ise ortak mahiyetteki savunmalarında, Meclis üyeleri olarak belediyenin hiçbir tasarrufunda söz sahibi olmadıklarını, yasama görevi yanında yürüme görevlerinin bulunmadığını, yürütmenin başının belediye başkanı olduğunu, söz konusu taşınmazda internet hizmeti verilebilmesi için gerekli teknolojik donanımın (bilgisayar vs.) Türk Telekom tarafından bedelsiz olarak karşılandığını, belediye tarafından da internet kafe ortamına uygun olarak dekorasyon yapıldığını, Belediyenin buraları bir yıla yakın kullandığını, insanların yapılan harcamalar neticesinde verilen hizmetten faydalandıklarını,

Meclis Üyesi .... ilave olarak ilamda verilen kararda ısrar edilmesi halinde, tüm meclis üyelerinin bir araya gelmesi mümkün olmadığından kişi hissesine düşen miktarın borç olarak

1 Sayıştay 6. Daire Tutanak No: 43851, Tutanak Tarihi: 13.12.2017

çıkarılması gerektiğini belirterek tazmin hükmünün kaldırılmasını talep etmişlerdir.

İlamın 1 ve 2'nci maddeleri hakkında Başsavcılık mütalaasında;

“... ”

Mülkiyeti başkasına ait işyerlerinin, kullanım haklarını bedelsiz olarak belirli süre ile belediye hibe ve devir edildiği halde, taraflar arasındaki hibe sözleşmesinde belirlenen süre dolmadan, meclis kararıyla hibe sürelerinin bitirilmesine ve iadesine karar verildiğinden, ayrıca tahsis süresinin emsal kira bedelinin birkaç katı tutarında işyerine duvar örülmesi, sıvanması, boyanması, kapı, pencere takılması, elektrik tesisat işleri, boya işleri gibi gayrimenkule değer katan ve boşaltılırken geri alınması mümkün olmayan imalatlar için harcama yapılmasından, kamu zararına sebebiyet verildiği değerlendirilmiştir.

Buna göre, adı geçen temyiz talebinin reddedilerek, Daire kararının korunmasının uygun olacağı düşünülmektedir” denilmiştir.

Duruşma talebinde bulunan ..., ... ile Sayıştay Savcısının sözlü açıklamalarının dinlenmesinden ve dosyada mevcut belgelerin okunup incelenmesinden sonra,

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ

Rapor dosyası ve eki belgelerin incelenmesinde;

... sakinlerinden ...'in 20.10.2008 tarihli dilekçe ile 120 m2 büyüklüğündeki dükkânının kullanım hakkını 20.10.2011 tarihine kadar şartsız ve bedelsiz olarak Belediyeye devretmek istediğini bildirmesi üzerine, Belediye Meclisinin 21.10.2008 tarihli ve 74 sayılı kararı ile bu talebi kabul ettiği ve adı geçen kişi ile Belediye arasında bu dükkânın belediyece kullanımına ilişkin protokol düzenlendiği,

Bu protokol uyarınca söz konusu işyeri için Belediyece .....-TL bakım onarım harcaması yapıldığı, yapılan harcamaların; duvar örülmesi, sıvanması, boyanması, kapı, pencere takılması, elektrik tesisat işleri, boya işleri gibi gayrimenkule değer katan ve boşaltılırken geri alınması mümkün olmayan imalat ve malzemeler olduğu,

Ancak söz konusu yer için Belediyece bu harcamalar yapıldıktan sonra ... tarafından 24.01.2009 tarihli yeni bir dilekçe ile oğlunun askerden geldiği, işsiz olduğu, ona iş kuracağı gerekçeleri ileri sürülerek hibeden vazgeçtiğinin bildirilmesi üzerine, Belediye Meclisince ilgilinin başvurusunu kabul edilerek, 02.03.2009 tarihli ve 12 sayılı karar ile ilgili taşınmazın protokolde öngörülen bedelsiz devir süresinden önce 20.10.2009 tarihinde sahibine iadesine karar verildiği,

Öte yandan ... .. Belediyesi 2008 yılı hesabının yerinde incelenmesi sonucunda düzenlenen sorguda, 10.06.2009 tarihinde söz konusu yerde yapılan fiili ve fiziki incelemede, işyerinin hali hazırda Belediye tarafından boşaltılmış olduğu, işyeri sahibi tarafından kiraya verilmek üzere kiralık ilanı asılmış olduğunun görüldüğü, **Belediye tarafından yaptırılan tadilatın üç yıllık kullanım için yapılmış olmasına karşın, ilgili bölgede söz konusu işyerinin üç yıllık kira bedelinin yapılan harcamanın yarısı kadar olabileceğinin anlaşıldığı, bu suretle ilk anlaşma esasları dahi Belediyenin aleyhine iken, işyerinin üç yıllık kullanımı yerine altı-yedi ay civarında kullanılarak sahibine iade edilmesi sonucu kamu zararına sebep olduğu belirtilerek**, bu husus anılan hesaba ait yargı raporuna konu edilmiş ve bu hesabın yargılanması sonucunda düzenlenen 26.11.2010 tarih ve 447 sayılı İlamda da konu hakkında tazmin karar verilmiştir.

Sorumlular tarafından bu İlam hükmüne karşı temyiz başvurusunda bulunulması üzerine, Sayıştay Temyiz Kurulu 09.12.2014 tarih ve 39767 tutanak no.lu karar ile söz konusu tazmin hükmünü sorumluluk ve hesap yılı yönüyle bozarak dosyayı Daireye göndermiştir.

Dairesince dosya ile ilgili olarak yapılan görüşme sonucunda düzenlenen 18.11.2015 tarih ve 1882 sayılı Ek İlamda, Temyiz Kurulunun anılan kararına uyulmuş ve olayda bedelsiz devir süresini kısaltarak kamunun zarara uğramasına sebebiyet veren 02.03.2009 tarih ve 12 sayılı Meclis kararını imzalayan Belediye Meclis Üyelerinin sorumlu tutulması gerektiği sonucuna varılmış, 2008 yılı kapsamında konu hakkında ilişilecek husus bulunmadığına, ancak olaya konu dükkanların bedelsiz devir süresinin kısaltılarak kamunun zarara uğratılmasına sebebiyet veren 02.03.2009 tarihli ve 12 sayılı meclis kararı ile 05.03.2009 tarihli ve 16 sayılı meclis kararına imza atan Belediye Meclis üyelerinin konuya ilişkin savunmalarının alınarak sonucun ek raporla intikalinin temini için 2009 yılı hesabını inceleyen Denetçisine muhtıra verilmesine karar verilmiştir.

2009 yılına ilişkin düzenlenen Ek Rapor üzerine, 1283-1625 sayılı Ek İlamın 1'inci maddesiyle de, ... tarafından kullanım hakkı ... Belediyesine süreli olarak devredilen ve süre dolmadan sahibinin taahhüdünden vazgeçmesi üzerine iade edilen gayrimenkul için yapılan tadilat ve onarım bedelinden oluşan 21.392,02-TL'ye ilişkin olarak, 28.10.2012 tarih ve 1283 sayılı İlamın sonuç kısmında yer alan "...mâadasının ...beraatına..." hükmü kapsamında verilen beraat hükmünün kaldırılmasına ve kamu zararı .....TL'nin 02.03.2009 tarih ve 12 no'lu meclis kararını imzalayan Belediye Başkanı (Meclis Başkanı) ve Meclis Üyelerinden tazminine hükümlenmiştir.

Bu defa, Belediye Meclis Üyelerinden ..., ..., ... ile ... adlarına vekilleri tarafından verilen temyiz dilekçesinde, 02.03.2009 tarihli ve 12 sayılı Meclis gündeminin kendilerine tebliğ edilmediği, gündemin tebliğine dair "Teslim Tutanağı"nda yer alan imzaların kendilerine ait olmadığı belirtilerek, buna ilişkin belge fotokopisi gönderilmiş ise de; bu belgeye dayanılarak imzanın kendilerine ait olmadığı hususunu tespit etmek mümkün değildir. Kaldı ki tazmin hükmüne gerekçe teşkil eden belge, Meclisçe alınan karar olup adı geçen Meclis Üyelerinin kararda bulunmadıklarına ilişkin bir itirazları da yoktur. Dolayısıyla ilgililerin sorumluluğa ilişkin itirazlarının geçerli bir dayanağı bulunmamaktadır.

Konunun esasına ilişkin incelemede; gerek ...'in, dükkânının kullanım hakkını belirli bir süreye kadar belediyeye devredilmesini teklif eden 20.10.2008 tarihli dilekçesinde ve Belediye ile ... arasında imzalanan 21.10.2008 tarihli protokolde devredilen taşınmazın 20.10.2011 tarihinden önce mülk sahibine geri iade edilebileceğine ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir.

Yine Belediye Başkanı .... ile diğer Meclis üyeleri savunmalarında, söz konusu taşınmazda internet hizmeti verilebilmesi için gerekli teknolojik donanımın (bilgisayar vs.) Türk Telekom tarafından bedelsiz olarak karşılandığı, ... Belediyesi tarafından da internet kafe ortamına uygun olarak dekorasyon yapıldığı, belediyenin yaptığı masraflardan taşınmaz malikinin herhangi bir kazancının olmadığı, malikin yapacağı işe uygun olarak yeni bir tadilat ve dekorasyon yapılmasının gerekeceği belirtilmiş ise de;

... Belediyesi 2008 yılı yargı raporunda denetçi tarafından 10.06.2009 tarihinde işyerinde yapılan fiili denetimde, **Belediye tarafından yapılan harcamaların duvar örülmesi, sıvanması, boyanması, kapı, pencere takılması, elektrik tesisat işleri, boya işleri gibi gayrimenkule**

değer katan ve boşaltılırken geri alınması mümkün olmayan imalatlara ilişkin olduğunun görüldüğü belirtilmekte olup, gayrimenkule değer katan kalıcı nitelikteki bu tadilatların işyeri sahibine kazanç sağladığı açıktır. Bir başka ifadeyle Belediye bu işyerinin belirtilen kullanım sürelerinde olabilecek kira bedellerinden daha yüksek bedeller harcayarak tadilatını yaptırmış ancak söz konusu yerler hibe süresinden daha kısa süreli kullanılıp tadilatı yapılmış olarak sahiplerine iade edilmiş, böylece belediye zarara uğratılıp işyeri sahiplerine menfaat sağlanmıştır. Oluşan kamu zararından da, 02.03.2009 tarihli ve 12 sayılı meclis kararına imza atan Belediye Meclis üyeleri sorumludur.

Meclis Üyesi .... kişi hissesine düşen miktarın borç olarak çıkarılması gerektiğini iddia etmekte ise de;

Sayıştay Kanunu hükümleri ve genel hükümlere göre, kamu görevlilerinin aynı zarara birlikte sebep olması halinde müteselsil sorumluluk söz konusudur. 1932 tarih ve 745 Sayılı Sayıştay Genel Kurul Kararında, tahakkuk memuru ve saymanın (1050 sayılı Kanuna göre) her ikisinin de mesuliyeti kanundan doğduğundan, hatalarından dolayı müştereken tazmini-ne hükmedilen meblağın alakadarlardan her birisinden aranmasında (genel hükümlere göre) hazinenin hakkı bulunduğu belirtilerek tahakkuk memuru ve saymanın birlikte ve zincirleme sorumlu olacakları belirtilmiştir. Aynı durum emsalen 5018 sayılı Kanuna göre belirlenen sorumlular için de geçerlidir.

ULUSAL GAZETELERE ABONELİK²

Ulusal düzeyde yayın yapan gazetelere ihtiyaçtan fazla abone olunması ve büyük bir kısmının kurum dışı yerlere dağıtılması hususunda;

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Hesap verme Sorumluluğu” başlıklı 8’inci maddesinde; “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorundadır.” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, kamu kaynağının harcanmasında görevli ve yetkili olan kamu görevlilerin, bütçelerinde kendilerine tahsis edilmiş olan kaynakları etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak kullanılmasında sorumludurlar.

Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığınca, ülke genelinde dağıtımı ve satışı yapılan 4 gazete, belediye bünyesinde yer alan iç ve dış birimler ile vatandaşların yoğun olarak hizmet aldığı birimlerde okunmasını sağlamak amacıyla her birine günlük yaklaşık 150’şer ve 50’şer adet olmak üzere bir yıllığına abone olduğu ve giderinin bütçeden karşılandığı, abone olunan bu gazetelerin yaklaşık 25 adedinin belediyenin çeşitli birimlerine, geri kalanın devlet ve özel öğrenci yurtlarına, taksi duraklarına, otogara ve hastanelere dağıtımı yapıldığı görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda, belediyenin giderleri arasında gazetelerin okunmasını sağlamak amacıyla abone olunması sayılmamıştır. **Abone olunan gazeteler ulusal düzeyde yayın yapan gazeteler olup okunmasını amaçlamak, mahalli müşterek bir ihtiyacın karşılanması amacıyla da sağlamamaktadır.**

2 Sayıştay 7. Dairesi Karar No: 101, Tutanak Tarihi: 19.4.2016

Kurumlar gazete ve dergilere abone olabilirler fakat gereğinden fazla alınmasının ve kurum içi her bir birim ile kurum dışı yerlere dağıtılmasının, kaynakların verimli ve ekonomik kullanılması ilkesine uygun düşmediği değerlendirilmektedir. **Ayrıca abone olunan gazetelerin hangi objektif ve somut kritere göre seçildiğinin de açıkça belirtilmesi gerekmektedir.**

Yukarıda açıklanan nedenlerle, ulusal düzeyde yayın yapan gazetelere ihtiyaçtan fazla abone olunması ve büyük bir kısmının üst yönetim harici birimlere ve kurum dışı yerlere dağıtılması sonucu hesaplanan ... TL kamu zararının Harcama Yetkilisi ... ile Gerçekleştirme Görevlisi ...'ya müştereken ve müteselsilen, 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53'üncü maddesi gereği işleyecek faizleri ile ödettirilmesine, (Üye ...'ın "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir belediyesinin giderleri" başlıklı 24. Maddesinin o bendinde "Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler" hükümleri bulunmaktadır. Dağıtımların, gerek ekonomik durumu zayıf olan öğrencilere (Öğrenci Yurtları) ve gerekse gazete alıp okuma imkanı olmayan kesimler ile vatandaşların yoğun olarak kullandığı otogar ve hastane gibi alanlarda yapıldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, belediyelerin gazete okunmasını sağlamak için yapmış olduğu bu çalışmaların, sosyo-kültürel etkinlik kapsamında değerlendirilmesi mümkün olduğundan ilişilecek bir husus bulunmamaktadır" şeklindeki ayrışık görüşüne karşı)

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55'inci maddesi uyarınca ilamın tebliğinden itibaren altmış gün içinde temyiz başvurusu ve aynı Kanunun 56'ncı maddesi uyarınca ilamın tebliğinden itibaren 5 yıl içinde yargılamanın iadesi başvurusu yolları açık olmak üzere; oy çokluğuyla karar verildi.

KAMU İHALE KARARLARI

Karar Tarihi : 07.02.2018

Karar No : 2018/UM.IV-344

Karar Özeti : İtirazen şikayet dilekçesi, dilekçe ekleri ve EKAP üzerinde kayıtlı bilgilerin incelenmesi neticesinde; söz konusu ihalede başvuru sahibinin teklifinin "bilanço değerleri yeterlilik sağlamadığı ile bulaşık ve çamaşır deterjanları için sunulan TSE belgesindeki marka ile numune markası farklı olduğu" şeklinde iki gerekçe gösterilerek değerlendirme dışı bırakıldığı, başvuru sahibi tarafından idareye şikayet başvurusu veya kuruma sunulan dilekçede diğer isteklilerin belgelerinin Kamu İhale Genel Tebliğinin 10 uncu maddesine uygun olarak verilip verilmediğinin incelenmesine yönelik iddialarda bulunmuş ise de, kendi teklifinin geçerli olduğu hususunda bir iddiaya yer verilmediği, bu itibarla ihalenin başvuru sahibi üzerinde bırakılma ihtimali ortadan kalktığından bir hak kaybı veya herhangi zarara uğranılmasının söz konusu olmadığı, ihalenin iptal edilmesi ve yeniden ihaleye çıkılmasında ise güncel, hukuken korunmaya değer ve kamu yararıyla uyumlu bir menfaati bulunmayacağı, dolayısıyla başvuru ehliyetini haiz olmadığı ve başvurusunun ehliyet yönünden reddedilmesi gerektiği hakkında.

Karar Tarihi : 14.02.2018

Karar No : 2018/UH.II-388

Karar Özeti : idare tarafından 10.11.2017 tarihinde hesaplanan yaklaşık maliyetin 2018 yılı asgari ücret değişikliği nedeniyle 30.12.2017 tarihli ve 30286 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Asgari Ücret Tespit Komisyonu kararında yer alan 2018 yılı brüt asgari ücret tutarı dikkate alınarak, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 9 uncu maddesine uygun olarak güncellendiği, ancak bu güncelleme hesabına personel çalıştırılmasına dayalı hizmet işleri için dahil edilmesi gereken %4 sözleşme giderleri ve genel giderlerin dahil edilmediği, ancak söz konusu hatanın tekliflerinin esasını değiştirecek ve teklif fiyatı oluşturulması aşamasını etkileyecek nitelikte olmadığına anlaşıldığı, bu çerçevede, KİK İşçilik Hesaplama Modülü üzerinden ihale tarihi esas alınarak hesaplama yapıldığında, incelemeye konu ihalede hesaplanması gereken %4 sözleşme giderleri ve genel giderler dahil toplam asgari işçilik maliyetinin ve dolayısıyla sınır değer (karsız yaklaşık maliyetin) 5.309.935,40 TL olduğu, diğer taraftan Kamu İhale Genel Tebliğinin 78.29 uncu maddesi uyarınca, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı ihalelerinde sözleşme gideri ve genel giderler dahil toplam asgari işçilik maliyetinin altında işçilik bedeli sunan isteklilerin tekliflerinin, ihale dokümanına aykırı teklif sunulduğu gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakılması gerektiği, bu bağlamda, ihale üzerinde bırakılan istekli tarafından incelemeye konu ihaleye 5.308.793,16 TL teklif verildiği dikkate alındığında, anılan isteklinin teklifinin sözleşme gideri ve genel giderler dahil toplam asgari işçilik maliyetinin altında kaldığı, bu nedenle ihale üzerinde bırakılan isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılarak bu aşamadan sonraki ihale işlemlerinin mevzuata uygun olarak yeniden gerçekleştirilmesi gerektiğinden, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 54 üncü maddesi uyarınca düzeltici işlem belirlenmesi hakkında.

Karar Tarihi : 14.02.2018

Karar No : 2018/UH.II-383

Karar Özeti : İhalenin, ihale kapsamındaki idarelerce ayrı ayrı değil de, tek elden koordinasyonla görevlendirilen Mersin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünce 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun birden fazla idarenin ortak ihtiyaçları için ihale yapılması başlıklı ek 7 nci maddesine göre yapılmasının Bakanlıkça verilen bir karar olduğu, bu karara göre kesin teminatın alınması ve sözleşmenin imzalanması hariç olmak üzere Mersin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün görevlendirildiği, her ne kadar Bakanlıkça yapılan görevlendirmede açıkça kısmi teklif alınması hususu yer almasa da, Bakanlıkça kısmi teklif alınmak suretiyle ihale edileceğinin beklendiği, ihale konusu işin Mersin İli'nin farklı ilçelerinde gerçekleştirileceği, anılan hizmetin niteliği ve hizmet alanının genişliği göz önüne alındığında, ihalenin kısmi teklife açılmasının gerekli olduğu ve sonuç olarak söz konusu karar sahibi Bakanlığın ihalenin kısmi teklife açılarak yeniden yapılmasını istediği hususları bir arada değerlendirildiğinde, idarece başvuruya konu ihalenin belirtilen gerekçelerle iptal edilmesinde kamu ihale mevzuatına aykırılık bulunmadığı ve itirazın şikayet başvurusunun reddedilmesi gerektiği hakkında.

TEBLİĞLER GENEL VE GÖRÜŞLER

Başbakanlıktan

Konu:2018 Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı

**GENELGE
2018/3**

Çocukların zihinsel, bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen çocuk işçiliği, küresel ve ulusal çapta önemli sorunların başında gelmektedir. Çocuk işçiliği ile mücadeleye özel önem atfeden ülkemiz, uluslar arası kuruluşların çocuk işçiliği konusundaki kararlarını, ülke ihtiyaçları ile birleştirerek kendi mevzuatını ve politikalarını oluşturmuştur.

Ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, öncelikle en kötü biçimleri olmak üzere, çocuk işçiliğinin önlenmesi amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Koordinasyonunda hazırlanan “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023)” (Program) yürürlüğe girmiştir.

Program kapsamında, çocuk işçiliğini önlemeye yönelik temel stratejiler, faaliyetler ve bu faaliyetlerden sorumlu olan ve işbirliği yapılacak kurum ve kuruluşlar ile faaliyetlerin tamamlanma süreleri belirlenmiştir. Programda yer alan faaliyetlerin takibi yılda iki kez düzenlenen İzleme ve Değerlendirme Kurulu toplantıları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Toplumumuz çocuk işçiliği ile mücadeleye ilişkin duyarlılığının artırılması ve Programın politika ve hedeflerine en üst düzeyde katkı sağlanması amacıyla 2018 yılının “Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı” olarak ilan edilmesi uygun görülmüştür.

Bu çerçevede, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Yılı uygulamaları kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak tüm çalışmalarda çocuk işçiliği ile mücadele hususuna öncelik verilecek ve Programda yer alan faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi için tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca gereken her türlü destek ve yardım titizlikle sağlanacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Binali YILDIRIM
Başbakan

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : 93127266.

...../...../2018

Konu : Kadro Uygulamaları

..... VALİLİĞİNE
(II Mahalli İdareler Müdürlüğü)

5393 Sayılı Belediye Kanununun "Belediye teşkilâtı" başlıklı 48 inci maddesinde; *"Belediye teşkilatı norm kadroya uygun olarak yazı işleri, malî hizmetleri, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşur.*

Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapışı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ye ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir, Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleşmesi belediye meclisinin kararıyla olur." hükmü ile

Aynı Kanunun "Norm kadro ve personel istihdamı" başlıklı 49 uncu maddesinde; *"Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir."* hükmüne yer verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir belediyesi teşkilatı"; norm başlıklı 21 inci maddesinde; *"Büyükşehir belediyesi teşkilatı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.*

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yürütülmesi belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak genel sekreter ve yardımcıları tarafından sağlanır." hükmüne yer verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi gereğince, belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinin norm kadro standartları, Bakanlığımız ve Devlet Personel Başkanlığınca müştereken belirlenmiş ve "Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik" 22/2/2007 tarih ve 26442 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Aynı Yönetmeliğin 5 ve 6 ncı maddelerinde büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları; "(A) Grubu Büyükşehir Belediyeleri," ve "(E) Grubu; Belediye Bağlı Kuruluşları," olarak tasnif edilmiş ve norm kadro standardı cetvelleri gruplar halinde belirlenmiştir. Yönetmeliğin 7

nci maddesinde, belediye ve bağlı kuruluşların yönetim kadro unvanları ile teknik, idari, sağlık ve yardımcı hizmet personeli kadro unvanları belirlenmiştir.

Aynı Yönetmeliğin "Kadrolarının tespiti" başlıklı 9 uncu maddesinde; "(I) Bu Yönetmeliğe ekli cetvellerde alt gruplar için unvan ve sayı itibarıyla tespit edilenler dışında kadro kullanılmaz. Ayrıca Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 ve Ek-3'de unvan, personel grubu, ve sayı itibarıyla alt gruplar için belirlenen memur ve sürekli işçi kadro sayıları, tespit edilen memur ve işçi kadro sayısından daha az sayıda belirlenebilir.

2) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde belirtilen birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları ile Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-3 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I), (II) ve (III) sayılı listelerde belirtilen unvanlar kullanılarak İdari birimler oluşturulur. İdari birimler ile bu birimlere ait kadro unvanları arasında yetki ve görev mükerrerliğine yer verilemez ve bu kadro unvanı ihlas edilemez. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilemeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz..." hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 02/03/2018 tarih ve 30348 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve Yönetmeliğin "Koordinasyon birimleri" başlıklı ek 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu değişiklikle;

"(1) Büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşunda, hizmetlerin vatandaşa en yakın ve en uygun yöntemle sunulması ve ilçe belediyesi ile gerekli eşgüdümün sağlanabilmesi için yetki alanı bir veya birden fazla ilçeyi içine alacak şekilde koordinasyon birimleri kurulabilir.

(2) Hizmet ihtiyaçları doğrultusunda ihtiyaç bulunan kadroları birinci fıkraya hükümlerine göre kurulan birimlere tahsisi büyükşehir belediye meclisi tarafından gerçekleştirilir." hükümlerinin uygulanmasına son verilmiştir.

Yukarıda yapılan düzenleme neticesinde; büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşların bir veya birden fazla ilçeyi kapsayan koordinasyon birimleri kurmaları imkanı kalmamıştır. Bu nedenle, gerek Yönetmeliğe aykırı olarak kurulan hiyerarşik yönetim kademelerinin gerekse Yönetmeliğin ek 4 üncü maddesi kapsamında kurulmuş bulunan koordinasyon birimlerinin faaliyetlerine son verilmesi gerekmektedir. Büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşlarında bu kapsamda kurulmuş bulunan hiyerarşik birimler ile niteliği itibarıyla bu sonucu doğuran birimlerin faaliyetlerine son verilerek konunun İl Valilerince titizlikle takip edilmesi önem taşımaktadır.

Konunun iliniz dahilindeki büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşlarına duyurularak uygulamanın bu doğrultuda yürütülmesi ve neticeden Bakanlığımıza bilgi verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Süleyman SOYLU
Bakan

SORU - CEVAP

Soru Sahibi : Üstün KARADENİZ

Soru : *Kamu ihale mevzuatı kapsamında yapılan ihale konusu yapım işinin geçici kabulü yapılmış olup, idareden iş deneyim belgesinin düzenlenmesi için yaptığımız başvuru üzerinden 3 ay geçmesine rağmen belge düzenlenmemiştir. Belgenin düzenlenmesiyle ilgili yasal bir süre var mıdır?*

Cevap : Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin “ İş deneyim belgelerinin verilmesi” başlıklı 47 nci maddesinde; iş deneyim belgelerinin, ilgilinin iş ve/veya mesleki tecrübesini tevsik amacıyla, yüklenicilere, yükleniciye karşı bir sözleşme ile taahhüt ettiği iş bölümünü bitiren alt yüklenicilere, mimar veya mühendis olmak şartıyla denetleme veya yönetme görevlerinde bulunanlara, talepleri halinde, yönetmelikte belirtilen hükümlere göre talep tarihini izleyen 30 gün içinde belge düzenlemeye yetkili mercilerce düzenleneceği ve verileceği hükme bağlanmış olup, aynı maddede, düzenleme koşullarını taşımayan taleplerde de, aynı süre içinde başvuru sahibine bu hususun gerekçeleriyle birlikte yazılı olarak bildirileceği açıklanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, belgenin ilgili idare tarafından düzenlenmesi için yasal süre, talep tarihini izleyen 30 gün olup, bu süre içinde düzenlenmeyen belge için gerekirse yargı mercilerine de başvurulabileceği düşünülmektedir.

Soru Sahibi : Mahmut KARTAL

Soru : *Resmi bir kuruma gerçekleştirdiğimiz bir yapım işinin geçici kabulü yapıldığı halde, idare kesin teminatın yarısının geri verilmesi için SGK'dan ilişiksiz belgesinin istenilmesi doğru mudur?*

Cevap : 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun “Kesin teminat ve ek kesin teminatın verilmesi” başlıklı 13 üncü maddesinde, taahhüdün, sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine uygun olarak yerine getirildiği ve yüklenicinin bu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun olmadığı tespit edildikten sonra alınmış olan kesin teminat ve ek kesin teminatların; yapım işlerinde, varsa eksik ve kusurların giderilerek geçici kabul tutanağının onaylanmasından sonra yarısı, Sosyal Sigortalar Kurumundan ilişiksiz belgesi getirilmesi ve kesin kabul tutanağının onaylanmasından sonra kalanının yükleniciye iade edileceği hüküm altına alınmış ve Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 45 inci maddesinde de benzer hükme yer verilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, idare tarafından SGK'dan ilişiksiz belgesinin, kesin teminatın geri kalan yarısının iade edilmesi aşamasında yükleniciden istenilmesi gerekmektedir.

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.07.2017 - 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,102706	0,108550
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	1,607645	1,699121
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zam- larının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,03257	0,034424
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389.-010.-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)		219,17	231,64
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	51,35	54,28
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	25,68	27,14
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için <small>633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)</small>	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	1.951,41	2.062,45

657 s.Kanun md. 202, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389-010-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	7.845,99
	72.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	7.423,59
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	8.931,49
	82.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	8.450,65
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	11.102,49
	102.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	10.504,77
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	12.730,74
	117.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	12.045,36
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	14.901,74
	137.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	14.099,46
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	17.072,74
	157.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	16.153,60
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	20.871,99
	192.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	19.748,31
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	25.213,99
	232.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	23.856,55

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 11.102,49 dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2018 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.01.2018- 30.06.2018 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	77,15	87,18
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	87,82	99,24
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	109,16	123,36
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	125,17	141,45
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	146,52	165,61
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	167,87	189,70
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	205,22	231,91
2.000.001'den fazla olan beldelerde	247,92	280,16

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. TL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamasında yarım kr ve üzerindeki değerler bir kr tamamlanır; yarım kr altındaki değerler dikkate alınmaz.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2018 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/07/2017- 31/12/2017 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/01/2018- 30/06/2018 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	359,47	379,93
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	462,18	488,48
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	616,24	651,30
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	770,30	814,13
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.232,48	1.302,60
Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.		

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.024 x 0,108550)	618,70	653,91
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,108550)	228,62	241,63
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.		

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,108550)	1.437,88	1.519,97
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,108550)	1.232,47	1.302,60
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.		

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)'ndan yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:302 - 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2018 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
14.800 TL'ye kadar	15%
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	20%
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL), fazlası	27%
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'den fazlasının 120.000 TL'si için 29.280 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2017 - 31.12.2017 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%14)	248,85	284,13
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	17,78	20,30
Gelir vergisi (%15)	93,32	106,55
Asgari Geçim İndirimi	133,31	152,21
Damga Vergisi (%07,59)	13,49	15,40
Kesintiler Toplamı	373,44	426,38
Net Asgari Ücret	1.404,06	1.603,12
İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)		
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	275,51	314,57
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	35,55	40,59
İşverene Toplam Maliyet	2.088,56	2.384,66

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2018 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	152,18	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	152,18
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	182,51	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	175,00
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	205,44	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	197,83
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	228,16	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	228,56
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	243,48
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	258,70

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018)

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHLAR		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
1	m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	259 TL
2	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	124 TL
3	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
4	m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	124 TL
5	m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	2.661-13.344 TL
6	m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	124TL
7	m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	124 TL
8	m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığan Kişilere	Belediye Zabıtası	259-1.322 TL
9	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
10	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
11	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
12	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	124 TL
13	m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	124 TL

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
14	m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	41 TL
15	m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.322-13.344 TL
16	m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	124 TL
17	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
18	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	259-13.344 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
19	m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	124 TL
				(belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
20	m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	658 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
21	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
22	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL

NOT: 41. maddede sayılı suçlarla ilgili olarak, meydana gelen kirliklik kişi tarafından derhal kaldırıldığı takdirde idari para cezasına karar verilmeyebilir (madde:41/8).

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	259 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	259 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	521-10.515 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	259 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağa istinaden cezasını uygulayacaktır.

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ¹

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

(b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

İndirimli çevre temizlik vergisi uygulaması

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	1.450	1.100	900	800	685
2. Grup	900	685	550	450	400
3. Grup	685	450	400	285	225
4. Grup	285	225	170	145	110
5. Grup	170	145	100	95	80
6. Grup	95	80	50	45	34
7. Grup	34	26	18	16	12

1 Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:50) 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

Kanun M.	Ceza M.	Fiil	01.01.2015 itibarıyla Ceza Miktarı	Tehlike Sınıfı	01.01.2018 itibarıyla Ceza Miktarı			Açıklama
					10'dan az çalışan	10-49 çalışan	50 ve daha fazla çalışan	
4/1-a	26-1/a	İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tedbir almamak, organizasyonu yapmamak, gerekli araç ve gereçleri sağlamamak, sağlık ve güvenlik tedbirlerini değişen şartlara uygun hale getirmemek ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmamak.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
4/1-b	26-1/a	İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini izlememek, denetlememek ve uygunsuzlukları gidermemek.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
6/1-a	26-1/b	İş güvenliği uzmanı çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	İşyeri hekimi çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	Diğer sağlık personeli çalıştırmamak.	3083	Az Teh.	-	-	-	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	-	-	-	
				Çok Teh.	-	7.734	11.601	
6/1-b	26-1/b	İSG hizmetleri için görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç-gereç-mekân sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
6/1-c	26-1/b	İSG hizmetlerini yürütenler arasında koordinasyonu sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

6/1-ç	26-1/b	Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirmemek.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her tedbir için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
6/1-d	26-1/b	Görevlendirilen kişileri, hizmet alınan kuruluşları, başka işyerlerinden gelen çalışanları ve bunların işverenlerini İSG riskleri konusunda bilgilendirmemek.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
8/1	26-1/c	İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının hak ve yetkilerini kısıtlamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası / uzman ve hekim için ayrı ayrı
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
8/6	26-1/c	Tam süreli görevlendirmelerde işyeri sağlık ve güvenlik birimini kurmamak.	1849	Az Teh.	-	-	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	-	-	4.638	
				Çok Teh.	-	-	6.957	
10/1	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamak veya yaptırmamak.	3700	Az Teh.	4.641	4.641	6.961	Türk Lirası
				Tehlikeli	5.801	6.961	9.282	
				Çok Teh.	6.961	9.282	13.923	
	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamaya veya yaptırmamaya devam etmek.	5550	Az Teh.	6.963	6.963	10.444	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	8.703	10.444	13.926	
				Çok Teh.	10.444	13.926	20.889	
10/4	26-1/ç	Risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlamamak	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
11	26-1/d	Acil durumları belirlememek, acil durumlar için tedbir almamak, acil durum planlarını hazırlamamak, destek elemanı görevlendirmemek, araç gereç sağlamamak, acil durumlarda işyeri dışındaki kuruluşla irtibatı sağlayacak düzenlemeyi yapmamak.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (aykırlığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

12	26-1/d	Ciddi ve yakın tehlike durumunda; çalışanların işi bırakarak güvenli yere gitmelerini sağlamamak. Zorunluluk olmadıkça, gerekli donanımına sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini istemek. Müdahalede bulunan çalışanları yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutmak	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (aykırılığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
14/1	26-1/e	İş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutmamak, ramak kala olaylar ve iş kazaları ile ilgili incelemeler yaparak ilgili raporları düzenlememek.	1.849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	TL / Her yükümlülük için
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
14/2	26-1/e	İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmemek.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
14/4	26-1/e	Sağlık hizmeti sunucularının iş kazalarını, yetkili sağlık hizmet sunucularının meslek hastalıklarını en geç 10 gün içinde SGK'ya bildirmemesi.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	3.092	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.092	3.092	3.092	
				Çok Teh.	3.092	3.092	3.092	
15/1	26-1/f	Çalışanlara sağlık gözetimi yaptırmamak	1.233	-		1.545		TL / Her çalışan için
15/2	26-1/f	Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar için yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporunu almama	1.233	-		1.545		TL / Her çalışan için
16	26-1/g	Çalışanları, karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları hakkında, ilk yardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler hakkında bilgilendirmemek	1.233	-		1.545		TL / Her çalışan için
17	26-1/g	Çalışanlara eğitim verme yükümlülüğüne uymamak (İSG eğitimi, çalışan temsilcisine özel eğitim, mesleki eğitim, iş kazası geçirene ilave eğitim, yenileme eğitimi, başka işyerinden çalışmak için gelenlere eğitim, geçici iş ilişkisiyle gelenlere eğitim vermemek, eğitim maliyetini çalışanlara yansıtmak, eğitimlerde geçen süreyi çalışma süresinden saymamak.)	1.233	-		626		TL / Her bir aykırılık için * Her çalışan başına ayrı ayrı

**6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA
UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER**

18	26-1/h	Çalışanların görüşlerini alma ve katılmalarını sağlama yükümlülüklerine uymamak.	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her çalışan için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
20/1	26-1/1	Uygun sayıda çalışan temsilcisi görevlendirmemek. (2-50 çalışana 1, 51-100 çalışana 2, 101-500 çalışana 3, 501-1000 çalışana 4, 1001-2000 çalışana 5, 2001 ve üzeri çalışana bulunan işyerine 6)	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	Türk Lirası
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
20/3	26-1/1	Tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, öneride bulunan ve gerekli tedbirlerin alınmasını isteyen çalışan temsilcilerinin isteklerini yerine getirmemek.	1.849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
20/4	26-1/1	Çalışan temsilcilerinin ve destek elemanlarının haklarını kısıtlamak ve gerekli imkanları sağlamamak	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	Türk Lirası / hakları kısıtlanan her birey için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
22	26-1/i	İş sağlığı ve güvenliği kurulu ile ilgili yükümlülükleri yerine getirmemek	2.466	Az Teh.	-	-	4.638	TL / Her aykırılık için
				Tehlikeli	-	-	6.184	
				Çok Teh.	-	-	9.276	
22/2-3		Alt işverenin bulunduğu hallerde uygun kurulu oluşturmamak, kurullar arasında koordinasyonu sağlamamak. Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirmemek:		Az Teh.	6.760	6.760	10.140	TL / Her aykırılık için
				Tehlikeli	8.450	10.140	13.520	
				Çok Teh.	10.140	13.520	20.280	
23/2	26-1/j	Birden çok işyerinin bulunduğu iş hanları, sanayi bölgeleri vb. yerlerde diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler konusunda işverenleri uyarılmayan, uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirmeyen yönetimlere	6.167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	Türk Lirası
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

24/2	26-1/k	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olmak	6.167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	Türk Lirası
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
25/6	26-1/l	İşin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödememek veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermemek	1.233	-	1.253			Türk Lirası / ihlale uğrayan her çalışan için (aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar)
29	26-1/m	Büyük endüstriyel kaza olabilecek işyerlerinde büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamamak	61681	Az Teh.	77.400	77.400	116.100	Türk Lirası
				Tehlikeli	96.750	116.100	154.800	
				Çok Teh.	116.100	154.800	232.200	
29	26-1/m	Güvenlik raporunu hazırlayarak Bakanlığa sunmadan işyerini faaliyete geçirmek.	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	İşletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini faaliyete geçirmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	Durdurulan işyerinde faaliyete devam etmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
30	26-1/n	30 uncu maddede öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere aykırı hareket etmek	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her hüküm için (aykırılığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
26-1/o	26-1/o	Çalışanlarına, standartlara uygun ve CE işaretli kişisel koruyucu donanım temin etmemek	-	-	626			TL / Her çalışan için
26-1/ö	26-1/ö	Yer altı maden işletmelerinde çalışanların buldukları yeri ve giriş çıkışlarını gösteren takip sistemini kurmamak	-	-	626			TL / Her çalışan için

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kira-athane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

YILLAR	ALT DEĞER TL	ÜST DEĞER TL	YENİDEN DEĞERLENDİRME ORANI
2004	500	1.000	% 11,2
2005	556	1.112	%98
2006	610	1.220	% 7,8
2007	657	1.315	% 7,2
2008	704	1.409	% 12
2009	788	1.578	% 2,2
2010	805	1.612	%7,7
2011	866 TL	1.736TL	%10,26
2012	954 TL	1.914TL	%7,8
201	1.028TL	2.063	%3,93
2014	1.068TL	2.144TL	%10,11
2015	1.175TL	2.360TL	%5,58
2016	1.240TL	2.491TL	%3,98
2017	1.289 TL	2.590 TL	%14,47
2018 YILI	1.476 TL	2.965 TL	

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	124 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	259 TL

(Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sivil hususlara ait bu zabta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler,

4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI

4817 SAYILI KANUNUN 21. MADDESİ GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI	CEZA MİKTARI 2012 (TL)	CEZA MİKTARI 2013 (TL)	CEZA MİKTARI 2014 (TL)	CEZA MİKTARI 2015 (TL)	CEZA MİKTARI 2016 (TL)	CEZA MİKTARI 2017 (TL)	CEZA MİKTARI 2018 (TL)
Çalışma İzni Bulunmayan Yabancıyı Çalıştıran İşverenlere Her Bir Yabancı İçin	6.795	7.325	7.612	8.381	8.848	9.186	10.515
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımlı Çalışan Yabancıya	679	731	759	835	881	914	1.046
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımsız Çalışan Yabancıya	2.717	2.928	3.043	3.350	3.536	3.671	4.202
4817 Sayılı Kanunun 18'inci Maddesinde Öngörülen Bildirim Yükümlülüğünü Süresi İçinde Yerine Getirmeyen Bağımsız Çalışan Yabancı İle Yabancı Çalıştıran İşverene Her Bir Yabancı İçin	339	365	379	417	440	519	594

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

İzin Süresi		
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetiçi eğitime katılma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açıktaki süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yılda 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yılda Fazla 15 Yılda Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yılda 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yılda Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(1.2.2018-31.01.2019 döneminde uygulanacak Eşik Değerler ile Parasal Limitler ve Tutarlar)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)	
			2018 Yılı	2017 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	45.452.363,-	39.362.920
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	135.238	117.120
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	270.489	234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	135.238 270.489	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	270.489 2.254.192	117.120- 234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	270.489 2.066.004	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	2.254.192 45.452.363	1.952.189- 39.362.920
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	67.613	58.555
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	22.524	19.507
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	10.369.344	8.980.120
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	225.403	195.205
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	450.823	390.425
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	250.201	216.681
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		4.280	3.707
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		8.562	7.415
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		12.843	11.123
	18.541.351-TL ve üzeri		17.126	14.832

**3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK
İDARİ PARA CEZALARI
(01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)**

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **939,36 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	5,63
		B	9,39
	II.	A	15,02
		B	20,65
	III	A	33,80
		B	37,57
	IV	A	43,20
		B	46,96
		C	58,23
	V	A	71,38
		B	86,41
		C	97,68
D		118,35	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30'
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50

	Ruhsatsız ise	% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	% 100
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanunun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	3.757,47
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat almaması	3.757,47
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0.50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	3.757,47
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	3.757,47
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	18.762,53
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	3.757,47

3194/27-42	<p>İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda</p> <p>(Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 511,33 TL den az olmamak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)</p>	563,58
<p>Önemli Not:</p> <p>- Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırırlar uygulanır.</p> <p>-Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.</p> <p>-Yapımın bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.</p> <p>- Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre ceza işlemi yapılmak üzere,</p> <p>1) üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir.</p> <p>Yukarıda verilen 18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya bu maddelere aykırı davranan yapı veya parsel sahibi, harita, plan, etüt ve proje müellifleri, fenni mesuller, yapı müteahhidi ve şantiye şeflerinin ilgisine göre ayrı ayrı olmak üzere 3.757,47- bu fiillerinin çevre ve sağlık şartlarına aykırı olması halinde 7.514,94-Türk Lirası, can ve mal emniyetini tehdit etmesi halinde 11.272,44-Türk Lirası idari para cezası verilir.</p> <p>Diğer taraftan ; a)Yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve 32 nci maddeye göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl, b)Yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl, c) Bakanlıkça olumsuz kayıt değerlendirilmesi yapılan hallerde bir yıl, süreyle Bakanlıkça iptal edilir denilmektedir.</p>		

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>831 Sayılı Kanun</p> <p>28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi</p>		

UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>1593 Sayılı Kanun</p> <p>m.7/1</p>		

TAHŞİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2018-31.12.2018)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmez şekilde 15 fünürlük süre beklemeyen vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	2.700,00
	10.000' den fazla olan belediyeler	5.400,00

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:62)

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29/12/2017 Tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. (Ek: 28/3/2007-5615/15 md.; Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler (Binde 1,5)	(Binde 1,89)
7. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşme	(Binde 9,48)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	58,80 TL
2. Sulhnameler	58,80 TL
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	330,30 TL
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	58,80 TL

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)	
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar		
1. Ticari ve mütedavil senetler:		
a) Emtia senetleri:		
aa) Makbuz senedi (Resepise)	20,30 TL	
ab) Rehin senedi (Varant)	12,00 TL	
ac) İyda senedi	2,00 TL	
ad) Taşıma senedi	0,60 TL	
b) Konşimentolar	12,00 TL	
c) Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)	
d) İpotekli borç senedi, irat senedi		(Binde 9,48)
2. Ticari Belgeler		
a) Menşe ve Mahreç Şahadetnameleri	20,30 TL	
b) Resmi dairelere ve bankalar ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri		
ba) Bilançolar	45,40 TL	
bb) Gelir tabloları	21,80 TL	
bc) İşletme hesabı özetler	21,80	
c) Barnameler	2,00 TL	
d) Tasdikli manifesto nüshaları	8,90 TL	
e) Ordinolar	0,60 TL	
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	8,90 TL	
IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar		
1. Makbuzlar:		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakdedilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek: 5766/10-ç md.) (Yürürlük: 6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakdedildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	0,60 TL
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	58,80 TL
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	78,70 TL
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	38,80 TL
bd) Muhtasar beyannameler	38,80 TL
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	38,80 TL
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	78,50 TL
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	28,90 TL
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	28,90 TL
f) (Değişik:672/28.md-Yürürlük 9/8/2016 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	46,00 TL
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	0,60 TL

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	15,80
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	15,25

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 1,97 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanununun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere ..... Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,08 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hü-

kümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 263 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 282 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 312 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 352 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 420 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 487 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekiler için 487 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekiler için 648 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

(K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

- 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	682.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.047.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.047.200
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51/ ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	74.550
b-Diğer İlçelerde	37.150
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Aynı Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76)[5]	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	450.300
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	225.300
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	163.300
ç) Diğer İlçelerde	122.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktara aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri aynı hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.350
	2-İlçelerde	700
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	15.500
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	34.400
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	71.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	7.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4	30.400
79	a) bendi için	17.200
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,	17
5502 Sayılı Kanununun 7 nci maddesinin	i) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	249.400
3082	Kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin devletleştirilebilmesi usul ve esasları hakkında kanun	124.000

**4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK
PARA CEZALARI 01/01/2018-31/12/2018**

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)
3	98	Maddenin ikinci fıkrasındaki işyerini muvazaalı olarak bildiren (alt işverenle ilgili bildirim muvazaalı olan) asıl işveren ile alt işveren veya vekillerine ayrı ayrı.	21.036
5	99/a	İşçilere eşit davranma ilkesine uyumayan işverene eşit davranmadığı her işçi için.	167
7	99/a	Geçici iş ilişkisi hükümlerine aykırı davranan işverene aykırı davranılan her işçi için.	167
8	99/b	Çalışma koşullarına ilişkin belge vermeyen işverene belge verilmeyen her işçi için.	167
14	99/b	Çağrı üzerine çalışma usulüne ilişkin hükümlere uymayan işverene hükümlere uyulmayan her işçi için.	167
28	99/c	İşten ayrıldığı halde çalışma belgesi verilmeyen veya verilen çalışma belgesine yanlış bilgi yazılan her işçi için.	167
29	100	Toplu işten çıkarma hükümlerine aykırı davranarak işçi çıkaran işverene, işten çıkarılan her bir işçi için.	693
30	101	İşverenin engelli işçi çalıştırma yükümlülüğü olduğu halde, çalıştırmadığı her engelli işçi ve çalıştırılmayan her ay için.	2.627
30	101	İşverenin eski hükümlü işçi çalıştırma yükümlülüğü olduğu halde çalıştırılmadığı her eski hükümlü işçi ve çalıştırılmayan her ay için.	2.627
32	102/a	Ücretin veya Kanundan; toplu iş sözleşmesinden ya da iş sözleşmesinden doğan ücretin kasten ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ücreti ödenmeyen her işçi ve her ay için.	191
39	102/a	Asgari ücretin ödenmemesi veya noksan ödenmesi; ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakın zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına yatırılmaması halinde her işçi ve her ay için.	191
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlenmemesi,	
38	102/b	Yasaya aykırı olarak ücret kesme cezası verilmesi.	693
52	102/b	Yüzde usulü uygulanan işyerlerinde, her hesap pusulasının genel toplamını gösteren belgenin işçilerin seçtiği temsilciye verilmemesi.	693
41	102/c	Fazla çalışma ücreti ödenmeyen, hak ettiği serbest zamanı altı ay içinde kullandırılmayan, onayı alınmadan fazla çalıştırılan her bir işçi için.	337
56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı olarak bölünen her işçi için.	337
57	103	Yıllık izin ücreti yasaya aykırı şekilde veya eksik ödenen her işçi için.	337
59	103	İş sözleşmesinin sona ermesinde kullanmadığı iznin ücreti ödenmeyen her bir işçi için.	337
60	103	İzin yönetmeliğine aykırı olarak izin kullandırılmayan veya eksik kullandırılan her işçi için.	337

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI 01/01/2018-31/12/2018

63	104	Çalışma sürelerine ve bunlara ilişkin yönetmelik hükümlerine uymamak.	1.853
64	104	Telafi çalışmasına ilişkin yasa hükümlerine uyulmadan çalıştırılan her işçi için.	337
68	104	Ara dinlenmelerinin kanun hükmüne göre verilmemesi.	1.853
69	104	İşçileri geceleri 7,5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek.	1.853
71	104	Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı hükümlerine aykırı davranmak.	1.853
72	104	18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınları yer altı ve su altında çalıştırmak.	1.853
73	104	Çocuk ve genç işçileri gece çalıştırmak, çalıştırma yasağına ilişkin kanun ve yönetmelik hükümlerine aykırı davranmak.	1.853
74	104	Doğum öncesi ve sonrası sürelerde kadınları çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek.	1.853
75	104	İşçi özlük dosyalarını düzenlememek.	1.853
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmelik hükümlerine uymamak.	1.853
90	106	İş-Kur'dan izin almaksızın iş ve işçi bulma faaliyetinde bulunmak. (Bu cezanın uygulanmasında 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin (h) bendindeki tutar esas alınır.)	21.036
92	107	İş müfettişlerinin davetine gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli belge ve delilleri göstermemek ve vermemek, müfettişlere gerekli kolaylığı göstermemek.	16.829
96/1	107	İş müfettişleri tarafından ifade ve bilgilerine başvurulana işçilere telkinde bulunmak, işçileri gerçeği saklamaya ya da değiştirmeye sevk etmek veya zorlamak.	16.829
96/2	107	İşçilerin; gerçeğe aykırı haberler vererek işvereni gereksiz işlemlerle uğraştırmaları veya haksız yere kötü duruma düşürmeye kalkışmaları, denetim ve teftişin yapılmasını güçleştirmeleri, kötü niyetli davranışlarda bulunmaları.	16.829
107/2	107/2	İş müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerini yapmalarını ve sonuçlandırmalarını engellemek.	16.829

Not:– Uygulanacak idari para cezası miktarları her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılmakta ve 1 (bir) TL'nin altındaki tutarlar dikkate alınmamaktadır.– 2018 yılı için yeniden değerlendirme oranı 14,47 olarak belirlenmiştir.

– Yukarıda belirtilen idari para cezaları Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğünce uygulanır.

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No:490, 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.)

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	2200
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	2.200-220.000
	-Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	220.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	27
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	100.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	190.000
	- Satış tutarı	260.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	100.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	190.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.000
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	2,70
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallikler	1.000
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	12
	- Diğer vergilerde	24
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	I inci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	148
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	90
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	45
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	21
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	12
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5,70
	II nci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	80
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	45
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	21
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	12
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	5,70
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3,20
		Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması
	1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	240

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 353-	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	120.000
	2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması	240
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	12.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	120.000
	4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	240
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	5.700
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	290
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	900
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	180.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.200
10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	900	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	2,00
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.600
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	800
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	400
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevşik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.200.000
MADDE 370	Kullanım sahte veya muhteviyatı yanıltıcı	57.000

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2018 YILI

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	4.400 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2018YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	16.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2018 YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2017 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	7.400 TL
-Diğer yerlerde	4.900 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.000
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	530
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	240

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11
2013	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:430)	%3,93
2012	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:419)	%7,80
2011	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:410)	%10,26

DEĞERLİ KAĞITLAR (2018 YILI)

210 sayılı Kanuna ekli Değerli Kağıtlar Tablosunda yer alan değerli kağıtların bedelleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir
Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:56) Resmi Gazete:30.12.2017 Tarih ve 30286

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	11,00
	b) Beyanname	11,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	22,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	108,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	72,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
	b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	37,00
7	Aile cüzdanları	98,50
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	134,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	134,00
11	Motorlu araç trafik belgesi	120,00
12	Motorlu araç tescil belgesi	100,00
13	İş makinesi tescil belgesi	85,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yapırağı)	6,50
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	10,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	72,00
17	(22.12.2016 tarih ve 29926 sayılı Resmi Gazeteye düzeltilen ibare) Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.) (*)	72,00

AMORTİSMANA TABİ TUTULMADAN DOĞRUDAN GİDER YAZILACAK TUTAR (V.U.K. MADDE:313)

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
1.000-TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği
800 TL	01/01/2013-31/12/2014	433 Sayılı VUK Genel Tebliği
800 TL	01/01/2013-31/12/2013	422 Sayılı VUK Genel Tebliği
770 TL	01/01/2012-31/12/2012	411 Sayılı VUK Genel Tebliği
700 TL	01/01/2011-31/12/2011	402 Sayılı VUK Genel Tebliği
680 TL	01/01/2010-31/12/2010	393 Sayılı VUK Genel Tebliği

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YÖNETİM MUHASEBE YÖNETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	1.700
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	970
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firarı erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat ideleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	2.600
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	17.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	9.700
2. Kaybedilen alıncılar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alıncılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	970
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	3.200
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.300
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarında devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	3.200
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.550
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	17.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	63.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınır için uygulanacak limitler,	
1.1. Taşınırın kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında	5.000
1.3. Taşınırın aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	24.000
2. Yukarıda belirtilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.350
1.2. Diğer İlçelerde	700
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	71.000
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	7.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.350
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2017 tarih ve 29947 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17.700
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17,00
ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ	
6728 sayılı Kanunun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	519
KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAZ ORANLARI	
3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibarıyla uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 1/12017 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31.12.2016 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	9,75
2. 1/1/2015 - 31/12/2016 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (14/12/2014 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	10,5
3. 1/1/2014 - 31/12/2014 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75